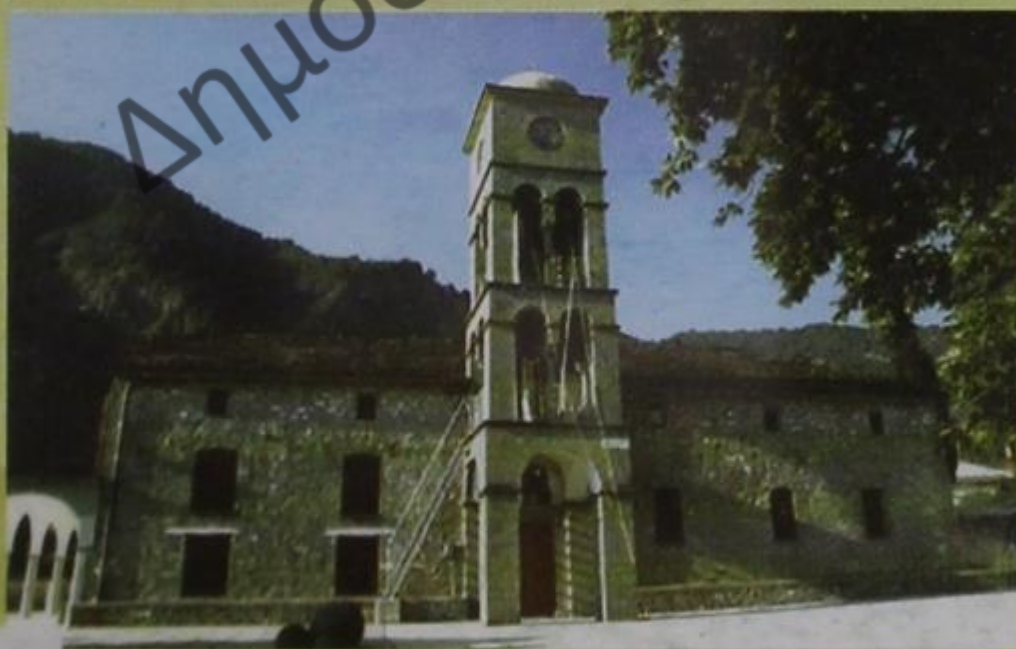
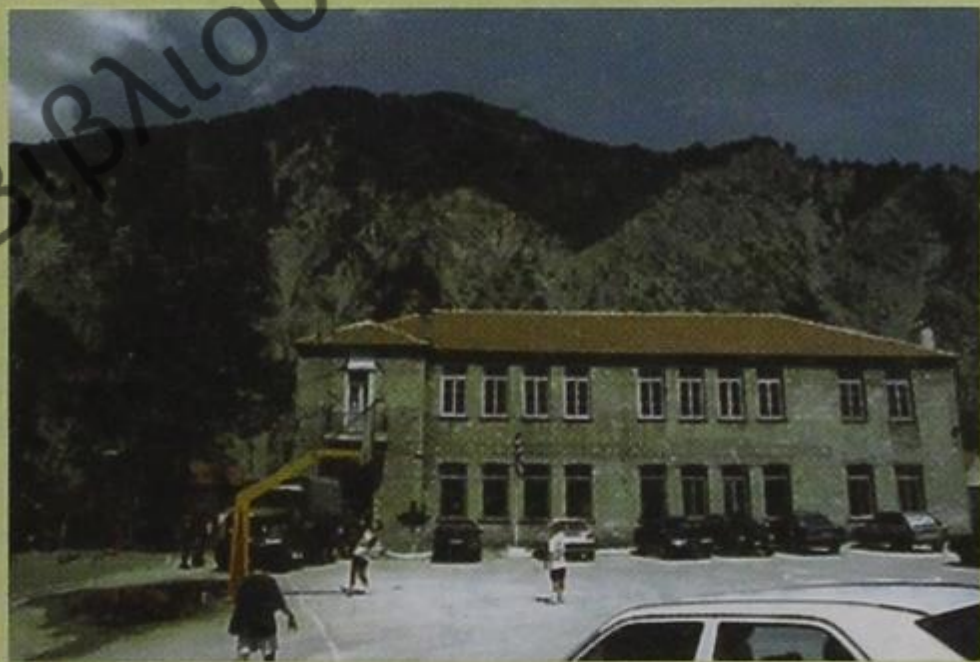

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΝΔ. ΣΑΜΑΡΑ

Κιράσοβο

Αγία Παρασκευή Κόνιτσας

«Συμπλήρωμα ιστορίας - ηθών - εθίμων»

Εκδόσεις Πέτρα

Τιμή 8000
Συλλογή Βιβλιοθηκῶν
Κωνσταντίνου.

Συλλογή - Αύγουστος 29 Μαΐου 1908
Πέτρος Δακρυπέδης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Κιράσοβο

(Αγία Παρασκευή Κόνιτσας)

«Συμπλήρωμα» Ιστορίας - Ηθών - Εθίμων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2007

© 2007, Δημήτριος Σαμαράς

Μ. Κοτοπούλη 22, 157 73 Ζωγράφου

Τηλ: 210 7770.556, 26550 24270 (Κιράσοβο)

Εκδόσεις Πέτρα

Οικονόμου 32, 106 83 Αθήνα

Τηλ: 210 8233.830, Fax: 210 8238.468

ISBN: 978-960-7815-14-9

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 51624

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ 29-5-08.

ΑΡΙΘΜ. 949.53 ΣΑΜ

κωδ. εγχ: 7157

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΝΔ. ΣΑΜΑΡΑ

Κιράσοβο

«Συμπλήρωμα»

Ιστορίας - Ηθών - Εθίμων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Πέτρα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΕ)

οδηγός

μαθηματικών

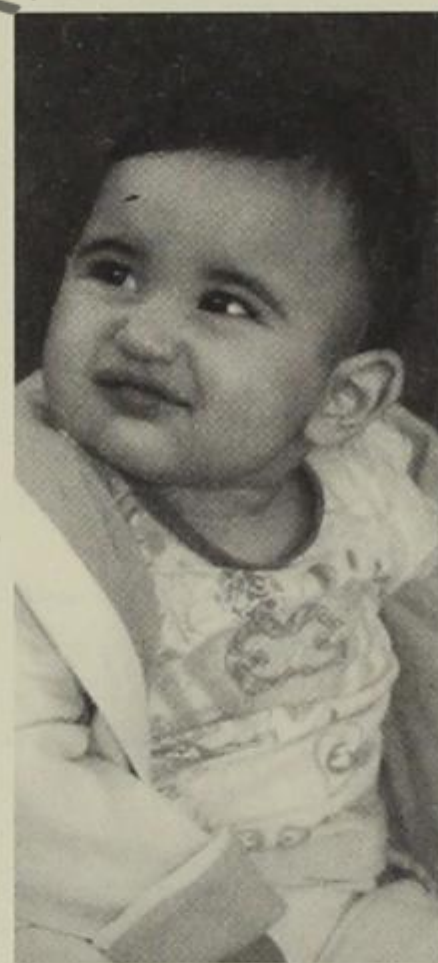
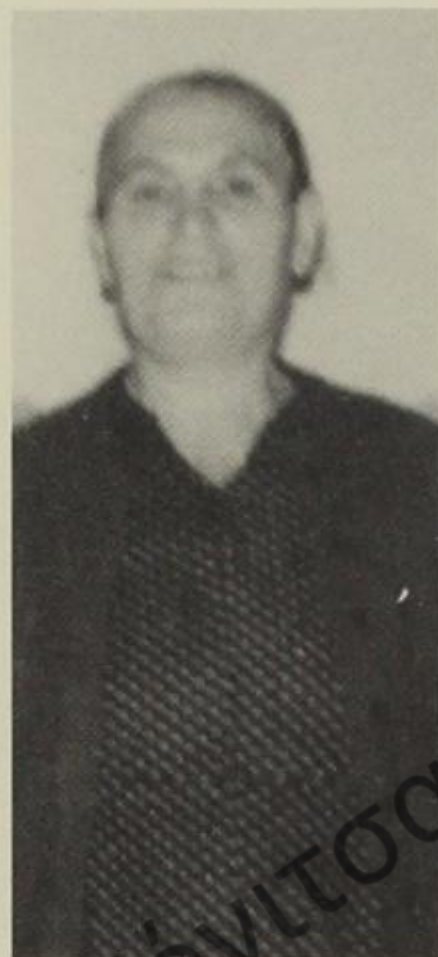
για τους μαθητές των γυμνασίων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Στη γλυκιά μορφή της μανούλας μας Όλγας Ανδρέα Σαμαρά,
που μ' αγάπησε τόσο πολύ, αλλά που ένα δειλινό αποφάσισε
να φύγει χωρίς να μας αποχαιρετήσει...

(29-9-1976)

Στην αγαπημένη μας γλυκιά εγγονούλα,
Δήμητρα, από το γιο μας Ανδρέα, 10 μηνών

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλεγόμενα	11
Μέρος πρώτο: Κιράσοβο	15
Κεφάλαιο Α'	17
Μέρος δεύτερο: Νεότερη ιστορία του χωριού μας Πρόσωπα - Ντοκουμέντα	33
Κεφάλαιο Β'	35
Σύντομο ιστορικό της Ιεράς Μονής Αγίας Ελεούσης Κλεισούρας Μεσολογγίου Α'	45
Κεφάλαιο Γ'	65
Κεφάλαιο Δ' Κεφαλοχώρι Κόνιτσας Ίδρυση Νεοελληνικού Λαογραφικού Μουσείου	95
Μέρος τρίτο: Χωριό – Μοναστήρι Κόνιτσας	111
Κεφάλαιο Ε'	113
Κεφάλαιο ΣΤ'	137
Κεφάλαιο Ζ'	163
Φωτογραφικά στιγμυότυπα	172
Επίλογος	189

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

«...αληθής εστί η μαρτυρία», Ιω. 21, 24

Με τη βοήθεια του Θεού και της Παναγίας, ήρθε για τελευταία φορά, η ώρα που θα 'πρεπε ο γράφων να εξηγήσει το λόγο, που τούτο το πέμπτο βιβλίο του «ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ» της Ιστορίας - Ηθών - Εθίμων του χωριού μας, πρέπει να οδηγηθεί και πάλι στο τυπογραφείο και τούτο για τους εξής λόγους:

1) Η αγάπη των συγχωριανών μου, που όχι μόνον έσπευσε ν' αγκαλιάσει τα τέσσερα πρώτα βιβλία μου, αλλά και η απρόσμενη ηθική στήριξη τους σ' αυτόν τον άθλο μου, εκφράζοντας το θαυμασμό και τις ευχαριστίες τους προς τις ιστορικές-παραδοσιακές και πολιτιστικές αποκαλύψεις του έργου μου.

2) Η ανάγκη «συμπλήρωσης-αναδόμησης» του έργου μου από πλευράς ύλης και εικόνων ώστε να δημοσιευθούν τα στοιχεία εκείνα που προέκυψαν και έλειπαν από τα προηγούμενα βιβλία μου.

3) Να ζητήσω προκαταβολικώς συγγνώμη για τις ενδεχόμενες αβλεψίες σε κάποια τυπογραφικά (ίσως και ορθογραφικά) λάθη, που οφείλονται ασφαλώς στον διαβόητο «δαίμονα του τυπογραφείου», που πολλές φορές, παρά την καλή μας θέληση, είναι αδύνατον να ελεγχθεί.

4) Τέλος, να ευχαριστήσω εκ βάθους καρδίας μου, αλλά και να ευγνωμονήσω όλους εκείνους τους ανθρώπους που μου έστειλαν κείμενα ευχαριστίας για το δύσκολο και κοπιώδες συνολικό αυτό έργο μου, έργο ζωής, όπως ο Μητροπολίτης Δρυϊνού-πόλεως-Πωγωνιανής και Κονίτσης κ.κ. Ανδρέας, η Δημόσια Βιβλιοθήκη Κονίτσας, οι δημοσιογράφοι κ.κ. Λευτέρης Β. Τζόκας και Ανδρέας Ρίζος, εκδότης της δίμηνης εφημερίδας-περιοδικού «Ο ΠΥΡΡΟΣ» της αποδημίας των Ηπειρωτών της Αττικής καίτοι το έργο μου είναι «ιδιωτική έκδοση» και διανέμεται «δωρεάν» και όχι «Δημόσια» με αντίτιμο και σε πολύ λίγα αντίτυπα για χωριανούς-φίλους.

5) Ο σπουδαιότερος, μετά τον Κωνσταντίνο Παπαρρηγόπουλο, νεότερος ιστορικός της Ελλάδος Σπυρίδων Ζαμπέλιος έγραψε τούτο, ότι «Ιστορία δεν είναι η παράθεση ξηρών γεγονότων, αλλά η ερμηνεία τους» και πράγματι. Τι σημασία θα είχε να γνωρίζουμε τι και πότε και πως συνέβηκε ένα γεγονός, μια πράξη, αν δεν είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε, να ερμηνεύσουμε και να διδαχθούμε εμείς οι νεοέλληνες από το γεγονός;

Και πως μαθαίνουμε για εκείνα που έγιναν ή γίνονται και αφορούσαν ή αφορούν την προσωπική ή κοινοτική Κιρασοβίτικη ζωή, την εθνική ή και παγκόσμια ζωή;

Αυτό γίνεται μόνο με την παρατήρηση, εξέταση, από την προφορική, γραπτή ή ηλεκτρονική είδηση, από τα κείμενα, τα ευρήματα, τα μνημεία και με την εμβάθυνση και ερμηνεία τους. Με τον τρόπο αυτό, τι κάνουμε; Κατανοούμε το παρελθόν και προσπαθούμε να οικοδομήσουμε ένα καλύτερο αύριο/μέλλον.

Για να γίνει όμως αυτό δυνατό, κατανοητό το παρελθόν, χρειάζεται η γνώση όσο το δυνατόν περισσοτέρων στοιχείων του. Και στη συνέχεια τη γνώση αυτή να τη φέρουν στο φως άνθρωποι με αυταπάρνηση, υπομονή, ζήλο και μεγάλο «μεράκι». Οι άνθρωποι αυτοί πρέπει να ερευνήσουν, να ψάξουν υπόγεια και ανώγεια, να εισπνεύσουν σκόνη, να απομακρύνουν τρωκτικά υπογείων, να αντιγράψουν, να συγκρίνουν, να ξενυχτήσουν, να απογοητευθούν για σελίδες που χάθηκαν στο πέρας των χρόνων, αιώνων, να χαρούν για ανακάλυψη νέων στοιχείων, όπως ο γράφων που προβαίνει στην «συμπλήρωση-αναδόμηση» με την παρούσα του εργασία προγενεστέρων έργων του, συμβάλλοντες έτσι στη διάσωση και προβολή γεγονότων του παρελθόντος του χωριού μας αλλά και της γυναίκας του, το Μοναστήρι Κόνιτσας.

Ευχαριστώ για μια ακόμα φορά, τον Θεό, τον Χριστό και την Παναγιά μας και τους Αγίους Αναργύρους, Κοσμά και Δαμιανό, προστάτες της οικογένειάς μας, που με αξίωσαν να συγγράψω και αυτό το ταπεινό μου έργο, που αφορά το γενέθλιο τόπο, το αγαπημένο μας χωριό, όσο και της γυναίκας μου Φρειδερίκης.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΠΑΡΩΝΙΑΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΝΙΤΣΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἐφραδίζε' μοι κ. Σαμαρά, ΧΡΙΣΤΟΣ ἈΝΕΣΤΗ!

Ἐβαλον τὸ νέον βιβλίον σας «Μνήμη-Σιγή» αὐτὸ τὸ Χαριό μας Κιρασοβο (Ἁγία Παρασκευή) Κόνιτσας 1940 ἢ μετὰ». Καὶ ἐνχαριστῶ ὑμᾶς, εἰς συγχώρω δὲ ἐμκαρδίως, διότι ἀποδεικνύεστε ὄχι μόνον ἀδελφὸς γάμψης τῆς γενετῆρας σας, ἀλλὰ ἡ ἀκαταπόνητος ἐρευνητής. Ὁ Κύριος νὰ εὐλογή. Τὰ δέοντα εἰς τὴν οἰκογένειαν.

Ἐσχέτω ἐν Χριστῷ ἡσυχία

440 02 ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΟΝ
441 00 ΚΟΝΙΤΣΑ

ΤΗΛ. 0657/22203
ΤΗΛ. 0655/22273

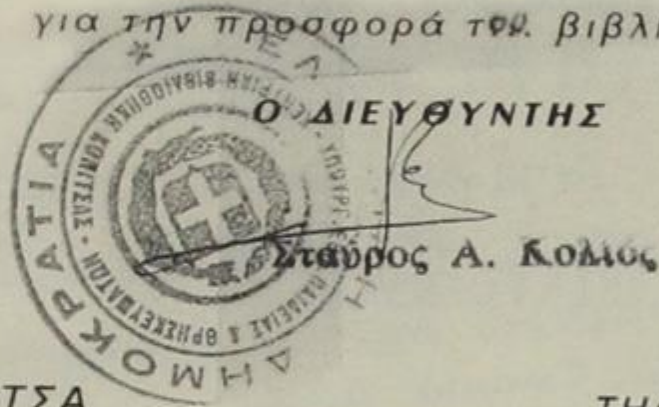
25.5.2005

Το Δ. Σαμαράς

Η ΔΗΜΟΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Ευχαριστεί θερμότατα

για την προσφορά των βιβλίων σας

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΤΗΛ.: 0655 22.298

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ

Αθήνα, 5.5.99

Αγαπητέ κ. Πρόεδρε,

Απαιτούμαι στην επιβεβαίωσή σας για το κεράσοβο θεωρώ με την όλη πρόθεση, μια βλαβερή προσέλευση ομομαθία. Οι λίγες ερμηνυτικές-επιμαθολογικές που αναφέρετε (κεράς, κεράς, κεράς κ.λπ.) δεν ευρισκόμεθα βλαβερή, φωνητική, αφού δεν γτιώνε, ούτε για τεχνολογική ομία ούτε και φωνητικότα που παροίμως του νεωτερού χωριού σας.

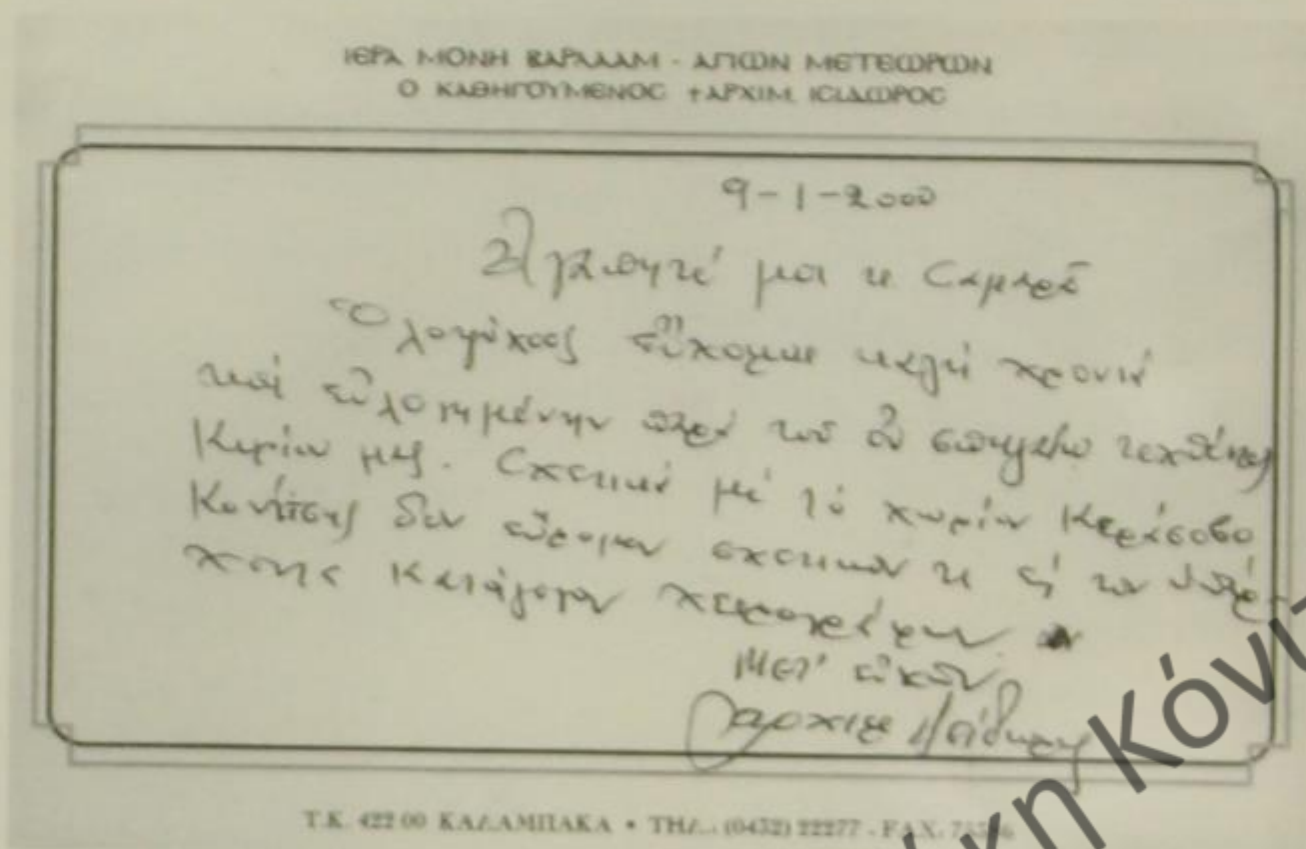
Γ. Μπαμπινιώτης

Χειρόγραφες ευχαριστίες Μητροπολίτη, Βιβλιοθήκης &
Γ. Μπαμπινιώτη, Καθηγητή Γλωσσολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

Σ.Σ.: Τ' ανωτέρω σε απάντηση μερικών διστακτικών συγχωριανών μας, για την προέλευση και ερμηνεία της λέξης «ΚΕΡΑΣΟΒΟ». Αυτή η λέξη όπως ήδη έχω γράψει στο βιβλίο μου, είναι παραφθορά της κανονικής, ορθής και σωστής λέξης «ΚΙΡΑΣΟΒΟ» που είναι σύνθετη λέξη, από την Τουρκική KIRACI = ενοικιάζω και την σλαβική κατάληξη: ΟΒΟ = τόπος με αφθονία πολλών πραγμάτων-αγαθών.

Επομένως ο συνδυασμός είναι: ΚΙΡΑΤΣΟΒΟ = ΚΙΡΑΣΟΒΟ, χάριν ευφωνίας, π.χ.

Μέτσοβο = τόπος, χωριό της αρκούδας (Μετς) Σλαβικά αρκούδα, ΟΒΟ = τόπος, Σανοβό = τόπος, χωριό με πολύ σανό - χορτάρι κ.λπ.

Χειρόγραφο από Ιερά Μονή Βαρλάαμ Μετεώρων Καλαμπάκας

Σ.Σ.: Η ανωτέρω απάντηση της Ιεράς Μονής γράφεται γιατί ο μακαριστός Αρχιμανδρίτης συγχωριανός μας Παπά-Στέφανος Τζιόμας-Φωτιάδης, είχε και αυτός απευθυνθεί στην Ιερά αυτή μονή, για τυχόν υπάρχοντα εκεί στοιχεία ή πληροφορίες για το χωριό μας όπως είχε ακούσει και αυτός. Δυστυχώς δεν υπάρχουν, όπως και στις άλλες Ιερές Μονές των Μετεώρων της Καλαμπάκας, όπου διενήργησε έρευνες α γράφων.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Κιράσοβο

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Οι κοινότητες, αστικές και αγροτικές, ελευθέρων χωρικών, υπήρχαν και στο Βυζάντιο, άλλοτε σε κατάσταση περισσότερο ενεργό και άλλοτε σε κατάσταση μικρότερου ή μεγαλύτερου μαρασμού. Οι Κοινότητες αυτές φαίνεται ότι επέζησαν μέχρι την εποχή της Τουρκοκρατίας. Οι αγροτικές αυτές κοινότητες αποτελούσαν πάντοτε σοβαρό παράγοντα για την οικονομική ζωή του Βυζαντίου και πάνω σ' αυτές στηρίχθηκε η ίδια η ύπαρξή του. Οι κοινοτικές ελευθερίες χωρικών ήταν καθιερωμένες, ενώ αντίθετα τα μέλη των κοινοτήτων είχαν απέναντι στο κράτος την ευθύνη για την καταβολή των φόρων δηλαδή αλληλέγγυο.

Για τα ζητήματα της καταγωγής των ελληνικών κοινοτήτων έχουν διατυπωθεί αρκετές τέτοιες θεωρίες (Κ. Παπαρηγόπουλου, Νικ. Μοσχοβάκη, Απ. Βακαλόπουλου, Ο. URJUHART κ.λπ.).

Επικρατέστερη πάντως θεωρείται αυτή του ιστορικού Παπαρηγόπουλου. Λέει, λοιπόν, η θεωρία αυτή, ότι οι Κοινότητες της περιοχής της Τουρκοκρατίας έχουν τις βαθιές ρίζες τους στις παραδόσεις του ελληνικού λαού, ότι κατ' ουσίαν δεν έπαψαν ποτέ να υπάρχουν, ότι αυτές που μνημονευόταν στη Βυζαντινή εποχή, είναι μ' εκείνες των αρχαίων χρόνων προσαρμοσμένες όμως αρκετά στις νέες περιστάσεις που προέκυψαν με την πάροδο των αιώνων. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με τον μεγάλο αυτό ιστορικό, η Οθωμανική Αυτοκρατορία, βρήκε τις κοινότητες να λειτουργούν και επομένως τις άφησε να λειτουργούν μέσα στα πλαίσια της Τουρκικής κυριαρχίας-διακίνησης. Οι κοινότητες την εποχή εκείνη ήταν ολοζώντανες οντότητες, οι δε κοινοτικοί άρχοντες αποτελούσαν την νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική εξουσία του τόπου τους.

Κατά την περίοδο όμως της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, τη Σουλτανική εξουσία ασκούσαν οι διορισμένοι δικαστές (καδήδες ή Κατήδες) οι οποίοι είχαν γενική αρμοδιότητα για όλους τους υπηκόους, Τούρκους και Έλληνες Χριστιανούς. Το δίκαιο που εφαρμόζαν ήταν το Ισλαμικό. Ο Πατριάρχης, οι επίσκοποι και τα εκκλησιαστικά δικαστήρια είχαν δικαστική εξουσία, αρμοδιότητες, στις διαφορές των κληρικών, στις υποθέσεις των λαϊκών σε θέματα οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου. Έτσι λοιπόν, η ορθόδοξη χριστιανική εθνότητα είχε δική της υπόσταση και οργάνωση, μέσα στα πλαίσια της Ο.Α., η δε εκκλησία και οι Κοινότητες ήταν οι οργανωτικοί φορείς της εθνότητας, είχαν δηλαδή και χαρακτήρα πολιτικό. Ο πολιτικός αυτός χαρακτήρας φάνηκε καθαρά, κατά τους 180 και 190

αιώνες, όταν έλαβαν έντονο χαρακτήρα οι ιδεολογικές αντιθέσεις και συγκρούσεις των μελών τους (Κοτσομπάσηδες, απλός λαός, χωρικοί). Ο πολιτικός χαρακτήρας των κοινοτήτων φάνηκε και από το γεγονός ότι αμέσως με την έναρξη της επανάστασης του 1821, αυτές οι Κοινότητες μετεξελίχθησαν σε δημόσιες τοπικές επαναστατικές επιτροπές (εφορείες καλούνταν), ασκώντας στους τόπους τους την επαναστατική εξουσία της απελευθερωμένης Ελλάδας. Έτσι το πρώτο βήμα προς την εθνική ελευθερία, στην σύγχρονη Ελλάδα είχε γίνει μέσα στις αυτοδιοικούμενες κοινότητες. Εκεί βρίσκεται η πολιτική ψυχή του Έθνους. (Θεοδ. Θεοδώρου, Ελληνική τοπική Αυτοδιοίκηση). Κατά συνέπεια οι Κοινότητες στην Ελλάδα προϋπήρχαν του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους, που δημιουργήθηκε με την εθνεγερσία του 1821, και ειδικά για εμάς τους Ηπειρώτες μετά την απελευθέρωσή μας από τον Τουρκικό ζυγό της 21 Φεβρουαρίου του 1913, των τρισέξοδοξων εκείνων Βαλκανικών πολέμων όπου η φουστανέλα και το τσαρούχι του ηρωικού τσολιά και των εθελοντών Ελλήνων της διασποράς και Φιλελλήνων της Δύσης, εμεγαλούργησαν και εδόξασαν την ξακουστή εύανδρο Ήπειρό μας, τραγουδώντας «τα πήραμε τα Γιάννινα, πολλά πουλιά τ'έβλεπε...»

Πιο συγκεκριμένα, το χωριό μας, το Κιράσοβο ή Κεράσοβο, όπως επικράτησε, είχε ελευθερωθεί από τις 26 του Γενάρη του 1913, χάρη στην προηγηθείσα επανάσταση που είχε κάνει, μόνο αυτό, από όλη την επαρχία μας, που βέβαια την πλήρωσε ακριβά, αφού οι τουρκαρβανίτες το λεηλάτησαν και το έκαψαν. Από τα 436 χωριά του νομού Ιωαννίνων που ανάκαμψαν από τη δουλεία των Τούρκων, τα 46 θεωρήθηκαν ότι ανήκαν στο Δημόσιο (ιμπλάκια), τα 228 σε ορισμένους ιδιοκτήτες (τσιφλίκια) και 162 θεωρήθηκαν Κεφαλοχώρια, δηλαδή ανήκαν κατά κατοχή, νομή και κυριότητα στους κατοίκους αυτών των χωριών. Κατά συνέπεια, από απελευθέρωσής του, το Γενάρη του 1913, το χωριό μας και μέχρι το Δεκέμβρη του 1997 υπήρξε κοινότητα δηλαδή επί 84 ολόκληρα συναπτά χρόνια. Και τι Κοινότητα, Κοινότητα μεγάλη, δραστήρια, με οικονομική επιφάνεια τεράστια για τα χρόνια εκείνα, χάριν του πλούτου του δάσους και των βοσκών της, πέραν του γεγονότος ότι ήταν η πολυπληθέστερη Κοινότητα της επαρχίας μας (βλέπε βιβλίο Δ. Σαμαρά, ΚΙΡΑΣΟΒΟ, Ματιές μέσα στο χρόνο, έκδοση 2002).

Με το νόμο 2539/97, που έγινε επί κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ, ο λεγόμενος «νόμος Καποδίστρια», επήλθε ριζική αναδιάρθρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Τ.Α), αφού με ετσιθελικά-υποχρεωτικά συστήθηκαν οι νέοι Δήμοι, οι ονομαζόμενοι, κατ' ευφημισμό «Καποδιστριακοί» σχεδιασμένοι στους χάρτες, δεδομένου ότι δεν υπήρξε ουδεμία ενημέρωση των κατοίκων της περιφέρειας, τόσο από την τότε κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ όσο και από την συνενοχή της τότε Αντιπολίτευσης της Ν.Δ., που τήρησε «σιγή ιχθύος» άρα συμφωνούσε σιωπηρά, στην αναγκαστική-ετσιθελική αυτή συνένωση των κοινοτήτων της επαρχίας, της περιφέρειας, όχι όμως και της Αττικής, περιφέρειας όπου εδώ δεν έγιναν «Καποδιστριακοί» Δή-

μοι ένεκα των συμφερόντων όλων των πολιτικών Κομμάτων της χώρας μας. Έτσι παρέμειναν οι Κοινότητες στην Αττική. Όπως και όλα τα Βλαχόφωνα χωριά της επαρχίας. Δυο μέτρα και δυο σταθμά.

Άλλη Ελλάδα εδώ, η προνομιούχα σε σύγκριση με την επαρχιώτικη Ελλάδα, όταν 20, 25 ή 30 κοινότητες υποχρεώθηκαν με το «έτσι θέλω» να συνενωθούν σε ένα Δήμο, δήθεν για το συμφέρον τους. Έτσι η Κοινότητά μας δυστυχώς, συνενώθηκε αναγκαστικά-υποχρεωτικά, μαζί με άλλες 23 Κοινότητες της επαρχίας μας, στον ήδη υπάρχοντα Δήμο της Κόνιτσας, δίχως καμιά προηγουμένως ενημέρωση-συζήτηση με τους κατοίκους και τους φορείς του χωριού μας και βέβαια ούτε με τους απόδημους Κερασοβίτες που διατηρούν εκεί τα πολιτικά τους δικαιώματα. Εδώ πρέπει να τονισθεί η μεγάλη, τεράστια ευθύνη, του τότε Κοινοτικού Συμβουλίου της Κοινότητάς μας (πρόεδρος Παντελής Γαλάνης), οκταετία 1990-1998 που δεν δραστηριοποιήθηκε και δεν αντέδρασε έγκαιρα και δυναμικά και όσο θα έπρεπε, μπροστά στη φαινόμενη ολοφάνερα ΑΔΙΚΙΑ που γίνονταν σε βάρος της Κοινότητάς μας. Έμεινε αδρανής. Ίσως η έγκαιρη, η δυναμική και σύσσωμη αντίδραση της ολότητας των κατοίκων του χωριού μας και των αποδήμων Κερασοβιτών των απανταχού της χώρας, αλλά και του εξωτερικού ακόμη, πρωτίστως της Αμερικής, να είχε φέρει άλλα αποτελέσματα, δηλαδή την παραμονή της κοινότητάς μας, ως αυτοτελούς, όπως ήταν και πριν του νόμου αυτού, επί 84 ολόκληρα συναπτά χρόνια. Δυστυχώς δεν έγινε έγκαιρα, δυνατά και σωστά η αντίδραση και την «πατήσαμε» πανηγυρικά. Οι τότε βουλευτές του νομού μας, κυρίως της Κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ ενδιαφέρθηκαν για τις δικές τους ιδιαίτερες περιοχές, κυρίως της Πωγωνιανής και τις άφησαν «έξω του Καποδίστρια». Αφού συντελέστηκε το κακό, η αναγκαστική συνένωση στο Δήμο Κόνιτσας, τότε «ξύπνησε» η Κοινότητά μας και με ομόφωνη απόφαση των κατοίκων και φορέων του χωριού μας, που ελήφθη σε ευρεία, έκτακτη Γενική συνέλευση αυτών, το καλοκαίρι του 1998, στο χωριό μας, οι κάτοικοι-ψηφοφόροι που ανέρχονται στους 1300, αποφάσισαν ν' αντιδράσουν δυναμικά στην κατάφορη αδικία που έγινε γι' αυτούς και να ΑΠΟΣΧΟΨΟΥΝ από τις Δημοτικές-Νομαρχιακές εκλογές του φθινοπώρου του 1998, όπως επίσης και των επομένων ετών 2002 και 2004. Τοπικό συμβούλιο στο Τοπικό Διαμέρισμα της Αγίας Παρασκευής (χωριό μας) κατά νόμο «Καποδίστρια» δε λειτούργησε ΠΟΤΕ από 1998-2006 εφόσον οι κάτοικοι δεν κατήλθαν σε εκλογές και δεν υπέδειξαν υποψηφίους για το Τοπικό Συμβούλιο (πενταμελές στο χωριό μας) εφόσον η απογραφή των κατοίκων ήταν άνω των 300 ατόμων.

Η ΑΠΟΧΗ των κατοίκων του χωριού μας, έγινε ακόμη και στις ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ του 1999 και του 2003 αλλά και στις ΕΘΝΙΚΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ των ετών 2000 και 2004. Φαινόμενο όλως εξαιρετικό και ΜΟΝΑΔΙΚΟ στα ελληνικά χρονικά, εντονότατης διαμαρτυρίας μας για την άδικη και αδικαιολόγητη κατάργηση της Κοινότητάς μας και την ακατανόητη συνένωση αυτής με το Δήμο Κόνιτσας που

δεν επιθυμούσαν με κανέναν τρόπο οι κάτοικοι του χωριού μας. Οι διαμαρτυρίες αυτές έχουν καταγραφεί και από τα Μ.Μ.Ε. και τοπικά κανάλια τηλεόρασης των Ιωαννίνων, αλλά φωνή «εις ώτα μη ακουόντων». Το Κράτος, η πολιτεία, δεν συγκινήθηκε ουδόλως.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερα η ομοψυχία των κατοίκων ψηφοφόρων του χωριού μας, οι οποίοι ανεξαρτήτως πολιτικών πεποιθήσεων, απέσχον όλοι των εκλογικών διαδικασιών των ετών αυτών. Δεν προσήλθαν να ψηφίσουν πλην τριών (3) ατόμων στις πρώτες εκλογές του 1998 και είκοσι (20) κυρίως δημόσιοι υπάλληλοι (στρατιωτικοί-πολιτικοί) φοβηθέντες στις Δημοτικές-Νομαρχιακές της 13-10-2002. Τα ονόματα αυτών κατέχει ο γράφων. Κρίθηκε σκόπιμο να μη δημοσιευθούν. Ίσως μετά από χρόνια, αφού καταλαγιάσει ο Κορνιαχτός.

Ακόμη πρέπει να γραφεί πως και ο κοινοτικός Γραμματέας του χωριού μας, Κώστας Δ. Παπαγιάννης, παρέμεινε στο Κοινοτικό Κατάστημα στο χωριό μας, μαζί με όλο το «Αρχείο» της Κοινότητάς μας, εργαζόμενος και διευκολύνοντας τους κατοίκους του χωριού μας ύστερα από απαίτηση των φορέων του χωριού μας, αλλά και δίχως παρέμβαση του Δημάρχου Κόνιτσας που δεν θέλησε να συγκρουστεί με τους Κερασοβίτες, όλα αυτά τα χρόνια. Έκανε όμως τη «δουλειά του» διοικητικά, αφού όλα αυτά τα 8 χρόνια η κοινότητά μας δεν συμπεριλαμβανόταν στα κονδύλια δαπάνης όλων των ετησίων προϋπολογισμών του Δήμου Κόνιτσας με τραγικό αποτέλεσμα να μη διατεθεί ούτε δραχμή ή ευρώ για έργα ή έξοδα στην κοινότητά μας. Το αυτό έπραξε και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων –παρά τις ανοχλήσεις μας– θέλοντας και αυτή προφανώς να τιμωρήσει με τον τρόπο της, την έντονη αγανάκτηση –ανταρσία την ονόμασαν– των Κερασοβιτών, μάλιστα μας αποκάλεσαν «Κοσοβάρους» μια και το θέμα –δράμα–, αυτό της γείτονος Σερβίας «έπαιζε» και «παίζει» ακόμη στην άχαρη αυτή χώρα, όλα αυτά τα χρόνια. Και άλλες Κοινότητες του Νομού μας (Δολιανά Πωγωνίου, Μουσιωτίτσα κ.α.) και της λοιπής χώρας, διαμαρτυρήθηκαν έντονα για τις αδικίες του «Καποδίστρια», αλλά αυτές έλαβαν μέρος στις εκλογικές διαδικασίες των ετών αυτών και υπέδειξαν υποψηφίους παρέδρους και είχαν αντιπροσώπευση στο Δήμο τους και ελάμβαναν κονδύλια για έξοδα και έργα, μέσω του προϋπολογισμού των Δήμων τους. Το άμοιρο χωριό μας, όμως, όπως γράφτηκε δεν πήρε ούτε μια δραχμή ή ευρώ, όλα αυτά τα χρόνια του αγώνα, «του δικαίου αγώνα» του, από το Δημόσιο, που θύμιζαν παλιές ένδοξες σελίδες της τρισχιλιετούς ιστορίας του και ειδικά του αγώνα κατά των πασάδων-αγάδων της Φράσαρης Πρεμετής της Β. Ηπείρου των ετών 1822 και μετέπειτα, που διεκδίκησαν το Κεράσοβο να είναι τσιφλίκι τους για εκμετάλλευση δική τους.

Τα εξ ανάγκης έξοδα, ΔΕΗ κοινοτικών χώρων, συντήρηση δικτύου ύδρευσης, μεταφορά απορριμμάτων, έξοδα δικαστικών αγώνων της Κοινότητάς μας, όλα

αυτά τα χρόνια του αγώνα, επιφορτίστηκε ο Αναγκαστικός Αγροτικός Συνεταιρισμός του χωριού μας Κοινής χορτονομής. Χάριν σ' αυτόν μπόρεσε ν' ανταπεξέλθει οικονομικά τα δύσκολα αυτά χρόνια, δηλαδή τα έσοδα από τις ενοικιάσεις των βοσκών των χωραφιών μας, διατίθεντο για τους σκοπούς αυτούς. Από εδώ και πέρα είδομεν τι θα γίνει... Η ολότητα των κατοίκων θα αποφασίσει το πρακτέον για το μέλλον. Ήδη, ύστερα από Γ. Συνέλευση των κατοίκων τον Αύγουστο του 2006, αποφασίστηκε η συμμετοχή, εξ ανάγκης, στις Δημοτικές και Νομαρχιακές εκλογές του Οκτώβρη του 2006.

*

Αυτά γράφονται για να μαθαίνουν οι μέλλουσες γενιές των Κερασοβιτών-τισσών, τα σήμερα συμβαίνοντα. Προστίθενται ακόμη και τα εξής:

Η Διοίκηση της Αδελφότητας Αθηνών των ετών 1998-2002 μετά των άλλων δυο Διοικήσεων των Αδελφοτήτων Ιωαννίνων και Κιάτου Κορινθίας, όπως και με την Αδελφότητα Κερασοβιτών Αμερικής (πρόεδρος Δημήτρης Γαλανής) όλα τα χρόνια αυτά από κοινού και με μεγάλη σύμπνοια-αγάπη, εργάστηκαν σιωπηλά και επίπονα για το καλό του χωριού μας πραγματοποιώντας εκεί κοινωφελή έργα και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις προσπαθώντας έτσι ν' «απαλύνουν» κάπως τον πόνο και τη μεγάλη πίκρα που τους γέμισε η κατάφορη αδικία του νόμου «Καποδίστρια» αλλά και οι μετέπειτα διοικήσεις των Αδελφοτήτων των Αποδήμων Κερασοβιτών μέχρι σήμερα, κάνουν ό,τι μπορούν και αυτές προς τον ίδιο σκοπό, τη Διοίκηση του χωριού μας.

Για καλύτερη ενημέρωση-πληροφόρηση σας παραθέτω στη συνέχεια δυο υπομνήματα προς τους Υπουργούς Λουκά Παπαδήμα του ΠΑΣΟΚ και Προκόπη Παυλόπουλου της Ν.Δ.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ

Αγίας Παρασκευής Κόνιτσας
Κ. Φλωρή 3-5 Αθήνα

Συντονιστική Επιτροπή
Φορέων και κατοίκων Αγίας Παρασκευής

Αθήνα, 3 Ιουνίου 2002

Κύριο Λουκά Παπαδήμο
Υφυπουργό Δημόσιας Διοίκησης και Εσωτερικών
Ενταύθα

ΘΕΜΑ: «Διατήρηση της Κοινότητας
Αγίας Παρασκευής Κόνιτσας»

Αξιότιμε κ. Υπουργέ,

Η Κοινότητά μας, η οποία ήταν αναγνωρισμένη από την Πύλη (επί τουρκοκρατίας) Κεφαλοχώρι, διατήρησε ως χωριστή οντότητα της Τ.Α. την πληθυσμιακή και οικονομική ζωντάνια μέχρι τις ημέρες μας, παρά την ερήμωση των ορεινών χωριών της περιοχής, μέχρι την κατάργησή της με το νόμο 2539/1997 και την υπαγωγή της στο Δήμο Κόνιτσας, του οποίου είναι τώρα Οικισμός.

Οι κάτοικοί της, στο σύνολό τους, χωρίς καμιά απολύτως εξαίρεση, αντέδρασαν και αντιδρούν στην κατάργηση της Ιστορικής και οικονομικά και πληθυσμιακά βιώσιμης Κοινότητάς τους, με διάφορους τρόπους (άρνηση συμμετοχής στις βουλευτικές και δημοτικές εκλογές, κ.λπ.) συνάμα δε εξέλεξαν συντονιστική επιτροπή, η οποία αφ' ενός προσπαθεί να πείσει τις αρμόδιες Αρχές για την διατήρησή της ως αυτόνομης Κοινότητας και αφ' ετέρου διοικεί και συντηρεί με ίδιους πόρους το ιστορικό αυτό χωριό.

Σημειώνουμε ότι οι Τοπικές Αρχές του νομού Ιωαννίνων (Νομαρχία και Δήμος Κόνιτσας) καθώς και οι βουλευτές του νομού, όλων των κομμάτων, αναγνωρίζουν ότι η Κοινότητά μας θα πρέπει να παραμείνει ανεξάρτητη οντότητα ως Κοινότητα, διότι πληροί τις προϋποθέσεις βιώσιμης ανάπτυξής της και γι' αυτό συνηγορούν στη διατήρησή της ως Κοινότητα.

Κύριε Υπουργέ,

Το χωριό Αγία Παρασκευή, ως Κοινότητα, μπορεί να αναπτυχθεί πληθυσμιακά (το κυρίως ζητούμενο για τα ορεινά χωριά της Ηπείρου) και οικονομικά, διότι τόσο οι μόνιμοι κάτοικοί του όσο και οι απόδημοί του αποτελούν μια ενιαία πληθυσμιακή

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ Αγίας Παρασκευής Κόνιτσας Κ. Φλωρή 3-5 Αθήνα	Αθήνα, 3 Ιουνίου 2002
Συντονιστική Επιτροπή Φορέων και κατοίκων Αγίας Παρασκευής	1
Κίριο Λουκά Παπαδήμο Υφυπουργό Δημόσιας Διοίκησης και Εσωτερικών Ενταύθα	
ΘΕΜΑ: «Διατήρηση της Κοινότητας Αγίας Παρασκευής Κόνιτσας»	
Αξιότιμε κ. Υπουργέ, Η Κοινότητά μας, η οποία ήταν αναγνωρισμένη από την Πύλη (επί τουρκοκρατίας) Κεφαλοχώρι, διατήρησε ως χωριστή οντότητα της Τ.Α. την πληθυσμιακή και οικονομική ζωντάνια μέχρι τις ημέρες μας, παρά την ερήμωση των ορεινών χωριών της περιοχής, μέχρι την κατάργησή της με το νόμο 2539/1997 και την υπαγωγή της στο Δήμο Κόνιτσας, του οποίου είναι τώρα Οικισμός. Οι κάτοικοί της, στο σύνολό τους, χωρίς καμιά απολύτως εξαίρεση, αντέδρασαν και αντιδρούν στην κατάργηση της Ιστορικής και οικονομικά και πληθυσμιακά βιώσιμης Κοινότητάς τους, με διάφορους τρόπους (άρνηση συμμετοχής στις βουλευτικές και δημοτικές εκλογές, κ.λπ.) συνάμα δε εξέλεξαν συντονιστική επιτροπή, η οποία αφ' ενός προσπαθεί να πείσει τις αρμόδιες Αρχές για την διατήρησή της ως αυτόνομης Κοινότητας και αφ' ετέρου διοικεί και συντηρεί με ίδιους πόρους το ιστορικό αυτό χωριό. Σημειώνουμε ότι οι Τοπικές Αρχές του νομού Ιωαννίνων (Νομαρχία και Δήμος Κόνιτσας) καθώς και οι βουλευτές του νομού, όλων των κομμάτων, αναγνωρίζουν ότι η Κοινότητά μας θα πρέπει να παραμείνει ανεξάρτητη οντότητα ως Κοινότητα, διότι πληροί τις προϋποθέσεις βιώσιμης ανάπτυξής της και γι' αυτό συνηγορούν στη διατήρησή της ως Κοινότητα. Κίριο Υπουργέ, Το χωριό Αγία Παρασκευή, ως Κοινότητα, μπορεί να αναπτυχθεί πληθυσμιακά (το κυρίως ζητούμενο για τα ορεινά χωριά της Ηπείρου) και οικονομικά, διότι τόσο οι μόνιμοι κάτοικοί του όσο και οι απόδημοί του αποτελούν μια ενιαία πληθυσμιακή	

ομάδα, που επιθυμούν, επιδιώκουν και επιτυγχάνουν να διατηρούν το χωριό αυτό βιώσιμο από κάθε άποψη. Δεν είναι τυχαίο ότι δεν έχει πληθυσμιακή συρρίκνωση, έχει αυτόνομη ανάπτυξη, οργανωμένο κοινωνικό ιστό και έντονη πολιτιστική ανάπτυξη (διατηρεί παραδοσιακή χορωδία, χορευτικό, πολιτιστική λέσχη, κ.λπ) εντονότερη θα λέγαμε από τον οικείο δήμο, κ.λπ.

Έτσι, στη διατήρηση της Κοινοότητάς μας, ως χωριστής οντότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συνηγορούν όχι μόνο λόγοι ιστορικοί, αλλά κυρίως λόγοι εθνικοί, κοινωνικοί και οικονομικοί, αφού έχει όλα τα στοιχεία της βιωσιμότητας και της περαιτέρω ανάπτυξης, τόσο αυτής, όσο και της φθίνουσας και πληθυσμιακά ερημούμενης ευρύτερης περιοχής.

Στα παραπάνω, αυταπόδεικτα στοιχεία, πρέπει να προστεθεί και ένα σοβαρό, εθνικό θα λέγαμε, θέμα, αφού η διατήρηση του χωριού ως Κοινοότητας αποτρέπει την οριστική πληθυσμιακή ερήμωση και την εξαφάνιση μιας ομάδας χωριών της Πίνδου, με βεβαία εθνική και οικονομική ζημία (εγκατάλειψη της κτηνοτροφίας, κ.λπ.).

Σας εκθέσαμε σε συντομία το θέμα, και ευελπιστούμε ότι, αφού υιοθετήσετε κι εσείς το δίκαιο του αιτήματος, συνηγορήστε στη συνέχεια στην επίλυση του, διαβεβαιώνοντάς σας ότι η ικανοποίηση του αιτήματός μας αυτού θα είναι εθνικά και τοπικά ωφέλιμη.

Βέβαιοι για την κατανόησή σας,

Για τη Συντονιστική Επιτροπή
Ο Πρόεδρος Δημήτριος Σαμαράς
Ο Γεν. Γραμματέας Κων/νος Ζιούλης

Προς
 Τον Υπουργό Εσωτερικών
 Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
 Κ. Προκόπη Παυλόπουλο
 ΕΝΤΑΥΘΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

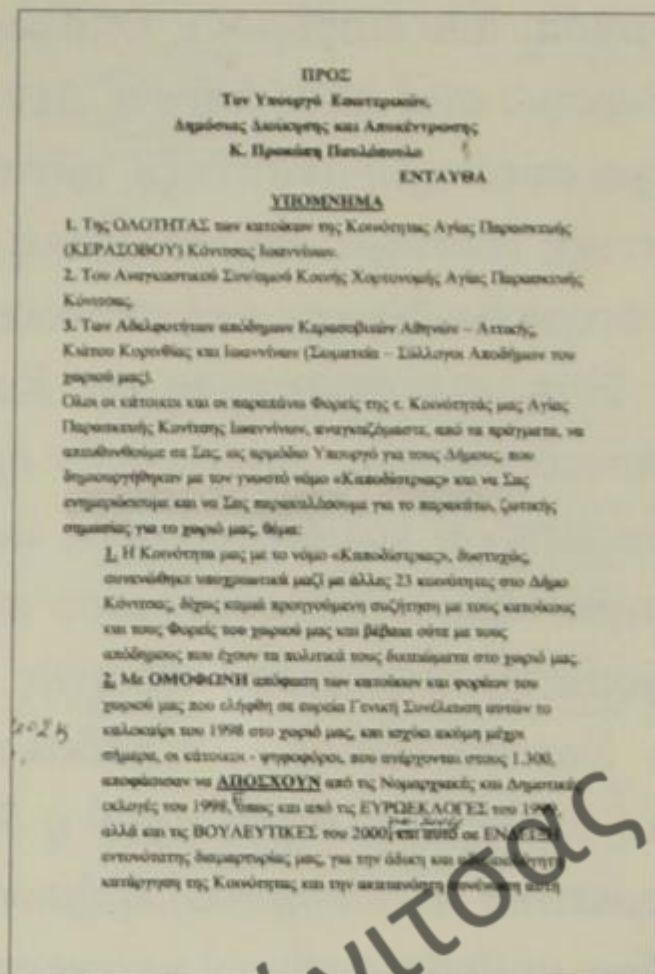
1. Της ΟΛΟΤΗΤΑΣ των κατοίκων της Κοινότητας Αγίας Παρασκευής (ΚΕΡΑΣΟΒΟΥ) Κόνιτσας Ιωαννίνων.
2. Του Αναγκαστικού Συν/σμού Κοινής Χορτονομής Αγίας Παρασκευής Κόνιτσας.
3. Των Αδελφοτήτων απόδημων Κερασοβιτών Αθηνών-Αττικής, Κιάτου Κορινθίας και Ιωαννίνων (Σωματεία-Σύλλογοι Αποδήμων του χωριού μας).

Όλοι οι κάτοικοι και οι παραπάνω Φορείς της Κοινότητάς μας Αγίας Παρασκευής Κόνιτσας Ιωαννίνων, αναγκαζόμαστε, από τα πράγματα, να απευθυνθούμε σε Σας, ως αρμόδιο Υπουργό για τους Δήμους, που δημιουργήθηκαν με τον γνωστό νόμο «Καποδίστριας» και να Σας ενημερώσουμε και να σας παρακαλέσουμε για το παρακάτω ζωτικής σημασίας για το χωριό μας θέμα:

1. Η Κοινότητά μας με το νόμο «Καποδίστριας», δυστυχώς, συνενώθηκε υποχρεωτικά μαζί με άλλες 23 κοινότητες στο Δήμο Κόνιτσας, δίχως καμιά προηγούμενη συζήτηση με τους κατοίκους και τους Φορείς του χωριού μας και βέβαια ούτε με τους απόδημους που έχουν τα πολιτικά τους δικαιώματα στο χωριό μας.

2. Με ΟΜΟΦΩΝΗ απόφαση των κατοίκων και φορέων του χωριού μας που ελήφθη σε ευρεία Γενική Συνέλευση αυτών το καλοκαίρι του 1998 στο χωριό μας, και ισχύει ακόμη μέχρι σήμερα, οι κάτοικοι-ψηφοφόροι, που ανέρχονται στους 1.300, αποφάσισαν να ΑΠΟΣΧΟΥΝ από τις Νομαρχιακές και Δημοτικές εκλογές του 1998, του 2002 και 2004, όπως και από τις ΕΥΡΩΕΚΛΟΓΕΣ του 1999, αλλά και τις ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ του 2000 και 2004, και αυτό σε ΕΝΔΕΙΞΗ εντονότατης διαμαρτυρίας μας, για την άδικη και αδικαιολόγητη κατάργηση της Κοινότητας και την ακατανόητη συνένωση αυτή με το Δήμο της Κόνιτσας, που δεν επιθυμούσαν με κανέναν τρόπο, και δικαιολογημένα να γίνει αυτή η συνένωση.

3. Η καθολική και ομόθυμη γενική αυτή αντίδραση των απανταχού της χώρας και αποδήμων του εξωτερικού Κερασοβιτών, στηρίζεται και δικαιολογείται σε ατράνταχτους, πραγματικούς, όσο και σε ιστορικούς-μαρτυρικούς λόγους, και μακροχρόνιους δικαστικούς αγώνες των Κερασοβιτών.

A. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ:

α. Το χωριό μας γεωγραφικά και χωροταξικά βρίσκεται στο Βορειοανατολικότερο σημείο της Επαρχίας μας, κάτω από τον μυθικό Σμόλικα, υψ. 1.050 μ., είναι το μεγαλύτερο χωριό σε έκταση 55.000 στρέμματα γης – αλλά και το παραδοσιακότερο μαστοροχώρι (κτιστάδες φημισμένοι της πέτρας) της Επαρχίας μας, αλλά και όλης της χώρας, και απέχει από την έδρα του Δήμου Κόνιτσας 30 ολόκληρα χλμ. Και μάλιστα επικοινωνεί με στενό, άθλιο και επικίνδυνο αυτοκινητόδρομο, ο οποίος ξεκίνησε ως στρατιωτικός το 1948 και, μετά από 50 ολόκληρα χρόνια, δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί ακόμη.

β. Εντάχθηκε και συνενώθηκε με τον Δήμο Κόνιτσας, όπως, και άλλα 23 χωριά, δίχως να προηγηθεί καμιά συζήτηση-συνεννόηση με τους κατοίκους και τους Φορείς, όπως και με την τότε Κοινοτική Αρχή.

γ. Η αναγκαστική υποχρεωτική αυτή συνένωση του χωριού μας έγινε σαν άσκηση επί χάρτου, δίχως να ακουστούν οι αντίθετες απόψεις μας και λόγοι, αγνοήθηκαν παντελώς άπαντες, ενώ, αν ακούγονταν, θα εγκρίνονταν η επιβαλλόμενη εξαίρεση από τον κανόνα, όπως έγινε με τόσες άλλες κοινότητες της γύρω περιοχής μας, δηλαδή, να παραμείνει απλή ή διευρυμένη κοινότητα το χωριό μας.

δ. Συγκοινωνιακά το χωριό μας εξυπηρετείται από το ΚΤΕΛ Ιωαννίνων, άγονη γραμμή με 2-3 δρομολόγια την εβδομάδα και αυτό, όταν το επιτρέπουν οι φοβερές-τρομερές χειμερινές συνθήκες του καιρού στα μέρη μας (χιόνια, παγετοί, βροχές, κατολισθήσεις, κ.λπ.), μη εξυπηρετούμενων έτσι των κατοίκων, κυρίως διοικητικά και αστυνομικά.

ε. Με την τελευταία απογραφή του πληθυσμού της χώρας μας, το 2001, στο χωριό μας ΑΠΟΓΡΑΦΤΗΚΑΝ συνολικά 430 άτομα-ψυχές, το δεύτερο σε πληθυσμό χωριό της Επαρχίας, μετά από αυτήν την ίδια την Κόνιτσα.

στ. Εγγεγραμμένοι ψηφοφόροι στους εκλογικούς καταλόγους του χωριού μας είναι 1.300, πράγμα πρωτάκουστο και ολοφάνερο πόσο οι απόδημοι Κερασοβίτες αγαπούν τον γενέθλιο τόπο τους και αγωνίζονται για την πρόοδο και την προκοπή του.

ζ. Πέραν του αριθμού αυτού, άλλοι 2.500-3.000 περίπου Κερασοβίτες απόδημοι, απανταχού της χώρας μας, επηρεάζονται ανάλογα με τα τεκταινόμενα γεγονότα στο χωριό μας και το επισκέπτονται όλοι τους τουλάχιστον τρεις φορές το χρόνο (Χριστούγεννα, Πάσχα και Καλοκαίρι).

B. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ – ΜΑΡΤΥΡΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ:

Οι ιστορικοί-μαρτυρικοί λόγοι για το χωριό μας, ξεκινούν από τα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας και μάλιστα από το 1565, που εξεγέρθηκε όλη η Ήπειρος, ένεκα του παιδομαζώματος (Γενίτσαροι) και δεν παρέμειναν ποτέ έξω από κάθε εξέγερση και αγώνα. Οι πρόγονοί μας, πάντα ΠΡΩΤΟΙ, ως ακρίτες γενναίοι, που ήταν από τους Ρωμαϊκούς-Βυζαντινούς χρόνους, μέχρι των δικών μας ημερών.

Το 1600 και 1611 με τον Επίσκοπο Διονύσιο Φιλόσοφο, το 1768 με τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο (Τσαρίνα Αικατερίνη), το 1769 με τον χαλασμό της Μοσχόπολης της Β. Ηπείρου, όπου πάρα πολλοί πρόσφυγες κατέφυγαν στα χωριά μας, στα απάτητα χωριά του Σμόλικα, τα χρόνια 1787-1792, του Λάμπρου Κατσώνη, το 1808 με την εξέγερση του παπά Ευθύμιου Βλαχάβα, τους χρόνους του Αλή Πασά του Τύραννου, ή από 1822-1912, όταν προέκυψε ετσιθελικά το θέμα Τσιφλικίου του χωριού μας για το οποίο αγωνίστηκαν, βασανίστηκαν και θυσιάστηκαν οι πρόγονοί μας, προκειμένου να αποδείξουν ότι το Κεράσοβο δεν υπήρξε ποτέ και κανενός Μπέη ή Αγά τσιφλίκι, αλλά Κεφαλοχώρι;

Την επανάσταση των 1.000 Κερασοβιτών τον Οκτώβριο του 1912, τρεις μήνες προτού ελευθερωθεί η Ήπειρος, που ΜΟΝΟΙ ΑΥΤΟΙ, από όλα τα χωριά της Επαρχίας μας πολεμούσαν και κρατούσαν τα στενά (Κλεισούρα) του χωριού μας, ώστε να μην περάσουν Τούρκικες ενισχύσεις του Μπεκίρ Αγά του Μοναστηρίου της Μακεδονίας, προς τα Γιάννενα, που πολιορκούνταν από τα ελληνικά στρατεύματα;

«ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΟΥΛΙ» χαρακτήρισε την αντίσταση αυτή των Κερασοβιτών, η τοτινή Κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου (Εφημ. «Ήπειρος» 9/2/2002 σελ. 11).

Την πλήρωσαν, όπως πάντοτε, πολύ ακριβά, και τότε οι πρόγονοί μας την εξέγερση αυτή. Στις 18 Γενάρη του 1913, ύστερα από σχετική προδοσία, 2.000 Τουρκαλβανοί στρατιώτες κατέλαβαν το χωριό μας και οι Τσιάμηδες που ακολούθησαν τους Τουρκαλβανούς στρατιώτες, λεηλάτησαν, κατέστρεψαν και τέλος έκαψαν το χωριό μας για εκδίκηση, σκοτώνοντας και καίγοντας τους πολύ γέρους τυφλούς κατοίκους 15 τον αριθμό, που δεν μπόρεσαν να φύγουν πρόσφυγες στα ελεύθερα και φιλόξενα χωριά των Ιρεβενών.

Με το διχασμό του 1915-1917 και στη συνέχεια με την μικρασιατική εκστρατεία (1920-1922, εκατόν πενήντα (150) Κερασοβίτες και παλικάρια, πολεμούσαν επί 7-8 χρόνια συνέχεια στα μέτωπα του πολέμου. Τα μισά δεν γύρισαν ή όταν γύρισαν ήταν ανάπηροι. Γέμισε το χωριό μας από χήρες και ορφανά παιδιά και πεντάρφανεσ οικογένειες.

Τα χρόνια 1924-1927 πάλι οι Κερασοβίτες πρόγονοί μας, 1800 τον αριθμό, εξεγέρθηκαν και με βίαιο τρόπο (οδομαχίες - ξυλοδαρμούς - φυλακίσεις), απέτρεψαν τη διέλευση από το χωριό μας οργάνων του Ελληνικού Κράτους (Χωρ/κής - Δασικούς υπαλλήλους), που με την προστασία τους ήθελαν να εγκαταστήσουν τεχνίτες, υλοτόμους και νεροπρίονα στο χωριό μας για εκμετάλλευση από τους Μπέηδες του δασικού μας πλούτου. Όλα αυτά, επειδή οι Μπέηδες-αγάδες της Φράσαρης της Πρεμετής της Β. Ηπείρου (Αλβανίας), διεκδικούσαν και επί ελεύθερου ελληνικού Κράτους (1924) ακόμη χωριό μας σαν Τσιφλίκι τους, δικαιωθέντες, δυστυχώς, και από την Ελληνική Δικαιοσύνη, πράγμα που ουδέποτε οι πρόγονοί μας αναγνώρισαν και επέτρεψαν, δι' ο και οι συνεχείς δικαστικοί αγώνες, δικαιωθέντες τελικά το 1927 με νέα δικαστική απόφαση.

Στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο 1940-41 και στην ξενική κατοχή οι πρόγονοί μας έδωσαν και πάλι το παρόν, πρωτοπόροι, σαν ακρίτες, στους αγώνες. Μύθοι και θρύλοι, τραγούδια, παιάνες έγιναν οι ηρωικές πράξεις τους. Η γυναίκα της Πίνδου δεν είναι άλλη από τη λεβεντογέννα Κερασοβίτισσα, μάννα, αδελφή, γιαγιά, θεία. Αυτή η ηρωίδα των μαχών του προφήτη Ηλία Φούρκας, του Ταμπουρίου, του Βέργου-Βρύση-Ρωμιού, Βουνών - θέσεων γύρω και πάνω από το χωριό μας, όπου διεξάγονταν οι φοβερές μάχες, σώμα με σώμα, και κουβαλούσαν στην πλάτη τους πολεμοφόδια, τρόφιμα, τραυματίες ή νεκρά παλικάρια.

Τέλος, πολύ σκληρά πλήρωσε το χωριό μας και τα χρόνια της βάρβαρης ξένης κατοχικής περιόδου, με πείνα, δυστυχία, κακουχίες, ξυλοδαρμούς, βασανιστήρια από τους Ιταλούς καραμπινιέρους και αυτά όλα για τη μεγάλη πίστη στην Ελλάδα και στην πατριωτική τους δράση.

Για όλα αυτά τα κατορθώματα και τις μεγάλες προσφερθείσες υπηρεσίες στην πατρίδα μας, το Κράτος μας απένειμε, στην Κοινότητά μας, τον ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟ, σε ένδειξη αναγνώρισης των αγώνων και των θυσιών των προγόνων μας.

Τα ίδια και χειρότερα έπαθε το χωριό μας με τον επάρατο εμφύλιο πόλεμο του 1946-49, αφού παρέμεινε, όπως και τα γύρω χωριά, επί ένα χρόνο (8/1947-8/1948) υπό κατάληψη. Γέμισε και πάλι το χωριό μας από χήρες γυναίκες, ορφανά παιδιά, γέρους απροστάτευτους.

Αυτά τα λίγα για την ιστορική-μαρτυρική, ζωή του χωριού μας και των κατοίκων του, αυτών των ηρωικών ακριτών του Σμόλυγκα και του Γράμμου.

Κύριε Υπουργέ,

Εμείς οι κάτοικοι της Κοινότητας Αγίας Παρασκευής και φορείς, Σας απευθύνουμε αυτό το ΥΠΟΜΗΜΑ:

ΕΠΕΙΔΗ, ήδη στην πράξη δεν έχουμε αποδεχθεί την κατάργηση της Κοινότητας και τη συνένωση αυτής με τον Δήμο Κόνιτσας, εφόσον δεν έγινε πρωτόκολλο παράδοσης-παραλαβής, διατηρούμε στο χωριό μας τον Κοινοτικό Γραμματέα και το αρχείο του χωριού μας.

ΕΠΕΙΔΗ βρισκόμαστε με προσφυγή από το 2001 στα Ευρωπαϊκά Δικαστήρια.

ΕΠΕΙΔΗ θέλουμε να πιστέψουμε ότι με αυτά τα ολίγα που σας εκθέσαμε παραπάνω έχετε πεισθεί για την άδικη αντιμετώπιση που έχει γίνει εις βάρος του χωριού μας και των Κερασοβιτών.

ΕΠΕΙΔΗ το χωριό μας δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί με κανένα τρόπο από το Δήμο Κόνιτσας.

ΕΠΕΙΔΗ το χωριό μας έχει όλες τις ιστορικές, γεωγραφικές και λειτουργικές προϋποθέσεις για μια ανεξάρτητη Κοινότητα έστω διευρυμένη με τα γύρω χωριά, όπως ήδη είναι η Φούρκα Κόνιτσας που είναι δίπλα στο χωριό μας.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ

Να κατανοήσετε το πρόβλημά μας, να μας βοηθήσετε ώστε να αποκατασταθεί η άδικη σε βάρος του χωριού μας μεταχείριση από την Πολιτεία μας, επαναφέροντας-αποκαθιστώντας και πάλι με απλή ή διευρυμένη Κοινότητα στο χωριό μας.

Εάν αυτό γίνει να είσθε βέβαιος ότι οι Κερασοβίτες θα το αναγνωρίσουν και θα σας ευγνωμονούν.

Με την πίστη ότι θα βρούμε ανταπόκριση στο ΔΙΚΑΙΟ ΑΙΤΗΜΑ ΜΑΣ.

*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Από την υποβολή των ανωτέρω υπομνημάτων προς τους εκάστοτε αρμόδιους Υπουργούς μέχρι στις 28-2-2006 πέρασε αρκετός χρόνος πλην όμως οι παραστάσεις των φορέων της κοινότητάς μας προς τους αρμόδιους Υπουργούς μέσω κυρίως των βουλευτών του νομού μας κ. Φούσα, Τασούλα και Καλογιάννη της Ν.Δ. κυβερνώντος κόμματος δεν σταμάτησε καθόλου. Υποσχέσεις συμπαράστασης και κατανόησης των προβλημάτων του χωριού μας, που επί τόσα χρόνια (1998-2006) αντιμετωπίζει και ότι η κυβέρνηση της Ν.Δ. θα άρει αυτές τις κατάφορες ανισότητες και αδικίες που δημιούργησε ο νόμος «Καποδίστριας» του 1997 επί ΠΑΣΟΚ, ο οποίος έχει διαμορφωθεί κατά τρόπο ανορθόδοξο, με τοπικό πολιτικό περιφερειακό χαρακτήρα, δεν υλοποιήθηκαν, έμειναν κενές.

Το 1998, η Ν.Δ. όντας αντιπολίτευση είχε πει ότι αν κέρδιζε τις εκλογές του 2000, τότε θα γινόταν ΤΟΠΙΚΑ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑΤΑ και οι διαφωνούντες θα εξέφραζαν ελεύθερα την βούλησή τους, σε σχέση με το νόμο «Καποδίστρια» και η πολιτεία θα σεβόταν και θα υλοποιούσε τις Βουλές αυτών που διαφώνούσαν με τη διάρθρωση που είχε κάνει ο νόμος αυτός. Υπόσχεση προεκλογική. Όμως δεν κέρδισε τις εκλογές εκείνες του 2000.

Το ίδιο πράγμα όμως επανέλαβε και για το 2004, ενώπιον των νέων εκλογών. Πράγμα που το διατυμπάνιζαν όλοι οι υποψήφιοι βουλευτές της Ν.Δ. του νομού μας, προσδοκώντας εκλογικά οφέλη και καλλιεργώντας προσδοκίες στους ψηφοφόρους τους. Οι κάτοικοι των περιοχών που αντέδρασαν στο νόμο «Καποδίστρια» και πρώτα-πρώτα εμείς οι Κιρασοβίτες, τους πιστέψαμε αληθινά και αναμέναμε, επιτέλους, δικαίωση των μεγάλων θυσιών και αγώνων μας, άρση των αδικιών και των κοινωνικών εντάσεων που είχαν προκύψει από τις υποχρεωτικές αναγκαστικές συνενώσεις του προγράμματος «Καποδίστριας» του 1997 επί ΠΑΣΟΚ.

Φευ! Όμως!... Οι καλλιεργηθείσες σκόπιμα επί τόσα χρόνια, προσδοκίες μας, διαψεύστηκαν μέσα σε μια νύχτα και μια ημέρα, ένα εικοσιτετράωρο.

Η 28η Φεβρουαρίου του 2006, ημέρα Τρίτη και φαρμακερή, όπως και η 1η Μαρτίου, αφού στη Βουλή των Εθνοπατέρων ψηφίστηκε, από την ολομέλεια αυτής, σχετική τροποποίηση, που κατατέθηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών, κ. Προκόπη Παυλόπουλο, του νόμου «Καποδίστρια» του 1997, με την οποία αυτονομούνται μόνο τρεις κοινότητες, Βραχασίου, Ζωνιατών Κρήτης και Τσαριτσάνης Λαρίσης και καμία άλλη περίπτωση.

Σφυροκόπημα όμως εκ των έσω της Ν.Δ. δέχτηκε η πρόταση αυτή του Υπουργού Προκόπη Παυλόπουλου, με την επιμονή του να ψηφιστεί μόνο η τροπολογία αυτή για αυτονόμηση των τριών ανωτέρω Κοινοτήτων από τους «Καποδιστριακούς» Δήμους, λόγω του ότι μόνο οι κοινότητες αυτές δεν λειτούργησαν αυτοδιοικητικά, μη έχουσες αιρετές αρχές. Εδώ όμως γεννάται πελώριο και τεράστιο θέμα, για τα λεγόμενα του κ. Υπουργού. Μόνο αυτές οι τρεις κοινότητες δεν είχαν αιρετές αρχές; Η κοινότητα η δική μας, της Αγίας Παρασκευής μήπως είχε; Επί οκτώ χρόνια ΑΠΕΧΕΙ από τις εκλογικές διαδικασίες τόσο των Νομαρχιακών-Δημοτικών, όσο και των Εθνικών-Βουλευτικών και Ευρωεκλογών, από το 1998 μέχρι σήμερα. Δεν το γνώριζε αυτό ο κ. Υπουργός; Δεκάδες φορές, τόσο προφορικά όσο και με τα γραπτά υπομνήματά μας προς τον ίδιο και τις αρμόδιες Υπηρεσίες του Κράτους, τονίζονταν αυτό το μείζον πρόβλημα για την κοινότητά μας και ζητούσαμε τόσα χρόνια άμεση και δίκαια λύση από την πολιτεία μας. Οι αρμόδιοι υπηρεσιακοί παράγοντες, περιφέρεια, Νομαρχία, Δήμος Κόνιτσας, δεν ενημέρωναν υπηρεσιακά, την προϊστάμενη Αρχή τους, ότι η Κοινότητα της Αγίας Παρασκευής Ιωαννίνων ΑΠΕΙΧΕ όλα αυτά τα χρόνια από τις εκλογικές διαδικασίες;

Τι «αστεία» πράγματα είναι αυτά που επικαλέστηκε ο κ. Υπουργός για να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα; Οι βουλευτές της κυβερνητικής παράταξης τάχθηκαν στην πλειονότητά τους, υπέρ της αυτονομησης και άλλων δήμων και κοινοτήτων, όπως οι βουλευτές της Ν.Δ. του Νομού μας κ.κ. Φούσας, Καλογιάννης και Τασούλας, που πρότειναν την αυτονόμηση της Κοινοτήτάς μας και των Δολιανών Πωγωνίου και της Μουσιώτισσας Ιωαννίνων, πλην όμως δεν εισακούστηκαν, όμως ψήφισαν την τροπολογία. Μόνο ο βουλευτής της Ν.Δ. της Χαλκιδικής κ. Γ. Βαγιωνάς δήλωσε ευθαρσώς ότι «συνειδησιακά» αδυνατεί να ψηφίσει την συγκεκριμένη τροπολογία, και έτσι την καταψήφισε εφόσον ενδιαφερόταν για την περίπτωση του Ν. Μαρμαρά Χαλκιδικής της εκλογικής του περιφέρειας, πράγμα που δεν έπραξαν οι άλλοι 20-22 βουλευτές που ενδιαφερόταν για δικές τους περιφέρειες, όπως και του χωριού μας.

Αξίζει, όμως να γραφτεί εδώ, η άποψη που ο εξέφρασε ο Μανώλης Γλέζος για το θέμα «Καποδίστρια» Δήλωσε τα εξής:

«Ζήλεψε τη δόξα του ΠΑΣΟΚ η κυβέρνηση της Ν.Δ. και θέλησε να την ξεπεράσει. Ο αυταρχικός και καταναγκαστικός «Καποδίστριας» που η Ν.Δ. κατήγγειλε ως αντιπολίτευση συνεχίζει να δημιουργεί προβλήματα στην περιφέρεια, να λειτούργει αθηνοκεντρικά και να δείχνει το απεχθές πρόσωπό του σε αυτούς που φυλάττουν Θερμοπύλες. Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ μιλάει ήδη για «Καποδίστρια Νο 2». Για να διευκολύνουμε προτείνουμε τον «Καποδίστρια Νο 3» ένα Δήμο σε κάθε νομό της χώρας, κι έπειτα τον «Καποδίστρια Νο 4» όλη η Ελλάδα ένας Δήμος κι όλη η Αθήνα. Έτσι για να εξυπηρετηθούν καλύτερα τα ανομολόγητα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα...»

Πρέπει να τονιστεί εδώ, ότι το Κ.Κ.Ε. και ο Συνασπισμός, ψήφισαν την τροπολογία αυτή.

Το ΠΑΣΟΚ στην επίθεση. Στην προσπάθεια αυτή της Κυβέρνησης της Ν.Δ. να αυτονομίσει τις τρεις αυτές κοινότητες το ΠΑΣΟΚ αφού αποχώρησε από τη Βουλή δεν έλαβε μέρος στη συζήτηση, απάντησε, άκουσον, άκουσον, με νέα πρόταση για ακόμα λιγότερους Δήμους στο πλαίσιο ενός νέου «Καποδίστρια» Νο 2.

«Εμείς αντιστεκόμαστε και απαντούμε επιθετικά με πρόταση για έναν «Καποδίστρια» Νο 2 με ακόμη λιγότερους αλλά ισχυρότερους δήμους και όχι περισσότερους και ανίσχυρους...»

Τελικά, ο Υπουργός κ. Προκόπης Παυλόπουλος, αυτός που όταν ήταν στην αντιπολίτευση η Ν.Δ. τα χρόνια 1998-2004 σαν δικηγόρος υπεράσπισης των κοινοτήτων Φαλάνης, Ραψάνης – Πόρου Πιερίας, αγωνίζονταν να αυτονομηθούν από τον «Καποδίστρια», τώρα στράφηκε εναντίον όλων αυτών.

Οι Κοινότητες αυτές, τώρα, σαν Κυβέρνηση, δήλωσε ευθαρσώς και αναίδεστα ενώπιον της ολομέλειας της Βουλής και στο σκληρό σφυροκόπημα των αντιτιθέμενων βουλευτών του κόμματός του, ότι κανένα περιθώριο για αλλαγές στο σχέδιο «Καποδίστρια Νο1» δεν πρόκειται να γίνουν, ούτε άλλες συζητήσεις δεν πρόκειται να ακολουθήσουν, όσο αυτός θα είναι Υπουργός Εσωτερικών.

Ωστόσο, προαναγγέλλει έναρξη διαλόγου την άνοιξη για «πλήρη αναδιάρθρωση του διοικητικού χάρτη της χώρας» Τι εννοούσε με αυτό, είδομεν στο χρόνο που έρχεται. Το παρασκήνιο όμως της παραπολιτικής, άλλα λέγει και διαδίδει για την «συναλλαγή» που έγινε ώστε να προταθεί μόνο η αυτονόμηση των τριών αυτών κοινοτήτων. Ισχυρίζεται δηλαδή πως ο καθηγητής Ζουράρης, Κρητικός από Ζωνιανά, είναι εκδότης της εφημερίδας «Μακεδονία» της Θεσσαλονίκης και επομένως η Ν.Δ. χρειάζεται την υποστήριξή της στις φθινοπωριάτικες εκλογές, Νομαρχιακές, Δημοτικές, εφόσον υποψήφιος Δήμαρχος της Θεσσαλονίκης κατέρχεται και ο αρχηγός του κόμματος, αντίπαλος της Ν.Δ., κ. Γ. Καρατζαφέρης, αφ' ενός και αφετέρου ότι ο αδελφός του κ. Ζουράρη, είναι παντρεμένος με την Ευρωβουλευτή της Ν.Δ. κ. Χρύσα Καρύδη (εφημ. Κυρ. Ελευθεροτυπία της 5-3-2006, σελ. 23, πολιτική). Αν όντως έτσι έχουν τα πράγματα, είναι προφανές ότι «η αυτονόμηση» των κοινοτήτων αυτών, είναι καθαρό «ρουσφέτι» και τα αντίθετα υποστηριχθέντα από τον κ. Υπουργό, δεν ευσταθούν, καθόσον όπως έχει γραφεί, και η κοινότητα η δική μας, στερείται «αιρετών αρχών» από το 1998 μέχρι σήμερα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο Νόμος «Καποδίστριας», καρπός της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ, Υπουργός ο Ηπειρώτης, Θεσπρωτός Αλ. Παπαδόπουλος, που ίσχυσε από 1998 και μετέπειτα, αυτός ο ισοπεδωτικός, σχεδιασμένος πρόχειρα επί χάρτου και με μόνα κριτήρια και σκοπούς τα περιφερειακά τοπικά πολιτικά συμφέροντα-οφέλη, στο τότε κυβερνητικό

κόμμα, καταπολέμησε σφόδρα και με πείσμα, η τότε αντιπολίτευση της Ν.Δ., λέγοντας ότι πρόκειται για νόμο αυταρχικό και καταναγκαστικό, παράγοντας πολλές ανισότητες, αντεγκλήσεις και αδικίες.

Τώρα, ως κυβέρνηση της Ν.Δ. οι υπουργοί και οι βουλευτές της άλλα κάνουν και πράττουν από εκείνα που έταζαν, υποσχόμενοι αλλαγές-τροποποιήσεις στον άδικο «Καποδίστρια» το «έστριψαν δια του αρραβώνος» όπως λέει... ο λαός μας.

Οι 51 Κοινότητες που είδαν να διαψεύδονται τώρα περίτρανα οι υποσχέσεις της Ν.Δ., απειλούν, και καλά κάνουν, με «μαύρισμα», αυτήν στις επερχόμενες φθινοπωρινές του 2006 Νομαρχιακές-Δημοτικές εκλογές. Το «μαύρισμα» όμως αυτό, χρειάζεται πρωτίστως, το ΠΑΣΟΚ, που πρώτο αυτό, ψήφισε και εφάρμοσε τον λεγόμενο «Καποδίστρια» και τώρα το βροντοφωνάζει και το ξαναλέει, ξεδιάντροπα, ότι ερχόμενο και πάλι στην εξουσία, θα δημιουργήσει τον νέο «Καποδίστρια Νο 2» με ακόμη λιγότερους δήμους, αλλά δήθεν πιο ισχυρότερους. Επομένως πολύ δίκαιο έχει ο Μ. Γλέζος με τα λεγόμενά του περί «Καποδίστρια Νο 3 ή Νο 4», δηλαδή, εξοντώνοντας την Δημοκρατία και το μετερίζι της, την πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση, είμαστε σε καλό δρόμο για την εξόντωση και την εξάλειψη της ιστορίας και του πολιτισμού μας, που φαίνεται ότι δεν έχουν καμιά θέση στην Ευρώπη που χτίζεται για εμάς – χωρίς εμάς.

Πολύ σωστά αυτά κ. Γλέζο, αλλά στην πράξη ο Συνασπισμός της Αριστεράς και το Κ.Κ.Ε., ψήφισαν την τροπολογία Παυλόπουλου, δεν αντέδρασαν ώστε να δικαιωθούν και οι άλλες κοινότητες που δίκαια αγωνίστηκαν, υπέφεραν και υποφέρουν ακόμα. Λόγια-λόγια, φαρμάρες και τίποτε περισσότερο!...

Γι' αυτό αγαπητοί συγχωριανοί μου, χρειάζεται, απαιτείται να «γυρίσουμε την πλάτη μας», σε όλα τα πολιτικά κόμματα, είναι όλα τους υπεύθυνα και υπόλογα στις δίκαιες, σωστές-ορθές αντιδράσεις μας στις συνεχιζόμενες αδικίες του «Καποδίστρια». Το καθένα από αυτά, υπολογίζει ΜΟΝΟ στα πολιτικά οφέλη που θα αποκομίσει. Ο καθένας από εμάς, ας πράξει από εδώ και πέρα, ό,τι προστάζει η συνειδησή του, και πρωτίστως τα συμφέροντα-οφέλη του γενέθλιου τόπου του. Είδομεν!...

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

*Νεότερη ιστορία του χωριού μας
Πρόσωπα - Ντοκουμέντα*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Στο βιβλίο μου «ΚΙΡΑΣΟΒΟ» κεφ. Ε΄ – ίδρυση – συνοικισμοί – κάτοικοι και στη σελ. 86, έχουν αναφερθεί οι ανακατατάξεις και οι μεταναστεύσεις γενικά των κατοίκων της Ηπείρου, κυρίως της Βορείου και φυσικά και του χωριού μας κατά τους αρχαίους αλλά και μετά την κατάκτηση κυρίως των Τούρκων, νεώτερους χρόνους. Μια μικρή μειοψηφία των κατοίκων του χωριού μας ήταν ξενόφερτοι (επίλυδες) από αλλά μέρη της χώρας π.χ. Μωριά Πελοποννήσου, (Μωραΐτες-γειτονιά), αλλά οι περισσότεροι ήταν από τα γύρω, κοντινά μας μέρη, Ήπειρο (Τζουμέρκα-Άγραφα), Β. Ήπειρο, Θεσσαλία, Μακεδονία, κυρίως όμως από τα χάσια. Τα μέρη μας ήταν ιδεώδης τόπος για «κρυψώγες» τους σκληρούς και φοβερούς αυτούς χρόνους της Σλαβικής και Τουρκικής κυριαρχίας. Επομένως οι κάτοικοι, μέρος του χωριού μας, μετακινούνταν, ανάλογα των εκάστοτε ανωμάλων καταστάσεων που επικρατούσαν. Πότε εφευγαν και πότε έρχονταν, όπως αναφέρει επιγραμματικά, ο Αλ. Πάλλης στις «Ηπειρωτικές Μελέτες» του, ότι δηλαδή σπουδαίες «παλίρροιες λαών» συνέβαιναν μεταξύ των περιοχών αυτών. Τους χρόνους αυτούς εμφανίστηκαν στο χωριό μας, νέες φάρες (σόια) κυρίως όμως από την Μοσχόπολη ή Βοσκόπολη, μετά την καταστροφή της από τους Τουρκαλβανούς το 1769, της Βορείου Ηπείρου, όπως τη λέμε σήμερα, αλλά τους χρόνους εκείνους ήταν πότε Σλαβική για μερικά χρόνια και πότε Τούρκικη, κατάκτηση. Δυο τέτοιες φάρες, ήρθαν σε γνώση του γράφοντος-ερευνητή, που δεν έπαυσε να ερευνά και να γράφει, κατά τα τελευταία δύο χρόνια, μετά την έκδοση του βιβλίου του «ΤΟ ΚΙΡΑΣΟΒΟ» του 2002.

Αυτές οι φάρες, σόια είναι:

*

1. Του Μιχάλη Λόη

Στην περίπτωση εδώ του Μιχάλη Λόη η μοίρα, ή συγκυρία-περίπτωση, όπως τη θέλετε ονομάζετε, έπαιξε το δικό της παιχνίδι, βοηθώντας τον γράφοντα. Αυτή η «καλή μοίρα», θέλησε να φέρει ενοικιάστρια στο διπλανό σπίτι, στην περιοχή Πλάκα της Αθήνας, από το δικό μας, μια κοπέλα όμορφη και ωραία, το επίθετο Λόη, που παρουσιάζει μαγειρική τα πρωινά στην τηλεόραση. Στο άκουσμα του επιθέτου Λόη, μου έφερε στη μνήμη μου αμέσως το χωριό μας, και το τοπωνύμιο «Μιχαλόη» που βρίσκεται στα Βόρεια του χωριού μας και πάνω από το άλλο ξα-

κουστό τοπωνύμιο «Ριάχοβο» όπου ήταν ένας από τους τρεις παλιούς-αρχαίους συνοικισμούς του χωριού μας. Από φίλους πληροφορήθηκα, πως η καταγωγή της κοπέλας αυτής, είναι από την Αιτωλοακαρνανία πλην όμως η ΠΑΤΡΟΓΟΝΙΚΗ ΡΙΖΑ της είναι από την Βόρειο Ήπειρο. Επομένως είναι ρίζα του αρχαίου-παμπάλαιου οικισμού του Ριάχοβου. Το τοπωνύμιο σήμερα «Μιχαλόη» προέρχεται από κυριώνυμο, δηλαδή κάποιου ιδιοκτήτη – ονόματι Μιχάλη Λόη. Στην περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας – Ναυπακτίας έχουν βρεθεί και άλλοι παλιοί συγχωριανοί μας π.χ. οι Μπεκαίοι, οι Τσαγιάννηδες και Ζουκαίοι που τους τελευταίους τους γνωρίσαμε και προσωπικά αφού μας τίμησαν στο χορό της Αδελφότητας μας το 2003.

Αξίζει ακόμη να γραφεί και το εξής όνειρο-όραμα που είδα, μετά το γεγονός-περίπτωση της αναφερόμενης κοπέλας. Ήταν τόσο ζωντανό, που σηκώθηκα από το κρεβάτι μου και το κατέγραψα σε σημείωμα μη και το ξεχάσω.

Νύχτα Παρασκευής προς Σάββατο της 21 Ιανουαρίου του 2006, ώρα περίπου 5η πρωινή, οραματίστηκα την θέση τοπωνύμιο «Μιχαλόη» = του Μιχάλη – Λόη που όπως έγραψα βρίσκεται στα Βόρεια του χωριού μας, όπως ήταν το 1540-45 γραμμένη η χρονολογία μέσα σε ένα αραιό ψιλοσύνεφο στον ορίζοντα, προς το βουνό Μπέκος. ήμουν εκεί με την άλλοτε γειτόνισσά μου Όλγα Λαζ. Σκαλωμένου, τώρα χήρα Ιωάννου Ζιούλη και τον πρωτοζαδερφό μου Μιχάλη Ανδ. Νταγουβάνο. Το μέρος καταπράσινο, εποχή άνοιξης, βόσκοντας τα ζώα μας εκεί. Από ότι διαβάζω σήμερα που γράφω τις γραμμές αυτές στο σημείωμά μου αυτό, βλέπω να έχω σημειώσει, την χρονολογία που προέγραψα και ότι και τότε, την εποχή εκείνη, υπήρχε στο δεξιό μέρος της τοπωνυμίας αυτής, το σήμερα μεγάλο δασωμένο ρέμα που έχει δημιουργηθεί με το πέρασμα των αιώνων, αλλά τότε ήταν μικρότερο, σαν μια αχινάδα εύκολα προσβάσιμη. Τι θαυμαστά πράγματα σκαρώνει αυτή η μοίρα!... Όταν βέβαια θέλει να βοηθήσει.

*

2. Και Κιρασοβίτικες οικογένειες έκτισαν (ίδρυσαν) το 1720-1740 τον οικισμό ΝΤΟΛΟ-ΒΥΘΟ Πεντάλοφου Κοζάνης

Καταγράφεται τώρα το δεύτερο ντοκουμέντο, το οποίο αφορά την κτήση (ίδρυση) του οικισμού ΝΤΟΛΟ-ΒΥΘΟ Πενταλόφου (Ζουμπάνι) Κοζάνης και από Κιρασοβίτικες οικογένειες. Πρώτα-πρώτα, όμως, πρέπει να ευχαριστήσω και πάλι τον καλό μου φίλο χωριανό μας Γιώργο Γιάννη Χρήστου Πέτρου (Δαγκουβάνο) που είναι και αυτός αγίατρευτος λάτρης του χωριού μας και ο οποίος μου έδωσε τα απαραίτητα ιστορικά στοιχεία για να γραφούν τα παρόντα. Πασχίζει και πονάει το ίδιο για το χωριό μας, όπως και ο γράφων.

Το χωριό μας, γράφεται και τονίζεται για άλλη μία φορά, κατά το κύριο μέρος του κατοικούνταν από το 2000-1500 π.Χ. και μετά, από γηγενείς-αυτόχθονες κατοίκους, τους ξακουστούς Λύγγους, Τραγασσαίους, Ραχοβίτες, Περαμαχαλιώ-

Οι χριστιανοί βρίσκονταν σε διαρκή διωγμό και από παντού διώκονταν, απωθύνταν από τα πεδινά και εύφορα μέρη της χώρας προς τα δυσπρόσιτα και κακοτράχαλα βουνά της Πίνδου, που αποτελούσαν τότε καταφύγιο των χριστιανών, αποφεύγοντας έτσι τον εξευτελισμό και τον εκτουρκισμό.

Έτσι έκτισαν και έκρυψαν τα χωριά τους σε χαράδρες, σε δάση, σε κακοτράχαλα μέρη, μακριά από δημόσιους δρόμους, εκεί όπου μπορούσαν να νιώσουν ελεύθερο τον εαυτό τους, σαν τους σταυραετούς του Σμόλυγκα.

Αλλά και εκεί πολλές φορές δεν εύρισκαν την ησυχία τους από τις Τουρκαρβανίτικες συμμορίες που ήταν ασύδοτες, ανεξέλεγκτες. Το χωριό μας έχει υποφέρει τα πάνδεινα από τους Τουρκαλβανούς μπέηδες και αγάδες, ιδίως της Πρεμετής. Στα αίτια αυτά οφείλεται η φυγή από το χωριό μας πολλών οικογενειών Κιρασοβιτών, όπως π.χ. Βαλλάδων, Μπεκαίων, Τσιατσαίων, Κυρατσαίων, Ντουνταίων, Βασαίων, τόσο προς τη Θεσσαλία, Κανάλια, Κουτσούφλανη, Μεσανικόλα, όσο και στα Γιάννινα και Σούλι, αλλά και στο ΝΤΟΛΟ-ΒΥΘΟ Πεντάλοφου Κοζάνης.

Εδώ στον τελευταίο οικισμό εγκαταστάθηκαν, γύρω στα 1720-1740, οι οικογένειες: Πούλιου, Πλιάτσικα, Κερασοβίτη, Τζίνα, Μητράκα, Δαμαλά, Γηράση, Τζέμαρη, που δημιούργησαν τη συνοικία «Κερασοβίτικες», όπως λέγεται και σήμερα.

Με το νέο τούτο δεύτερο Ντοκουμέντο, μαθαίνουμε και νέα ονόματα παλιών Κιρασοβιτών, που δεν γνωρίζαμε, π.χ. Μητράκα, Δαμαλά, Γηράση, Τζέμαρη, πέραν της κατοίκησης του ΝΤΟΛΟ-ΒΥΘΟΥ Πεντάλοφου Κοζάνης και από καταδικωμένες Κιρασοβίτικες οικογένειες. Η συγκατοίκηση αυτή με άλλες Μακεδονίτικες οικογένειες έφερε, όπως ήταν φυσικό, και επιμιξίες γάμων Ηπειρωτών-Μακεδόνων, δεσμούς οικογενειακούς, κοινωνικούς, εμπορικούς και επικοινωνιακούς.

Γι' αυτό έχω ξαναγράψει, ότι τα μέρη τα δικά μας με τα μέρη της Δ. Μακεδονίας, που βρίσκονται στα πλευρά της Πίνδου, συνδέονταν από τους αρχαίους χρόνους αναπόσπαστα μεταξύ τους, είχαν και έχουν κοινά συμφέροντα-ενδιαφέροντα.

Από εδώ έγινε γνωστή στους Κιρασοβίτες η τέχνη του πετρά-οικοδόμου. Γι' αυτό και την ενοριακή μας εκκλησία «Κοίμηση της Θεοτόκου», στο μεσοχώρι του χωριού μας, την έκτισαν πετράδες-κτιστάδες από το Ζουμπάνι το 1812, ήταν δηλαδή «συμπέθεροί» μας.

*

3. Του Γιάννη Γούναρη (Ζούκα)

Η φάρα αυτή είχε την καταγωγή της από τα μέρη του Αργυροκάστρου-Κορυτσάς, σήμερα Βόρειο Ήπειρο, που τα συμφέροντα των τότε μεγάλων δυνάμεων, κυρίως της Αυστρίας και Ιταλίας, επέβαλαν να συμπεριληφθεί η Βόρειος Ήπειρος, παρά κάθε έννοια δικαίου, στο τότε σχηματιζόμενο Αλβανικό Κράτος του 1914. Ένας κλάδος, ίσως ο μεγαλύτερος αυτής, εγκαταστάθηκε, μετά την καταστροφή από τους Τουρκαλβανούς της Μοσχόπολης ή Βοσκόπολης το 1769 στο

χωριό μας, που ήταν καθαρά Ελληνόφωνο χριστιανικό χωριό, όπως και η φάρα αυτή. Προκύπτει μάλιστα από στοιχεία, ότι το βιοποριστικό τους επάγγελμα ήταν αγωγιάτες (κυρατσίδες) και όλως επικουρικά ασχολούνταν με την γεωργία, που άλλωστε στα άγονα και κακοτράχαλα μέρη μας, ο γεωργικός κλήρος ήταν ελάχιστος. Ο μεγαλύτερος νοικοκύρης του χωριού μας συγκομιδούσε το πολύ-πολύ 500-600 οκάδες σιτάρι-καλαμπόκι το χρόνο από τις καλλιέργειές του. Θεωρούσε δε την οικογένειά του ευτυχισμένη, αφού έχει εξασφαλίσει «τον επιούσιο άρτο» την βασική τροφή αυτής για έναν ολόκληρο χρόνο, μέχρι δηλαδή την επόμενη καλοκαιρινή απολαβή των γεωργικών του κόπων και μόχθων.

Άλλος κλάδος αυτής της μεγάλης φάρας των Ζουκαίων, έφυγε από το χωριό μας, προφανώς από τις άσχημες συνθήκες της ζωής ή εκδιώχθηκαν βίαια από τους Αγάδες ή Μπέηδες του χωριού μας και εγκαταστάθηκαν στο βλαχόφωνο χωριό του Μαλακάσι Μετσόβου, την ιστορική Κουτσούφλιανη, σήμερα Παναγιά-Καλαμπάκας.

Εκτός από τους Ζουκαίους, εγκαταστάθηκαν εδώ και άλλες οικογένειες π.χ. Τζίνα, Πούλιου κ.α. Φαίνεται ότι οι Κιρασοβίτες μετανάστευσαν κατά ομάδες, φαμίλιες, όπως θα αναφερθούμε και για το Βυθό Πεντάλοφου Κοζάνης, το Ριάχοβο και Τσαπουρνιά Κοζάνης κι άλλα μέρη των Χασίων της Δυτ. Μακεδονίας. Μήπως και στους σύγχρονους χρόνους μας από το 1950 και μετά, δέν έγινε το ίδιο, κυρίως στην περιοχή της Αττικής, του Κιάτου Κορινθίας, στον Πύργο Ηλείας, Αρχαία Ολυμπία και λιγότερο στην υπόλοιπη Ελλάδα;

Φαινόμενο Κιρασοβίτικο από τα παλιά χρόνια που κράτησε και κρατά ενωμένους και αγαπημένους όλους μας, κυρίως όμως τις πρώτες γενιές των μεταναστών προγόνων μας. Το φαινόμενο αυτό το έχω καταγράψει και σε άλλο βιβλίο μου, όπου εξηγώ τους σχετικούς λόγους.

Άλλος κλάδος της φάρας των Ζουκαίων, κυρίως οι πολεμιστές, «κλεφταρματολοί» που είχαν καπεταναίους από την Σαμαρίνα και το ξακουστό χιλιοτραγουδισμένο Σούλι, εγκαταστάθηκαν, παντρευόμενοι ντόπιες κοπέλες, στη Σαμονίβα, και εδώ μαζί με συμπολεμιστές Κιρασοβίτες – συγχωριανούς, τους Βαλάδες – Παπαγιανναίους, Βασαίους, Ντουνταίους και Μπεκαίους. Από στοιχεία προκύπτει ότι εδώ εγκαταστάθηκαν και οικογένειες, γιατί τα μέρη αυτά αποτελούσαν τότε άσυλο κατατρεγμένων και διωγμένων Ελλήνων, ένεκα του ότι είχαν παραχωρηθεί από τους Τούρκους στους Έλληνες εκεί προνόμια-αυτονομία. Πολλοί από αυτούς μετά την απελευθέρωση της Αιτωλοακαρνανίας-Ναυπακτίας από τους Τούρκους, εγκαταστάθηκαν μόνιμα στα μέρη αυτά, παντρεμένοι εκεί και δημιουργώντας νέες οικογένειες.

Ένα τρίτο μέρος της φάρας αυτής, φαίνεται ότι εγκαταστάθηκε στα Γιάννινα, ασκώντας το βιοποριστικό επάγγελμα του κυνηγού των αγρίων ζώων, που τα δέρματά τους οι έμποροι Έλληνες-Εβραίοι τα πουλούσαν στη Βενετία, Νάπολη,

Γένοβα, Γαλλία και Βόρειες χώρες. Το εμπόριο των δερμάτων και μάλλινων υφασμάτων άνθισε επί Αλή Πασά κυρίως στα Γιάννινα. Εξάγονταν από τα λιμάνια της Βόρειας Ηπείρου, τότε ενιαία Οθωμανική Αυτοκρατορία, κυρίως όμως από την Αυλώνα και λιγότερο από το Διρράχιο.

Το άρθρο που ακολουθεί έχει συνταχθεί από τον Ευθύμιο Πριόβολο και έχει δημοσιευθεί στο περιοδικό «Άπειρος χώρα». Αναφέρεται στα δυο αδέρφια Γιουσάκη και Κώστα Ζούκα πολεμιστές στο σώμα των Σουλιωτών οπλαρχηγών. Έλαβαν μέρος στην δεύτερη πολιορκία του ξακουστού Μεσολογγίου. Πολέμησαν ανδρείως και σκοτώθηκαν κατά την ηρωική έξοδο των υπερασπιστών του Μεσολογγίου την Κυριακή των Βαΐων του 1826.

*

Ο Κιρασοβίτης «Καλόγερος της Κλεισούρας» του Μεσολογγίου ανήκει στην επιζηλοηρωική εκείνη εποχή που ο Έλληνας ζούσε για την τιμή και για το Γένος, απέθνησκε δε για τον Χριστό και για την Πατρίδα, για την δόξα, για το τραγούδι που για τους Ζουκαίους ήταν και είναι και σήμερα ακόμη το γνώριμο πατρογονικό τους κόσμημα (στιχουργοί-τραγουδιστές) το έχει το αίμα τους, είναι η ίδια η ζωή τους. Ο ποιητής του βουνού και της σιάνης, ηπειρώτης Κώστας Κρυστάλλης που συνέγραψε το ποίημα «Ο Καλόγερος της Κλεισούρας» με αυτούς τους στίχους τον αποχαιρετά:

*«...Κοιμήσου στο ελεύθερο Καλόγερε το χώμα,
Κι ουράνια τον ύπνο σου όνειρ' ας νανουρίζουν!
Τ' άρματα λιάσε τα 'θελες κι αυτού να τα 'χεις στρώμα
...κι απαγωγή από το μάρμαρο του τάφου σου θα γράψω
μαζί με τ' όνομά σου το μέγα σου κατόρθωμα.
Κι οι ηπειρώτες όλοι, ξεχωριστή θα στήσουνε
για σε γιορτή και σχόλη,
ξεχωριστό μνημόσυνο για σε και λειτουργία!...»*

Κιρασοβίτη-τίσσα-Κιρασοβιτόπουλο, περαστικέ διαβάτη από την Κλεισούρα του Μεσολογγίου, όταν διαβαίνεις από εκεί, πηγαίνοντας για την αετοφωλιά του αγαπημένου μας χωριού να μην ξεχάσεις ούτε να λησμονήσεις, να κάνεις μια μικρή στάση, να ξαποστάσεις, ν' ανεβείς εκεί ψηλά στο βράχο, στην Αγία Ελεούσα, να προσκυνήσεις ταπεινά και ευλαβικά, ν' ανάψεις ένα μικρό κεράκι στην Παναγιά μας και έτσι να τιμήσεις τον Κιρασοβίτη Καλόγερο που μόνος του έζησε εκεί αποτραβηγμένος και ερημίτης. Αυτό θα είναι το ευλαβικότερο προσκύνημα και το καλύτερο μνημόσυνο. Ο Καλόγερος Γούναρης (Ζούκας) πέθανε στην Αγία Ελεούσα, τα λείψανά του βρέθηκαν το 1998 στην άκρη, από τα θεμέλια του πα-

λιού ναού κατά την ανασκαφή για την θεμελίωση του νέου ανακαινισμένου ναού της Παναγίας μας.

Γιάννης Γούναρης

Ο κυνηγός που έσωσε το Μεσολόγγι

Εκείνο το φθινόπωρο του 1822, οι βροχές στην Αιτωλία ήταν πολλές και δυνατές. Η λάσπη έφθανε ως το γόνατο και οι πλημμύρες παρέσερναν τα παραπήγματα και τα τσαντίρια στο τούρκικό στρατόπεδο. Έπεσε και επιδημία κι ο Ρεσίτ πασάς μετακίνησε το αρχηγείο του στο Γαλατά και στο Βραχώρι. Και μια νύχτα βροχερή και σκοτεινή, μια μπάλα από κανόνι πήγε και έπεσε στο διοικητήριο του Ομέρ Βρυώνη, ένα μικρό ξωκλήσι, δίπλα στον ξάγρυπνο πασά. Τρομαγμένος πέταξε το τσιμπούκι του και μέσ' τη νύχτα και τον αλαλαγμό έτρεξε μακριά. Το Μεσολόγγι βαστούσε γενναία και το μηνούσε...

Από τις 20 Οκτωβρίου οι Τούρκοι το πολιορκούσαν. Απόκαμαν τότε θυμωμένοι οι πασάδες αποφάσισαν να δώσουν ένα τέλος. Τη νύχτα των Χριστουγέννων, την ώρα που οι χριστιανοί θα υμνούσαν τον ερχομό του Θεού στη γη, αυτοί θα έκαναν την γενική έφοδο. Και την έκαναν. Αλλά οι Μεσολογγίτες ως άλλοι ποιμένες αγραυλούντες και γρηγορούντες τη νύχτα εκείνη, εδοξολήγησαν τον Χριστό και με πυροβολισμούς κατά των επιδρομέων, οι οποίοι αποδεκάτισμένοι, νικημένοι και ντροπιασμένοι υποχωρούν και φεύγουν. Ένας Ηπειρώτης από τα Γιάννενα στην υπηρεσία του Ομέρ Βρυώνη, τους είχε ειδοποιήσει για το δόλιο τουρκικό σχέδιο...

Ήταν ένας ικανός κυνηγός στη δούλεψη του πασά. Βρήκε τρόπο, καθώς έβγαινε για θαλασσοπούλια, να προφτάσει στους πολιορκημένους την εχθρική έφοδο. Κατάγονταν από παλιά Γιαννιώτικη οικογένεια. Ένας από τ' αδέρφια του ήταν τραγουδιστής στον Αλή πασά. Ήταν έμπορος, όπως λένε και σύρθηκε στην υπηρεσία του Βρυώνη πριν από τον Αγώνα, μαζί με άλλους συμπατριώτες του. Ο Τούρκος για να τον έχει πιστό και σίγουρο κοντά του κρατούσε ομήρους στην Άρτα τη γυναίκα του και τα παιδιά του.

Ποιο ήταν το όνομά του;

Κι αυτοί που έζησαν τότε τα γεγονότα διχάζονται. Άλλοι τον λένε Γιάννη, άλλοι Γιώργο και άλλοι Κώστα. Αρχειακά έγγραφα τον αναφέρουν Γεώργιο, όπως και ο ίδιος υπογράφει ς' ένα από αυτά. Αλλά και το επώνυμό του είναι πρόβλημα. Απ' αυτούς που έζησαν τα γεγονότα, κάποιοι τον λένε Ζούκα και κάποιοι Γούναρη. Που βρίσκεται η αλήθεια; Με βάση τα έγγραφα της εποχής το μικρό του είναι Γεώργιος και του πατέρα του Γιάννης. Για το επώνυμό του, αυτό που απαντάται στον τόπο της καταγωγής του ενώ το άλλο μάλλον απουσιάζει είναι το Ζούκας. Είναι οι Σουλιώτες Ζουκαίοι. Δυο απ' αυτούς μάλιστα, τ' αδέρφια Γιουσάκης και

Κώστας Ζούκας, βρισκόταν στο Μεσολόγγι. Άγνωστο από πότε και έπεσαν το 1826.

Μπορεί λοιπόν το όνομά του να ήταν Ζούκας, και αν αληθεύει πως ήταν έμπορος –κυνηγός ήταν σίγουρα– ασχολούμενος πιθανόν με δέρματα και γούνες, το Γούναρης θα ήταν πατρώνυμο. Δυστυχώς, οι λίγες και διάσπαρτες ειδήσεις δεν μας φωτίζουν άλλο. Ας κρατήσουμε και μεις για το άρθρο μας το όνομα με το οποίο είναι γνωστός ο ήρωας κυνηγός Γιάννης Γούναρης.

Πώς έγινε ήρωας;

Στην κρίσιμη στιγμή είπε το μεγάλο και παραμερίζοντας κάθε αντίσταση, ακόμη και την αγάπη γι' αυτήν την οικογένειά του. Η γυναίκα και τα παιδιά του σφάχτηκαν για την πράξη του. Το Μεσολόγγι όμως και η Επανάσταση στα σπάργανά της ακόμη, σώθηκαν από τον Γιάννη Γούναρη που γνωστοποίησε στους πολιορκημένους Έλληνες το ύπουλο τουρκικό σχέδιο.

Πως έγινε το περιστατικό;

Ο έγκυρος στα γεγονότα μάρτυρας, ιστορικός Σπ. Τρικούπης, λέει ότι την πληροφορία για την επίθεση των Τούρκων την έδωσε ο Γούναρης την παραμονή των Χριστουγέννων στον γραμματέα του Μακρή που περνούσε με μονόξυλο από το Αιτωλικό στο Μεσολόγγι. Μ' ένα μαντήλι από την παραλία του έκανε νεύμα να πλησιάσει, κι όταν σίμωσε του αποκάλυψε το σχέδιο. Ο Μωραΐτης αγωνιστής και πολιτικός που πολέμησε στην πρώτη πολιορκία Κανέλλος Δεληγιάννης, γράφει ότι ο Γούναρης έδωσε την πληροφορία σε δυο Μεσολογγίτες και έναν στρατιώτη του Ζαΐμη που πήγαιναν μ' ένα πλοιάριο στο Αιτωλικό, την παραμονή των Χριστουγέννων. Με το μαντήλι τους καλούσε να πλησιάσουν στη στεριά και βλέποντας ότι διστάζουν έβγαλε το φέσι του και έκανε συνέχεια το σταυρό του. Αυτοί παραμέρισαν το δισταγμό τους, πλησίασαν και ο χριστιανός κυνηγός τους είπε την είδηση. Να πως αφηγείται και ένας άλλος αυτόπτης μάρτυρας το περιστατικό, ο Σπυρίδων Παϊδάκας, στην έμμετρη εξιστόρηση της πρώτης πολιορκίας:

*«Οι Τούρκοι απεφάσισαν, στην χώρα να ορμήσουν,
 Ή να την κυριεύσωσιν, ή όλοι να ψωφήσουν.
 Ένας λοιπόν χριστιανός, πάντοτε κατοικούσε,
 μαζί με τον Ομέρ-Πασά, πουλιά του κυνηγούσε.
 Του Ομέρ-Πασά τους λογισμούς, τα μυστικά γνωρίζει.
 Έτρεξεν τ' Ανατωλικόν, κι εκεί έξω καθίζει.
 Και κατά τύχη εβιάβαινε, εκείθ' ένα πλοιάρι,
 για να γυρίσει προς αυτόν να έλθη να τον πάρη.
 Αυτοί τον εθώρησαν, και βλέπουν ότι ένας,*

άνθρωπος μόνος ήτον δε, και όχι άλλος κανένας.
 Γύρισαν το πλοιάριον, εις την ξηράν κι ευγαίνουν,
 αφού ευγήκαν άρχισαν με σιωπήν να κραίνουν.
 Τους είπε να πηγαίνετε, ευθύς τούτην την ώραν,
 Να πείτε εις τον Πρίγκηπα, να εύγουν απ' την χώραν.
 Να κάνουν φύλαξιν καλήν, κι αυτός να αγρυπνήση,
 Απόψε όλη η τουρκιά στην χώραν θα ορμήση.
 Απόψε θα ορμήσωσι, πριν όμως ξημερώση,
 Ελπίζ' ο Τίμιος Σταυρός, την Πόλιν σας να σώση.
 Απόψε θα ορμήσωσι, στου Μήτηκκα τα μέρη,
 Όλοι εκεί να τρέξετε, και νέοι τε και γέροι...»

Και στις σημειώσεις του στο τέλος του ποιήματος, διευκρινίζει ο Παϊδάκος ότι αυτός ο χριστιανός «ήταν από τα Ιωάννινα το όνομά του Γεώργιος Ζούκας», καθώς κι ότι ο «Μήτηκας» ήταν μια τάπια. Ένας ανώνυμος Μωραΐτης θυμάται ότι την ίδια νύχτα των Χριστουγέννων κάποιος χριστιανός που τον έλεγαν Ζούκα, φώναξε απ' την ακρογιαλιά σ' ένα μικρό καϊκι που έπλεε από Αιτωλικό στο Μεσολόγγι: «Ε, απ' το καϊκι: Απόψε θα κάνουν το γιουρούσι τους και πάρτε μέτρα!», όπως το διέσωσε και το κατέγραψε ο Γιάννης Βλαχογιάννης.

Αυτές είναι οι κυριότερες, αμεσότερες και γι' αυτό εγκυρότερες αναφορές για το περιστατικό αυτό. Δεν λείπουν βέβαια και οι μετέπειτα αναφορές, που κάποιες δίνουν και διαφορετικές εκδοχές.

Ο Α. Στασινόπουλος, λόγου χάρη, γράφει ότι η ειδοποίηση έγινε μεν από τον Γούναρη, αλλά κατ' εντολή του Βαρνακιώτη, ο οποίος, όπως είναι γνωστό, υπήρξε θύμα της τακτικής του Μαυροκορδάτου και ήταν στο στρατόπεδο του Ομέρ Βρυώνη. Και ο Μιχ. Οικονόμου σημειώνει ότι κατά φημολογία εκείνης της εποχής οι κομιστές της πληροφορίας ήταν δύο: ο Γιάννης Ζούκας (Γούναρης) και ο εξάδελφος του Γιώργος Καλέντζης, κυνηγοί του Βρυώνη, οι οποίοι ενήργησαν κατά προτροπή, υπονοώντας τον Βαρνακιώτη.

Για την ιστορία θα πρέπει να αναφέρουμε ότι και το ίδιο το πρόσωπο του Γ. Γούναρη αμφισβητήθηκε. Ο Π. Πατρών Γερμανός στα απομνημονεύματά του σημειώνει ότι την είδηση μετέδωσε κρυφά ο Γώγος Μπακόλας που συμπολεμούσε με τους Τούρκους. Ενώ στα 1861, σε ιστορικό μυθιστόρημα του Στεφ. Ξένου, την πληροφορία μετέδωσε με τρόπο ο Ιταλός BASSANO, αιχμάλωτος των Τούρκων και διοικητής του πυροβολικού τους. Αναφορές έωλες όμως, αφού αυτόπτες και αυτήκοοι μάρτυρες των γεγονότων μαρτυρούν το πρόσωπο του Ηπειρώτη κυνηγού, άσχετα αν διαφωνούν στο όνομά του.

Ένα όμως είναι αναμφίβολο. Ότι μετά από τη νύχτα εκείνη άλλαξε και η ζωή του Γ. Γούναρη. Φοβήθηκε και δεν ακολούθησε τους Τούρκους και έτσι έμεινε στο

Μεσολόγγι. Ο Ομέρ Βρυώνης έμαθε τα καθέκαστα, προσπάθησε να τον συλλάβει, αλλά δεν μπόρεσε. Όταν επανήλθε στην Άρτα, ύστερα από επίμονη απαίτηση των στρατιωτών του κατέσφαξε τη γυναίκα και τα δυο αγγελοΰδια.

Στο Μεσολόγγι ο Γούναρης εντάχθηκε ως στρατιώτης στον Κίτσο Τζαβέλα. Μέσα στη φτώχεια του, επικαλούμενος τη μεγάλη προσφορά του ζητά οικονομική ενίσχυση από την κυβέρνηση. Πράγματι εκδόθηκε μια επιταγή να του δοθούν χίλια πεντακόσια (1500) γρόσια. Δεν τα έλαβε και επανήλθε διαμαρτυρόμενος. Αργότερα εφοδιάστηκε με αποδεικτικό για την προσφορά του στον Αγώνα από όλους τους οπλαρχηγούς για να τον ανταμείψει αργότερα η πατρίδα. Και ανταμείφθηκε όπως και άλλοι αγωνιστές.

Πάντως ως το 1830 φέρεται ενταγμένος στα ελληνικά στρατιωτικά τμήματα. Μετά αποτραβήχτηκε από την κοσμική ζωή και έγινε ασκητής στην Αγία Ελεούσα, στην Κλεισούρα του Αράκυνθου. Εκεί ζούσε από την ελεημοσύνη, προσφέροντας νερό στους διαβάτες κάτω στο μικρό εικονοστάσι που έχτισε.

Το 1837 πέρασαν από εκεί ο Όθων και η Αμαλία και συνάντησαν τον Γούναρη ο οποίος ζήτησε από τον βασιλιά να χαριστεί στο εκκλησάκι όλος ο τόπος του στενού, από την είσοδο μέχρι την έξοδο. Ο Όθων ικανοποίησε τα αιτήματά του και από τότε ο Γούναρης βάλθηκε να καθαρίσει αυτό το μέρος από τα πολλά δέντρα και τους θάμνους. Εκεί στην Κλεισούρα συναντήθηκε το Σεπτέμβριο του 1840 με τον οπλαρχηγό Δημήτρη Μακρή και κουβέντιασαν πολλή ώρα για τα παλιά, όπως αναφέρει –μαζί με τις παραπάνω πληροφορίες– ο γιος του Δημήτρη Μακρή, ο Νίκος, στο βιβλίο που έγραψε για το Μεσολόγγι.

Από το 1840 και μετά χάνονται παντελώς τα ίχνη του. Πιστεύεται, έτσι αόριστα, ότι έζησε, πέθανε και θάφτηκε κατά παραγγελία του εκεί στην Αγία Ελεούσα. Καμία μαρτυρία δεν έχουμε ως τώρα τι απέγινε ο Γούναρης μετά το 1840.

Στην Αγία Ελεούσα δεν έδωσε σημάδια ζωής. Παρέμεινε άραγε αφανής ως τα τελευταία του εκεί; Έφυγε σε άλλο τόπο; Που να πήγε, τι να έκανε; Όπως άγνωστος ήταν πριν τα Χριστούγεννα του 1822, άγνωστος ξαναέγινε μετά το 1840. Και άγνωστο είναι ακόμη το υπόλοιπο της ζωής του.

Εκατόν ογδόντα ένα (181) χρόνια μετά ο Γ. Γούναρης παρέμεινε γνωστός για το μέγα καλό που έκανε τότε. Η ζωή του ένα μυθιστόρημα. Άγνωστος, ήρωας, ασκητής και αγνοημένος.

Η λογοτεχνία μας δεν τον αγνόησε. «Η θυσία του Ανδρ. Καρκαβίτσα στη συλλογή «παλιές αγάπες», «ο Καλόγερος της Κλεισούρας» του Κ. Κρυστάλλη, «το μυστικό του Ομέρ Βρυώνη» του Γ. Αθάνα, το θεατρικό «Χριστούγεννα στο Μεσολόγγι» του Τάκη Λάππα, το θεατρικό «Γιάννης Γούναρης» του Κ. Πετρονικολού στη συλλογή «Εδώ το λένε Μεσολόγγι», «Τα Μεσολογγίτικα Χριστούγεννα» της Πην. Δέλτα στη συλλογή «Παραμύθια και άλλα», τιμούν την προσφορά του.

Κάθε χρόνο στη γιορτή του Αγίου Πνεύματος τιμά την μνήμη του στα στενά

της Κλεισούρας με πανελλήνια κυνηγετική εκδήλωση. Τέλος έχει προταθεί ένα μονοπάτι εκεί στο στενό, που ξεκινάει από τον παλιό εθνικό δρόμο –στο περίπτερο της Δασικής Υπηρεσίας– γνωστό στους ντόπιους ως «κρεβάτια» να μετονομασθεί σε μονοπάτι «Γιάννη Γούναρη». Μια προτομή σήμερα στην αυλή της αγίας Ελεούσας δείχνει να είναι ξένη και απόμακρη για τους πολλούς. Όπως ξένος και μόνος έζησε αποτραβηγμένος εκεί ο ερημίτης Γιάννης Γούναρης, μνημονεύοντας τις χαμένες του αγάπες.

Ευθύμιος Α. Πριόβολος

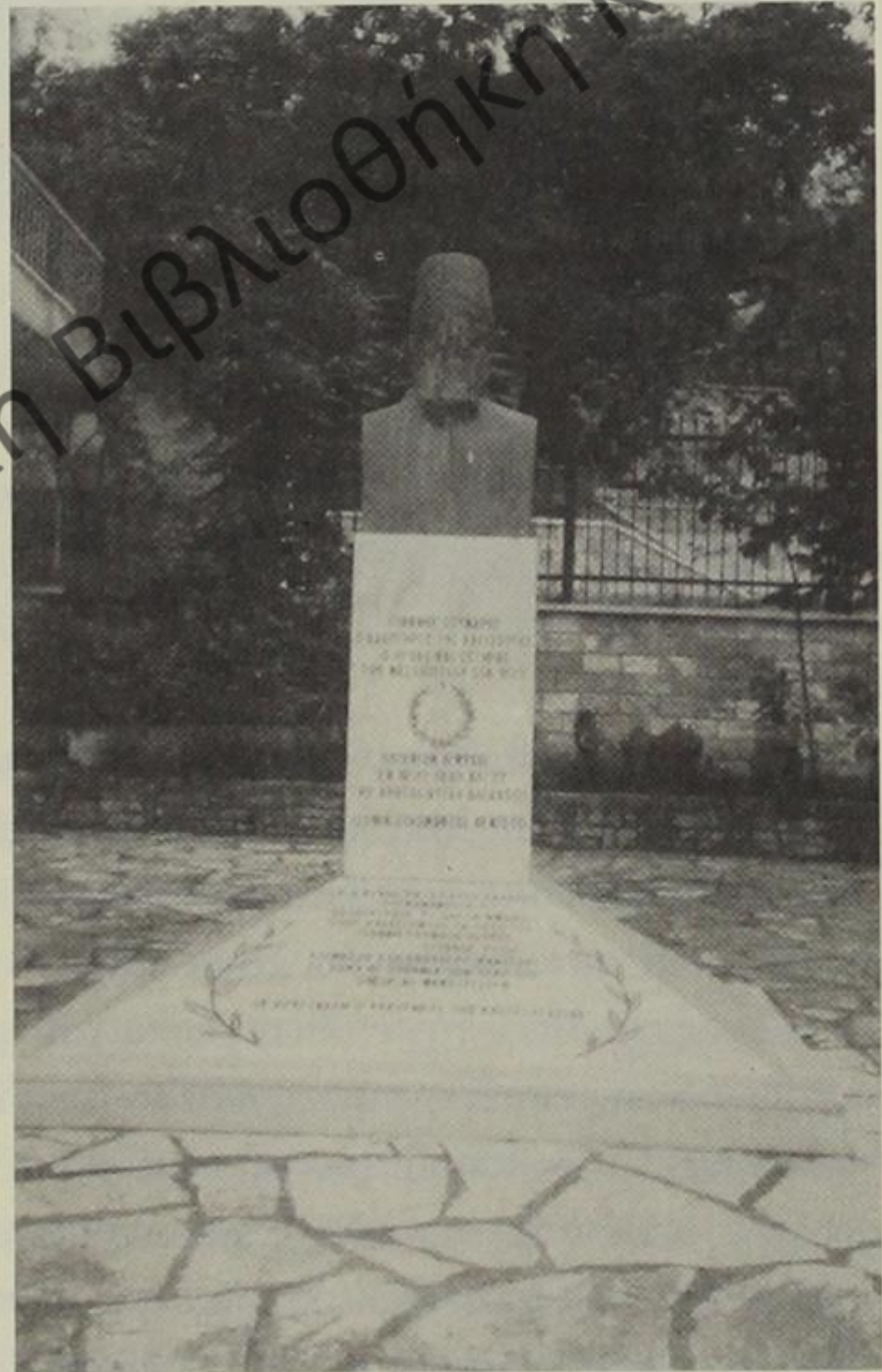
*

Σύντομο ιστορικό

Της Ιεράς Μονής Αγίας Ελεούσης Κλεισούρας Μεσολογγίου

Η Μονή της Ζωοδόχου Πηγής-«Ελεούσης», στο 2ο χιλιόμετρο της Εθνικής οδού Μεσολογγίου-Αγρινίου, θυμίζει μετεωρικό μοναστήρι έτσι καρφωμένη που είναι στο βουνό, στα περίφημα στενά της Κλεισούρας. Συνδεδεμένη περισσότερο με ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα της νεότερης ιστορίας, δεν έπαυε να αποτελεί και σπουδαίο κέντρο και σημείο αναφοράς θρησκευτικής ζωής του τόπου.

Η πάππου προς πάππου προφορική παράδοση αναφέρει ότι στο παλαιό χωριό Χρυσοβέργι, στο σημείο που είναι σήμερα το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής, γύρω στα 1700, την ώρα που γινόταν η Ανάσταση, κάποιος Τούρκος στρατιωτικού αποσπάσματος χλεύασε τους Χριστιανούς. Έλληνας ονόματι Κουμπούρας παρεξηγήθηκε, συνεπλάκη με τον Τούρκο και τον εσκότωσε. Οι υπόλοιποι φοβήθηκαν και έφυγαν. Οι δε Έλληνες κατέβασαν

Προτομή του Κιρασοβίτη μοναχού
της Ιεράς Μονής Ελεούσας της Παναγίας
του Κλεισούρας Μεσολογγίου

με σχοινιά τον Κουμπούρα στο σπήλαιο (πάνω από το σημερινό μοναστήρι), για να κρυφτεί και έτσι να σωθεί από την οργή του κατακτητού. Ένα χρόνο έμεινε εκεί κρυμμένος, τρεφόμενος από τους χωριανούς που του έδιναν τα απαραίτητα μέσα σε αιωρούμενο καλάθι. Όταν το γεγονός ξαχάσθηκε, ο Κουμπούρας με τη βοήθεια σχοινιών επανήλθε και τότε διηγήθηκε, ότι στο σημείο όπου σήμερα είναι ο ναός έβλεπε κάθε βράδυ ένα ζωηρό φως. Όταν οι χωριανοί με χίλιες δυσκολίες έφθασαν στο σημείο που τους υπέδειξε, έκθαμβοι αντίκρισαν την εικόνα της Παναγίας και δίπλα πηγή με νερό (αγίασμα). Στο σημείο εκείνο ανήγειραν από ευλάβεια το πρώτο εκκλησάκι.

Η επιτύμβια στήλη όπου αναγράφεται ότι εκεί φυλάσσονται τα οστά του μοναχού Γιάννη Γούναρη-Ζούκου (Ζούκα).

Κατά την παράδοση πάλι, σ' αυτό φιλοξενήθηκε και ο εθναπόστολος Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός, σε μια από τις περιοδείες του. Συνδεδεμένο με την «Ελεούσα» είναι και το όνομα του Γιάννη Γούναρη (Ζούκα), κυνηγού του Ομέρ Βρυώνη. Ο Γιαννιώτης αυτός κυνηγός, λόγω της ιδιότητός του, πληροφορήθηκε, ότι ο Ομέρ Βρυώνης σχεδίαζε την επίθεση κατά του ηρωικού Μεσολογγίου στις 24 με 25 Δεκεμβρίου του 1822, αντιμετώπισε έντονο δίλημμα: Να σιωπήσει για να σώσει την οικογένειά του που κρατούσαν όμηρο οι Τούρκοι στην Άρτα, ή να αποκαλύψει το μυστικό και να σωθούν οι κάτοικοι του Μεσολογγίου; Προτίμησε το δεύτερο, σώθηκαν οι κάτοικοι του Μεσολογγίου, σφαγιάσθηκαν τα μέλη της οικογένειάς του κι ο ίδιος κατέφυγε στη σπηλιά του Κουμπούρα, πάνω από το εκκλησάκι της Ελεούσης, ώσπου ελευθερώθηκε η νότια Ελλάδα. Όταν αργότερα περνούσε από το σημείο αυτό, περιοδεύοντας ο Όθωνας, ο Γιάννης Γούναρης του ζήτησε αντί για άλλη χάρη να παραχωρήσει ο βασιλιάς την περιοχή στο Μοναστήρι και ο βασιλιάς την παραχώρησε από την είσοδο έως την έξοδο της Κλεισούρας (από

τα αρχεία του Κράτους). Αυτός ήταν ο λόγος για τον οποίο ο Σεβασμιώτατος ευγνωμονώντας, έστησε ανδριάντα του Γιάννη Γούναρη στη Μονή, ενώ η Συνομοσπονδία Κυνηγών πανηγυρίζει, κατά παραδοσιακό τρόπο και τιμά τον ήρωα αυτό την Τρίτη Κυριακή του Ιουνίου κάθε χρόνο. Στην «Ελεούσα» έγινε μοναχός και ο Πανάρετος Παλαμάς, που θεωρείται και κτήτορας του πρώτου ξενώνος (1878), ύψωσε μανδρότοιχο, κατασκεύασε τη σκάλα και απαγόρευσε τη βοσκή στους χώρους της Μονής. Στην περίοδο που ήταν μοναχός ο Παλαμάς πέρασε και προσκύνησε την εικόνα της Παναγίας ο βασιλιάς Γεώργιος ο Α΄. Ο Χαρίλαος Τρικούπης επισκέφθηκε το μοναστήρι και χρηματοδότησε την κατασκευή της στέρνας, όπου συγκεντρώνεται το βρόχινο νερό. Κτήτορας του άλλου ναϊδρίου είναι ο μοναχός Αλέξιος ο εξ Ιωαννίνων. Από το έτος 1950 έως το 1953 εμόνασε ο ιερομόναχος π/ Αγάπιος από το Άνω Κεράσοβο. Από το έτος 1954 έως σήμερα 2004 μονάζει ο ιερομόναχος π. Ιερόθεος από το Δημέρι Ευρυτανίας. Απ' την Ελεούσα εμπνεύστηκε ο Κων/νος Κρυστάλλης και συνέθεσε το ποίημα με τίτλο «Ο καλόγερος της Κλεισούρας». Η βασίλισσα Φρειδερίκη ήρθε και προσκύνησε στην Παναγία Ελεούσα το 1956 και ενήργησε να γίνει η άρση του ενοικιοστασίου βοσκής αιγοπροβάτων και να γίνει αναδάσωση. Το 1973 κατόπιν ενεργειών της Ιεράς Μονής ανεκηρύχθη όλη η περιοχή της Κλεισούρας, που ανήκει στην Ιερά Μονή, Ιστορική με φυσικό κάλλος και προστατεύεται από όλες τις Δημόσιες αρχές.

Επί ημερών του Μητροπολίτου Αιτωλίας και Ακαρνανίας Θεόκλητου οι ανακαινιστικές εργασίες εντάθηκαν με αποτέλεσμα το μοναστήρι της «Αγίας Ελεούσης» να καταστεί κέντρο έλξεως πολλών χριστιανών. Σε ανάμνηση της φιλοξενίας στη Μονή του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, ο Μητροπολίτης πρωτοστάτησε στο στήσιμο ανδριάντος του στον περίβολό της.

Ιερά Μονή Παναγίας Ελεούσης, 304 00 Αιτωλικό. Τηλ. 2632022386

Ημέρες πανηγύρεων: Ζωοδόχου Πηγής (Παρασκευή της Διακαινησίμου)

Τρίτη Κυριακή Ιουνίου (στη μνήμη του Γιάννη Γούναρη)

*

3. Με το από 2-6-1926 Π.Δ. (ΦΕΚ 199/16-6-26 Τ.Α) καταργήθηκαν στο νομό μας και στις τότε Υποδιοικήσεις Κονίτσης Ιωννίνων, Παραμυθιάς και Πωγωνίου συνολικά 26 Κοινότητες, οι οποίες συνενώθηκαν υποχρεωτικά με άλλες όμορες ή παραπλήσιες κοινότητες. Μέσα σ' αυτές ήταν και το Κεράσοβο, το χωριό μας. Με το νέο από 22/11/1926 Διάταγμα (ΦΕΚ 412Α) «Περί επανασυστάσεως κοινοτήτων εν τω νομώ Ιωαννίνων», ανεκλήθηκε, εν μέρει, το από 2/6/1926 Διάταγμα «Περί καταργήσεως των 26 κοινοτήτων του νομού Ιωαννίνων», στο σημείο που αφορούσε τις κοινότητες: 1) Πλέσιας, 2) Λάβδανης, 3) Δεντσίκου, 4) Χήνκας, 5) Κερασόβου, 6) Δραγοψάς, 7) Σειστροννίου και επανασύσταση αυτών.

Από τα ανωτέρω εκτεθέντα, φαίνεται πεντακάθαρα ότι η κατάργηση των επτά (7) αυτών κοινοτήτων στο νομό μας, διήρκησε όλο και όλο μόλις πέντε (5) μήνες και έξι (6) ημέρες (16/6-22/11/1926).

Άξιο λόγου και γι' αυτό πρέπει να γίνει γνωστό, από όλους τους νεοέλληνες Ηπειρώτες – συμπατριώτες, η ΑΙΤΙΑ και οι ΛΟΓΟΙ που επέβαλαν στην Πολιτεία την ενέργεια, ώστε να αναγκαστεί να προβεί στην κατάργηση και υποχρεωτική συνένωση αυτών των κοινοτήτων με τις όμορες και πλησιέστερες κοινότητες εκάστης τότε Υποδιοίκησης. Στην Υποδιοίκηση της Κόνιτσας δέκα (10).

Το γεγονός αυτό ήταν γνωστό στον γράφοντα όταν ερεύνησε και κατέγραψε την τοπική ιστορία του Κερασόβου, χωριού μας, στο βιβλίο του «ΚΙΡΑΣΟΒΟ, ιστορία, ήθη, έθιμα», έκδοσης 2001, σελίδα 290.

Από την έρευνα αυτή, ήλθε στο φως η πραγματική αιτία και οι λόγοι που επέβαλαν, τουλάχιστον στην περίπτωση του Κερασόβου, στην Πολιτεία να προβεί σε τέτοια ενέργεια, δηλαδή στην αναγκαστική κατάργηση των κοινοτήτων αυτών και την υποχρεωτική συνένωση στις όμορες ή πλησιέστερες κοινότητες, με προφανή σκοπό τη δυνατότητα να λειτουργούν.

Η αιτία και οι λόγοι αυτοί, άπτονται καθαρά τη ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ – ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ και μόνο των κατοίκων του χωριού μας. Εξηγούμαι:

Είναι γνωστό από την ιστορία μας ότι την 1η Ιανουαρίου του 1926, κηρύχθηκε και επεκράτησε η δικτατορία του στρατηγού Θεόδωρου ΠΑΓΚΑΛΟΥ, η οποία κράτησε μέχρι την 7/8/1926.

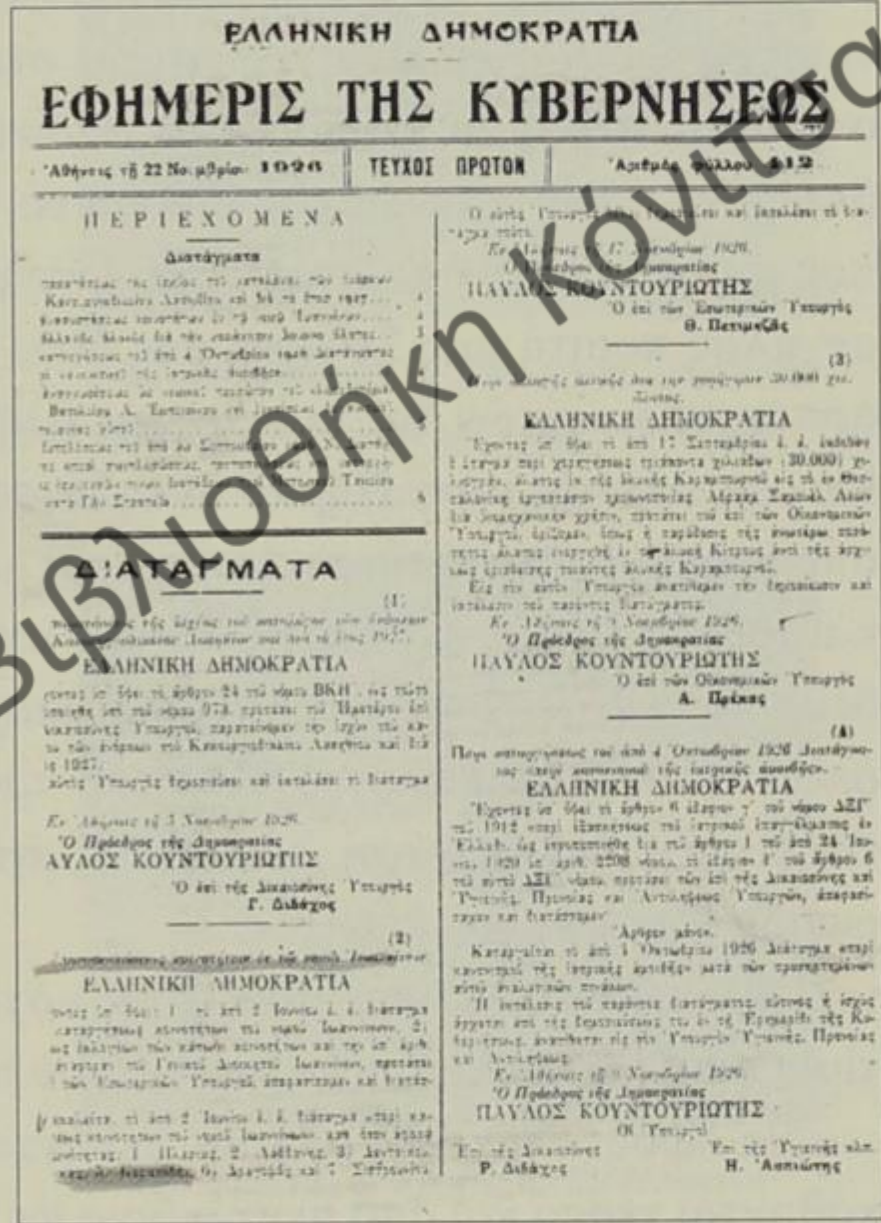
Η δικτατορία αυτή προκήρυξε κοινοτικές εκλογές για ανάδειξη δημοτικών-κοινοτικών αρχόντων της χώρας. Οι κάτοικοι του Κεράσοβου, όντως πραγματικοί και αληθινοί δημοκράτες, ελεύθεροι στο φρόνημα και στα «πιστεύω» τους, το μόνο «μέσον» που διέθεταν εκείνη τη δικτατορική περίοδο, ενάντια στην επιβουλή της δικτατορίας του στρατηγού Θεόδωρου ΠΑΓΚΑΛΟΥ, ήταν να μη θελήσουν να «κατεβάσουν» υποψηφίους στην εκλογή κοινοτικών αρχόντων, αντιδρώντας και αυτό τον ωραίο τρόπο, τόσο στην πρώτη όσο και στη δεύτερη προκήρυξη των κοινοτικών εκλογών στο Κεράσοβο. Θέλω να πιστεύω πως η αιτία και οι λόγοι αυτοί θα ήταν και για τις άλλες ή μερικές τουλάχιστον από τις τότε 26 καταργηθείσες κοινότητες. Ας έχουμε όμως υπόψη μας, ότι το Κεράσοβο τη χρονική αυτή περίοδο είχε συνολικό πληθυσμό περίπου 1800 κατοίκους. Επομένως, η ομόνοια και η σύμπνοια των ψυχών φανερώνει περίτρανα το «μεγαλείο» της δημοκρατικής-ελεύθερης συνείδησης των Κερασοβιτών-Κερασοβιτισσών.

Μετά του επιτυχημένου την 7η Αυγούστου 1926 νέου επαναστατικού κινήματος και σύλληψη και εγκλεισμού του δικτάτορα Θ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ στην Κρήτη στις φυλακές Ιτζεδίν, επανήλθε η Δημοκρατία στη χώρα μας, με νέο πρόεδρο αυτής τον ένδοξο Υδραίο ναύαρχο των βαλκανικών πολέμων 1912-1913, Παύλο ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ. Αποκαταστάθηκε έτσι η Δημοκρατία στη χώρα μας και προκη-

ρύχθηκαν νέες δημοτικές-κοινοτικές εκλογές για ανάδειξη νέων δημοτικών-κοινοτικών αρχόντων.

Στις εκλογές αυτές το Κεράσοβο «κατέβασε» υποψηφίους κοινοτικούς άρχοντες και εξέλεξε έτσι αιρετή κοινοτική αρχή. Γι' αυτό και ο Γενικός Διοικητής Ιωαννίνων, με νέα πρότασή του προς την κυβέρνηση, πρότεινε την ανάκληση του από 2/6/1926 Διατάγματος που είχε καταργήσει και συνενώσει τις επτά (7) κοινότητες αυτές, μια των οποίων ήταν το Κεράσοβο, αφού εξέλιπαν πλέον οι λόγοι.

Από της ημερομηνίας αυτής, ήτοι από της έκδοσης του νέου Προεδρικού Διατάγματος, 22 Νοεμβρίου 1926, άρχισε και πάλι το Κεράσοβο να λειτουργεί σαν αυτοτελής Κοινότητα.

Αποσπάσματα από ΦΕΚ

4. Στο λημέρι των ληστών αδερφών Κουμπαίων στο Σμόλυγκα στις 17 Ιουλίου του 2003.

Η τραγική κατάσταση των ανθρώπων που με το αίμα τους είχαν ελευθερώσει την Ελλάδα μας με την Εθνική παλιγγενεσία της 25ης Μαρτίου 1821, δημιούργησε πολλά περίπλοκα προβλήματα μετά την απελευθέρωσή της. Μεγάλα τμήματα του εθνικού εδάφους, όπως η δική μας Ήπειρος, η Θεσσαλία, η Μακεδονία, τα νησιά του Ιονίου και Αιγαίου πελάγους κ.α. που οι κάτοικοί τους αγωνίσθηκαν με το όπλο και την χατζάρα στο χέρι, έμειναν έξω από τα όρια του κράτους. Έτσι χι-

λιάδες αγωνιστές από τα υπόδουλα αυτά μέρη έμειναν ξεκρέμαστοι στο έλεος της πείνας, της γύμνιας και της συμφοράς. Ο Γερμανός ιστορικός Μέντελσον-Μπαρτόλυντ υπολογίζει πως υπήρχαν γύρω στα 1833 πέντε χιλιάδες ένοπλοι αγωνιστές μέσα στη χώρα και ειδικότερα δυο χιλιάδες ένοπλοι Ρουμελιώτες, πεντακόσιοι Σουλιώτες, εξακόσιοι Ηπειρώτες - Θεσσαλοί, τριακόσιοι Μακεδόνες, οκτακόσιοι Κρητικοί και εξακόσιοι Αρβανίτες που ήταν «αναρμόδιοι εις γεωργίαν» και «άχρηστοι όλως εις σταθερόν αποικισμόν, ουδέν δε ήθελαν ν' ακούσωσι περί πειθαρχείας ασκήσεως, στολής και εξοπλισμού κατά τον ευρωπαϊκόν τρόπον».

Η αντιβασιλεία των χρόνων εκείνων (βαναρών) αντί να παραχωρήσει γη στους αγωνιστές και να τους κάνει «νοικοκυραίους», όπως ονειρεύονταν ο στρατηγός Μακρυγιάννης, σκόπευε να τους μεταβάλλει είτε σε «δουλοπάροικους» είτε σε «μισθοφόρους». Αλλά η τελευταία σκέψη έβρισκε αντίθετους τους βαβάρους στρατιωτικούς που αισθανόνταν αποστροφή στα ατίθασα σώματα των ατακτων βετεράνων των αγώνων του Εικοσιένα. Ο Μακρυγιάννης αυτός ο σοφός άνθρωπος με το οξύτατο πολιτικό του κριτήριο και ο αγράμματος δασκαλος του πιο μεγάλου ποιητή μας Σεφέρη, μας δίνει μια έξοχη και επιγραμματική εικόνα των αρπακτικών αυτών της κοινωνικής ζωής της εποχής: «Αυτ' είναι αφεντάδες μας και μεις ειλωτές τους. Πήραν τα καλύτερα υποστατικά, τις καλύτερες θέσεις, τους σπιτότοπους, στα υπουργεία βαριούς μιστούς, δανείζουν τα χρήματά τους δύο και τρία τα εκατό το μήνα, παίρνουν υποθήκες σ' ένα χρόνο και λιγότερον, κάνει δέκα το παίρνει ένα, γινήκαν όλοι διοχτες. Κριταί εκείνοι αφεντάδες αυτείνοι, όπου να πάνε οι Έλληνες όλο ξύλο τρώνε. Η φτώχεια άφηνε λίγο φταίξιμο να κάνει ο αγωνιστής χάνση. Άλλος επιζωγής άλλος κόψιμον με την τζελοτίνα... Γιόμισαν οι χάνσες του κράτους...»

Πάλι ο ίδιος ο Μακρυγιάννης πιο κάτω στα «Απομνημονεύματα» προτείνει μια τίμια και νηφάλια λύση του αγροτικού προβλήματος.

«Να δώσετε εις τους απλούς πενήντα στρέμματα γης, όπουναι μιλλιούνια και κάθονται χέρσα και από πεντακόσια ως χίλια γρόσια, όπουναι το τάλλαρον είκοσι ένα και μισό γρόσι... Μ' αυτόν τον τρόπον να γένουν οι Έλληνες νοικοκυραίοι και θα πλουτίσει και το ταμείο...»

Τα λόγια αυτά του γενναίου αυτού στρατηγού δεν εισακούστηκαν και οι τότε Κυβερνήσεις αντέταξαν το ξεπούλημα της γης στους τσιφλικάδες, που αποτελούσαν πραγματική μαστιγα για την εθνική γη.

«Οι πλειότεροι των ολιγαρχικών -γράφει ο Σπηλιάδης- εφαντάσθη σαν να συστησώσι τιμαριωτισμόν εις την Ελλάδα, αντικαθιστώντες τους Τούρκους τοπάρχους... Ήθελον λοιπόν δια των όπλων να διευθύνουν στρατιωτικώς τας επαρχίας των και κυριαρχούν δια των όπλων, αρπάζοντες τα δημόσια έσοδα και εξασκούντες την πολιτικήν εξουσίαν».

Έγινε μια μικρή αναφορά στο κλίμα εκείνο της μεταελευθερωτικής περιόδου

για να γίνουν πιο κατανοητοί οι λόγοι που εξανάγκασαν τους χιλιάδες αυτούς αγωνιστές του 1821, που δεν είχαν «που την κεφαλήν κλίνει» να συνεχίσουν τον αγώνα τους ενάντια των Τούρκων στα τμήματα εκείνα του εθνικού εδάφους που δεν ελευθερώθηκαν, αφενός μεν για την απελευθέρωση και των υπόδουλων αυτών τμημάτων-περιοχών και αφετέρου για την συντήρηση αυτών των άτακτων κλεφτοαρματολών.

Ο γκριζόμαυρος Σμολυγκίσσιος βράχος
στη θέση Στρούγκες Ζηκαίων

Εδώ που υπάρχει το δέντρο και μπροστά
αμμοχάλικο, ήταν η έξοδος στο λημέρι
των Κουμπαίων ληστών

Λιβάδια ψηλά στο Σμόλυγκα

Τηλ. Ζήκας, στο λιβάδι του Ντίσινου

Αγέλη βοδιών του Λάζαρου Νάκου
στο Ντίσινο με τον γράφοντα

Τρεις χωριανοί από αριστερά:
Τηλ. Ζήκας, Λαζ. Νάκος
και ο γράφων στη θέση Ντίσινο

Η Τουρκική κυβέρνηση, μετά την σύσταση και ανεξαρτησία του Ελληνικού κράτους το 1827, τους κλέφτες-αρματολούς αυτούς που συνέχιζαν ακόμη τη δράση τους στα υπόδουλα ελληνικά τμήματα, τους αποκάλεσε ΛΗΣΤΕΣ και την χρονική αυτή περίοδο ληστοκρατία. Αυτή η ληστοκρατία και τα προβλήματα που δημιούργησε καλύπτει χρονικά τα πρώτα πενήντα (50) χρόνια του ελεύθερου εθνικού μας βίου, με τις προεκτάσεις των μέχρι τις δυο-τρεις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα μας, (1900-1930) τις δεκαετίες αυτές της ανατολής του 20ού αιώνα πρότερον αυτών δρούσαν στην Ήπειρο-Θεσσαλία, στα μέρη μας, οι «ληστές» Νταβελαιοί που ήταν Μακεδόνες, οι Ρεντζαίοι, οι αδερφοί Κουμπαίοι (Τάκης και Κώστας) κ.α.

Η ελληνική ηπειρωτική υπαίθρος μαστίζονταν άγρια και σκληρά από τους ληστές γιατί γειτόνευε με την Αλβανία που τους χρησίμευε σαν καταφύγιο, σε περιπτώσεις κινδύνου από τα αποσπάσματα της χωροφυλακής που τους καταδίωκαν.

Γίνεται όμως η διευκρίνιση πως οι λεγόμενοι αυτοί «ληστές» λήστευαν τόσο τους Τούρκους Μπέηδες και αγάδες, όσο και τους Έλληνες πλούσιους και πλούσιους τσιφλικάδες ή ξενιτεμένους εμπόρους Έλληνες, κυρίως όμως τα πλούσια χωριά του Ζαγορίου. Πολλά από τα πράγματα της αρπαγής ή της εξαγοράς προσώπων (κοσμήματα, χρήματα, στολίδια), τα μοίραζαν στους υπόδουλους φτωχούς Έλληνες και πάντρευαν φτωχές κόρες, δηλαδή κάνανε αγαθοεργίες και γι' αυτό έχαιραν εκτίμησης, αγάπης και προστασίας από τον αγροτικό πληθυσμό της υπαίθρου χώρας, όπως και από τον κτηνοτροφικό, των βοσκών του Σμόλυγκα, της Σαμαρίνας κ.λπ.

Το καλοκαίρι του 2002 στο χωριό μας σε γενόμενη συζήτηση μεταξύ των τριών αντρών, Κώστα Γκουγκέτα, Τηλέμαχου Ζήκα και του γράφοντος, για την τοπική μας ιστορία, ο Τηλέμαχος μας διηγήθηκε πως ψηλά στον Σμόλυγκα, υπάρχει η σπηλιά (λημέρι) των ληστών ΚΟΥΜΠΑΙΩΝ. Την σπηλιά αυτή, την γνώριζε από παιδί, προ 30-40 ετών, όταν βοσκούσε τα πρόβατά τους εκεί, δηλαδή προτού φύγει για την Γερμανία σαν μετανάστης. Ήταν στη βάση του μεγάλου βράχου που είναι απέναντι από τις στάνες των Ζηκαίων. Είχε μικρή είσοδο, που καλύπτονταν μπροστά από μικρό ανάχωμα, σαν πρόχειρο χαράκωμα σε περίπτωση άμυνας ενάντια στα αποσπάσματα της χωροφυλακής, βάθος μικρό, 6-7 μέτρων και πλάτος 3-4 μέτρων. Μάλιστα τα χρόνια εκείνα, σώζονταν ακόμη απομεινάρια από καυσόξυλα, στάχτες και κουρέλια από κάπες. Στο άκουσμα αυτού του λημέρι, των ληστών του Σμόλυγκά μας, αυτού του ιστορικού ντοκουμέντου, σκίρτησε μέσα μου το ερωτικό δαιμόνιο, η μεγάλη μου επιθυμία να πάω προσωπικά να ειδώ και να εξερευνήσω από κοντά τη σπηλιά αυτή, το λημέρι των ληστών των Κουμπαίων, που φυσικά ήταν και το λημέρι των παλιών κλεφτοαρματολών της Πίνδου και του Σμόλυγκα των αγώνων του 1821 και μέχρι της απελευθέρωσης της Ηπείρου το 1913. Το καλοκαίρι εκείνο δεν έγινε κατορθωτό να ανεβούμε στο

Σμόλυγκα. Αυτό που δεν έγινε τη χρονιά αυτή του 2002, πραγματοποιήθηκε στις 17 Ιουλίου 2003, γιορτή της Αγίας Μαρίνας. Πρωί-πρωί, όρθρου βαθέως, ξεκινήσαμε η τριάδα που σας ανέφερα για την ανάβαση του Σμόλυγκα, στο λημέρι των αδερφών Τάκη – Κώστα Κουμπαίων. Η τριαδική παρέα, έφτασε στο Ντίσινο, εκεί συναντάει τον αγελαδοτρόφο χωριανό μας Λάζαρο Νάκο και από εκεί και πάνω συνεχίζει με τους δυο μόνο συνοδοιπόρους, Τηλέμαχο Ζήκα, οδηγό και γράφοντα. Ο μπάμπας Κώστας Γκουγκέτας έμεινε εκεί, να μας περιμένει στην επιστροφή, γιατί δεν τον «σήκωνε» παραπάνω το υψόμετρο (καρδιά-πίεση). Βαδίζοντας αργά, αλλά σταθερά, στις 10 π.μ. φτάσαμε στις στάνες των Ζηκαίων έχοντας απέναντι και μπροστά μας, τον τεράστιο και μεγαλοπρεπή γκριζο με λίγα πεύκα-ρόμπολα και μια συστάδα από οξυές να καλύπτουν το αριστερό μέρος του, ενώ από το δεξιό μετρημένα λίγα πεύκα, και με το ρυάκι να κυλάει τα πεντακάθαρα παγωμένα κρυστάλλινα κρύα νερά του. Το χορτάρι στα λιβάδια τριγύρω, πυκνό και ψηλό, περίπου 70-80 εκατοστά του μέτρου, «παρθένο», άγγιχτο ακόμη, δεν υπήρχαν κοπάδια αιγοπροβάτων για βοσκή, μόνο δυο και αυτά ψηλά στη Δρακολίμνη. Τα ανθισμένα λουλούδια, σεντόνι Μαγιατικό, δεν χόρταιναν τα μάτια μας να χαζεύουν και να χαίρονται. Ξαπλώσαμε μέσα στα χόρτα και τα λουλούδια για να ξεκουραστούμε και να απολαύσουμε την όμορφη και λουλουδιασμένη γύρω φύση μας, το ξέγνοιασμα από εκεί ψηλά, των 2.200 μέτρων, της γύρω περιοχής του χωριού μας, και του πανέμορφου χωριού μας, που μόλις διακρίνονταν κάτω στο βάθος σαν μια μικρή κουκίτσα, ενώ η πανύψηλη κορυφή του Σμόλυγκα, από πάνω μας, έμοιαζε σαν ημίθεος της αρχαιότητας. Το πρωινό, καθαρό και δροσερό Σμολυγκίσιο αγιάζι μας ανάγκασε να αφήσουμε τις μικρές αυτές φυσικές απολαύσεις και να αρχίσουμε να ψάχνουμε τον τεράστιο βράχο που υψώνονταν επιβλητικά μπροστά μας.

Να ανακαλύψουμε-βρούμε την σπηλιά (λημέρι) των κλεφταρματολών και ληστών της Πίνδου-Σμόλυγκα. Ο χρόνος που κύλησε, τόσα χρόνια έχει αλλάξει, μεταμορφώσει τα πάντα. Όλα έχουν μεταμορφωθεί εκεί τριγύρω. Οι μικρές οξυές έχουν καλύψει μεγάλο μέρος κυρίως από αριστερά. Εκεί που υποτίθεται ότι ήταν η είσοδος στο λημέρι, η σπηλιά, στη βάση του τεράστιου γκριζόμαυρου βράχου, τώρα έχουν φυτρώσει δέντρα και η είσοδος καλύπτεται από τεράστιο όγκο αμμοχάλικου που έχει κυλήσει, στα χρόνια που πέρασαν, από ψηλά τον βράχο, όπως φαίνεται και στη σχετική φωτό. Χρειάζονται εργαλεία για την μετακίνηση του μεγάλου αυτού μπαζώματος ώστε να αποκαλυφθεί το λημέρι.

Η απογοήτευσή μας ήταν φανερή, αλλά από την άλλη άποψη, η ανάβαση αυτή στο Σμόλυγκα, που έγινε για τον γράφοντα μετά από 20-25 χρόνια, μιας άλλης ανάβασης που έγινε από τη θέση Ριζό, μας χαροποίησε πάρα πολύ. Απολαύσαμε και για άλλη μια φορά την ομορφιά και την ωραιότητα του θρυλικού μας Σμόλυγκα.

Κολατσίσαμε στο ρυάκι με τα κρυστάλλινα, παγωμένα, κρύα νερά, κάτω από την ξηρολίμνη και πήραμε το δρόμο της επιστροφής για το χωριό μας, περνώντας ανάμεσα από το πανύψηλα πεύκα του Σμόλυγκα, απολαμβάνοντας το απαλό και δροσερό θρόισμα Σμολυγκίσσιου αγέρα και την μυρωδιά των πεύκων και των λουλουδιών του βουνού. Πορεία επιστροφής 3 ώρες και κάτι.

Ευχαρίστησα και για μια άλλη φορά τον Πανάγαθο Θεό μας που με αξίωσε να ανέβω για τρίτη φορά στον μυθικό μας γερο-Σμόλυγκα. Η πρώτη στην κορυφή το 1956, 6 Αυγούστου με τα παιδιά-κορίτσια του «Σπίτι του παιδιού».

Για την ιστορία αναφέρεται πως οι αδερφοί Κουμπαίοι είναι εκείνοι που παραμονές βουλευτικών εκλογών το 1928, έπιασαν λίγο έξω από τα Γιάννενα, δύο πολιτευτές του Κόμματος Καφαντάρη, τον Αλέξανδρο Μυλωνά και τον Αλέξανδρο Μελά, ζητώντας σαν λύτρα εξαγοράς από την κυβέρνηση 5.200.000 δραχμές, τεράστιο ποσό για την εποχή εκείνη, που έφερε σε πολύ δύσκολη θέση τον τότε Πρωθυπουργό Ελ. Βενιζέλο, γιατί η αντιπολίτευση τον κατηγορήσε ότι αυτός εκίνησε τους ληστές στην πράξη αυτή, προκειμένου να αποουναμωθεί το κόμμα του Καφαντάρη. Εξαιτίας του γεγονότος αυτού, δηλαδή της σύλληψης των δυο πολιτευτών, ο Βενιζέλος προεκλογικά υποσχέθηκε την εξάλειψη της ληστείας στην Ελλάδα σε περίπτωση επανεκλογής του. Πράγματι, προς τιμήν του, τήρησε την υπόσχεσή του, χάριν στις μεγάλες προσπάθειες που κατέβαλε.

5. Πολιτιστικά ευρήματα στα μέρη μας.

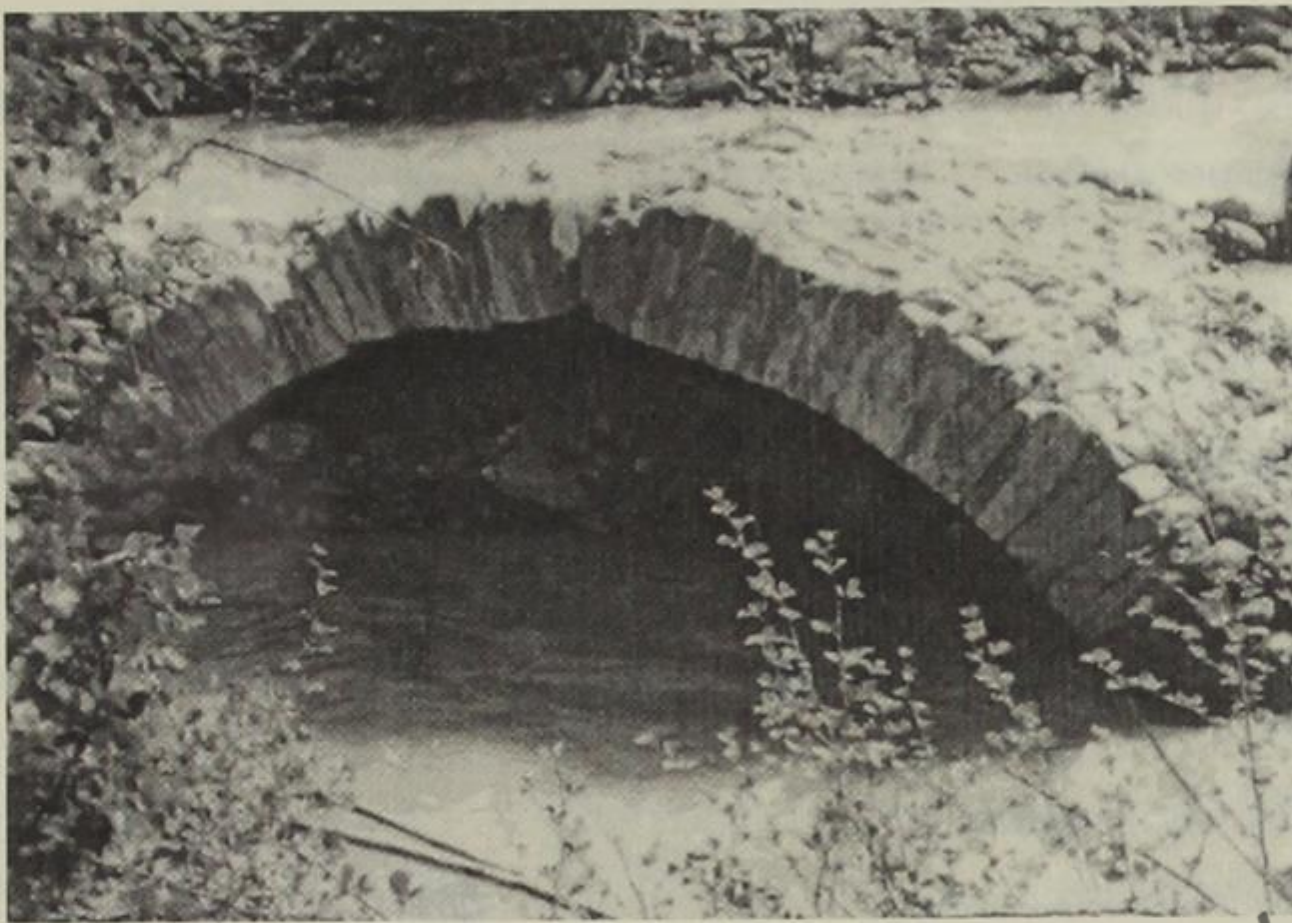
Η πέτρινη πελεκητή καιάρα του Βουρκοποτάμου

Είναι μερικοί τόποι που μοιάζουν δεμένοι με την ιστορία περισσότερο από άλλους, λες και το πέρασμά τους άφησε ίχνη πιο ανεξίτηλα στο πρόσωπο της φύσης και στην ψυχή του ανθρώπου, στα βουνά και στα λαγκάδια, στα ποτάμια, στις λίμνες, στις βρυσομάνες, στις πηγές και στα τραγούδια. Τα μέρη μας, ο μυθικός Σμόλυγκας, είναι ένας τέτοιος τόπος.

Στην επικράτεια που ορίζουν ο Γράμμος, ο Σμόλυγκας, ο Σαραντάπορος και η κοιλάδα του Σαραντάπορου, απλώνουν το πείσμα για ζωή και το κουράγιο τους τα χωριά μας, ένα σύνολο διάσπαρτων άλλοτε κοινοτήτων, με διακριτή ανάπτυξη, αλλά κοινή ιστορία και πολιτισμό.

Πάνω στα βουνά αυτά τα επιβλητικά και δυσπρόσιτα, που τα στεφανώνουν κορυφές ψηλές και απότομες, που κρατούσαν τα παλιά χρόνια το χιόνι σχεδόν ολόκληρο το χρόνο, έζησε ένας λαός περήφανων και ελεύθερων ανθρώπων.

Λύγγοι και Τραγασσαίοι και Εγχελείς, γενιές εσωστρεφείς και σκληροτράχηλες, για να μπορούν να επιβιώσουν σε αυτό το λιπόσαρκο κομμάτι της Ευρώπης και όταν χρειάστηκε και στην ξενιτιά. Ταυτόχρονα όμως και άνθρωποι ευαίσθητοι από την εγγύτητά τους με τη φύση, νομάδες κτηνοτρόφοι που αγάπησαν τον

τόπο και το μόχθο τους, μαστόροι που δούλεψαν την άμορφη πέτρα με αγάπη και με μεράκι και έζησαν τη γενέθλια μοίρα τους με καρτερία, έμποροι που άκουσαν τις γλώσσες που μιλούνταν στη Βλαχία και στις αγορές της Ανατολής.

Σήμερα τα περισσότερα και τον περισσότερο καιρό είναι έρημα. Τούτη όμως η γη είναι σπαρμένη με μνημεία της φύσης και της κτίσης του ανθρώπου, όπου αρχαίες μνήμες συνομιλούν με διηγήσεις ξεσηκωμού και ιστορίες αντάρτικες. Δεν «έχει πλέον τόπο» για την αλυσίδα της ζωής, οι κρίκοι έσπασαν, οι συντοπίτες μας «σκορπίσανε σαν του λαγού τα παιδιά».

Μένει ωστόσο δυνατή η αγάπη για τον γενέθλιο τόπο. Αγάπη που ωθεί τους συμπατριώτες και χωριανούς μας να επιστρέψουν στις γιορτές και στα «ξεκαλοκαιριά», περήφανοι νοσταλγοί του τόπου της καταγωγής τους.

Είμαστε εμείς οι ίδιοι άνθρωποι, οι απόδημοι, που μοιραζόμαστε μαζί τους την εικόνα των χωριών μας, αυτό το κομμάτι της πατρίδας μας και της μνήμης, κεντημένα με σπαραγμάτα ιστορίας και παραμυθιού, αρχαία «πατήματα» των αρχαίων εκεί προγόνων μας, της Ερσιβιάς τους τόπους.

Ένα τέτοιο σπάραγμα και «πατήματα» της ιστορίας και της μνήμης είναι και η πέτρινη πελεκητή καμάρα, σε ημικύκλιο, που αποκάλυψε προ διετίας το ποτάμι (Βουρκοπόταμος), παρακλάδι του Σαραντάπορου, δίπλα στη γέφυρα του «Μπέλεϋ», στη δεξιά γωνιά της όπως τη διαβαίνουμε προς Επταχώρι – Πεντάλοφο. Όπως βλέπετε και εσείς στις φωτογραφίες, είναι ένα μικρό μέρος, αρχαίας ρωμαϊκής ή βυζαντινής εποχής, πέτρινης γέφυρας που ένωνε τις δυο αντίπερες όχθες του Βουρκοπόταμου, που πηγάζει από τον μυθικό Σμόλυγκα.

Η Αρχαιολογική Υπηρεσία της Νομαρχίας Ιωαννίνων, απ' ό,τι γνωρίζουμε, δεν έχει επιληφθεί ακόμη της εύρεσης αυτής και έτσι δεν γνωρίζουμε περισσότερα για την ηλικία και την ιστορία της. Θέλουμε να ελπίζουμε πως σύντομα θα επιληφθεί

του θέματος και θα γίνει ολόκληρη η αποκάλυψη αυτής, αλλά και η προστασία της από πιθανή νέα κάλυψή της από τα χώματα και τα νερά του ποταμού. Είδωμεν και θα επανέλθουμε.

*

6. Θησαυροί της Εκκλησίας του χωριού μας

Το πρώτο βιβλίο του γράφοντος, έκδοσης 1999 είναι αφιερωμένο στην κεντρική εκκλησία (ενορία) του χωριού μας, τα εξωκλήσια του και τους νερόμυλους του χωριού μας. Τώρα στο παρόν «Συμπλήρωμα...» καταγράφονται με μεγάλη ευχαρίστηση και τα εξής για πλήρη εικόνα του ιερού Ναού της «Κοίμησης της Θεοτόκου».

Ύστερα από ενοχλητικές πολλές φορές παραστάσεις και έγγραφες ενέργειες της τότε Διοίκησης της Αδελφότητας μας προς το Υπουργείο Πολιτισμού, η 8η εφορία βυζαντινών αρχαιοτήτων του νομού Ιωαννίνων, η εν λόγω κρατική υπηρεσία, με το υπ' αριθμόν 5734/26-11-2003, έγγραφον της προς: α) Την Ιερά Μητρόπολη Πωγωνιανής και Κονίτσης, β) Εκκλησιαστική Επιτροπή Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου του χωριού μας και την γ) την Αδελφότητα Αγίας Παρασκευής των Αθηνών, μας γνωστοποίησε ότι διενήργησε επιτέλους αυτοψία και απέστειλε συνοπτικό αριθμημένο κατάλογο καταγραφής ΦΟΡΗΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ και ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου (κεντρικής εκκλησίας), η οποία έγινε ύστερα βέβαια από τις ενέργειές μας, από την υπηρεσία τους, προς ενημέρωση και περαιτέρω ενέργειες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
8^η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖ/ΝΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

Ιωάννινα, 26.11.2003
Αριθ. πρωτ. 5734

Ταχ. Δ/ση: Βυζαντινό Μουσείο
Ταχ. Κώδικας: 45221- Κάστρο
Πληροφορίες: Φρ. Κεφαλληνίτου
Τηλ.: (0651)- 25989, 39580
Fax: (0651)- 39149
e-mail: protocol@8ebn.culture.gr

*ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ-ΤΟ ΚΕΡΑΣΟΒΟ:
Κ. ΦΛΩΡΗ 3-6 ΑΘΗΝΩΝ
ΑΦΜ: 90160647 • ΤΗΛ. 01107700
ΔΟΥ: 10^η ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ
ΑΡΙΘΜ. ΠΡ. 41

Προς: Την Ι.Μητρόπολη Πωγωνιανής
και Κονίτσης-Κόνιτσα
ΚΟΙΝ: 1.Εκκλ.Επιτροπή Ι.Ν.Κοιμήσεως
Θεοτόκου.
2.Αδελφότητα Αγίας Παρασκευής
«Το Κεράσοβο»-Κ.Φλώρη 3-4
Κυψέλη.

Θέμα:

Σε συνέχεια του αρ. 573/14.2.02 προς την Αδελφότητα Αγίας Παρασκευής «Το Κεράσοβο», σας γνωρίζουμε ότι διενεργήθηκε αυτοψία και σας αποστέλλουμε συνοπτικό κατάλογο καταγραφής εικόνων και κειμηλίων του Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Αγίας Παρασκευής (Κεράσοβου), η οποία έγινε από την Υπηρεσία μας προς ενημέρωσή σας.
Οι εικόνες χρονολογούνται από τα τέλη του 18^{ου} αι. έως στα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Από αυτές οι εικόνες αρ. 29 και 43 έχουν την μεγαλύτερη ανάγκη συντήρησης και μπορούν να μεταφερθούν από την Εκκλησιαστική Επιτροπή στα εργαστήρια του Βυζαντινού Μουσείου Ιωαννίνων για συντήρηση.

Συνημμένα
Από 1 συνοπτικό κατάλογο.

Η Διευθύντρια της Εφορείας
Φραγκίσκα Κεφαλληνίτου
Αρχαιολόγος

Σοφία Κωστήκη
Διοικήτρια με Εαφμό Α'

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΦΟΡΗΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ
ΚΑΙ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

A/A	ΘΕΜΑ ΕΙΚΟΝΑΣ Ή ΚΕΙΜΗΛΙΟΥ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ	ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ
1.	Άγιος Γεώργιος	20ός αι.	75 X 93 εκ.
2.	Αγία Παρασκευή	20ός αι.	45 X 69 εκ.
3.	Οι τρεις Ιεράρχες	19ος αι.	46 X 72 εκ.
4.	Αγία Παρασκευή και Άγιος Παντελεήμων	1885	22,5 X 30,5 εκ.
5.	Αγία Παρασκευή και Άγιος Παντελεήμων	1914	58 X 90 εκ.
6.	Αρχάγγελος Γαβριήλ	1962	73 X 1,75 εκ.
7.	Άγιος Δημήτριος	19ος αι.	22,5 X 30 εκ.
8.	Άγιος Δημήτριος	1877	58 X 90 εκ.
9.	Οι τρεις Ιεράρχες	19ος αι.	22 X 30,5 εκ.
10.	Οι τρεις Ιεράρχες	19ος αι.	58 X 90 εκ.
11.	Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος	1919	58 X 90 εκ.
12.	Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	22 X 31 εκ.
13.	Ο Βασιλεύς των Βασιλέων	1817	58 X 90 εκ.
14.	Ιησούς Χριστός	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	22 X 31 εκ.
15.	Ο Μέγας Αρχιερέυς	1949	90 X 151 εκ.
16.	Βημόθυρα	1955	
17.	Παναγία Οδηγήτρια	20ός αι.	58 X 91 εκ.
18.	Παναγία Βρεφοκρατούσα	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	22 X 30,5 εκ.
19.	Κοίμηση της Θεοτόκου	αρχές 20ού αι.	47 X 87 εκ.
20.	Κοίμηση της Θεοτόκου	1961	21,6 X 30 εκ.
21.	Άγιος Νικόλαος	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	21,6 X 30 εκ.
22.	Άγιος Νικόλαος	19ος αι.	55 X 89 εκ.
23.	Άγιος Γεώργιος	1919	58 X 89 εκ.
24.	Άγιος Γεώργιος	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	22 X 31 εκ.
25.	Αρχάγγελος Μιχαήλ	1962	168 X 73 εκ.
26.	Άγιος Αθανάσιος	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	25 X 30 εκ.
27.	Άγιος Αθανάσιος	τέλη 18ου αι.	42 X 72 εκ.
28.	Άγιος Νικάνωρ	1971	73 X 120 εκ.
29.	Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος	19ος αι.	22 X 90,5 εκ.
30.	Κεντητός Επιτάφιος Θρήνος	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	
31.	Άγιος Νικόλαος ο Μύρων	1973	
32.	Παναγία Βρεφοκρατούσα	20ός αι.	39 X 31,5 εκ.
33.	Κοίμηση της Θεοτόκου	19ος αι.	43 X 30,5 εκ.

→ 34.	Ο Μέγας Αρχιερέυς	1974	115 X 58 εκ.
35.	Κοίμηση της Θεοτόκου	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	110 X 73 εκ.
36.	Παναγία Βρεφοκρατούσα	19ος αι.	42 X 77 εκ.
37.	Αγία Τριάς	1930	53 X 42 εκ.
38.	Ανάσταση	19ος αι.	35 X 27,5 εκ.
39.	Άγιοι Μηνάς - Μερκούριος - Στέφανος	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	66,5 X 41 εκ.
40.	Ο Άρχων Μιχαήλ	τέλη 19ου αι.	110 X 60,5 εκ.
41.	Ο Άρχων Μιχαήλ	20ός αι.	71,5 X 42,5 εκ.
42.	Άγιος Παντελεήμων	αρχές 20ού αι.	60 X 33,5 εκ.
43.	Κοίμηση της Θεοτόκου	αρχές 19ου αι.	98 X 30 εκ.
44.	Άγιος Δημήτριος	1872	67 X 41 εκ.
45.	Επιτάφιος Θρήνος	1954	120 X 80 εκ.
46.	Χριστός και Απόστολοι (Άμβωνας)	1953	70 X 22 εκ. (η καθεμιά)
47.	Παναγία Βρεφοκρατούσα	1786	71 X 50 εκ.
48.	Χριστός	1786	69 X 42 εκ.
49.	Χριστός	αρχές 19ου αι.	97 X 62 εκ.
50.	Άγιος Γεώργιος ο νέος	1846	35 X 27 εκ.
51.	Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος	1872	67 X 42 εκ.
52.	Παναγία Βρεφοκρατούσα	19ός αι.	66 X 48 εκ.
53.	Ο Μέγας Αρχιερέυς	19ος αι.	76 X 49 εκ.
54.	Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος	τέλη 19ου - αρχές 20ού αι.	71 X 46 εκ.
55.	Ξύλινος Επιτάφιος	20ός αι.	
56.	Μεταλλικός Σταυρός	1928	
57.	Δύο Μεταλλικά Εξαπτέρυγα	1928	
58.	Ξύλινος Δεσποτικό	20ός αι.	
59.	Αργυρός Σταυρός	19ος αι.	17 X 7 εκ.
60.	Αργυρή Λειψανοθήκη	1846	19,3 X 16 X 10,3 εκ.

Οι εικόνες χρονολογούνται από τα τέλη του 1700 (18ο) αιώνα μέχρι στα μισά του 20ού αιώνα. Τώρα οι ενέργειες περνούν στην Εκκλησιαστική Επιτροπή του χωριού μας για να πράξει τα παραπάνω δέοντα, συνεργαζόμενη με τον Παπα-Σπύρο και τον Σεβαστό μας Δεσπότη, που τόσο αγαπά και πασχίζει για το καλό του ποιμνίου της ακριτικής μας περιοχής.

Το θέμα θα το παρακολουθήσουμε από κοντά, γιατί είναι σοβαρότατο μια και αγγίζει την χριστιανική μας πίστη και την πολιτιστική μας κληρονομιά. Θα προτείναμε μάλιστα οι εικόνες που είναι φορητές να τοποθετηθούν σε ειδικές διαφανείς προθήκες από γυαλί και ξύλο, κλειδωμένες, όπως ήδη έχουν πράξει άλλα

χωριά της γύρω περιοχής μας, προστατεύοντας έτσι τους θρησκευτικούς μας θησαυρούς από αρχαιοκάπηλους οι οποίοι ήδη από το 1950 και μετά έχουν λεηλατήσει την κεντρική μας εκκλησία, αλλά και τα εξωκλήσια του χωριού μας.

Το ταμείο της εκκλησίας μας έχει χρήματα, και αν δεν έχει, όλοι από τον οβολό μας, θα ενισχύσουμε τον Ιερό αυτό σκοπό. Τώρα που γνωρίζουμε τι έχουμε, οφείλουμε, πάση θυσία, να το προστατεύσουμε, ώστε τον προγονικό μας θησαυρό, που τόσο κόπιασαν και μόχθησαν οι ακρίτες πρόγονοί μας, να τον παραδώσουμε ακέραιο και διατηρητέο στους απογόνους μας, στα παιδιά μας, στα εγγόνια μας, στις νέες γενιές του χωριού μας.

ΚΑΘΗΚΟΝ ΙΕΡΟΝ όλων μας, και πρωτίστως της Εκκλησιαστικής Επιτροπής και του Παπα-Σπύρου.

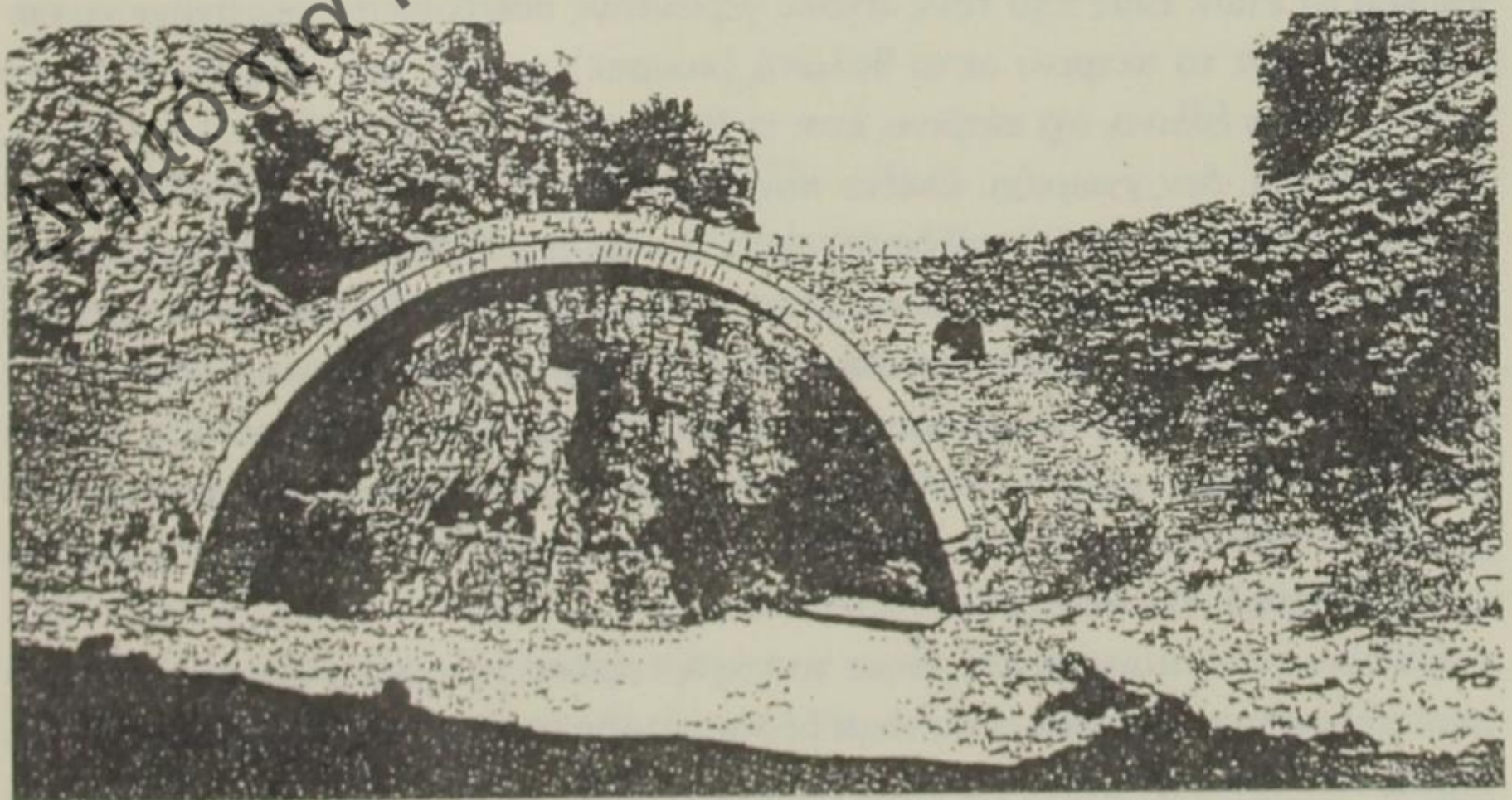
Κύριοι, πάρτε γρήγορα και ασφαλή μέτρα, ο καιρός δεν περιμένει. Είδωμεν!!!

*

7. Η αληθινή ιστορία για το γεφύρι του ποταμού «Καραμούση»

Το εκλεκτό μέλος της Αδελφότητάς μας, Μαρία Στυλ. Παπανικολάου-Τσιάτσιου, γυναίκα του αείμνηστου Σπύρου είχε την ευγενή καλοσύνη να μας δώσει λίγα αλλά σπουδαία στοιχεία, για το πέτρινο θολωτό (κουμπέ) γεφύρι στο ποτάμι «Καραμούση» που υπήρχε τα παλιά χρόνια. Χίλια «ευχαριστώ».

Τα στοιχεία αυτά, όπως μας έγραψε στο σημείωμά της, τα είχε ακούσει από τον «αφέντη», Νικόλα Παπανικολάου, ο οποίος γνώριζε γράμματα, ήταν του Σχολαρχείου και είχε γίνει, στην Κατοχή και στον Εμφύλιο Πόλεμο του 1947, δάσκαλος στο χωριό μας.

Το γεφύρι του Νούτσου ή Κόκκορη στο Ζαγόρι. Όμοιο ήταν και το δικό μας.

Το πέτρινο, μονότοξο αυτό γεφύρι, ένωνε τις δυο έναντι όχθες της Νόχτσιας και της σημερινής Γούβας ή Γκούβας και ήταν χτισμένο στο πιο, τότε, στενό μέρος, 50-100 μέτρα πιο πάνω από το σημερινό γεφύρι του «Καραμούση».

Σκοπός, η επικοινωνία των τριών συνοικισμών Ριαχόβου, 3-4 χλμ. Βόρεια και Λόγκας – Πέρα Μουχαλά, που αργότερα συνενώθηκαν σε ένα, το λεγόμενο ΚΕΡΑΣΟΒΟ, η διέλευση των αιγοπροβάτων, γενικά των ζώων, για βοσκές και καλλιέργεια των αγρών και ξύλευσης.

Κατά την ομολογία του «αφέντη» Νικόλα το γεφύρι αυτό, ήταν όμοιο με το γεφύρι του Κόκκορη στο Τσεπέλοβο Ζαγορίου, μονότοξο, που το είχε χτίσει ο Νούτσος Κοντοδήμος, γύρω στα 1750. Το επισκεύαζε όμως, για χρόνια, ο διπλανός μιλωνάς Γρηγόρης Κόκκορης και γι' αυτό έμεινε στην ιστορία σαν γεφύρι Κόκκορη.

Το δικό μας, αυτό γεφύρι, ήταν το μοναδικό πέτρινο-θολωτό στο χωριό μας, όλα τα άλλα ήταν ξύλινα. Από τα λεγόμενα του «αφέντη», βγαίνει το συμπέρασμα, ότι και το γεφύρι του «Καραμούση», στο χωριό μας, πρέπει να χτίστηκε τα χρόνια αυτά του 1750, ίσως και από τους ίδιους τους μαστόρους, αφού ήταν, στην αρχιτεκτονική, (σχέδιο) όμοιο με αυτό του Κόκκορη. Αυτό το γεγονός ενισχύεται περισσότερο με τα λεγόμενα του «αφέντη» ότι οι Κερασοβίτες Μήτρος Ζιούλης και Δημήτρης Κοταδήμος (πριόνης), πήγαν στο Τσεπέλοβο, να βρουν τον μιλωνά, που επισκεύαζε το γεφύρι εκεί, να συζητήσουν μαζί του για επισκευή και του δικού μας γεφυριού, αλλά δυστυχώς γι' αυτούς, είχε αποθάνει και γύρισαν άπρακτοι. Ποια χρονολογία να έγινε αυτό; Ιδού η απορία! Οι πιο πάνω Κερασοβίτες πέθαναν μετά το 1950, αυτό είναι γνωστό στις γενιές τις δικές μας.

Από προσωπικές συζητήσεις το καλοκαίρι στο χωριό μας, με τον Γιάννη Ζήκα, σήμερα 87 ετών, ένας από τους λίγους γερόντους που ζούν ακόμη, βγήκε το συμπέρασμα ότι το πέτρινο αυτό θολωτό (κουμπέ) γεφύρι του «Καραμούση», το 1927-28 ήταν ξύλινο, όχι πέτρινο, έτσι το θυμάται αυτός. Το πότε καταστράφηκε, χρονολογικά, δεν γνωρίζει. Εκείνο που λέγονταν από τους γεροντότερους του χωριού μας (προφορική παράδοση) είναι, ότι το γεφύρι αυτό παρασύρθηκε από πολλά νερά, πέτρες, ξύλα, χώματα κ.λπ. σε μια μεγάλη ανοιξιάτικη ή καλοκαιρινή νεροποντή ψηλά στο Σμόλυγκα απ' όπου πηγάζει ο «Καραμούσης». Ίσως να είναι αλήθεια αυτό, είναι αληθοφανής η δικαιολογία, πλην όμως δεν παρασύρεται έτσι εύκολα, ένα τόσο πέτρινο θολωτό γεφύρι ύψους τουλάχιστον 5-8 μέτρων, στο μέσον του τόξου, χτισμένο με ασβέστη και λιθάρια πρώτης «γραμμής», όχι στρογγυλές, άμορφες και ακατέργαστες τελείως.

Η κύρια αιτία, που παρασύρθηκε το γεφύρι πρέπει να είναι η εκθεμελίωσή του από την όχθη της Γούβας, που είναι μέρος ολισθηρό, έχει γεωλογική κατολίσθηση. Αυτό τώρα στις μέρες τις δικές μας, έγινε πολύ φανερό-ορατό. Γι' αυτό εξάλλου εξαναγκάστηκε και η Δασική Υπηρεσία να κατασκευάσει εκεί, στο ίδιο στενό

σημείο, φράγμα πέτρινο-τσιμεντένιο, για συγκράτηση του εδάφους. Από όλα τα ανωτέρω, πιθανολογείται, ότι το γεφύρι του «Καραμούση» πρέπει να γκρεμίστηκε τουλάχιστον προ των Βαλκανικών Πολέμων του 1912-1913, τότε επί Τουρκοκρατίας, που οι μπέηδες και αγάδες του χωριού μας, νοίκιαζαν τις βοσκές του χωριού μας σε πολλές χιλιάδες αιγοπρόβατα, με συνέπεια την απογύμνωση του εδάφους από δέντρα και χόρτα. Έτσι οι μεγάλες και φοβερές ανοιξιάτικες και καλοκαιρινές νεροποντές στα βουνά μας ψηλά δημιουργούσαν τις ζημιές. Πρώτα στους νερόμυλους (πνίγονταν) και δεύτερο στα γεφύρια, είτε πέτρινα ήταν αυτά, είτε ξύλινα. Τα ξύλινα, όμως γίνονταν εύκολα, τα πέτρινα πολύ δύσκολα, χρειάζονταν αγαθοεργίες από πολύ πλούσιους ανθρώπους, πράγμα πολύ δυσεύρετο-σπάνιο. Χτίστηκαν πολλά γεφύρια στα Ζαγόρια, γιατί σ' αυτό οφείλονταν, στις αγαθοεργίες των πλουσίων ξενιτεμένων Ζαγοριωτών. Ίσως σ' αυτό να οφείλονταν και το δικό μας θολωτό γεφύρι του «Καραμούση», ποιος ξέρει! Στοιχεία ιστορικά (ντοκουμέντα) δεν έχουμε.

Το γεφύρι του Νούτσου ή Κόκκορη στο Ζαγόρι, το έχτισε το 1750 ο Νούτσος Κοντοδήμος, το επισκεύαζε για χρόνια, ο διπλανός μιλωνάς, Γρηγόρης Κόκκορης.

Στο περιοδικό της Αδελφότητάς μας και κατά τους χρόνους 1998-2002 που πρόεδρος του Διοικ. Συμβουλίου ήταν ο γράφων, έχουμε φιλοξενήσει αρκετές εργασίες-άρθρα του αγαπητού και εξαιρετού φίλου-συmpατριώτη μας κ. Χάριλαου Γκούτου από Γανναδιό της Μόλιστας καθηγητού του Πάντειου Πανεπιστημίου. Τα άρθρα αυτά αφορούσαν κυρίως το χωριό μας, αλλά και γενικότερα την περιοχή μας, τα χωριά μας, τα μαστοροχώρια της Κόνιτσας. Ένα τέτοιο άρθρο είναι το παρακάτω, το οποίο έχει δημοσιευθεί και στο περιοδικό μας Νο 81 μηνών Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου - Μαρτίου του 2002. Τον ευχαριστήσαμε τότε, αλλά και τώρα τον ευχαριστούμε πολύ.

*

8. Πανηγύρι στο Κεράσοβο πριν από το 1913

Όταν μικρός ζούσα στο Γανναδιό, συμπάθησα τους Κερασοβίτες που ερχόταν εκεί για να πουλήσουν προϊόντα τους ή να επισκεφθούν συγγενείς τους. Ως μαθητής έπειτα του Γυμνασίου Κονίτσης, την δεκαετία του 1950, σχετίσθηκα με κάμποσους από τους συμμαθητές μου που κατάγονταν από το Κεράσοβο και που ήσαν άλλοι συνομήλικοί μου, όπως ο Δημ. Τσούμπανος, και άλλοι μεγαλύτεροί μου, όπως ο Δημ. Σαμαράς. Το 1964, οπότε επισκέφθηκα για πρώτη φορά το Κεράσοβο, κατέγραψα τις εντυπώσεις που αποκόμισα από το χωριό σε άρθρο μου που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Κόνιτσα» (τχ. 30-31). Πρόσφατα ο Δημ. Σαμαράς μου έστειλε το τεύχος 78 του περιοδικού «Κεράσοβο» και σε σχετική συζήτησή μας ενδιαφέρθηκε να στείλω για το περιοδικό αυτό κάποια από τα παλαιά Δημοσιεύματα που αφορούν στο Κεράσοβο και που έχω υπ' όψιν μου.

Το 1913 εκδόθηκε από τον Βασίλειο Τζαλόπουλο, καταγόμενο από το Μοναστήρι Μολίστης, τότε φοιτητή ιατρικής και έπειτα γιατρό, το βιβλίο «Ηπειρωτικό Ημερολόγιον η Νέα Ελλάς, 1914, φιλολογικόν, χρονογραφικόν, εγκυκλοπαιδικόν, έτος Α' τόμος Α'». Πολλές από τις σελίδες του βιβλίου αναφέρονται στην επαρχία Κονίτσης, ενώ δέκα περίπου από αυτές έχουν σχέση με το Κεράσοβο. Από το περιεχόμενο στο βιβλίο άρθρο που φέρει τον τίτλο «Αι πανηγύρεις εν Ηπείρω» (σ.σ. 238-242), μεταφέρονται εδώ εκείνα κυρίως τα τμήματά του που αφορούν στο Κεράσοβο. Το άρθρο έχει γραφεί μάλλον από τον Β. Τζαλόπουλο κατά τα έτη 1910-12 (όπως και πολλά άλλα από τα άρθρα του βιβλίου).

– Εις το όριον της Μακεδονίας και Ηπείρου, στο πολυπαθές Κεράσοβον, τελείται κατά έτος την 15ην Αυγούστου πανήγυρις, καθ' ήν, πλήν των άλλων άτινα εισί κοινά εις όλα εν γένει τα χωριά της Ηπείρου, γίνεται κάτι τι το εξαιρετικόν.

Εκατόν έως εκατόν πενήκοντα ευσταλείς νέοι μεταμορφώνονται εις χαριτωμένα ευζωνάκια, με την πολύπτυχον λευκήν φουστανέλλαν, τον γαλανόν μανδύαν, την κυανόλευκον ζώνην, το φεσάκι και τα τσαρουχάκια και όλοι μαζί παρουσιάζονται εις το μεσοχώρι να διασκεδάσουν με τους φίλους των ξένους. Εκεί σχηματίζουσι κύκλον παμμέγιστον από καθαρώς Ελληνόπουλα και χορεύουσι τους διάφορους εντόπιους χορούς, ιδίως κλέφτικους, μετά μεγάλης ευστροφίας και κανονικότητος, ώστε προξενούσι κατάπληξιν και ενθουσιασμόν εις τους θεατάς. Εκεί ακριβώς ζωγραφίζεται εις τα πρόσωπα των χωρικών το ιδεώδες και εκδηλούνται τα αβρότερα των αισθημάτων και η μόνη ευχή, η οποία βγαίνει από τα στόματα όλων, όταν λαμβάνουν ανά χείρας την «πλόσκαν» με το άκρατο κρασί είναι «γειά μας παιδιά! Καλή λευτεριά! Να καλοδεχθούμε και τους ταξιδιώτας!» – εδώ, βλέπετε, επέδρασεν εις την καρδίαν του Ηπειρώτου το ολέθριοναποτέλεσμα του εκπατρισμού. «Αμήν! Να δώση ο Θεός!» φωνάζουν οι άλλοι και κάπου τότε ακούεται από κανένα βαθύ αναστέναγμα να εκφεύγη από την καρδίαν ταλαιπωρουμένης μητρός ή χήρας, που η μαύρη ξενητεία της έχει κάψει την καρδιά. Αλλά μέσα σ' αυτήν την ενθουσιώδη κίνησιν διέρχεται απαρατήρητον.

Και εκσπώσι μετά ταύτα οι χωρικοί εις ενθουσιώδεις εκδηλώσεις, εις πυροβολισμούς εις τον αέρα και τόσα άλλα δείγματα συνασπισμού και αγάπης αναμεταξύ των, ώστε υπενθυμίζουσι την αρχαίαν λαμπρότητα των εορτών και πανηγύρεων, τοσούτον μάλλον, καθόσον εκεί βλέπει τις την απλότητα του βίου, την αφέλεια των Ελλήνων χωρικών με την εθνικήν στολήν των, το έντονον και παρατεταμένον της δημώδους φωνής απηλλαγμένης παντός ξενισμού και την συγκοπήν των φωνηέντων.

Πρέπει δε να σημειωθή ότι το χωρίον τούτο είχεν υποκύψει την τύχην των Ιμλιακίων από της εποχής του σατράπου της Ηπείρου Αλή και επωλήθη ως τιμάριον εις τον φεουδάρχην Τουρκαλβανόν Ριζά βέην. Εν τούτοις όμως εν μέσω χαλεποίς χρόνοις κατώρθωσε σα τηρήση το φρόνημα αλώβητον και να διαφυλάξη το

έθιμον τούτο των πανηγύρεων ακέραιον και μάλλον αξιοπρεπές προς παν άλλο χωρίον της Ηπείρου.

Και εν γένει δεν υπάρχει χωριουδάκι εις την Ήπειρον που να μη έχη τας πανηγύρεις του και τας εις αυτάς ίδια έθιμά του και μόνον εις αυτάς εύρισκε καιρόν ο δυστυχής εκείνος χωρικός να εκδηλώνη τα κυριαρχούντα της ψυχής του αισθήματα. Την ήμέραν ταύτην ο Ηπειρώτης την εξυψώνει, την αφιερώνει εις τον Θεόν του, την τιμά, την αγιάζει και με την σταθεράν αυτήν πίστην αψηφεί κάθε εχθρικήν επιδρομήν, κάθε πίεσιν, κάθε ληστείαν, που συχνάκις μαστίζει αυτόν. Και μόνο χάρι του Αγίου που πανηγυρίζει ελπίζει, μεταβαίνων εις την ξένην, να επιστρέψη εις την ποθητήν του πατρίδα και ως εκ τούτου εις όλα τα Ηπειρωτικά μέρη υπάρχει συνήθεια ίνα κατά την μετανάστευσιν ή την επάνοδον να ανοίγουν όλες τές εκκλησιές και εξωκκλίσια (...).

Εις την πανηγυρίζουσαν κώμην προσέρχονται πολλοί άλλοι εκ των περίξ γειτονευόντων χωρίων, ου μόνον συγγενείς, αλλά και απλοί φίλοι και γνωστοί και ξένοι οιοιδήποτε, όπου διέρχονται δυο ή και τρεις ημέρας συντρώγοντες και συνδιασκεδάζοντες, εξ ου ευκόλως συμπεραίνεται πόσον αι τοιαύται συναναστροφαί Ελλήνων χωρικών συμβάλλουσιν εις την αγάπην και συμπνοίαν αυτών, οίτινες αληθώς κατά εκείνην την ημέραν από του πολυτάλαντου μέχρι του πτωχοτάτου χωρικού παρασκευάζουσι πολυτελή τράπεζαν δια την φιλοξενίαν όχι μόνον των αναμενομένων οπωσδήποτε συγγενών του αλλά και δια τον παρατυχόντα ξένον αλλογενή ή αλλόθρησκον.

Είναι δε αξιοσημείωτον το γεγονός ότι οι χωρικοί αμιλλώνται τις εξ αυτών να έχη τους περισσότερους συνδαιτημόνας, η έλλειψις των οποίων σημειούται εις τα πρόσωπα αυτών ως δυσαρέσκεια, ενώ τουναντίον θεωρεί ευτύχημα του οίκου του την παρουσίαν αρκετών ξένων (...).

Και αληθώς, το θρησκευτικόν αίσθημα είναι το μόνον όπερ ωθεί τους χωρικούς εις τας πανηγύρεις και το αίσθημα της αδελφωσύνης και αγάπης, ίνα ούτω έτι περισσότερο συνδέονται στενώς μετά των συγγενών και φίλων των και μάλλον υπ' αυτών των αισθημάτων κινούμενοι εδημιούργησαν τοιαύτας, τοσούτο μάλλον καθόσον ου μόνον τας ήδη υφισταμένας δεν ετόλμησαν να καταργήσωσιν, αλλά και επολλαπλασίασαν αυτάς. Διασώζονται δε πλείστα όσα ανέκδοτα εις τας διαφόρους κωμοπόλεις και χωρία περί παραδειγματισμού των τολμησάντων να καταργήσωσιν αυτάς.

Ούτω εις την Βόρειον Ήπειρον και δη την Ελληνικωτάτην επαρχίαν Κονίτσης υπάρχει παράδοσις ότι προπάτορές τινες θέλοντες να καταργήσωσι μίαν των πανηγύρεων ετιμωρήθησαν υπό της θείας δικαιοσύνης, δια της απωλείας 100 προβάτων ανηκόντων εις τους πρωταιτίους των κατοίκων, τα οποία κατεσπάραξε λύκος εις την βοσκήν την ιδίαν ημέραν. Έτερος αποπειραθείς να προβάλη την κατάργησιν μιας πανηγύρεως, της Θεοτόκου, έμεινεν άφωνος εν ακαρεί....

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Στα προηγούμενα βιβλία μου έχουν εξιστορηθεί πάμπολλα ήθη και έθιμα του χωριού μας.

Με το παρόν «Συμπλήρωμα...» μου δίδεται και πάλι η ευκαιρία να καταγράψω και μερικά άλλα πολύ σημαντικά, άξια αναφοράς, έθιμα του χωριού μας. Αυτά αφορούσαν: α) την προικοδότηση των κοριτσιών του χωριού μας στους γάμους των και β) την συντήρηση (γεροκόμηση - μνημόσυνα) των γονέων από τα παιδιά τους.

Το έθιμο της προίκας στις θυγατέρες από τους γονείς και από τον μέλλοντα γαμπρό που δίνονταν στους γάμους των ήταν και είναι παλιό και αρχαίο στο χωριό μας, αλλά και στους αρχαίους προγόνους μας. «...και το μοι έθνος άλεις γάμου άξιον ήν επινεύσω;» λέγει η παρθένος κόρη του Θεόκριτου (ειδύλλια σ.120 VII Οαριστύς, στ. 31) προς τον ζητούνταν αυτήν βουκόλον (βοσκόν) Δάφνην, δηλαδή, τι θα μου δώσεις άξιο πράγμα, ώστε να συγκατανεύσω στον γάμο, ρωτά τον μέλλοντα βοσκό αρραβωνιαστικής.

Το έθιμο αυτό συνεχίστηκε και μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο του 1940, στο χωριό μας και συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. Η διαφορά είναι ότι τα παλιά χρόνια, η προίκα που δίνονταν ήταν σε ρουχισμό, φτωχικά βέβαια και όχι σε χρήματα-μετρητά πολύ σπάνια ή καθόλου σε χωράφια, ζώα ή σπίτια. Σε χρήματα (λίρες) άρχισαν να δίνονται μετά το 1950 και από Κερασοβίτες που είχαν βέβαια την δυνατότητα αυτή. Τούτο οφείλονταν κυρίως στο γεγονός ότι ο επάρατος εμφύλιος εμφύλιος-πόλεμος 1946-1949, στα μέρη μας αφάνισε τους νέους του χωριού μας και οι κόρες των Κερασοβιτών εκείνων απειλούνταν με αγαμία. Γι' αυτό οι άμοιροι φτωχοί γονείς, μπροστά στο θλιβερό αυτό γεγονός, αναγκάζονταν να δίνουν στους υποψήφιους γαμπρούς που το εκμεταλλευόταν και αυτοί, ό,τι είχαν και δεν είχαν προκειμένου να παντρέψουν την θυγατέρα τους.

Λέγεται πάντως πως υπήρξαν αρκετές τέτοιες περιπτώσεις, δηλαδή προικοδότηση σε λίρες χρυσές και από Κερασοβίτες.

Την πιστοποίηση αυτή, δηλαδή οι κόρες να λαμβάνουν προίκα στους γάμους των μόνο ρουχισμό, την επιβεβαιώνει και η με αριθμό 123/22-4-1932 πράξη του Ειρηνοδίκου Κόνιτσης που έχει συνταχθεί σε εκτέλεση της 4001/1930 αποφάσεως του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων, μεταξύ δυο διαδίκων οικογενειών του χωριού μας την εποχή εκείνη. Οι εξετασθέντες Κερασοβίτες μάρτυρες ισχυρίστηκαν, ότι

«Αι θυγατέρες ... αδελφαί των ... λαβούσαι ως προίκα ρουχισμόν κατά το ισχύον εν Κερασόβω έθιμον, ήτοι μιαν βελέντζαν, μιαν σεγκούνα και έν προσκέφαλον, έθιμον ασκούμενον πολυχρονίως, ομοιομόρφως και εν συνειδήσει δικαίου, νυμφαυόμεναι, απεκλείοντο του κληρονομικού δικαιώματός των επί της πατρικής περιουσίας...»

Ευχαριστώ τον καλόν μου γείτονα του χωριού μας, Γιώργο Απ. Κυράτση, για την παροχή των στοιχείων αυτών.

Για την δεύτερη περίπτωση, την συντήρηση (γεροκόμηση - μνημόσυνα) των γονέων του χωριού μας, παραθέτω τα παρακάτω στοιχεία, τα οποία και αυτά μου παραχώρησε ευγενικά ο αγαπητός μας συγχωριανός Σπύρος Αργυρίου Γκούτσιος, κάποιο καλοκαίρι στο χωριό μας.

*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ερμηνεία
«Μίρασμα χωραφιού»

Οι υποφαινόμενοι, Κωνσταντίνος, Θεοδώρα, Αικατερίνη Ζιώγα ντέλα Χρ. Ζιώγα, σήμερον ευχαρίστως εμοιράσαμεντην περιουσίαν μας εις δυο ίσα μέρη:

1. Κωνσταντίνος	2. Θεοδώρα – Αικατερίνη
χωράφια – χειμαδιά	χωράφια – κάμπου
χωράφιον εις παλόσκι	χωράφια εις αραπάλια

.....
.....

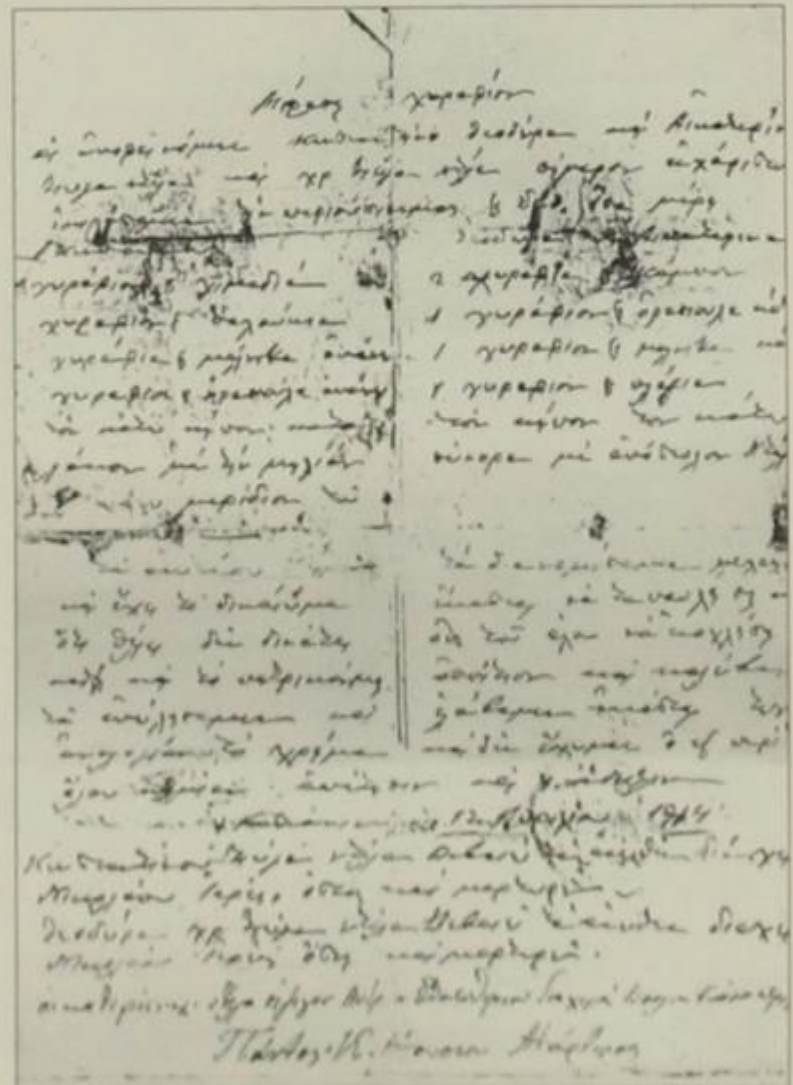
Καστάνιανη 12 Απριλίου 1914

Κωνσταντίου Ζιώγα Ντέλα Βεβαιεί τα άνωθεν δια χειρός Νικολάου ιερέως όστις και εμαρτύρησεν.

Θεοδώρα Χρ. Ζιώγα Ντέλα βεβαιεί τα άνωθεν δια χειρός Νικολάου ιερέως όστις και εμαρτύρησεν.

Αικατερίνη θυγατέρα συζύγου Ανδρ. Παπαευθυμίου δια χειρός Βασιλείου Γκόφη που εμοίρασεν
Πάντος Κ. Μπούσιος, μάρτυρας.

*

Ερμηνεία – αποσαφήνιση

Ασφαλιστικόν έγγραφον (σύνταξη – ορθογραφία δική τους).

«οι υποφαινόμενοι κάτωθεν σημειούμενη εφ' εξής Αδελφή των σήμερον ... (δυσανάγνωστη λέξη), παρηγορούμεν την τροφοδότησην του πατρός μας και μητρός μας εφόρου ζωής καθώς και τα μνημόσυνα τους κατ' έτος υποσχόμεθα να τους παραδίδομε έκαστος ως οίκιμα προς ογδοήκοντα αριθμόν 80 οκάδες σητάρι και προς ογδοήκοντα αριθμόν 80 οκάδες σμιγδάλη έκαστου έτους εις δίων 2 δόσης ...

Και αδιαρέτας τας ανοτέρας οθομανικάς λίρας πενήκοντα, αριθμόν (150) έλαβον ως μετριτής παρά τον γιόν ημόν προς διατήρησιν μας την τροφοδότησίν μας καθώς και μετά θάνατόν μας και προς ασφάλειαν εκθέτομεν και την πατρικήν μας περιουσίαν και δεν εκτελέσαμεν τα (δυσανάγνωστη λέξη) έξο από τα πατρικά μας σπίτια καθώς και τα χοράφια μιράζομεν σήμερον περιλάβομεν σήμερον από τους 2 Γονείς μας από Κεράσοβον καθώς και από Κάντσικον κληρονομίαν καθώς και της Καστανιανής θα ήμαστε άκιρη άμα δεν θα επαπαδόσομεν τα σημειούμενα τροφήματα εις ένταξην και ασφάλειαν εδόθη το παρόν ...

Κεράσοβον τη 23 Απριλίου 1913 δέκα τρία

Διαλαβόντες οφιλητη Οι μάρτυρες

Κόστας Αθ. Γκούτσης

Παπαχαράλμπος Κ. Χαρίσης

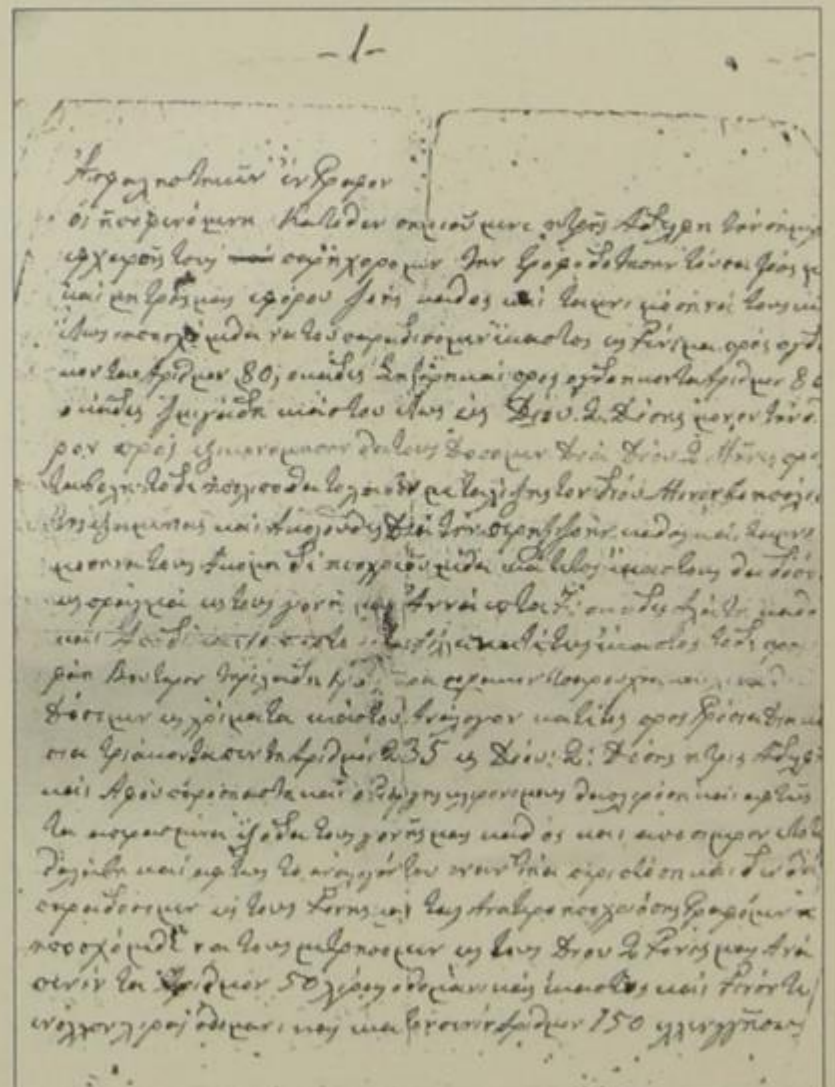
Βασίλειος Αθ. Γκούτσης

Βασίλειος Κ. Κυρίτσης

Αργύρης Αθ. Γκούτσης

(Σ.Σ. ήταν τότε Δημογέρων του χωριού μας.

*

Ερμηνεία – αποσαφήνιση

Ελληνική Δημοκρατία

Ο οικονομικός έφορος Κονίτσης

Αριθμ. 61

Λαβόντες υπ' όψιν: ότι ο κατά την 5η Ιουνίου του 1925 αποβιώσας Αθαν. Γκούτσης, κάτοικος Κερασόβου, κατέλιπεν εξ αδιεραίτου κληρονομιάς τα τέκνα αυτού: Κωνσταντίνον, Βασίλειον, Γεώργιον, Αργύριον και Δέσπω Γ. Τζίνα ... τα εξής περιουσιακά εις Κεράσοβον .....

.....

Δια ταύτα

Ιδόντες και τας σχετικές διατάξεις του Νόμου 1641 περί φορολογίας των κληρονόμων ούτος ετροποποιήθει ..... Νόμων και διαταγμάτων

Αποφασίζομεν

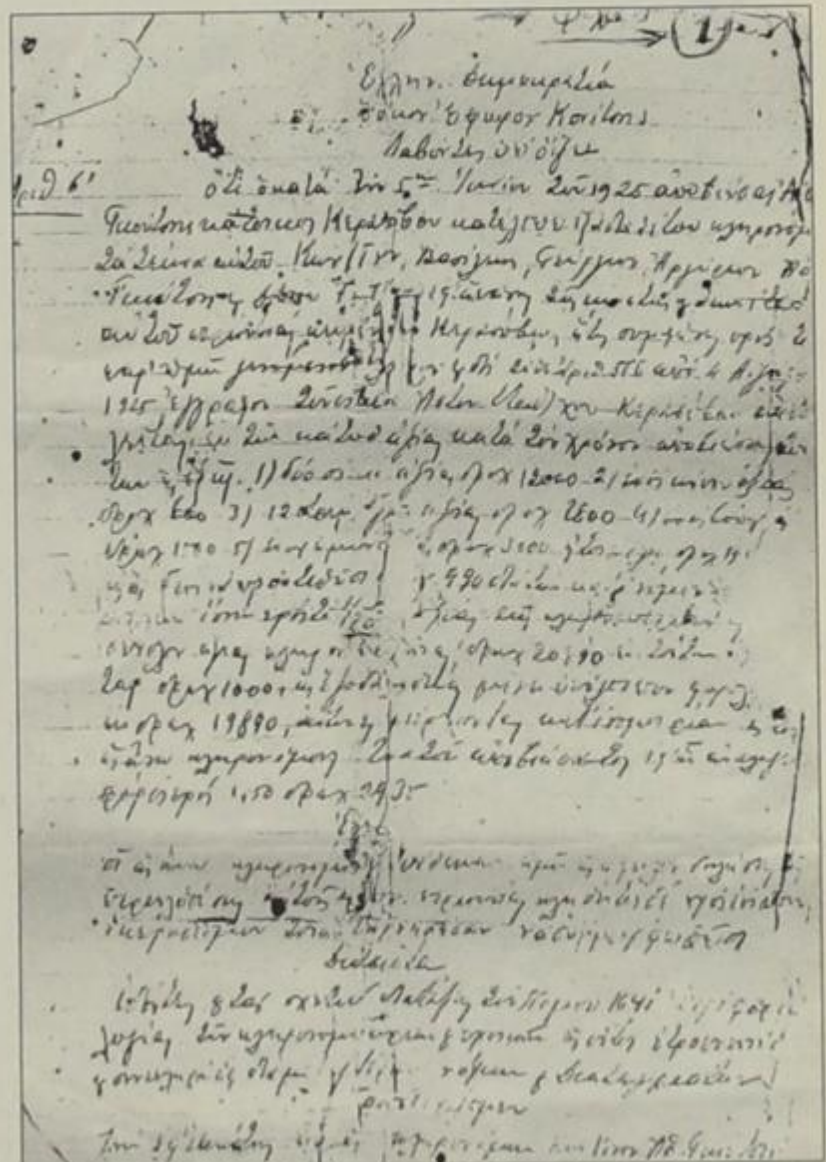
Την εφ' εκάστην κί ους κληρονόμους Κωνσταντίνον Αθαν. Γκούτσην , Βασίλειον Αθ. Γκούτσην, Γεώργιον Αθαν. Γκούτσην και Αργυρίου Γκούτσην , Δέσπω Γ. Τζίτα, κατοίκων Κερασόβου οφειλομένων καταβάλουν εις το Δημόσιον Ταμείο ..... 59,65 φόρον κληρονομιάς ...

Εν Κονίτση τη 27 Αυγούστου 1926

Ο Διευθυντής

Υπογραφή Δυσανάγνωστη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κονίτσης *

Αποσαφήνιση

Το παρόν κατάστιχο είναι παλιό, χρονολογία δεν φέρει, έχει όμως σφραγίδα εφθαρμένη, στα Τουρκικά γραμμένη.

Το κατάστιχο αυτό, όσο έγινε κατορθωτό να διαβαστεί αφορά ένα κατάλογο κτημάτων, ενός ή περισσοτέρων γαιοκτημόνων του χωριού μας, σε διάφορες Κερασοβίτικες τοποθεσίες, από περιοχές του Σμόλυγκα μέχρι πέρα την Ντουραλή, με αναγραφή του τοπωνυμίου, την συνολική έκταση σε στρέμματα. Και προφανώς ο δεύτερος αριθμός τα έσοδα ήταν φόροι που όφειλαν ο ή οι γαιοκτήμονες-εκμεταλλευτές των τοποθεσιών αυτών.

Πάντως είναι καλό δείγμα-ντοκουμέντο παλιό που φανερώνει την επίσημη και με «βούλα», ποιες τοποθεσίες-περιοχές του χωριού μας, καλλιεργούσε ή είχε βοσκοτόπια-χορτολειβάδια ο ή οι συγκεκριμένοι γαιοκτήμονες.

*

μαξίμ	σε	35	ζεφινωειφρανα	σε	29	βουδωαλα	σε	9
μαξίμ	σε	16	ζεφινωειφρανα	σε	10	μαξίμ	σε	3
μαξίμ	σε	9	ζεφινωειφρανα	σε	12	μαξίμ	σε	3
μαξίμ	σε	21	ζεφινωειφρανα	σε	19	μαξίμ	σε	0
μαξίμ	σε	16	ζεφινωειφρανα	σε	5	μαξίμ	σε	2
μαξίμ	σε	12	ζεφινωειφρανα	σε	5	μαξίμ	σε	2
μαξίμ	σε	19	ζεφινωειφρανα	σε	24	μαξίμ	σε	17
μαξίμ	σε	9	ζεφινωειφρανα	σε	5	μαξίμ	σε	6
μαξίμ	σε	2	ζεφινωειφρανα	σε	5	μαξίμ	σε	2
μαξίμ	σε	6	ζεφινωειφρανα	σε	4	μαξίμ	σε	2
μαξίμ	σε	4	ζεφινωειφρανα	σε	5	μαξίμ	σε	2
μαξίμ	σε	6	ζεφινωειφρανα	σε	5	μαξίμ	σε	2
								26

Αποσαφήνιση

1915 Αυγούστου 15 ..... (δυσανάγνωστη λέξη)

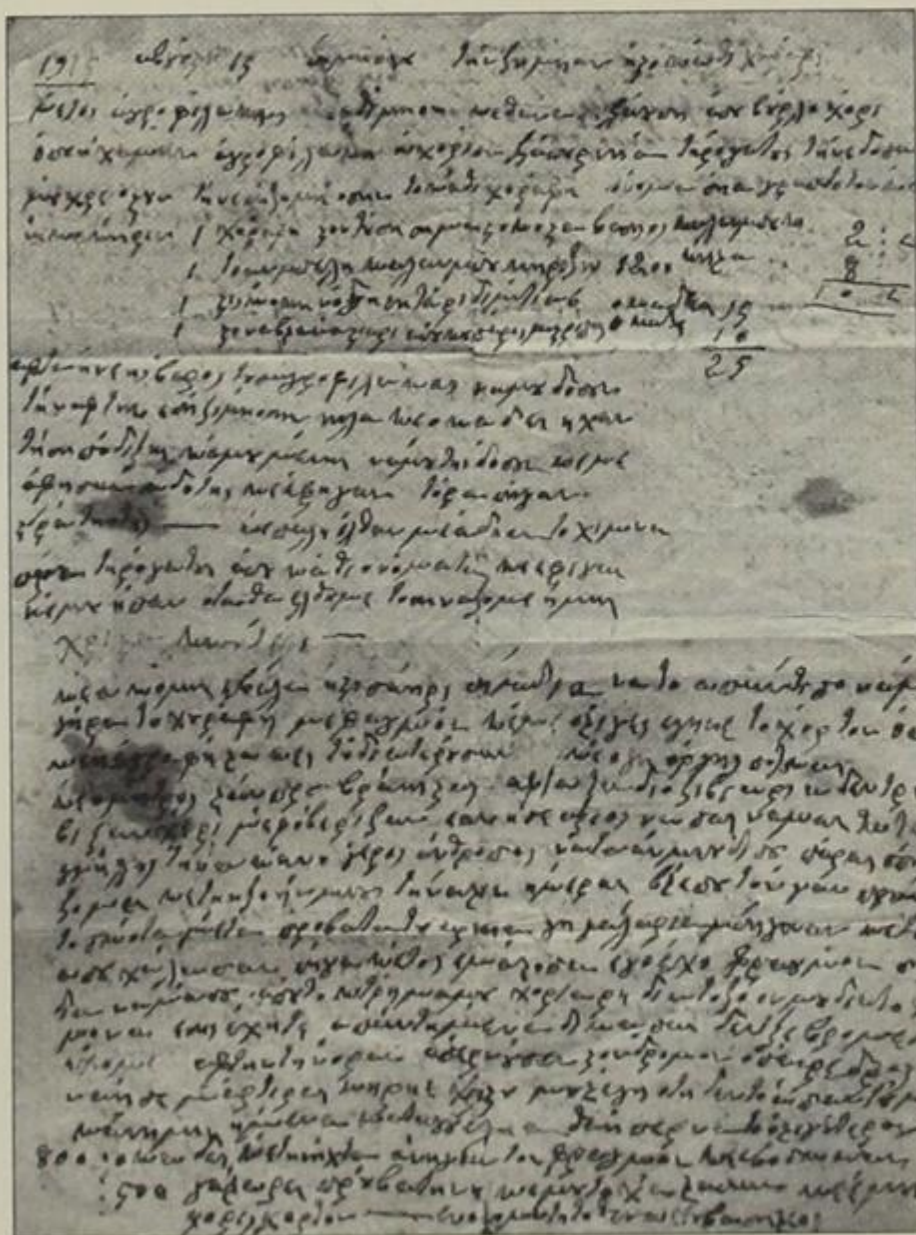
Την ζημίαν από το κάτωθι χωράφι (σύνταξη-ορθογραφία του κειμένου)

Σ.Σ. Ακολουθεί περιγραφή του χωραφιού και η αποζημίωση που έλαβε ο γαιοκτήμονας Κιρασοβίτης, γιατί τα ζώα του φάγανε την παραγωγή. Λεπτομέρειες δεν μπορούν να καταγραφούν, γιατί είναι δυσανάγνωστες λέξεις.

Το γεγονός είναι ότι η τοπική Αγρονομία με τα όργανά της (αγροφύλακες) έπραττε το καθήκον της, προστατεύοντας τις καλλιέργειες των χωριανών μας και όταν γίνονταν παραβάσεις, οι παραβάτες τιμωρούνταν και αποζημιώναν τους καλλιεργητές. Ένα τέτοιο έγγραφο-ντοκουμέντο, της εποχής εκείνης, είναι και το παρόν.

*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Το παρόν «συγχωροχάρτι» βρέθηκε όλως τυχαία από τον γράφοντα σε κάτι παλιά χαρτιά του μακαρίτη του πατέρα μας Ανδρέα Γ. Σαμαρά.

Είναι γραμμένο από τον ίδιο, γνωρίζω τα γράμματά του, καίτοι δεν είχε τελειώσει ούτε την Τρίτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου, ήταν ίσως και καλλιγράφος.

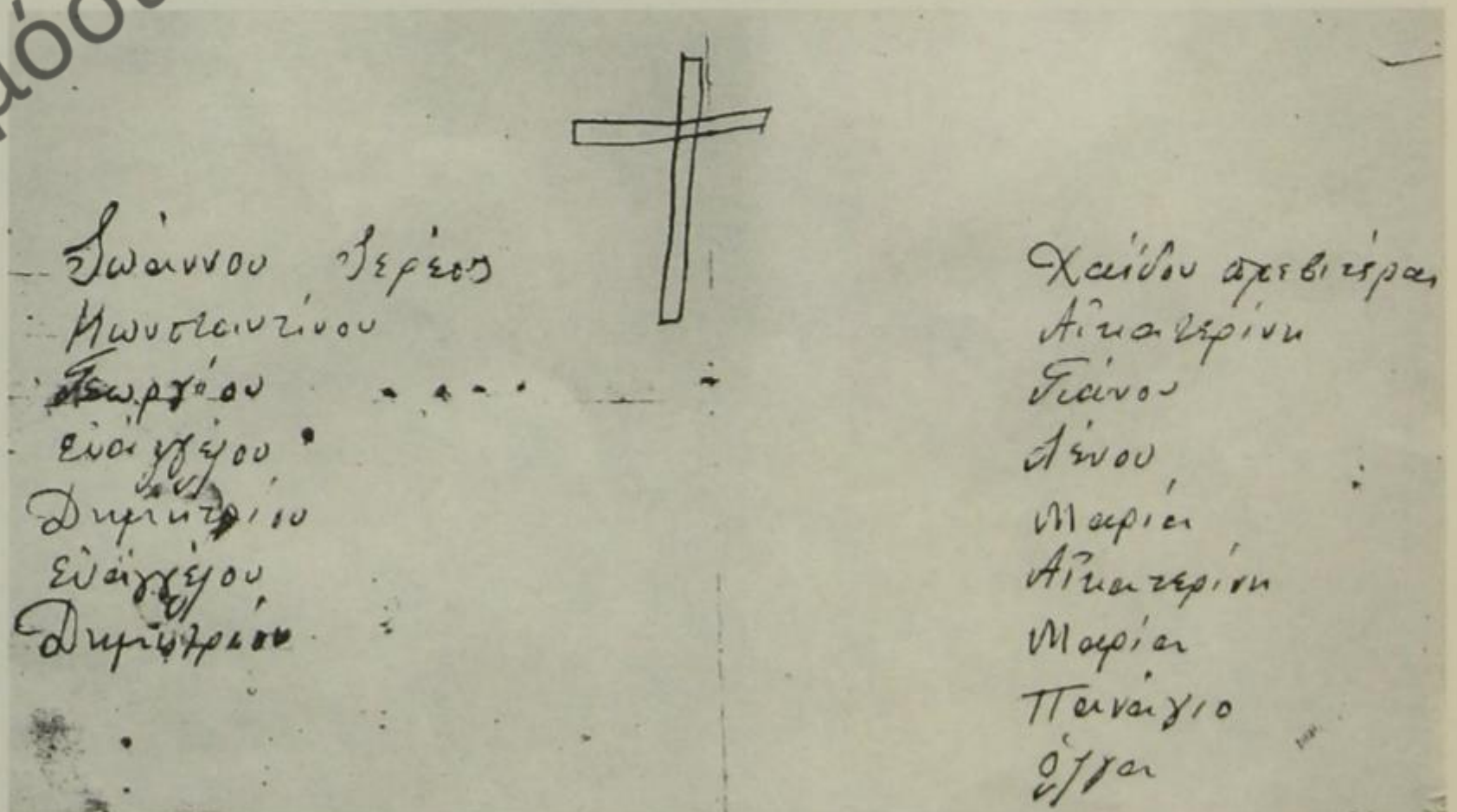
Από το χαρτί αυτό μαθαίνουμε, για πρώτη φορά, πως η πρεσβυτέρα (παπαδιά) του Γενάρχη μας, Παπαγιάννη Βάλλα – Παπαγιάννη Σαμαρά ονομάζονταν Χαίδω, του παππού του Κώστα Σαμαρά Αικατερίνη.

Των άλλων μνημονευομένων ανδρών και γυναικών τα ονόματα δεν τα γνωρίζει ο γράφων, πλην των δυο τελευταίων ονομάτων των γυναικών, «Πανάγιο, Όλγα» που προφανώς είναι της μάνας και της γυναίκας του πατέρα μας (μάνας δικής μας).

Ο καλός Θεός μας ας μακαρίσει τις αγαθές ψυχούλες τους.

*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

9. Τα αδέρφια μας της διασποράς της Παναγιάς
(Κουτσούφλιανης) Καλαμπάκας.

Έχω γράψει πολλές φορές τόσο στα κυκλοφορούντα βιβλία μου, όσο και στο περιοδικό της Αδελφότητάς μας για την Κερασοβίτικη μεγάλη φάρα (σόι) των Ζουκαίων, αλλά κυρίως τώρα στο παρόν, που αφορά τον «Καλόγερο της Κλεισούρας του Μεσολογγίου». Στις παρούσες σελίδες θα αναφερθώ ειδικά στον κλάδο εκείνον των Ζουκαίων που διωγμένοι-κατατρεγμένοι έφυγαν από το χωριό μας, τον 18ο αιώνα και εγκαταστάθηκαν μόνιμα στο χωριό Κουτσούφλιανη, σήμερα Παναγιά Καλαμπάκας όπου προόδεψε και πρόκοψε, όπως και γενικά όλοι οι Κιρασοβίτες, όπου και αν βρίσκονται, είτε στην πατρίδα μας, είτε στην μακρινή ξενιτιά, στο εξωτερικό. Πάντα ξεχωρίζουν, είναι δακτυλοδεικτούμενοι. Στην Παναγιά Καλαμπάκας, ρίζωσε για τα καλά ο κλώνος αυτός των Ζουκαίων, έβγαλε και βγάζει πολύ αξιόλογους ανθρώπους, γιατρούς, τραγουδιστές, στιχουργούς, ξακουστούς τεχνίτες (Κουδαραίους) της πέτρας, του λιθαριού κ.α.

Δεν ξέχασαν και ούτε λησμόνησαν ποτέ την Κιρασοβίτικη καταγωγή τους, των αετών και σταυραετών του Σμόλυγκα της Πίνδου, για την οποία, παντού και πάντοτε βροντοφωνάζουν και υπερηφανεύονται με καμάρι και λεβεντιά.

Είμαστε και εμείς κομμάτι από τη σάρκα σας, το κορμί σας, το ίδιο αίμα που τρέχει και στις δικές μας φλέβες, είμαστε Κιρασοβίτες!...

Αυτά τα λόγια, αυτές τις λέξεις μου τόνισε από την πρώτη στιγμή που γνωριστήκαμε, μόνο τηλεφωνικά, ο πολύ αγαπητός χωριανός μας, Κώστας Γ. Ζούκας, τραγουδιστής-στιχουργός. Ανυπομονώ μόνο, πότε θα έρθει, και εύχομαι ολόψυχα να είναι πολύ σύντομα, η ώρα η καλή, να γνωριστούμε και προσωπικά, από κοντά, όπως έγινε η γνωριμία και με τους άλλους Κιρασοβίτες της διασποράς, τους Βαλλάδες, τους Μπεκαίους, τους Τσαγιανναίους, τους Πούλιους, τους Κυριτσαίους κ.α.

Ένας από αυτή τη φάρα, είναι και ο αγαπητός μου Κώστας Γ. Ζούκας, τραγουδιστής-στιχουργός. Όταν ήμουνα στη σύνταξη του περιοδικού της Αδελφότητάς μας, μου είχε στείλει τρία ωραία του τραγούδια τα οποία και δημοσίευσα στο περιοδικό μας. Τώρα εδώ στο παρόν βιβλίο μου θα συμπεριλάβω δυο από αυτά τα οποία είναι:

ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Στην Ήπειρο, στα Γιάννινα,
και στα Ζαγοροχώρια,
στην Κόνιτσα, Κεράσοβο,
βγέναν καλά μαστόρια.

Χτίζαν τα σπίτια στα χωριά,
τους ποταμούς γιοφύρια,
χτίζαν αριστουργήματα,
έργα με φαντασία.

Την πέτρα τη διαλέγανε,
την χτίζανε με χάρη,
ο κόσμος, τον τοίχο βλέπανε,
και λέγανε χαλάλι.

Τα σπίτια μοιάζανε ζωγραφιά,
στους τοίχους κρεμασμένα,
σήμερα ο κόσμος έφυγε,
πήγαν μακριά στα ξένα.

Απ' της Ηπείρου τα χωριά
βγέναν καλά μαστόρια,
την πέτρα πελεκούσανε,
με τα γερά τους χέρια.

Αυπας μέσ' το Κεράσοβο,
σ' αυτό τ' αρχοντοχώρι,
απ' όλα τα χρόνια δούλευαν,
μέσ' τα χωριά μαστόροι.

Όλοι αυτοί οι θησαυροί,
και τα παλιά τα σπίτια,
αυτά θα ζουν για πάντα όρθια,
όπως τα παραμύθια.

Φεύγουν στα ξένα για δουλειά,
σπίτια να βρουν να χτίσουν,
τα καλοκαίρια πήγαιναν μακριά,
είχαν φαμίλιες να ζήσουν.

Χτίζαν τα σπίτια πέτρινα,
με τα γερά τους χέρια,
τα βράδια που σταμάταγαν,
γλεντούσαν με τραγούδια.

Την κάθε πέτρα πο' χτίζαν,
την πότιζαν ιδρώτα,
σ' εκείνους που δουλεύανε,
περνούσαν ζωή και κότα.

Όλοι οι πρωτομάστοροι,
την πέτρα μελετούσαν,
με το σφυρί, με το σουβλί,
μ' ακρίβεια πελεκούσαν.

Δείχναν τα σπίτια αρχοντιά,
με πέτρινα αγκωνάρια,
την πέτρα την κουβάλαγαν,
οι νέοι με τα μουλάρια.

Τα βράδια που σχολάγανε,
Καθόνταν για να φάνε,
τρώγαν και πίναν σιγά-σιγά,
και άκουγες να τραγουδάνε.

Κεράσοβο περήφανο,
Χωριό μέσα στη φύση,
κάτω από το Σμόλυγκα,
εκεί πρέπει κανείς να ζήσει.

*

ΤΑ ΑΔΕΡΦΙΑ

Όταν τ' αδέρφια είναι μικρά,
είναι όλα αγαπημένα,
ακούς να κλαίν και να γελούν,
κοιμούνται αγκαλιασμένα.

Σαν τα σκυλάκια αρπάζονται,
μας κάνουμε ναζάκια,
και στης γιαγιάς την αγκαλιά,
κουρνιαάζουν σαν γατάκια.

Τα βλέπεις να παν για το σχολειό,
με τ' άλλα τα παιδάκια,
στις πλάτες έχουν τη σάκα τους
σε βάζουν στα μεράκια.

Τα χρόνια περνάνε γρήγορα,
καιρός να παντρευτούνε,
όλα γλεντούν και τραγουδούν,
παντού, χαρές σκορπύνε.

Μα όταν πια παντρεύονται
αρχίζουν οι γκρίνιες,
δεν παν μαζί, να φαν, να πιουν,
στους άλλους πετούν σφήνες.

Αρχίζουν να μαλώνουνε,
αλλάζουν και κατοικία,
δεν θέλουν πια να συζητούν
πρεσβεύει η κακία.

Τους βλέπεις ξανασιμίζουνε,
στους γάμους και στη λύπη,
τους βλέπεις εκεί να στέκονται,
πως η χαρά τους λείπει.

Παναγιά Καλαμπάκας

31-12-2003

Κ.Γ. ΖΟΥΚΑΣ

Τραγουδιστής-Στιχουργός

*

Ο μεγάλος αυτός κλώνος των Ζουκαίων της Παναγιάς Καλαμπάκας έχει βγάλει σπουδαίους, δραστήριους και ευεργετικούς ανθρώπους. Εδώ στην Αθήνα δραστηριοποιείται ο Γιώργος Σάρρος, τόσο στην Αδελφότητά τους, της Παναγιάς (της Κουτσούφλιανης) Καλαμπάκας, εφόσον είναι και ένας από τους δυο συγγραφείς του βιβλίου, από σελίδες 592, της ιστορίας της Κουτσούφλιανης, ο άλλος είναι ο επίσης εκλεκτός συμπατριώτης μας Αθανάσιος Δ. Στρατής, από Ελαία Πρεβέζης, που έχει παντρευτεί γυναίκα από την Παναγιά, όσο και επαγγελματικά, ως γιατρός οφθαλμίατρος στο ΕΣΥ. Ο Γιώργος Σάρρος, έλκει την καταγωγή του και από την φάρα των Ζουκαίων, η γιαγιά του ήταν από το χωριό μας. Μεγάλος λάτρης του γενέθλιου χώρου και εξαιρετος άνθρωπος και επιστήμονας.

Άλλος κλώνος των Ζουκαίων είχε εγκατασταθεί και στο χωριό Μεσανικόλα της Θεσσαλίας. Πολλοί από αυτούς έχουν εγκατασταθεί και δραστηριοποιούνται επαγγελματικά στη Λάρισα, όπως ο Αλέξανδρος Ζούκας, καθηγητής και Γενικός Διευθυντής της «περιφερειακής Επικοινωνίας» εκδόσεις στη Λάρισα που έχουν

εκδόσει τον οικοτουριστικό οδηγό «Πίνδος – Κόνιτσα – Μαστοροχώρια – Αώος – Ζαγοροχώρια». Ευτύχησα να τον γνωρίσω και προσωπικά το καλοκαίρι του 2004 στο χωριό μας, ένα βραδινό στον Ξενώνα του χωριού μας. Έγκριτος άνθρωπος και άριστος επιστήμονας. Του αφιέρωσα τα βιβλία μου για καλύτερη ενημέρωση στην τοπική ιστορία-ήθη-έθιμα του χωριού μας. Πασχίζει πάρα πολύ για την προβολή και προκοπή της Πίνδου γενικά, του γενέθλιου τόπου μας, που ακόμη δεν αξιοποιήθηκε όσο θα έπρεπε.

*

10. Οι απόδημοι Κερασοβίτες-τίσσεσ της Αυστραλίας

Έγραψα προηγούμενα λίγα λόγια για την προοδευτική και προκομμένη φάρα των Ζουκαίων της Παναγιάς Καλαμπάκας, που δεν λησμονούν ποτέ την Κερασοβίτικη ρίζα τους. Είναι καύχημά τους, περηφάνιά τους.

Για τους απόδημους μετανάστες Κερασοβίτες-τίσσεσ της Αμερικής, με την ομώνυμη Αδελφότητά τους, έχω ήδη γράψει στα προηγούμενα βιβλία μου.

Στο παρόν θα αφιερώσω λίγες γραμμές εφόσον το αξίζουν, στους απόδημο Κερασοβίτες-τίσσεσ της Αυστραλίας, της μακρινής ημεροξένης αυτής χώρας.

Σχετικά άρθρα μου έχω ήδη αφιερώσει σ' αυτούς και έχουν δημοσιευθεί στο περιοδικό της Αδελφότητάς μας, κυρίως με το πως αυτοί γιορτάζουν και πανηγυρίζουν τις εθνικές μας γιορτές, της 25ης Μαρτίου του 1821 και της 28ης Οκτωβρίου του 1940. Εκεί τα ελληνικά οργανωμένα Σωματεία έχουν μεγάλη δράση, κυρίως Εθνική και κοινωνική. Πρωτοστατεί η εκεί ορθόδοξη ελληνική παροικία και εκκλησία. Στα Σωματεία αυτά δραστηριοποιείται, με μεγάλο ενθουσιασμό και ζήλο πολύ, η συγχωριανή μας και αγαπητή μας κυρία Σπυριδούλα Καλύβα-Πορφύρη, η οποία τώρα τα τελευταία 3-4 χρόνια με τον αδερφό της Νίκο επισκέπτονται τα καλοκαίρια το χωριό μας, αφού έχουν ανακαινίσει όλο το πατρικό τους σπίτι, ολοκαίνουργο και πολύ σύγχρονο, εξυπηρετικό. Εύγε και μπράβο τους ήταν και παραμένουν Κερασοβίτες-τίσσεσ.

Η νύφη της κ. Σπυριδούλας στον αδελφό της Νίκο, κα Θωμαΐδα Ν. Καλύβα, η καταγωγή της Κύπρια, έχει ακούσει και μάθει τόσα καλά για την πατρίδα μας Ελλάδα και ειδικά για το αγαπημένο μας χωριό, ώστε κάθισε και έγραψε, έχει βέβαια και φλέβα ποιητική, χάρισμα ανθρώπινο αυτό, δυο εξαιρετικά, κατά τη γνώμη μου, ποιήματα, το πρώτο το αφιερώνει στο χωριό μας και έχει τίτλο: «ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ ΚΕΡΑΣΟΒΟ» και το δεύτερο έχει τίτλο «Ο ΠΑΤΕΡΑΣ» και το αφιερώνει σ' αυτόν.

Εδώ δημοσιεύουμε λίγες στροφές, σαν δείγματα, από τα ποιήματα αυτά για να έχετε μια άποψη.

ΧΩΡΙΟ ΜΟΥ ΚΕΡΑΣΟΒΟ

Χωριό μου Κεράσοβο
καμάρι της ψυχής μου,
ξεκούραση στη σκέψη μου,
Αγία Παρασκευή μου.

Χωριό μου καταπράσινο,
χτισμένο στη χαράδρα,
που δεξιά κι αριστερά,
έχεις τα ποτάμια.

Τρέχουν κρυστάλλινο νερό,
ωραίο παγωμένο,
που 'ρχετε απ' το Σμόλικα,
που είναι ξακουσμένος.

Είσαι χτισμένο πέτρινο,
πολύ καμαρωμένο,
κι απ' την Αγία Παρασκευή
πάντοτε ευλογημένο.
Χωριό μου είσαι ορεινό,
και μοιάζεις σαν τοπίο,
σαν σε κοιτούν από μακριά
μοιάζεις μεγαλείο.

Ο Σμόλικας αγέρωχος
είναι γοητευμένος
σε βλέπει καταπράσινο
και είναι ευχαριστημένος.

Κεράσοβο οι χωριανοί,
πολύ σε αγαπήσαν
και με δικά τους έξοδα,
με χάρη σε εκτίσαν.

Σε κάνανε πετρόχτιστο,
πάντα να 'χεις αξία,
να 'σαι γερό κι αλύγιστο,
να στέκεις ως τα γηρατειά.

Το 1953 τ' όνομά σου άλλαξαν
μα εσένα δεν σου άρεσε
ετούτο που σου πράξαν,
παρέμεινες Κεράσοβο, και ωραίο,
πεντάμορφο και πράσινο
και πάντα τιμημένο.

Αγία Παρασκευή σ' ονόμασαν
τ' όνομα της εικόνας
που λειτουργεί και γίνεται
στις 26 ακόμα.

.....

*

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

Πατέρα όταν κράζουμε,
ξέρουμε τι σημαίνει;
ή μόνο από συνήθεια τη λέξη αυτή
ο καθένας μας προφέρει;

Πατέρα όταν κράζουμε
ζητούμε κάποιο χέρι γερό και δυνατό
για να μας συνεφέρει, για να μας
δώσει δύναμη, να μας ορθοποδήσει,
μέσα στη δύσκολη ζωή,
γερά να μας κρατήσει.

Πατέρα λέξη άγια, όχι συνηθισμένη,
κι από τα βάθη της ψυχής,
βαθιά είναι βγαλμένη.

Βγαλμένη από αισθήματα,
κι από καρδιά μεγάλη,
τόσα πολλά που πέρασε,
σ' αυτή τη βιοπάλη.

Κάτι που εσυνέβηκε,
σε λάθος είχα πέσει,
κι ήθελα φίλο έμπιστο,
για να με συμπονέσει.

Έτρεξα στον πατέρα μου,
του είπα την αλήθεια,
του μίλησα δειλά-δειλά,
με φοβισμένα στήθια.

Εκείνος με αγκάλιασε,
με όλη τη στοργή του,
κι αμέσως μου εχάρισε,
την άγια συμβουλή του.

Αν ο πατέρας είναι μικρός
θα θέλει παιχνιδάκια,
θα θέλει γλύκα και αγκαλιές,
και όμορφα λογάκια.

Αν όμως είναι άνθρωπος,
που πιάνει τα σαράντα,
έχει μπει μέσ' τη ζωή,
και ξέρει πια τα πάντα.

Θα θέλει λίγο σεβασμό,
ν' ακούγεται η φωνή του,
και μάλιστα να είναι σεβαστή
η γνώμη η δική του.

Αν είναι στα εξήντα πια,
πολλά θα 'χει περάσει,
φορτούνες, κούραση πολλή,
μέχρι εδώ να φτάσει.

Μα εκείνος που 'ναι σεβαστός,
είναι ο γερο-Άντρας,
που τώρα θα του άξιζε,
σίγουρα Ανδριάντας.

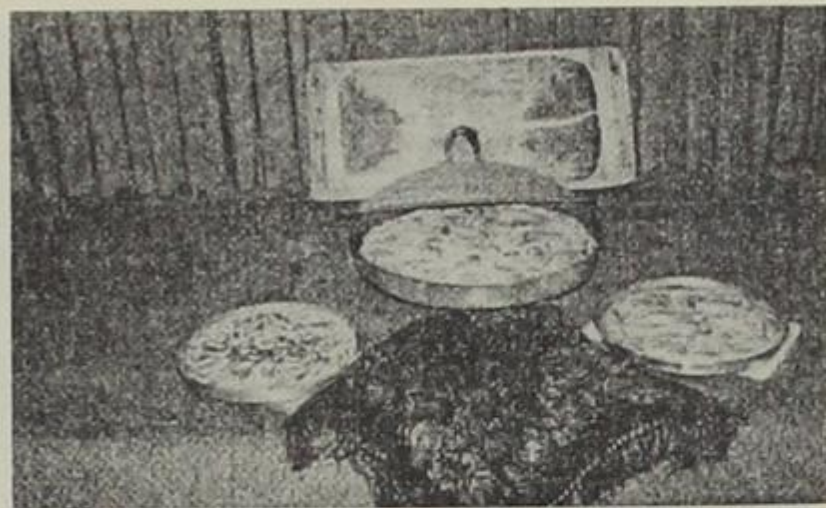
Ναι 'κείνος που μεγάλωσε,
όλα τα παιδιά του,
με όλη την αγάπη του,
και όλη την καρδιά του.

Έδωσε ανθρώπους σωστούς,
σ' αυτή την κοινωνία,
να βλέπει και να χαίρεται,
τώρα στα γηρατειά.

*

Κοπή πίτας 2004 της ομογένειάς μας στην Αυστραλία. Τρίτη από αριστερά η κα Σπυριδούλα Καλύβα-Πορφύρη.

Γιορτή της Ηπειρώτικης πίτας. Το μεγάλο ταψί, η γάστρα και το σκαφίδι είναι Κιρασοβήτικη της κας Σπυριδούλας Καλύβα-Πορφύρη.

Απόδημα Ελληνόπουλα Αυστραλίας. Η μικρή στο κέντρο είναι εγγονή της Σπυριδούλας Καλύβα-Πορφύρη από το γιο της Νίκο-Θέμη.

Τρίτη σειρά επάνω, όρθιοι: Αλέκος Παπανικολάου, Απόστολος Ζαμάνης, Σπύρος Πασιάς, Οδυσσέας Μακρυγιάννης, Λάζαρος Κουκούμης, Γιώργος Γελαδάρης. Δεύτερη σειρά, όρθιοι: Αλέκος Μακρυγιάννης, Οδυσσέας Γαλάνης, Παντελής Ευθυμίου, Βασίλης Στρατσιάνης, Κώστας Τσιάτσιος, Δημήτρης Τσιάτσιος, Δημήτρης Τζίνας, ο γράφων, Κώστας Σκαλωμένος, Κώστας Ι. Σκαλωμένος, Ηλίας Βάιλας, Γιάννης Ζιούλης, Απόστολος Νάκος. Τρίτη σειρά, καθήμενοι: Ηλίας Τσαούσης, Ανέστης Πασιάς, Αλέκος Γελαδάρης. Η φωτό είναι το καλοκαίρι του 2004

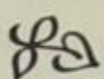

Κερασοβίτες-τίσες, Βαλάδες - Τσαγιανναίοι, στο χορό της Αδελφότητάς μας το 2004.

Η κομπανία των οργανοπαιχτών και ο γράφων, ομιλών-προσφωνώντουςχωριανούς κατά το πανηγύρι του 15 Αυγούστου του 2005.

1.

Το παρόν σημείωμά μου αφορά τη συμπλήρωση που πρέπει να γίνει στο Μέρος Α' του γραφέντος το 1999 βιβλίου μου «Εκκλησία – Εξωκλήσια, Εικονίσματα και νερόμυλοι του χωριού μας», δωρηθέντος στους συγχωριανούς μου Κιρασοβίτες, που αφορά την περιγραφή αφενός της ενοριακής μας εκκλησίας «Κοίμησις της Θεοτόκου», των αγίων εικόνων και των ευρισκομένων θρησκευτικών Κειμηλίων αυτής.

Ήδη την 26/11/2003 το υπουργείο Πολιτισμού, 8η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων νομού Ιωαννίνων, με το αριθμ, πρωτ. 5734 έγγραφό του (είδαμε φωτοτυπίες), αποστέλλει με το έγγραφό του το συνημμένο συνοπτικό κατάλογο φορητών εικόνων και κειμηλίων του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου του χωριού μας, προς την Ιερά Μητρόπολη Πωγωνιανής και Κονίτσης με κοινοποίηση αυτού στην Εκκλησιαστική Επιτροπή του Ιερού Ναού Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο χωριό μας και β) στην Αδελφότητα Αγίας Παρασκευής «Το Κεράσοβο» στην Αθήνα, αφού αυτή ενήργησε προς το υπουργείο, επί Διοικήσεως του γράφοντος (1998-2002), ώστε να πραγματοποιηθεί αυτοψία και πρώτη στα χρονικά απογραφή των σπουδαιότερων παλιών αγίων εικόνων, φορητών, και των κειμηλίων της Εκκλησίας, πράγμα που έγινε.

Όπως διαβάζουμε στο έγγραφο της Εφορείας, οι άγιες φορητές εικόνες (όχι οι σταθερές του τέμπλου και των τοίχων), χρονολογούνται από τα τέλη του 18ου αιώνα (1780) έως τα μέσα του 20ού αιώνα (1950) περίπου και ανέρχονται συνολικά σε εξήντα (60). Οι με τους αριθμούς 29 και 43 έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη συντήρησης και μπορούν να μεταφερθούν από την Εκκλησιαστική Επιτροπή στα εργαστήρια του Βυζαντινού Μουσείου Ιωαννίνων για συντήρηση.

Θα με ρωτήσετε, ίσως, αγαπητοί συγχωριανοί, έγινε η προσκόμιση των δύο αυτών εικόνων στο Βυζαντινό Μουσείο Ιωαννίνων για συντήρηση; θα σας απαντήσω ευθέως και ειλικρινά, όχι δεν έγινε μέχρι την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές, αν και έχουν περάσει από την αποστολή του εγγράφου του υπουργείου τρία σχεδόν ολόκληρα χρόνια μέχρι σήμερα.

Έχουν αδρανήσει και οι τρεις αποδέκτες του εγγράφου αυτού ήτοι: α) Η Ιερά Μητρόπολη, β) η Εκκλησιαστική Επιτροπή του χωριού μας και γ) η Αδελφότητα Κιρασοβιτών Αττικής, που τόσο κόπιασε για να πετύχει την αυτοψία και την καταγραφή των αγίων φορητών εικόνων της Εκκλησίας μας, από... τυχόν αρχαι-

οκαπηλίες, όπως έχει συμβεί πολλές φορές στο παρελθόν, από επιτήδειους αρχαιοκάπηλους, ξένους και συγχωριανούς μας. Τέτοια αδιαφορία αγγίζει τα όρια της εξοργής και της αγανάκτησης. Χάνεται, σβήνει ο πολιτισμός μας, τα ιερά και όσια της χριστιανοσύνης και ορθόδοξης πίστης και μεις περί άλλα ασχολούμαστε! Εκεί φτάσαμε, λοιπόν, στην τέλεια αδιαφορία, λες και δεν μας αγγίζουν τα θέματα αυτά! Ευπνήστε Έλληνες-Κιρασοβίτες, πλησιάζει, έρχεται ο αφανισμός του γένους, του έθνους μας του ελληνικού!

Τον Αύγουστο μήνα που μας πέρασε (2006) και ύστερα από τόση αδιαφορία των τριών αποδεκτών του εγγράφου αυτού, δείχνω τις σχετικές φωτοτυπίες στον νυν Επίτροπο της Εκκλησιαστικής Επιτροπής Δημήτρη Σκαλωμένο και ρωτάω αν είναι γνώστης αυτών. Μου απάντησε ο άνθρωπος ειλικρινά ότι δεν γνωρίζει τίποτε περί αυτών. Ρώτησε τον παπα-Σπύρο σχετικά με το θέμα αυτό και αυτός δήλωσε άγνοια του πράγματος. Δεν γνώριζε τίποτε. Κάποια πρόσωπα μας εμπνέουν εδώ. Ορθά και σωστά ο Δημήτρης Σκαλωμένος να μη γνώριζε, γιατί το 2003 δεν ήταν Επίτροπος, όμως ο παπα-Σπύρος; Το έγγραφο αυτό κοινοποιήθηκε στην Εκκλησιαστική Επιτροπή, κάποιος το παρέλαβε, το πρωτοκόλλησε στα βιβλία της εκκλησίας. Ποιος τηρεί το αρχείο, τα χαρτιά της εκκλησίας, ποιος κάνει το γραμματέα;

Η Ιερά Μητρόπολη Κονίτισης δεν εποπτεύει τους ιερούς ναούς, δεν φροντίζει, δεν μεριμνά και αυτή για την εφαρμογή των όποιων εγγράφων έρχονται στη γραμματεία της.

Εν πάση περιπτώσει, ο γράφων και τώρα ακόμη κάμει θερμή παράκληση προς τους τρεις αποδέκτες του εγγράφου αυτού, έστω και τώρα να σπεύσουν να προσκομίσουν τις δύο ανεξοφορητές εικόνες στα εργαστήρια του Βυζαντινού Μουσείου Ιωαννίνων για συντήρηση και όποια άλλη εικόνα χρήζει συντήρησης.

Και με την ευκαιρία αυτή, γίνεται και η πρόταση, όλες οι φορητές εικόνες που έχουν τον μέγιστο κίνδυνο της αρχαιοκαπηλίας, να μπουν μέσα σε ειδικές θήκες που να κλειδώνουν ασφαλιστικά. Το μέτρο αυτό έχουν ήδη εφαρμόσει τα γύρω χωριά μας, π.χ. Μοναστήρι, Γανιαδιό, Μόλιστα. Οι θήκες αυτές, ειδικά κατασκευασμένες για το σκοπό αυτό, τοποθετούνται γύρω-γύρω στους τοίχους και πάνω από τα στασίδια. Μέτρο απαραίτητο-αναγκαίο στις σημερινές συνθήκες που ζούμε, όπου τα πάντα πωλούνται και εξαγοράζονται. Θέλω να ελπίζω πως θα εισακουστώ γι αυτή μου την πρόταση. Οι Κιρασοβίτες είναι απλοχέρηδες, δίνουν χρήματα, αλλά να πίνουν καλό τόπο.

Η συμβολή της κατάκτησης της Ηπείρου από τον ΔΣΕ και η εισβολή στη Δυτική Ήπειρο

Στο βιβλίο μου «Μνήμες - Διηγήσεις από το χωριό μας 1940 και μετά» έκδοσης 2003 και στο κεφάλαιο Στ' έγινε μια πρώτη αναφορά σε μερικές πηγές, κυρίως δημοσιογραφικές, που αναφέρουν τα δραματικά γεγονότα που έγιναν τις ημέρες της ηρωικής άμυνας της πόλης της Κόνιτσας από 25ης Δεκεμβρίου 1947 μέχρι το εσπέρας της 6ης Ιανουαρίου 1948, κατά του ΔΣΕ του ΚΚΕ.

Στο παρόν σημείωμά μου, προς συμπλήρωση των ανωτέρω και σχηματισμό μιας κάποιας πλήρους γνώσης των πραγμάτων, από τους αγαπητούς συγχωριανούς μου και φίλους, παραθέτω και ορισμένα επί πλέον στοιχεία, παρμένα κυρίως από τη Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού (ΔΙΣ), που φανερώνουν περίτρανα τη σημασία της κατάκτησης της Ηπείρου από τον ΔΣΕ του ΚΚΕ, κυρίως δε η εισβολή στη Δυτική Ήπειρο.

Ήδη από την προσβολή του Μετσόβου στις 18-19 Οκτωβρίου του 1947 από τον ΔΣΕ του ΚΚΕ κατέστη πια προφανές ότι ο αγώνας κατά του ΔΣΕ έπαιρνε μορφή κανονικού πολέμου. Η αποτυχία του στο Μέτσοβο, όπως και προηγούμενα, 21 Ιουλίου 1947 στα Γρεβενά, δεν αποθάρρυνε καθόλου τον ΔΣΕ και την ηγεσία του. Ομοίως δεν μετέβαλε καθόλου την στάση του, όπως σημειωθεί στην Ήπειρο θετική επιτυχία, η οποία θα οδηγούσε στην πλήρη επικράτησή του. Η απόφαση αυτή εβασίζετο επί πλέον στην έγκριση της συνελθούσης τον μήνα Οκτώβριο 1947, 3ης ολομέλειας του ΚΚΕ, η οποία με βάση την ενθαρρυντική εισήγηση του Αρχηγού του ΔΣΕ του ΚΚΕ (Βαφειάδη) είχε καθορίσει την περαιτέρω στρατηγική πορεία «για την απελευθέρωση της Ελλάδας».

Ο Αρχηγός του ΔΣΕ είχε παρουσιάσει τότε ως απολύτως δυνατή τη στρατηγική ανατροπή του εθνικού στρατού. Τούτο προκύπτει από τη συνελθούσα, σε μεταγενέστερο χρόνο, 5η ολομέλεια του ΚΚΕ, κατά την οποία, μετά την αποτυχία του Αρχηγού του ΔΣΕ (μάχη Κόνιτσας) και την εξοστράκισή του από την Αρχηγεία ως «οπουρτουνιστή», δηλαδή αιρετικού-διαφωνούντος, ΔΙΑΚΗΡΥΧΘΗΚΕ ότι «Το λάθος της 3ης ολομέλειας βρίσκεται στο ότι καθόρισε στρατηγικούς

σκοπούς που στηρίζονταν σε εσφαλμένα δεδομένα. Όμως στην 3η ολομέλεια τα εσφαλμένα δεδομένα τα παρουσίασαν σαν πραγματικά οι ίδιοι συνθηκολόγοι σήμερα οπορτουμισταί, που έτσι αποπροσανατόλισαν την 3η ολομέλεια. Αυτή είναι η αλήθεια».

Η πραγματικότητα όμως είναι ότι η στρατηγική που εφαρμόστηκε στηρίζετο στην αντίληψη ολοκλήρου της ηγεσίας του ΚΚΕ, που κυριαρχούσε την περίοδο εκείνη, ότι η νίκη του ΔΣΕ θα επιτυγχάνετο εντός του έτους 1947 αφενός, και στην αναγκαιότητα όπως επιδιωχθούν γρήγορα, τάχιστα, λύσεις αποφασιστικές στην Ελλάδα, λόγω της περιέργου, κατά την τελευταία χρονική περίοδο, στάσης του Γιουγκοσλαβικού κράτους (Τίτο) αφετέρου και όπως συνήθως έπραττε το ΚΚΕ, ευρέθη το «θύμα, ο αποδιοπομπαίος τράγος», ο Αρχηγός του ΔΣΕ, ο Βαφειάδης.

Οι λόγοι αυτοί, για τους οποίους η ηγεσία του ΚΚΕ επέμενε να ρίξει όλο το βάρος της στην κατάληψη της Ηπείρου, διατυπώνεται στην με ημερομηνία 19-2-1948 υποβληθείσα από την VIII Μεραρχία Ηπείρου προς το ΓΕΣ και το Β' Σώμα Στρατού, έκθεση, για τη σημασία της Ηπείρου κατά τον διεξαγόμενο αγώνα.

«Από πολιτικής πλευράς», αναφέρει η έκθεση, «η Ηπειρος προσφέρεται περισσότερο πάσης άλλης περιοχής της χώρας δια την εγκατάστασιν συμμοριακής ψευδοκυβερνήσεως και δημιουργίαν ελευθέρου δι' αυτήν Κράτους διά τους κάτωθι λόγους:

- α. Λόγω εδαφικής διαμορφώσεως και συγκοινωνιακών συνθηκών απετέλεσε ανέκαθεν ανεξάρτητον περιοχή. Τούτο και σήμερα ακόμη δεν μετεβλήθη ουσιωδώς παρά την σχετικήν βελτίωσιν των συγκοινωνιών. Ως τοιαύτη περιοχή δύναται να εξασφαλισθή δι' ολίγων σχετικώς δυνάμεων υπό του εχθρού διά τον ιδιότυπον συμμοριακόν αγώνα.
- β. Συνορεύει με το αλβανικόν Κράτος, το οποίον μέχρι σήμερα δεν κατώρθωσε να αποβάλη την ληστρικήν του υπόστασιν. Κατά συνέπειαν ως τοιούτον Κράτος δεν δεσμεύεται από διπλωματικούς τύπους και προσχήματα. Εν τη ουσία σήμερα δεν υφίσταται αλβανικόν Κράτος. Η Αλβανία εκτελεί απροφασίστως τας επιταγάς των Σλαύων.
- γ. Η παρουσία εις τα σύνορα του βορειοηπειρωτικού λαού δύναται να παρέχη μεγάλας υπηρεσίας εις τους συμμορίτας (βιαία στρατολογία Ελλήνων, επίταξις εφοδίων, κτηνών κ.λπ. του ελληνικού στοιχείου).
- δ. Προσωρινή παραχώρησις υπό των Σλαύων τμήματος της Βορείου Ηπείρου εις την ψευδοκυβέρνησιν θα επιτρέψη εις ταύτην μετά την εκτόπισιν της εκ της Ηπείρου να εγκατασταθή εις τινά πόλιν της Βορείου Ηπείρου. Προσβολή δε της Βορείου Ηπείρου υπό του ημετέρου στρατού θα είχε ως συνέπειαν την επέμβασιν των Σλαύων προς προστασίαν του εν Βορείω Ηπείρου κατοικούντος αλβανικού πληθυσμού.
- ε. Η Ηπειρος διαθέτει αεροδρόμια και λιμένας, πράγμα όπερ θα επέτρεπε την

χρησιμοποίησιν των υπό των Σλαύων χορηγηθησομένων αεροπλάνων και πλοίων.

στ. Η Ήπειρος λόγω της ενδόξου ιστορίας της, παλαιάς και νεωτέρας, ασκεί γόητρον παρά τω ελληνικώ λαώ και τοις ξένοις λαοίς.

Από στρατιωτικής πλευράς η Ήπειρος παρέχει εις τους συμμορίτας μεγάλας ευκολίας διαβιώσεως και δράσεως διά τους κάτωθι λόγους

α. Εύκολος και παντοειδής εφοδιασμός εκ της Αλβανίας.

β. Είσοδος εις το αλβανικόν έδαφος εις περίπτωσιν πίεσεώς των υπό του στρατού, αναδιοργάνωσις και εισβολή εκ νέου εις την Ελλάδα.

γ. Το εξαιρετικώς ορεινόν και βαθέως διακεκομμένον και δασώδες έδαφος δεν επιτρέπει την ευχερή κίνησιν ωργανωμένου στρατού προς αποτελεσματικήν καταδίωξιν των συμμοριτών.

δ. Η παρεμβολή μεταξύ Ηπείρου, Θεσσαλίας και Δυτικής Μακεδονίας του μεγάλου όρους της Πίνδου και η ύπαρξις μιας μόνον αμαξιτής οδοῦ μεταξύ Ηπείρου και Θεσσαλίας καθιστώσι δυσχερεστάτην την ενίσχυσιν της Ηπείρου εις περίπτωσιν προσβολής της υπό μεγάλου όγκου συμμοριτών. Κατά την χειμερινήν περίοδον πλειστάκις η επικοινωνία μεταξύ Ηπείρου και Θεσσαλίας διακόπτεται λόγω των χιόνων επί του αυχένος Κατάρας.

ε. Η περιοχή του Γράμμου, λόγω της φύσεως του εδάφους αφ' ενός καί της γενικής γεωγραφικής θέσεώς της αφ' ετέρου παρέχει εις τους συμμορίτας το καλύτερον ορμητήριον. Την περιοχὴν ταύτην κατά το παρελθόν θέρος διεξεδίκησαν μετά πείσματος οι συμμορίται και θα την διεκδικούσαν εις το μέλλον.

στ. Ευπάθεια των προς Νότον συγκοινωνιών εις απειλήν προερχομένην εκ του μέσου Αχελώου.

Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι η Ήπειρος, τόσον από πολιτικής πλευράς όσον και από στρατιωτικής τοιαύτης, αποτελεί περιοχὴν προσφερομένην τα μέγιστα διά την πραγματοποίησιν των σχεδίων των συμμοριτών, ήτοι την εγκατάστασιν ψευδοκυβερνήσεως και την δημιουργίαν «ελευθέρου κράτους»⁽¹⁾

*

3.

Με την παρούσα ευκαιρία του «Συμπληρώματός» μου, επιθυμώ να προσθέσω και λίγα ακόμη στοιχεία, που αφορούν την ένδοξο ιστορία-εποποιία του 1940-1941, τη γλυκιά μας πατρίδα, την Ελλάδα μας την τρισένδοξη και ξακουσμένη-χιλιοτραγουδισμένη. Και αυτό γιατί η Ελλάδα μας η μικρούτσικη είναι η μοναδική χώρα της Ευρώπης ολόκληρης, που αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει τους στρατούς τεσ-

(1) Αρχείον ΔΙΣ/Φ. 1165/Γ/8, σελ. 1-2. Αρχείον ΔΙΣ/Φ. 1006/Η/14, σελ. 1-3.

σάρων χωρών ευρωπαϊκών ταυτόχρονα, Αλβανίας, Ιταλίας, Γερμανίας και Βουλγαρίας. Τα στοιχεία αυτά είναι τα παρακάτω:

▷ ΗΜΕΡΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Ελλάς	219
Νορβηγία.....	61
Γαλλία	43 (Η υπερδύναμη της εποχής)
Πολωνία.....	30
Βέλγιο.....	18
Ολλανδία	4
Γιουγκοσλαβία	3
Δανία	0 μέρες

(Οι Δανοί παραδώθηκαν σε έναν μοτσοκλετιστή του Χίτλερ, ο οποίος μετέφερε στον Δανό Βασιλιά αίτηση του Χίτλερ για διέλευση των ναζιστικών στρατευμάτων. Ο Δανός βασιλιάς σε ένδειξη υποταγής παρέδωσε το στέμμα του στον μοτσοκλετιστή για να το πάει στο Βερολίνο και στον Χίτλερ...).

Τσεχοσλοβακία.....	0
Λουξεμβούργο.....	0.

▷ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΠΩΛΕΙΕΣ

Οι νεκροί Έλληνες στρατιώτες ανήλθαν κατά την διάρκεια των 219 ημερών στους 13.676. Κατά την διάρκεια της τετραπλής κατοχής που ακολούθησε, τα κατοχικά στρατεύματα εκτέλεσαν:

Αλβανοί.....	1.165 (Πάργα, Μαργαρίτι, Παραμυθιά)
Ιταλοί	8.000
Βούλγαροι	25.000
Γερμανοί.....	50.000

Συνολικές απώλειες σε ποσοστό επί του πληθυσμού (εκτελέσεις, κακουχίες, μάχες):

Ελλάς	10% (750.000)
Σοβ. Ένωση	2,8%
Ολλανδία.....	2,2%
Γαλλία	2%
Πολωνία.....	1,8%
Γιουγκοσλαβία	1,7%
Βέλγιο.....	1,5%

▷ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

Πηγή: *Ανθολόγιον Πατριδογνωσίας*, Μενελάου Παγουλάτου

— Κάρολος ντε Γκωλ (1890-1970)

Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας 1958-1969, αρχηγός της Γαλλικής Αντίστασης κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

«Αδυνατώ να δώσω το δέον εύρος της ευγνωμοσύνης που αισθάνομαι για την ηρωική αντίσταση του Λαού και των ηγετών της Ελλάδος».

(Από ομιλία του στο γαλλικό Κοινοβούλιο μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου).

— Μωρίς Σουμάν (1911-1992)

Υπουργός των Εξωτερικών της Γαλλίας 1969-1973, Μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας 1974

«Η Ελλάδα είναι το σύμβολο της μαρτυρικής υποδουλωμένης, ματωμένης, αλλά ζωντανής Ευρώπης... Ποτέ μια ήττα δεν υπήρξε τόσο τιμητική για κείνους που την υπέστησαν».

(Από μήνυμα που απηύθυνε από το BBC του Λονδίνου στους υποδουλωμένους λαούς της Ευρώπης, στις 28 Απριλίου 1941, ημέρα που ο Χίτλερ κατέλαβε την Αθήνα, ύστερα από πόλεμο 6 μηνών κατά του Μουσολίνι και έξι εβδομάδων κατά του Χίτλερ).

— Στάλιν (1879-1953)

Αρχηγός της Σοβιετικής Ενώσεως από το 1924 έως 1953

«Λυπάμαι διότι γηράσκω και δεν θα ζήσω επί μακρόν διά να ευγνωμονώ τον Ελληνικόν Λαόν, του οποίου η αντίστασις έκρινε τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμον».

(Από ομιλία του που μετέδωσε ο ραδιοφωνικός σταθμός Μόσχας την 31 Ιανουαρίου 1943, μετά τη νίκη του Στάλινγκραντ και την συνθηκολόγηση του στρατάρχη Παουλους).

Μόσχα, Ραδιοφωνικός Σταθμός

«Επολεμήσατε άοπλοι και ενικήσατε, μικροί εναντίον μεγάλων. Σας οφείλουμε ευγνωμοσύνη, διότι εκερδίσαμε χρόνο για να αμυνθούμε. Ως Ρώσοι και ως άνθρωποι σας ευχαριστούμε».

(Όταν ο Χίτλερ επετέθη κατά της ΕΣΣΔ).

— Γεώργης Ζουκώφ (1896-1974)

Στρατάρχης του Σοβιετικού Στρατού

«Εάν ο Ρωσικός λαός κατόρθωσε να ορθώσει αντίσταση μπροστά στις πόρτες της Μόσχας, να συγκρατήσει και να ανατρέψει τον γερμανικό χείμαρρο, το οφεί-

λει στον Ελληνικό λαό, που καθυστέρησε τις Γερμανικές μεραρχίες όλον τον καιρό που θα μπορούσαν να μας γονατίσουν. Η γιγαντομαχία της Κρήτης υπήρξε το κορύφωμα της Ελληνικής προσφοράς».

(Απόσπασμα από τα απομνημονεύματά του για τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο).

— Μπενίτο Μουσολίνι.

Πρωθυπουργός της Ιταλίας 1922-1945

«Ο πόλεμος με την Ελλάδα απέδειξε ότι τίποτε δεν είναι ακλόνητον εις τα στρατιωτικά πράγματα και ότι πάντοτε μας περιμένουν εκπλήξεις».

(Από λόγο που εκφώνησε στις 10/5/1941).

— Αδόλφος Χίτλερ (1889-1945)

Αρχηγός του γερμανικού κράτους 1889-1945

«Χάριν της ιστορικής αληθείας οφείλω να διαπιστώσω ότι μόνον οι Έλληνες εξ όλων των αντιπάλων, οι οποίοι με αντιμετώπισαν, επολέμησαν με παράτολμον θάρρος και υψίστην περιφρόνησιν προς τον θάνατον...»

(Από λόγο που εκφώνησε στις 4 Μαΐου 1941 στο Ράιχσταγκ)

— Σερ Άντονι Ήντεν (1897-1977)

Υπουργός Πολέμου και Εξωτερικών της Βρετανίας 1940-1945, Πρωθυπουργός της Βρετανίας 1955-1957

«Ασχέτως προς ό,τι θα πουν οι ιστορικοί του μέλλοντος, εκείνο το οποίον μπορούμε να πούμε εμείς τώρα, είναι ότι η Ελλάς έδωσε αλησμόνητο μάθημα στον Μουσολίνι, ότι αυτή υπήρξε η αφορμή της επανάστασης στη Γιουγκοσλαβία, ότι αυτή εκράτησε τους Γερμανούς στο ηπειρωτικό έδαφος και στην Κρήτη για έξι εβδομάδες, ότι αυτή ανέτρεψε την χρονολογική σειρά όλων των σχεδίων του Γερμανικού Επιτελείου και έτσι έφερε γενική μεταβολή στην όλη πορεία του πολέμου και ενίκησαμε».

(Από λόγο του στο Βρετανικό Κοινοβούλιο στις 24/09/1942).

— Τσώρτσιλ (1874-1965)

Πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο

«Η λέξη ηρωισμός φοβάμαι ότι δεν αποδίδει το ελάχιστο εκείνων των πράξεων αυτοθυσίας των Ελλήνων, που ήταν καθοριστικός παράγων της νικηφόρου εκβάσεως του κοινού αγώνα των εθνών, κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, διά την ανθρώπινη ελευθερία και αξιοπρέπειαν».

«Εάν δεν υπήρχε η ανδρεία των Ελλήνων και η γενναιοψυχία τους, η έκβαση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου θα ήταν ακαθόριστη».

(Από ομιλία του στο Αγγλικό Κοινοβούλιο στις 24 Απριλίου 1941)

«Μέχρι τώρα λέγαμε ότι οι Έλληνες πολεμούν σαν ήρωες. Τώρα θα λέμε, οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες».

(Από λόγο που εκφώνησε από το BBC τις πρώτες ημέρες του Ελληνοϊταλικού πολέμου)

«Μαχόμενοι οι Έλληνες εναντίον του κοινού εχθρού θα μοιρασθούν μαζί μας τα αγαθά της ειρήνης».

(Από λόγο που εξεφώνησε στις 28 Οκτωβρίου 1940, όταν επετέθη η Ιταλία κατά της Ελλάδος).

— Σερ Χάρολδ Αλεξάντερ (1891-1969)

Βρετανός Στρατάρχης κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο

«Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι η Ελλάς ανέτρεψε το σύνολο των σχεδίων της Γερμανίας εξαναγκάσασα αυτήν να αναβάλει για έξι εβδομάδες την επίθεση κατά της Ρωσίας. Διερωτώμεθα ποια θα ήταν η θέση της Σοβιετικής Ενώσεως χωρίς την Ελλάδα».

(Από ομιλία του στο Βρετανικό Κοινοβούλιο στις 28 Οκτωβρίου 1941)

— Γεώργιος ΣΤ' (1898-1952)

Βασιλεύς της μεγάλης Βρετανίας 1936-1952)

«Ο μεγαλοπρεπής αγών της Ελλάδος υπήρξε η πρώτη μεγάλη καμπή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου».

(Από λόγο του στο Κοινοβούλιο τον Μάιο 1945)

— Φραγκλίνος Ρούσβελτ (1882-1945)

Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής 1932-1945)

«Εις την Ελλάδα παρεσχέθη την 28η Οκτωβρίου 1940 χρόνος τριών ωρών διά ν' αποφασίσει πόλεμον ή ειρήνην, αλλά και τριών ημερών ή τριών εβδομάδων ή και τριών ετών προθεσμία να παρείχετο, η απάντησις θα ήτο η ίδια»

«Οι Έλληνες edίδαξαν διά μέσου των αιώνων την αξιοπρέπειαν. Όταν όλος ο κόσμος είχε χάσει κάθε ελπίδα, ο Ελληνικός λαός ετόλμησε να αμφισβητήσῃ το αήττητον του γερμανικού τέρατος, αντιτάσσοντας το υπερήφανον πνεύμα της ελευθερίας».

(Από ραδιοφωνικό λόγο που εξεφώνησε στις 10/6/1943)

*

«Παιδομάζωμα»

4.

Περαιτέρω, στο κεφάλαιο ένατο του βιβλίου μου αυτού, γίνεται αρκετός λόγος για το λεγόμενο «παιδομάζωμα» που έγινε από τον ΔΣΕ του ΚΚΕ τη χρονική περίοδο από 1946-1949.

Στο παρόν σημείωμά μου συμπληρώνω και τα εξής παρακάτω στοιχεία, τα οποία έγιναν γνωστά στον γράφοντα, μετά την έκδοση του βιβλίου μου αυτού και τα οφείλω, και την ευχαριστώ πολύ, στην καλή κοντοχωριανή μας από Ζέρμα Αγόρω, καθηγήτρια φιλόλογο που κάνει τη διατριβή της τώρα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, πάνω στα θέματα του ΔΣΕ του ΚΚΕ στην επαρχία μας.

Τα στοιχεία αυτά φανερώνουν τα εξής:

Η Επιτροπή του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), που διενεργούσε έρευνα στο μεγάλο και καυτό θέμα της πατρίδας μας, ύστερα από προσφυγή της χώρας μας στον Οργανισμό αυτό, αφού είμασταν μέλος αυτού, πάνω στο λεγόμενο «παιδομάζωμα» από τον ΔΣΕ του ΚΚΕ, αφού πήγε σε πολλά χωριά της επαρχίας μας για να συλλέξει επιτοπίως τις πληροφορίες που χρειάζονταν για ένα τέτοιο απαίσιο ανοσιούργημα – και όντως συνέλεξε τρομερές και συγκλονιστικές μαρτυρίες, το πώς έγινε, έφθασε και στο χωριό μας, το Κεράσοβο, στις 28/10/1948, το οποίο, όπως γνωρίζουμε όλοι μας, επλήρωσε βαρύτατα τον φόρο του αίματος (βλ. βιβλίο μου, έκδοση 2003). Εννέα (9) μητέρες Κερασοβίτισσες κατέθεσαν τα εξής

«Οι κομμουνιστές κατέλαβαν το Κεράσοβο τον Δεκέμβριο του 1947. Η πρώτη ενέργειά τους ήτο η στρατολογία όλων των αρρένων κατοίκων από ηλικίας 14-35 ετών. Όσοι αντέταξαν άρνησιν εξυλοκοπήθησαν αγρίως. Έτσι εξηνάγκασαν να ακολουθήσουν τους συμμορίτες. Στη συνέχεια πήραν όλα τα ζώα του χωριού, υπερβαίνοντά τα 1.000 πρόβατα. Κανείς δεν μπορούσε να αρνηθεί, διότι το στρατόπεδο Φούρκας, το αποκαλούμενο από τους κατοίκους Νταχάου, ήτο πλησίον...».

Σε άλλο σημείωμα της Έκθεσης αναφέρονται επίσης τα εξής:

«Περί τα τέλη Φεβρουαρίου 1948 ήλθον στο χωριόν Κεράσοβον δύο απεσταλμένοι του Μάρκου Βαφειάδη (Καραπάνος και Γιάννης Γκόγκος). Συγκέντρωσαν όλους τους κατοίκους και τους είπαν ότι η “Δημοκρατική Κυβέρνηση” απεφάσισε να στείλη όλα τα παιδιά ηλικίας 3-14 ετών στην Αλβανία, Τσεχοσλοβακία και Ρουμανία. Άπαντες οι κάτοικοι του Κερασόβου ηρνήθησαν και αντεστάθησαν στο βρωμερό αυτό μέτρο. Η απάντησις στην άρνησιν ήτο συλλήψεις, φυλακίσεις, ξυλοδαρμοί και βασανιστήρια. Απήχθησαν 71 παιδιά, τα οποία ωδηγήθησαν εις τα Αλβανικά σύνορα και παρεδόθησαν σε Αλβανούς και πολιτικούς επιτρόπους του ΚΚ της Βαλκανικής. Όλαι αι εξετασθείσαι μητέραι είχαν ζήσει προσωπικώς, η κάθε μια το δράμα της...».

Σε ένα άλλο, τρίτο σημείο της Έκθεσης του ΟΗΕ του 1948, που συντάχθηκε για τα γεγονότα στο χωριό μας, την χρονική περίοδο 1946-1949, ο μάρτυς Ε. Παπαγεωργίου, κάτοικος Κερασόβου και Γραμματέας της Κοινότητάς μας τότε, κατέθεσε τα παρακάτω:

- «Τον Δεκέμβριον του 1947, μετά την κατάληψιν του χωριού υπό των κομμουνιστών, συνελήφθην ως αντιδραστικός (!) και μετήχθην εις στρατόπεδον συγκεντρώσεως Φούρκα. Εκεί εκλήθην να δώσω κατάλογον ονομάτων κατοίκων του χωριού μου που είχαν ψηφίσει κατά το δημοψήφισμα υπέρ του Βασιλέως. Απήντησα στους κομμουνιστάς ότι η ψηφοφορία ήτο μυστική και έτσι δεν εγνώριζα ποίος εψήφισε υπέρ του Βασιλέως.

Οι κομμουνισταί δεν ικανοποιήθησαν από την απάντησίν μου και άρχισαν τα βασανιστήρια διά να αποσπάσουν ομολογίαν. Μου έδεσαν τα χέρια με σχοινιά και με κρέμασαν σε μία σκαλωσιά με τα πόδια απέχοντα από το έδαφος ένα μέτρο. Εκεί κρεμασμένος με έδερναν και με ύβριζαν χυδαιώς. Τα βασανιστήρια κράτησαν μέρες χωρίς φαγητό και νερό.

Είς την κατάστασιν αυτήν εγκατελείφθην μόνος επί τινος ημέρας. Επί 5 ημέρας και νύχται δεν με άφησαν να κοιμηθώ. Με ηνάγκαζαν ακόμη να μετρώ επί ώρας από 1-10 και από 10-1 όρθιος. Όταν εξαντλημένος έπεσα στο δάπεδο με κλειστά μάτια από τρομεράν αϋπνίαν, διά να με κρατήσουν ξύπνιο, μου έθεταν αναμμένα σπέρτα εις τα άκρα των ματιών μου.

Καθ' όλην την διάρκεια της ανακρίσεως ήμην κρεμασμένος εκ των χειρών και εξυλοκοπούμην. Παραμένον ακόμη σήμερα, μολονότι επέρασε ένα χρόνος αιουλαί. Και το αριστερό μου χέρι έχει τελείως αχρηστευθή. Όταν δε εκρεμάσθην διά τρίτην φοράν εκ των χειρών, υπέστην κήλην. Τούτο όμως δεν ημπόδισε τους συμμορίτας να με ξανακρεμάσουν.

Κατά την πέμπτην και τελευταίαν φοράν που εκρεμάσθην από τας χείρας, οι

ΕΝΑ ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΓΙΑ ΤΑ ΘΥΝΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΛΑΓΙΟΥΤΑ ΟΙ ΝΕΟΙ

Τό Παιδομάζωμα τών Κομμουνιστών και πώς έγινε

ΕΜΠΑΙΝΑΝ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΡΠΟΥΣΑΝ ΤΟΝ ΤΡΟΜΟ...

ΣΥΝΕΛΙΞΟΥΜΕ το διάγραμμα μας με τίτλο «Παιδομάζωμα» με νέες φωτογραφίες και εντυπωσιακές μαρτυρίες θα το δείτε στην έκθεσή μας...

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΕΛΤΙΟ... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 20ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 21ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 22ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 23ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 24ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 25ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 26ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 27ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 28ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 29ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 30ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947... ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947...

...και με κρέμασαν σε μία σκαλωσιά με τα πόδια απέχοντα από το έδαφος ένα μέτρο. Εκεί κρεμασμένος με έδερναν και με ύβριζαν χυδαιώς. Τα βασανιστήρια κράτησαν μέρες χωρίς φαγητό και νερό. Είς την κατάστασιν αυτήν εγκατελείφθην μόνος επί τινος ημέρας. Επί 5 ημέρας και νύχται δεν με άφησαν να κοιμηθώ. Με ηνάγκαζαν ακόμη να μετρώ επί ώρας από 1-10 και από 10-1 όρθιος. Όταν εξαντλημένος έπεσα στο δάπεδο με κλειστά μάτια από τρομεράν αϋπνίαν, διά να με κρατήσουν ξύπνιο, μου έθεταν αναμμένα σπέρτα εις τα άκρα των ματιών μου. Καθ' όλην την διάρκεια της ανακρίσεως ήμην κρεμασμένος εκ των χειρών και εξυλοκοπούμην. Παραμένον ακόμη σήμερα, μολονότι επέρασε ένα χρόνος αιουλαί. Και το αριστερό μου χέρι έχει τελείως αχρηστευθή. Όταν δε εκρεμάσθην διά τρίτην φοράν εκ των χειρών, υπέστην κήλην. Τούτο όμως δεν ημπόδισε τους συμμορίτας να με ξανακρεμάσουν. Κατά την πέμπτην και τελευταίαν φοράν που εκρεμάσθην από τας χείρας, οι

βασανισταί μου απέκοψαν το σχοινί που με κρατούσε και κατέπεσα από ύψος τεσσάρων ποδών εις το έδαφος. Τούτο επεδείνωσε την κήλη μου και μου προκάλεσε φρικτούς πόνους.

– Τον Ιανουάριο του 1948 αφέθην ελεύθερος κατόπιν της δοθείσης δήθεν “αμνηστίας” μετά την αποτυχία των κομμουνιστοσυμμοριτών να καταλάβουν την Κόνιτσα. Όταν οι απαγωγείς ήλθαν να απαγάγουν το τέκνον μου, μόλις διεπίστωσαν ότι αυτό ήτο σοβαρά άρρωστον, το εγκατέλειψαν...».

Επάνω στα τρία αυτά σημεία της Έκθεσης του ΟΗΕ στις 28/10/1948, που αφορούν το χωριό μας, πρέπει να γίνουν τα εξής σχόλια-παρατηρήσεις:

Στο πρώτο από αυτά, πρέπει να γραφεί ότι ο ΔΣΕ του ΚΚΕ στο χωριό μας, το Κεράσοβο, το κατέλαβε στις 10-12 Αυγούστου του 1947, τότε που όλοι οι άντρες κάτοικοι ήταν, λόγω καλοκαιριού εκεί, στα σπίτια, στις φαμελιές τους, στις δουλειές του καλοκαιριού και όχι όπως κατέθεσαν (αναληθώς) τον Δεκεμβριο μήνα του 1947. Αν ήταν έτσι, τότε οι άντρες του χωριού μας θα ήταν στο «ταξίδι» για δουλειές, όπως συνηθίζονταν, και θα απέφευγαν την βιαία επιστράτευσή τους από τον ΔΣΕ, τουλάχιστον οι περισσότεροι, πλην των συμπαθούντων το ΚΚΕ, από τους 120-130 από αυτούς.

Όσον αφορά τα ζώα (μικρά-μεγάλα) πράγματα τα πήραν βιαίως, ολόκληρο κοπάδι του βοσκού Σελτσιώτη Σπύρου (Κριεώνη) ή λίγα – λίγα κατά τη διάρκεια της «κατοχής» του χωριού μας από τον ΔΣΕ (1947-1948) από τα οικόσιτα των κατοίκων, διπλάσια δε από τις «εθνικόφρονες» οικογένειες, λόγω της αντίθεσης των πολιτικών πεποιθήσεών τους, προς τις συμπαθούσες το ΚΚΕ.

Όσον αφορά το «Νταχάου» της Φούρκας, αυτό ήταν το μοναστήρι, ή αλλιώς «κάπου», όπου εκεί ήταν ο τόπος της «ιεράς εξετάσεως» του μεσαίωνα. Τόπος βασανιστηρίων και μαρτυριών ήταν και τ' άλλο μοναστήρι της Ζέρμας. Περί αυτών έχουν γραφεί ήδη στο βιβλίο μου.

Τώρα, όσο για το «παιδομάζωμα» στο χωριό μας, το έχω γράψει και τονίσει στο βιβλίο μου, ότι εξαναγκασμός και βίαρη αρπαγή των 71 παιδιών του χωριού μας δεν έγινε, ίσως σε άλλα χωριά, είναι αναληθές αυτό που κατέθεσαν στην Επιτροπή του ΟΗΕ οι Κερασοβίτισσες εννέα (9) μητέρες.

Οι γονείς των παιδιών αυτών πείσθηκαν από τους απεσταλμένους του Μάρκου Βαφειάδη, Καραμάνο και Γκόγκο, για τα «καλά του Αβραάμ και του Ισαάκ, που περίμεναν τα παιδιά τους, αν τα έστελναν στον “Ανατολικό παράδεισο”». Ίσως κάποιες οικογένειες των συμπαθούντων το ΚΚΕ να πείστηκαν από τους απεσταλμένους να στείλουν τα παιδιά τους, δίνοντας έτσι αυτές το καλό παράδειγμα, να τις μιμηθούν δηλαδή και άλλες οικογένειες. Αν συνέβαινε το αντίθετο τότε και ο γράφων θα είχε πάει και αυτός στο «παιδομάζωμα», πράγμα που δεν έγινε.

Τέλος, στο τρίτο σημείο της Έκθεσης του ΟΗΕ (κατάθεση Ε. Παπαγεωργίου), εδώ έχω να παρατηρήσω, μάλλον να απαντήσω με μια ερώτηση. Αφού τον Ιανουά-

ριο του 1948 ο ανωτέρω αφέθηκε ελεύθερος, λόγω της δοθείσης «αμνηστίας», τότε γιατί δεν εφαρμόσθηκε αυτή και για τους κρατούμενους, αργότερα, πολιτικούς κρατούμενους στο «Νταχάου» ή «κάπου» της Φούρκας, Γιώργο Κ. Σαμαρά, Γούλη Πασιά, Δημήτρη Νάκο, Ευάγγελο Ζήκα, Θόδωρο Κουκούμη;

Είναι μια εύλογη ερώτηση που την απάντηση ασφαλώς και θα την πάρουμε κάποια ημέρα, παρελθόντος του χρόνου, όπως και στην άλλη ερώτηση, ποιοι Κερασοβίτες άντρες του ΔΣΕ του ΚΚΕ έβαλαν τις νάρκες στο Νταμπακόμηλο της Μόλιστας και σκότωσαν τους συγχωριανούς μας Γκοντούλη Δημήτρη, Πασιά Κλεοπάτρα, Ντούλινα Κυράτσω και Σκαλωμένο Χρήστο; Τίποτε δεν μένει κρυφό σ' αυτή τη ζωή. Το μυστικό θα γίνει κάποια μέρα γνωστό. Θα τους μάθουμε τους φονιάδες, το σχοινί ξετυλίγεται ήδη, πήρε το δρόμο του...

*

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Ίδρυση Νεοελληνικού Λαογραφικού Μουσείου

1.

Με τον Τάκη Φασούλη μας συνδέει από τα παλιά χρόνια μια καλή γνωριμία, η οποία σιγά-σιγά έχει μετατραπεί, κυρίως τον τελευταίο καιρό, σε μια θερμή φιλία, αφού μας συνδέει ο ένθερμος ζήλος και η αμέτρητη αγάπη μας για τους γενέθλιους τόπους μας, τα ακριτικά μαστοροχώρια της Κόνιτσας, Κιράσοβο και Λυκόρραχη, τώρα Κεφαλοχώρι.

Τον τελευταίο χρόνο, κυρίως τον χειμώνα και την άνοιξη, πού μας βρίσκεις, πού μας χάνεις στα Μουσεία και στις αρχαιότητες της Αθήνας. Ο φίλτατος Τάκης φέρει στην πλάτη του μόνιμα ένα φορητό σάκο. Τι περιέχει; Παντός είδους χαρτιά, από βιβλία, κυρίως εκείνα που γράφουν για τα χωριά της Κόνιτσας, χάρτες, εικόνες, διαφημίσεις, μικρά αντικείμενα με παραστάσεις της αγροτικής ζωής κ.λπ. Το πρωί είναι κενός και το μεσημέρι έχει γεμίσει. Μανιώδης συλλέκτης, ερωτευμένος σφόδρα με τον γενέθλιο τόπο του, το χωριό του. Εγώ έναν παλιό χαρτοφύλακα με το ίδιο περιεχόμενο.

Από την πρώτη στιγμή, όταν τον πρωτοσυνάντησα με τον φορητό αυτόν σάκο, μου γέννησε την ερώτηση, τι τον χρειάζεται, σε τι ωφελεί να τον φορτώνεται; Μου έλυσε την απορία με αυτά που προέγραψα και τα οποία όλα αυτά τα αντικείμενα τα αξιολογεί στο σπίτι του και όσα είναι του ενδιαφέροντός του τα πηγαίνει στο χωριό του, στο Κεφαλοχώρι, όπου το πατρικό του σπίτι, το έχουν ήδη μετατρέψει σε ένα Νεοελληνικό Λαογραφικό Μουσείο. Έμεινα κατάπληκτος και άφωνος για αυτή του τη δραστηριότητα την οποία δεν εγνώριζα. Έτσι εξηγείται η σχεδόν καθημερινή ενασχόλησή του εδώ στην Αθήνα. Δεν έμενε άλλο παρά να τον συγχαρώ θερμά για αυτή του την ωραιότατη, θαυμάσια από κάθε άποψη ενασχόλησή του και από μέσα μου ζήλεψα, αυτή είναι η αλήθεια και του υποσχέθηκα το καλοκαίρι που θα ανέβω στην αετοφωλιά του Σμόλυγκα, στο χωριό μου, στο Κιράσοβο, θα πήγαινα να επισκεφθώ το χωριό του και να ιδώ και να θαυμάσω από κοντά, άμεσα, το θαυμάσιο και αξιόλογο αυτό δημιούργημα του εξαιρετικού φίλου μου και συμπατριώτη Τάκη Φ. Φασούλη. Ας μην ξεχνούμε ότι είμαστε και

«σύγαμπροι» της Μόλιστας, από τις γυναίκες μας, Φρειδερίκη Παπαδημητρίου και Διαλεχτή Μακαρίου.

Έτσι στις 17 Αυγούστου 2006, ο γράφων με τη γυναίκα του και τον πρωτοξάδερφό του Κώστα Αρ. Εξάρχου και τη γυναίκα του Αγλαΐα, αποφασίσαμε να πραγματοποιήσουμε την υπεσχημένη επίσκεψη στο Κεφαλοχώρι, στο Νεοελληνικό Λαογραφικό Μουσείο, το οποίο έχει συσταθεί και λειτουργεί ως αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ» των Δημήτρη Φ. Φασούλη και Δημήτρη Βασ. Φασούλη και χάριν συντομίας θα έχει τον τίτλο «ΦΙΛΟΙ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΦΑΣΟΥΛΗ», εφόσον την ημέρα αυτή θα ήταν εκεί και ο ίδιος ο ιδρυτής, ο δημιουργός του, ο «τρελός», όπως τον αποκαλούν οι συγχωριανοί του.

Και δεν έχουν άδικο καθόλου, γιατί η δημιουργία του ήταν μια «τρέλα», λόγω της μεγάλης ποικιλίας των εκθεμάτων του. Μας ξενάγησε ο ίδιος, καταχαρούμενος και γελαστός για το αξιοθαύμαστο, πράγματι έργο τους. Είναι αδύνατο να περιγράψει κάποιος τα εκθέματα όλα του Λαογραφικού Μουσείου. Μείναμε και οι τέσσερις έκθαμβοι και έκπληκτοι για όσα βλέπαμε και θαυμάζαμε.

Τα τέσσερα πρωτοξαδέρφια στο Λαογραφικό Μουσείο «Φασούλη» εν μέσω των πλουσίων εκθεμάτων του.

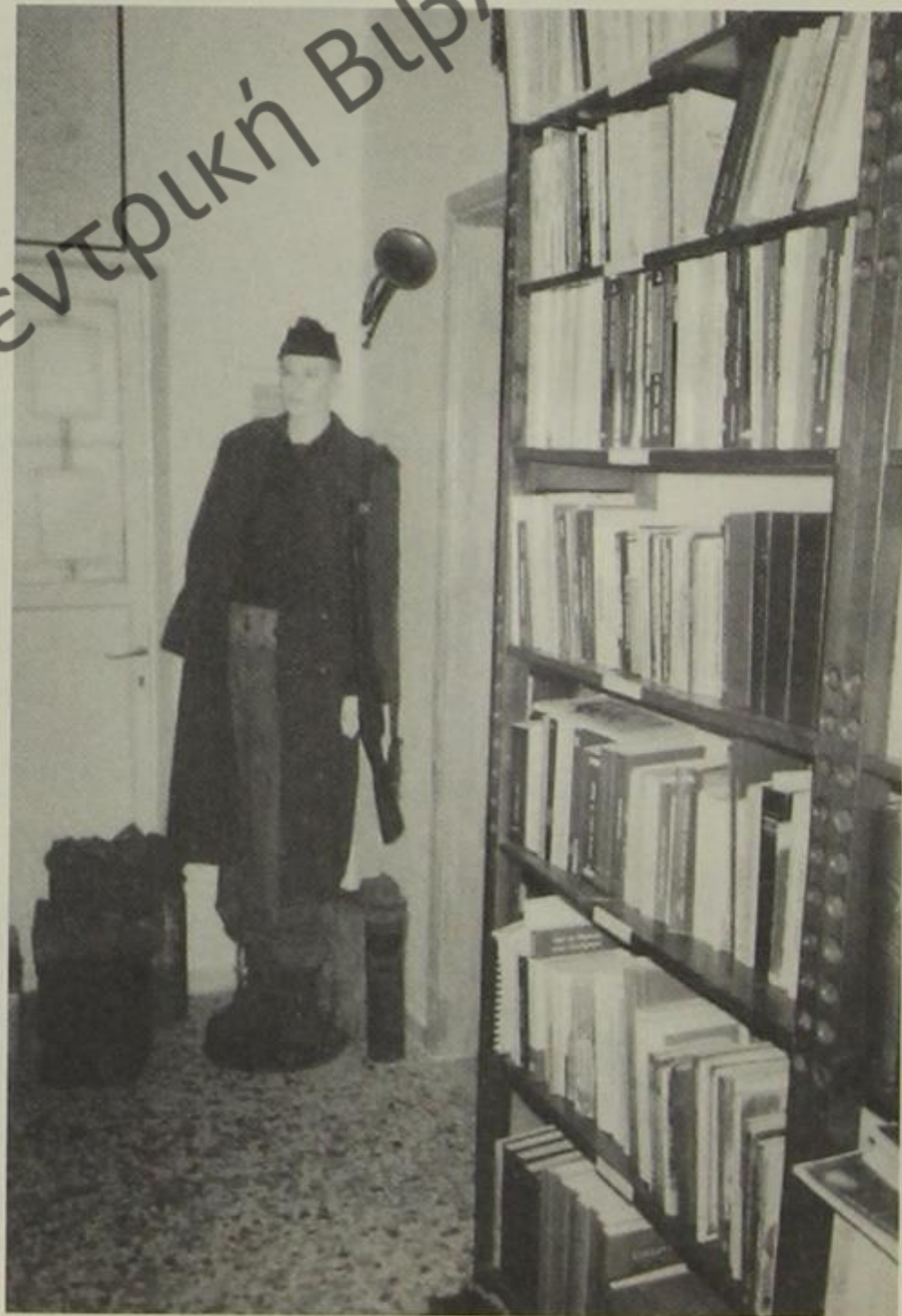
Οι πρωτοξάδερφες Αγλαΐα Κ. Εξάρχου και
Φρειδερίκη Δ. Σαμαρά, στο Μουσείο Φασούλη.

Μουσείο Βασούκη - Κεφαλοχώρι.

Μουσείο Βασούκη Κεφαλοχώρι.

*

Η ταυτότητα του χωριού μας και η κοινωνική αλλαγή

2.

Με αυτόν τον τίτλο αρχίζει το δέκατο τρίτο κεφάλαιο το βιβλίο μου, έκδοσης 2003, «Μνήμες – Διηγήσεις από 1940 και μετά». Εκεί έχουν καταγραφεί, με αρκετή σαφήνεια, το σπίτι και η οικογένεια στο χωριό μας τα παλιά χρόνια του 1960, όπου τα δύο αυτά πράγματα αποτελούσαν κέντρο της ατομικής ταυτότητας και γίνεται μια γενική ανάλυση αυτών. Γίνεται επίσης ειδική αναφορά στην φωνητική παράδοση της μουσικής του χωριού μας, μέσω της προφορικής και ακουστικής παράδοσης από πάππου προς πάππον, από πατέρα προς πατέρα κ.ο.κ.

Τα τραγούδια της δημοτικής, λαϊκής μας παράδοσης περιγράφονται σαν να ήταν «κληρονομιά» από τους συγγενείς και τους συγχωριανούς, «η μητέρα μου συνήθιζε να τραγουδάει, έτσι και γω τραγουδάω».

Κατά την άποψη πολλών, συγκεκριμένοι άνθρωποι εκλέγονται από τη φύση ή τον χαρακτήρα να μαθαίνουν να τραγουδούν εύκολα, καλά και να «οδηγούν» και τους άλλους. Οι ηλικιωμένοι συγχωριανοί μας έχουν αφομοιώσει τα δημοτικά μας τραγούδια, κυρίως στη νιότη τους, μέσα στις διάφορες τελετουργίες, γάμους, βαπτίσεις, εορταστικές γιορτές, πανηγύρια κ.λπ.

Οι γενιές οι παλιές που έχουν βιώσει και οι οποίες γέννησαν την δημοτική λαϊκή μουσική έχουν φύγει και δεν έχουμε πλέον μαρτυρίες. Ελάχιστες έχουν απομείνει στο χωριό μας. Είναι είδος «εν ανεπάρκεια», δυσεύρετο και αυτές που έχουν απομείνει τείνουν να εξαλειφθούν. Μόνο οι γενιές των δεκαετιών από 1930 και μετά κρατούν λίγο ακόμα.

Αυτά που περιέγραψα, έχουν ξεκινήσει, όπως γράφεται και στα προλεγόμενά μου του βιβλίου αυτού, από πολύ πάθος και αγάπη στην ιστορία και στην λαογραφία του χωριού μας. Ήταν μεγάλη θέληση για να παρουσιαστεί ο κρυμμένος θησαυρός του χωριού μας, του γενέθλιου τόπου μας, ώστε να γνωρίσουν όλοι οι συγχωριανοί μας Κιρασοβίτες και απόδημοι της ξενιτιάς, το υπέροχο πνεύμα, το μεγαλείο της ψυχής των προγόνων μας, της Λόγγας, του Πέρα Μαχαλά και του Ριαχόβου, των πανάρχαιων εκείνων φυλών του Σμόλυγκα, Λύγγων, Τραγασσαίων και Μολοσσών.

Τέτοιο πνεύμα «αθάνατο» των προγόνων μας, οδηγητικό θα έλεγα, έχει σήμερα ανάγκη ο νεοέλληνας Κιρασοβίτης, ασχέτου τόπου διαμονής (Ελλάδα – εξωτερικό), το χρειάζεται η Κιρασοβίτικη κοινωνία και η σύγχρονη Ελλάδα μας.

Στο σημείο αυτό θέλω για μια ακόμη φορά να εκφράσω με όλη μου την καρδιά, τις ευχαριστίες και τον μεγάλο σεβασμό μου προς όλους εκείνους που με βοήθησαν στο να καταγράψω τα πέντε μου αυτά βιβλία. Από πάρα πολλούς συγχωριανούς, τόσο Κιρασοβίτες, αλλά και από τη Μόλιστα βρήκα ανταπόκριση, συμπαράστα-

ση. Ανταποκρίθηκαν με χαρά και ευχαρίστηση στα όσα τους ζήτησα να μάθω, να συγκεντρώσω πληροφορίες ή να επαληθεύσω αυτές. Το μεγάλο ευχαριστώ, τέλος, ανήκει στον γαμπρό μου, από την αδερφή μου Λευκοθέα, Μήτσιο ΜΑΝΕΚΑ, ένας από τους τελευταίους εναπομείναντες καλούς παραδοσιακούς λαϊκούς τραγουδιστές της Δημοτικής μας και Κιρασοβίτικης Μουσικής, ο οποίος μου υπαγόρευσε και κατέγραψα έξι (6) παλιά Κιρασοβίτικα δημοτικά λαϊκά τραγούδια, ανέκδοτα τα περισσότερα μέχρι σήμερα, τα οποία τραγουδάει πολύ θαυμάσια, αποσπώντας τα συγχαρητήρια όλων μας, κατά την τελευταία εκδρομή της Αδελφότητας, στις 4 Ιουνίου 2006, στη Λίμνη Μέγδοβα (Πλαστήρα) και Μετέωρα Καλαμπάκας.

Τα τραγούδια αυτά με πολύ περηφάνεια τα καταγράφω σ' αυτό εδώ το «Συμπλήρωμα», πέμπτο βιβλίο μου.

*Το ζευγάρι Δημήτρης-Λευκοθέα Μανέκα,
Αύγουστος 2006 στην αυλή του σπιτιού μας*

1. Ο παπα-Γιώργης

Άντε από μικρός στα γράμματα
 λε παπα-Γιώργη μου, μικρός στα πινακίδια,
 και τώρα στα γηράματα, λε παπα-Γιώργη μου
 αρματωλός και κλέφτης.

Όλα τα κάστρα πάτησες λε παπα-Γιώργη μου
 και όλα τα μοναστήρια
 του Βαρλαάμ το κελί, λε παπα-Γιώργη μου
 δεν μπόρεσες να το πατήσεις.

Τρογύρω-γύρω τόφερνες, λε παπα-Γιώργη μου.
 Τρογύρω – γύρω φέρνεις.
 Κατέβα κάτω μωρέ γούμενε, λε παπα-Γιώργη μου
 να μας ξομολογήσεις
 τα κρίματά μας Γιώργη μου είναι πολλά...

*

2. Ο Κοντοθυμιάκος

Όσα κακά κι αν έκαμες, κοντοθυμιάκο μου,
 όλα συμπαθισμένα κι ένα κακό που έκαμες
 κοντοθυμιάκο μου, συμπαθισμό δεν έχει
 που χάλασες, Θύμιο μου, τις φυλακές.

Αυτές που χάλασες τις φυλακές, κοντοθυμιάκο μου,
 της Λάρισας τα μπουντρούμια.
 Τη μέρα νύχτα έκαμες, κοντοθυμιάκο μου,
 τη νύχτα μέρα κάνεις
 και στο Ζαγόρι, Θύμιο μου, έφεγγες...

*

3. Ο Γιωργάκης

Αχ, δώδεκα χρόνια στη Βλαχιά
Γιώργη μου και μια βραδιά στο σπίτι
Λε-λε Γιωργάκη μου.

Σηκώνομαι, λε-λε, η μαύρη το πρωί
Δεν βλέπω τ' άρματά σου
Λε-λε Γιωργάκη μου

Και παίρνω δίπλα-δίπλα τα βουνά
δίπλα τα κορφοβούνια
λε-λε Γιωργάκη μου...

*

4. Ο Θανασούλας

Άντε να θυμάστε γέροντες
γέροντες Ραψανιώτες
Άντε πούν' τα χαρτιά που στείλατε
στον καπετάν Τασούλα.

Άντε από 'ξω γράφει υπογραφή
και μέσα λέει γράμμα.
Άντε να 'ρθείς - να 'ρθείς Τασούλα μου
να 'ρθείς να προσκυνήσεις.

Όρσε μη σου χαλάσουνε το γιο
το μικρό Κωνσταντάκι.
Τασούλας μόλις τα' άκουσε
πολύ του κακοφάνει,

Πιάνει και ζώνει τ' άρματα
και το λαμπρό σπαθί του
και παίρνει δίπλα τα βουνά
δίπλα τα κορφοβούνια...

*

5. Δεν κλαίτε μαύρα δέντρα

Δεν κλαίτε μαύρα δέντρα
 και σεις μαύρα κλαριά.
 Και συ βρε Χατζηχρήστο
 δεν το 'πραξες καλά,
 αχ δεν το 'πραξες καλά.
 Που άφησες τους Αρβανίτες
 αχ, λημούρια στα χωριά
 αχ, λημούρια στα χωριά.

Αχ, μας πήραν δυο κορίτσια,
 μας πήραν δυο κορίτσια,
 αχ, μέσα από τα Μπουδανιά.
 Αχ, τόνα το λέν' Λένη
 αχ τ' άλλο Κωνσταντινιά
 αχ τ' άλλο Κωνσταντινιά.

Στα Γιάννινα τα πάν'
 στα Γιάννινα τα πάν'
 μέσα στον Αλή πασά,
 αχ, μέσα στον Αλή πασά.
 Αχ, χαλάλι σου βρε μπιρομί
 που μου 'φερες και αυτά
 αχ, που μου 'φερες κι αυτά.

*

6. Ασημόκουπα

Με αυτή την ασημόκουπα
θέλω να πιω πέντ' έξι
με αυτή την ασημόκουπα
θέλω να πιω πέντ' έξι.

Άντε από μικρός ορφάνεψα
από μάνα και πατέρα
άντε από μικρός ορφάνεψα
από μάνα και πατέρα
άντε και πήγα και ρογιάστικα
σε μια κυρά Βουλγάρα,
άντε και πήγα και ρογιάστικα
σε μια κυρά Βουλγάρα.

Άντε δώδεκα χρόνους έκανα,
στα μάτια δεν την είδα,
άντε δώδεκα χρόνους έκανα
στα μάτια δεν την είδα
και πάνω στα δεκατέσσερα
τη βλέπω στο παζάρι,
και πάν' στα δεκατέσσερα
τη βλέπω στο παζάρι.

Άντε δώσ' μ' κυρά τη ρόγα μου
δώσ' μ' τη δούλεψή μου,
δώσ' μ' τη δουλεψή μου,
άντε μου στείλαν' τα' αδέρφια μου
να πάω να με παντρέψουν
να πάω να με παντρέψουν...

*

Με την ευκαιρία τούτη εδώ, ο γράφων επιθυμεί και πάλι να ευχαριστήσει θερμά τον γαμπρό του Δ. Μανέκα που τον Μάιο του 2003 έστειλε μια επιστολή του προς την τότε Σύνταξη του περιοδικού μας, που δημοσιεύτηκε στο Νο 86/2003 περιοδικό μας και στην οποία έγραφε τα εξής:

– Γράμματα γνωρίζω μόνο του Δημοτικού Σχολείου, δεν ευτύχησα να μάθω περισσότερα, λόγω της ορφάνιας, αφού ο πατέρας μας Νικόλας Μανέκας πέθανε στην Αίγυπτο νέος άντρας (38 ετών) αφήνοντας πίσω του χήρα γυναίκα με τέσσερα παιδιά, αλλά και των πολέμων. Πλην όμως η μόρφωση γενικά με τη γνώση, το μάθημα πολλών ιδεών, διαφέρουν πάρα πολύ μεταξύ τους. Αυτή, έστω, η μόρφωσή μου, μου επέτρεψε να διαπιστώσω αυτά:

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια, το τιμόνι στη Διοίκηση της Αδελφότητάς μας, που ήταν πράγματι τα πιο δύσκολα, λόγω, «Καποδίστρια» και απογραφής πληθυσμών (2001), ήταν στα χέρια, όπως όλοι μας παραδεχόμαστε σήμερα, ένα αξιότιμο, τίμιο και δουλευτόδικο Διοικητικό Συμβούλιο που έφτιαξε τόσα αξια έργα στο χωριό μας, που όλοι μας γνωρίζουμε πολύ καλά. Πέραν αυτών, εγώ θέλω να τονίσω και το άλλο σπουδαίο έργο του Προέδρου μας τότε, καμιά σχέση που είναι κουνιάδος μου, που είναι η συγγραφή τεσσάρων βιβλίων του, χίλια αντίτυπα, που μοιράστηκαν στους συγχωριανούς μας ΔΩΡΕΑΝ, που αφορούν την τόπική μας Ιστορία, ήθη και έθιμα του χωριού μας και που κανένας γραμματισμένος δεν είχε τολμήσει να γράψει μέχρι ώρα. Και όλα αυτά με έξοδα-δαπάνες δικές του, ατομικές και όχι της Αδελφότητάς μας, που εγώ τις υπολογίζω τουλάχιστον σε τρία εκατομμύρια δραχμές, εκτός του κόπου και μόχθου του ιδίου, μόνο τυπογραφικά. Δεν φτάνει αυτό, από το πρώτο βιβλίο του, το ταμείο της Αδελφότητάς μας εισέπραξε και 270.000 δραχμές από τη διάθεση ορισμένου αριθμού (135) στην συμβολική τιμή των 2.000 δρχ. έκαστο. Να προσθέσω ακόμη ότι όλη την τετραετία αυτή, αλλά και τώρα ακόμη που γράφονται οι γραμμές αυτές, η σύνταξη της ύλης, το γράψιμο αυτής, η επιμέλεια και η εν γένει διεκπεραίωση του περιοδικού μας, είναι έργο δικό του, τουλάχιστον κατά 80-90%.

Γιατί τα έγραψα αυτά; Το έκανα γιατί έτσι το ένιωσα μέσα μου, στην καρδιά μου, αλλά προπαντός το καλό του παράδειγμα, να το μιμηθούν και άλλοι γραμματισμένοι του χωριού μας. Δόξα το Θεό, σήμερα έχουμε πάρα πολλούς από δαύτους, πλην όμως απουσιάζουν και αυτό είναι ντροπή μας. Αυτά τα λίγα...

Με εκτίμηση
Το μέλος Δημ. Μανέκας

*

Μια αφιέρωση – Έπαινο

3. Η Αδελφότητα Αθηνών-Αττικής από την ίδρυση και την λειτουργία της το καλοκαίρι του 1959 μέχρι σήμερα, έκλεισε χρόνο ζωής 46 ολόκληρα χρόνια, μεστά κοινωνικής Κερασοβίτικης και όχι μόνο, δράσης-προσφοράς τόσο για τους μόνιμους κατοίκους του χωριού μας, όσο και για τους απόδημους Κερασοβίτες-τισσες της Ελλάδας και του εξωτερικού. Η εθελοντική προσφορά των Κερασοβιτών-τισσών και στις τρεις Αδελφότητες, Αθηνών, Κιάτου Κορινθίας και Ιωαννίνων μέχρι σήμερα είναι αξιοζήλευτη και αξίζει κάθε καλό λόγο και έπαινο. Ο καθένας προσφέρει το καταδύναμη, πλην ελαχίστων, δακτυλοδεικτούμενων, που ενώ μπορούν να προσφέρουν, δεν το κάνουν, αρκούμενοι δυστυχώς σε σχόλια πικρά, προφανώς για λόγους που αυτοί γνωρίζουν. Αυτοί δεν πρέπει να λογίζονται, να θεωρούνται γνήσιοι, αληθινοί απόγονοι των ηρωικών προγόνων μας Κερασοβιτών – Περαμαχαλιωτών – Ραχοβιτών. Μια τέτοια καθόλα αξιέπαινη-ζηλευτή εθελοντική προσφορά προς τις Αδελφότητές μας, είναι τρεις σχεδόν μέχρι τώρα δεκαετίες, είναι αυτή της Κερασοβίτισσας της κυρίας Βασιλικής (Βάσως) Ηλία ΤΕΛΠΗ-ΚΟΝΤΟΖΗΣΗ, καθηγήτριας γυμναστικής των Δημοσίων Λυκείων-Γυμνασίων.

Πάντα πρόθυμη, με αγάπη και ζεστή Κερασοβίτικη καρδιά, προσφέρει τον καλύτερο εαυτό της, στο να μαθαίνει και να διδάσκει τους Κερασοβίτικους και όχι μόνο, παραδοσιακούς λαϊκούς χορούς, στο χορευτικό Όμιλο των Αδελφοτήτων μας, που αποτελείται από μικρά, μεγαλύτερα παιδιά και ενήλικες άνδρες και γυναίκες.

Τα χορευτικά του Κερασοβίου έχουν διακριθεί ιδιαίτερα και έχουν καταχειροκροτηθεί σε όλες τις εμφανίσεις τους, αποσπώντας κολακευτικά σχόλια, τόσο για τις πανέμορφες ανδρικές και γυναικείες πλουμιστές παραδοσιακές φορεσιές τους, όσο και για τη χάρη, την τεχνική και την ομορφιά κατά την εκτέλεση των Ηπειρωτικών χορών. Είναι το «καλοκαίρι» του χωριού μας, είναι το μαργαριτάρι προσφοράς στην δημοτική μας Κερασοβίτικη παράδοση.

Με αυτές τις λίγες λιτές γραμμές, ο γράφων που εχρημάτισε επί χρόνια Πρόεδρος της Αδελφότητάς μας και συνεργάστηκε άψογα με τα μέλη του χορευτικού μας Ομίλου και τραγουδιών, θέλει να ευχαριστήσει, και δημόσια για ακόμα μια φορά, θερμά και εγκάρδια την Κερασοβίτισσα Κυρία Βάσω Τέλλη Κοντοζήση, για τις προσφερθείσες και προσφερόμενες τρεις δεκαετίες τώρα εθελοντικές υπηρεσίες της στις τρεις Αδελφότητές μας. Εύχεται ο καλός Θεός μας να της χαρίζει υγεία, προκοπή και ευτυχία στη ζωή της.

Ακόμη δεν παραλείπει, συνάμα, να ευχαριστήσει και να επαινέσει όλες τις κυρίες, τις κοπέλες, τα αγόρια και τους άντρες του χωριού μας που πρόθυμα και με αγάπη πολύ πρόσφεραν και προσφέρουν όλοι τους τις εθελοντικές υπηρεσίες τους στις Αδελφότητές μας. Ονόματα δεν γράφει για να μην παρεξηγηθεί.

Πάντα δικός σας.

*

4. Στην σημερινή θέση του Βυθού Κοζάνης στα 1550-1600 υπήρχαν 5-6 οικογένειες. Με τον καιρό εγκαταστάθηκαν εδώ και οι διάσπαρτες οικογένειες από τις παρακάτω τοποθεσίες:

«ΧΡΑΠΑ» του Μπίμπου

«ΚΕΡΑΣΙΑ» του Δουμουσιάρη

«ΚΟΔΡΑ» του Τζούγκραβου

«ΝΤΙΜΙΛΑΓΚΟ» του Κατσουγιάννη, Παπαγιώτα, Τζαμπίρη, Μπασογιάννη

«ΚΑΝΑΒΙΑ» του Σταμουλά

Επίσης εδώ εγκαταστάθηκαν και οι οικογένειες από τα παλιοχώρια (όταν λέμε παλιοχώρια εννοούμε τοποθεσίες που κάποτε κατοικούνταν, που υπήρχαν κάποια χωριά, τα οποία έσφυζαν από ζωή και καταστράφηκαν από κάποια αιτία. Η αιτία αυτή ήταν η υποδούλωση της χώρας μας στην τουρκική αυτοκρατορία, όπου επικρατούσε παντού η καταστροφή και η ερήμωση. Η σκλαβιά ήταν σκληρή και ανυπόφορη, οι χριστιανοί βρίσκονταν σε διαρκή διωγμό και απωθούνταν από τα πεδινά και εύφορα μέρη προς τα βουνά. Τα βουνά, τα' απρόσιτα μέρη αποτελούσαν το καταφύγιο των χριστιανικών πληθυσμών, για να αποφύγουν τους εξευτελισμούς. Έτσι έκρυψαν τα χωριά σε χαράδρες και κακοτράχαλα βουνά εκεί όπου μπορούσαν να νιώσουν ελεύθερα τον εαυτό τους). Αλλά και εκεί δεν έβρισκαν ησυχία από τις τουρκαρβανίτικες επιδρομές και ασυδοσίες.

«ΙΣΚΙΟΝΤΟΛΟΣ» (Εσκι Ντόλος: παλιός Ντόλος). Ανατολικά του Βυθού υπήρχε αυτό το μικροχώρι, όπου κατοικούσαν 4-5 οικογένειες, με εκκλησία των Ταξιαρχών. Αυτές ήταν: Κουβάτη, Πιτσιρικό, Τσιούμα και Φίλιου.

«ΦΤΕΡΗ» Δυτικά του Βυθού στους πρόποδες του προφήτη Ηλία υπήρχε το χωριό Φτέρη αγνώστου αριθμού σπιτιών και καταστράφηκε στα 1630-40. Εκκλησία είχε των Ταξιαρχών όπου και το νεκροταφείο. Εκεί σήμερα υπάρχουν ερείπια και το εκκλησάκι των Ταξιαρχών. Οι οικογένειες: Γύλα, Καραδήμου, Γκάσταρη, Λύτρα και Νικόδημου εγκαταστάθηκαν στο Βυθό και δημιούργησαν κεντρική συνοικία Βαρόσι.

«ΚΑΛΟΓΡΙΤΣΑ»: Ανατολικά του Βυθού υπήρχε το χωριό Καλογρίτσα. Είχε είκοσι σπίτια και εκκλησία Αγίου Γεωργίου, όπου και νεκροταφείο. Οι οικογένειες Αγακίδη – Παπαγάκου, Αγορίτσα, Γεράση, Τσιουλή εγκαταστάθηκαν στο ΒΥΘΟ και δημιούργησαν τη συνοικία «ΜΑΡΚΑΤΑΔΕΣ». Η οικογένεια Πούλιου κατέφυγε στον Αυγερινό. Πήγαν οι Τούρκοι και έκαψαν το χωριό στα 1722, Τότε που καταστράφηκε και το Παλιοριμμήνι. Η Καλογρίτσα φέρεται γραμμένη στον Κώδικα της Ζάβορδας στην πρώτη γραφή (1534) με ένα βαφτιστικό όνομα, καθώς και δεύτερη (1692) με τέσσερα: «23 Καλογερίτσα ¼». Ο Μητροπολίτης Σισανίου Νεόφυτος το

χωριό το αναφέρει σαν παλιοχώρι στα 1797. Εκεί στο παλιοχώρι υπάρχουν ερείπια των σπιτιών και της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου. Με την διάνοιξη αγροτικού δρόμου αποκαλύφθηκαν μαγειρικά σκεύη: κατσαρόλες, κακαβούλια, γόστες, πισροστιές κ.λπ.

«ΖΑΛΤΣΙ»: Ανατολικά του Βυθού υπήρχε το χωριό Ζάλτσι που αριθμούσε γύρω στις είκοσι οικογένειες. Ενοριακή εκκλησία είχε της Παναγίας όπου και το Νεκροταφείο (ανανεωμένη σήμερα). Εδώ αποκαλύφθηκαν κυβωτιόσχημοι τάφοι. Το Ζάλτσι είχε εκκλησία του Αγ. Αθανασίου (ανανεωμένο) και του Αγ. Νικολάου σε ερείπια. Κατά την παράδοση πέρασε από το Ζάλτσι ο γιός των σκλάβων, ο Πατρο Κοσμάς, στην Τρίτη περιοδεία του (1795-97). Ο Πατρο-Κοσμάς αφού μίλησε στους Κωνσταντιζιώτες, στη θέση «Σταυρό» όπου έμπηξε ξύλινο Σταυρό και που υπάρχει εικονοστάσι τους Αγίου, κατηφόρισε για το Ζάλτσι. Για να επισκεφθεί ο Πατρο-Κοσμάς το Ζάλτσι, στα 1775 -77, θα πει πως το χωριό υπήρχε και πρέπει να καταστράφηκε στην δεκαετία 1780-90 από τους Αρβανίτες, γιατί ο Μητροπολίτης Σισανίου Νεοφύτος στα 1797 το αναφέρει στον κατάλογο των χωριών της επαρχίας του, ως Παλιοχώρι μαζί με την Καλογρίτσα: «Κωμόπολις Κωνσταντζικόν. Πλησίον δε τούτου Καλογρίτσα και Ζάλτσι παλιοχώρια. Με την καταστροφή το χωριού μερικοί πήγαν στον Αυγερινό, Μεσόλογγο, Λευκοθέα, μερικοί σε άγνωστο μέρος και στο Βυθό εγκαταστάθηκαν οι οικογένειες: Μογιάνη, Πλιάτσικα, Αραγιά, Παπαγιώτα, Τζιμάνη, Τσίτα.

Επίσης στο Βυθό εγκαταστάθηκαν οι οικογένειες:

Από το Κεράσοβο (Αγία Παρασκευή) Κόνιτσας, γύρω στα 1720-1740: Κερασοβίτη, Τσίνα, Μητράκα, Λαμαλά, Γεράση, Τζέμορη και δημιούργησαν τη συνοικία «Κερασοφτάδες»

Από το Παλαιόκρυμνι: Ν. Κριμιώτη

Από την Κουφέλη Καστοριάς: Α. Καλύβα

Από τη Σαμαμίνα: Λάλα και Σαμαρινιώτη

Από τη Χασιά: Χασιώτη

Από το Σούλι: Βλαδέ και Μακρή

Από την Πρεμετή: Μαρανταίοι

Από την Μπριάζα: Τζουτζουκλαραίοι

Στις αρχές του αιώνα μας στο χωριό εγκαταστάθηκε η οικογένεια Γυφτάκη από τους Φιλιππαίους Γρεβενών. Σήμερα ο Βυθός αποτελεί Κοινοτικό διαμέρισμα της διευρυμένης Κοινότητας Πενταλόφου, η οποία αποτελείται από 260 κατοίκους (στοιχεία απογραφής 1991), οι οποίοι τον χειμώνα κατεβαίνουν στους 150 και το καλοκαίρι στους 350. Οι παλιές εγκυκλοπαίδειες αναφέρουν ότι ο πληθυσμός του Βυθού ανερχόταν σε 800 άτομα.

«Νόμος Καποδίστριας»

5. 28/2/06 ψηφίστηκε την επομένη 1/3/06, ημέρα Τετάρτη. Την τροπολογία καταψήφισε μόνο ο βουλευτής Χαλκιδικής της Ν.Δ. Μερικοί βουλευτές της Ν.Δ. διαμαρτυρήθηκαν αλλά τελικά δεν απέσχον από τη ψηφοφορία, την ψήφισαν τελικά. Ημέρα Τρίτη στη βουλή των Ελλήνων, ψηφίστηκε στην ολομέλεια αυτής, τροποποίηση του νόμου «Καποδίστριας», κατατεθείσα από την κυβέρνηση της Ν.Δ. Υπουργείο Εσωτερικών-Δημόσιας Διοίκησης, Υπουργός Προκόπης Παυλόπουλος, με την οποία αυτονομούνται (γίνονται πάλι Κοινότητες 5 περιπτώσεις 4 + 1 (από Κρήτη και Τσαρίτσανη Ελασσώνας. Δεν προτάθηκε η περίπτωση του χωριού μας από το Υπουργείο, όπως και άλλων περιοχών της χώρας, Μαρμαράς Χαλκιδικής, Ραψάνης κ.τ.λ. Εδώ δεν τηρήθηκαν οι υποσχέσεις του τότε ..... της αξιωματικής αντιπολίτευσης Κ. Καραμανλή ότι ερχόμενος στην εξουσία θα έδινε δικαίωμα δημοψηφίσματος στους αντίθετους του «Καποδίστρια» να εκφράσουν ελεύθερα τη γνώμη-συζήτηση τους δηλαδή παραμονή του ή όχι στον «Καποδίστρια» κ.τ.λ. «Μαύρη μέρα η Τρίτη 28/2/06, για το χωριό μας».

Τραγουδώντας-χορεύοντας στο μεσοχώρι στο προσκύνημα της εικόνας Αγ. Παρασκευής το 1999. Πρώτη η κ. Βάσω Τέλλη-Κοντοζήση.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Χωριό - Μοναστήρι Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ

Χωρο - Μουσείο Κόνιτσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Οι τίτλοι των βιβλίων και των άρθρων που συγκροτούν την βιβλιογραφία της Επαρχίας της Κόνιτσας δεν είναι λίγοι, όπως γράφει στο βιβλίο του «Η επαρχία της Κόνιτσας και η Μόλιστα επί Τουρκοκρατίας» έκδοσης 2003, ο εξαιρετος και αγαπητός μας καθηγητής του Πάντειου Πανεπιστημίου κος Χαρίλαος Γκούτος είναι όμως αρκετά και για τα τρία χωριά της Μόλιστας, γενικός ο τίτλος αυτός ήτοι το Γαναδιό, τη Μεσαριά, το Μοναστήρι. Για το Κεράσοβο, το δικό μας χωριό, δεν έχει γράψει κανένας ένα βιβλίο, αν και ήταν ένα από τα μεγαλύτερα κεφαλοχώρια της Επαρχίας μας, παρά μόνον ο γράφων με τα τέσσερά του βιβλία και το παρόν «Συμπλήρωμα...» από το 1999 και ύστερα.

Στο παρόν «Συμπλήρωμα...», κρίθηκε αναγκαίο και σκόπιμο από τον γράφοντα, να συμπεριληφθούν σ' αυτό και ορισμένα κεφάλαια που αφορούν το χωριό της γυναίκας μου, όπως το γενεαλογικό δέντρο της και αρκετά, πρωτοεβρεθέντα, ανακαλυφθέντα στοιχεία, τόσο της τουρκοκρατίας όσο και της μετά απελευθερωτικής περιόδου, τα οποία είναι άξια λόγου πρόσον μας φανερώνουν, μας δίνουν πληροφορίες για τους χρόνους αυτούς και κυρίως για την χριστιανική μας πίστη, τις δοξασίες και τις λατρείες.

Το βιβλιαράκι που βρέθηκε, τυχαία από τον γράφοντα, το καλοκαίρι του 2005, στο σπίτι της γυναίκας μου στο Μοναστήρι, είναι χειρόγραφο του ΜΙΧΑΪΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥ Παπά-Κονιτινού, που ήταν Μουχτάρης (Πρόεδρος) του χωριού, με χρονολογία 1860, τη 8 Μαρτίου, αλλά και προγενέστερα «1813, της Ιουνίου 30» όπου ενδείκνυται στο χωριό Μπιλθούκι Κόνιτσας.

Στο εν λόγω βιβλιαράκι, όπως θα ιδείτε, (πεπαλαιωμένο-κακοσυντηρήτο) είναι οι γραφές χειρόγραφες του εν λόγω ανθρώπου που αναφέρονται:

1. «Αρχή επιστολής».
2. Από σελίδες που αναγράφονται, αφενός μεν σε παραδείγματα του μαρτυρίου του κυρίου μας Ιησού Χριστού και αφετέρου δε σε πατρικές συμβουλές.
3. Συμβουλές προς του μαθητές του σχολείου του χωριού Μπιλθούκι, άρα βγαίνει το συμπέρασμα πως εκεί στο χωριό αυτό, ο εν λόγω Μουχτάρης υπηρετούσε ως Δημοδιδάσκαλος σταλμένος από την Μητρόπολη Βελλάς-Κονίτσης.
4. Την Διδαχή του πάτερ Κοσμά του Αιτωλού και
5. Αναλυτικούς χειρόγραφους λογαριασμούς σε είδη και γρόσια τούρκικα των ετών 1873-1875, πολλών κατοίκων του χωριού της Μόλιστας.

Πέραν αυτών υπάρχουν δυο σελίδες με χρονολογία του 1873, όπου έχουν τίτλο «ονόματα της...» άγνωστη-δυσανάγνωστη λέξη. Στις σελίδες αυτές αναγράφονται τα ονόματα βαπτιστικά, όχι επίθετα. Προφανώς μοιάζει ως «συγχωροχάρτι» των ιερέων στις εκκλησίες, που μνημόνευαν τους πεθαμένους κατά τις θείες λειτουργίες. Αυτό όμως είναι φαινόμενο παράξενο για έναν Μουχτάρη (πρόεδρο) ενός χωριού. Αν η χειρόγραφη αυτή γραφή, ήταν λίγο πιο καθαρή θα μας έλυne την απορία. Εν πάση περιπτώσει, δέν παύει να έχει την αξία της η μνημόνευση των ονομάτων.

Ίσως, κάποιος από τους σημερινούς ζώντες του χωριού αναγνωρίσει κάποιους δικούς του προγόνους ανάμεσά τους και έτσι μας δώσει πληροφορίες για την αναγραφή αυτών των βαπτιστικών ονομάτων από τον Μουχτάρη του χωριού του 1873.

Μια τελευταία εκδοχή ίσως είναι, ονομαστικά-βαπτιστικά των τότε κατοίκων του χωριού Μόλιστας, εφ' όσον και ο Μουχτάρης υπογράφει ως Μιχαήλ Χρίστου Παπα-Ιωάννου Μολιστινού.

Εξ άλλου ο προαναφερόμενος Μουχτάρης φέρεται σε άλλο φύλλο του βιβλιαρίου αυτού να μπαίνει ως μεσεγγυητής μετά του Τούρκου Κυρκούρ Πορφύρη Μουχτάρη του Μπελθούκι, για την χορήγηση άδειας μετάβασης του Πάπα-Αποστόλου Πάπα-Ιωάννου Μολιστιανού, μετά του δούλου-υπηρέτη του από χωριό Μπελθούκι Κόνιτσας στην Χρούπιστα (σήμερα Άργος Ορεστικό) της Δυτικής Μακεδονίας για μερικές ημέρες επίσκεψης σε κάποιο φίλο του (βλέπε σχετική χειρόγραφη βεβαίωση).

Από το πρώτο θέμα που διαπραγματεύεται ο Μουχτάρης στο χειρόγραφο βιβλιαράκι του δηλαδή «Αρχή της επιστολής», θα τυπωθεί ως χειρόγραφο-πρωτότυπο ένα μέρος αυτής για να πάρετε μια άποψη (γεύση) πως έγραφαν, πως εκφράζονταν και τα ανάματα που ήθελαν να δώσουν οι γνωρίζοντες ελάχιστα γράμματα, τους χρόνους εκείνους της μαύρης Τούρκικης τυραννίας στα χωριά μας οι οποίοι με αυτά τα λίγα γράμματα, που ήξεραν, προσπαθούσαν, ως δάσκαλοι να μάθουν και στα Ελληνόπουλα αυτά που εκείνοι γνώριζαν, ώστε να μην σβήσει λόγω αμάθειας η πίστη μας, η Ελληνική γλώσσα, η τρισένδοξη Ελληνική μας ιστορία, τα ήθη και τα έθιμά μας, η πολιτιστική μας γενικά κληρονομιά.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Χημείο - Μοναστήρι Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ερμηνεία - Αποσαφήνιση

«Αρχή της επιστολής»

Τι ποιείται άθλιος και πως άλλοι ταλαίπωροι και κανένας δεν απολογήθηκε και είπαν άγγελοι, διατί δεν απολογούνται σ' αυτά όπου σας ερώτησεν η κεχαρητομένη και απολογήθηκαν οι αμαρτωλοί και είπον αφόντας ήλθομεν εδώ, φως δεν είδαμεν και κολαζόμαστε ημέραν και νύκτα και είπαν της Παναγίας: Εδώ ήλθεν ο Υιός σου και δεν μας ελυπήθηκε, ήλθεν ο Αβραάμ, ομοίως ο πρόδρομος και άλλοι προφήτες και κανένας δεν μας ελυπήθηκεν και τώρα Παναγία μου, εσύ τάχος χριστιανικών ήλθες και μας ερώτησες και δεν ηξεύρομε τι είναι το ερώτημά σου και είπεν η Παναγία του αγγέλου της, τι αμαρτίαν έχουν κάμει και είπεν ο αρχηστράτηγος, αυτοί είναι όπου δεν εγνώρισαν την Αγία Τριάδα και εσένα και δεν ομολόγησαν πως εγεννήθηκε ο Χριστός από Εσένα και και τούτους εις διάκριση είναι και είπεν πως γελάστηκαν οι ταλαίπωροι και πάλιν τους επλάκωσαν και πρώτα και είπεν ο αρχηστράτηγος τι ορίζεις Παναγία μου και είπεν η Παναγία να υπάγομεν προς τα ίδια μέρη και εκούνισε ... του χεριού εκεί και επήγαιναν εις τον Βόρβορον μέρος εκεί όπου έβγαινε ο πύρινος ποταμός. Ήταν χωμένοι ως τα γόνατα, άλλοι ως την μέσην, άλλοι ως τον λαιμόν, άλλοι ως την κορυφήν της κεφαλής και είπεν η Παναγία τι αμαρτίαν έχουν κάμει και είπεν ο άγγελος: Αυτοί είναι όπου δεν εφύλαξαν τον νόμον του Χριστού και γιαυτό κολάζονται. Άλλοι μάλιστα τους έβριζαν και δια τούτο κολάζονται και εκείνοι εις το μέσο είναι όπου κληρονομούν τον βίον των γονέων και τους αδελφούς και τους συγγενείς τους και τους έτρωγαν άδικα και παιχνίδια και τους ιερείς και μοναστήρια, δεν δίδαν ... την παραγγελίαν τους και δια τούτο κολάζονται. Εκείνοι ως τον λαιμόν (είναι) εκείνοι όπου έτρωγαν με τους παρανόμους και μαγαρισμένους ψωμί και εκείνοι όπου δέρνουν τους ιερείς διδάσκαλοι που ομοιάζουν του Ιούδα και εκείνοι ως τον λαιμόν την κορυφήν της κεφαλής (είναι) εκείνοι που σκοτώνουν ανθρώπους και να εξεύρετε όποιος σκοτώνει από σκοτωμό δεν γλυτώνει. Και εκείνοι όπου σκοτώνουν τα παιδιά τους και τα ρίχνουν των σκυλιών και εκείνοι όπου προδίδουν τους χριστιανούς εις τα χέρια των Τούρκων και τους βασανίζουν και τους ζημώνουν και όσοι κάνουν όρκον ψέματα, και δια τούτο βασανίζονται δικαίως. Και είδε ανθρώπους όπου εκραίμονταν από τα χέρια και τα ποδάρια και τους έτρωγαν τα σκηλιά της κολάσεως και είπεν ο αρχηστράτηγος αυτοί είναι εκείνοι όπου δίνουν άρπα των χριστιανών και τους παίρνουν κι αίματα και δια τούτο κολάζονται και πάλιν είδεν η Παναγία ανθρώπους όπου εκραίμονταν από τη γλώσσα και είπεν ο άγγελος, Αυτές είναι οι μάντισσες όπου μαγεύουν τον κόσμο, τα φίδια τις έτρωγαν από τα βιζιά και τα σκουλίκια της κολάσεως. Και είδεν άλλους τα όμοια και είπεν ο άγγελος, αυτές είναι όπου κράζουν τους γονείς τους και σπέρνουν λόγια και τα πηγαίνουν εις άλλους και δια τούτο κολάζονται και είπεν η Παναγία, κάλιο να μην είχαν γεννηθεί και είπεν ο

αρχηστράτηγος ακόμα δεν είδες και τις μεγαλύτερες κόλασες: αν αγαπάς ακολούθησέ με και επήγαιναν εις έναν τόπον και είχεν σίδερα καμμένα κόκκινα και εκάθονταν απάνω τους άντρες και γυναίκες και εφλογίζονταν και αναφάντοζαν και είπεν η Παναγία τι αμαρτία έχουν κάμει και είπεν ο άγγελος: αυτοί είναι εκείνοι όπου έδερναν τους ιερείς χωρίς φταίξιμο και είδεν η Παναγία άλλους τα όμοια και είπεν τι αμαρτία έχουν κάμει και είπεν ο άγγελος: αυτοί είναι εκείνοι όπου κοιμούνται την Κυριακή και όλες τις εορτές του χρόνου και τις χρονιές. Και είπεν η Παναγία αλλά μόνον εις αυτούς όπου κοιμούνται την ώρα της εκκλησίας, διάβολοι και άγγελοι στέκονται μετά φόβου και τρόμου και υπηρετούν την αγίαν λειτουργίαν και αυτοί κοιμούνται; Και είπεν η Παναγία, εάν ήτο άρρωστοι και ήθελεν ανάψει το σπίτι από τις τέσσερες μεριές και δεν ιδεί την ακολουθία να το ... Ίσως έβρισκαν συμπάθειαν και πάλιν είπεν, κάλιο να αποθάνουν όσοι δεν αγαπούν την εκκλησίαν και είδεν η Παναγία εις δέντρα σιδερένια και εκραίμονταν άνθρωποι από τις γλώσσες και είπεν ο άγγελος: αυτά είναι φυλές που οι μοιχοί και οι πόρνοι και εκείνοι όπου παραδίδουν οι ψευδομάρτυρες και όσοι κάνουν όρκον ψέματα, όσοι χωρίζουν ανδρόγυνα και όσοι κάνουν αμαρτίαν και καταρούνται, και δια τούτο κολάζονται. Και είδεν η Παναγία ανθρώπους όπου εκραίμονταν από το ύψος και τα κτήρια, αυτοί είναι άνθρωποι όπου έτρωγαν τον βίον της εκκλησίας και είδεν η Παναγία παπάδες όπου εκαίγονταν και κατακαίγονταν και είπεν ο άγγελος: αυτοί έζησαν ανάξια της λειτουργίας και δια τούτο βασανίζονται και πάλιν είδεν η Παναγία έναν τάφρο μεγάλο, φοβερόν και είπεν η Παναγία, τι είναι αυτοί και είπεν ο άγγελος, αυτοί είναι εκείνοι όπου υπόσχονται το αγγελικόν σχήμα όπου της εμπιστεύθηκαν οι αρχιερείς και ιερείς και δεν ετήρησαν και δια τούτο κολάζονται και πάλιν είδεν η Παναγία γυναίκες όπου εκραίμονταν από τα χέρια και τα πόδια και είπεν ο άγγελος: αυτές είναι οι παπαδιές όπου δεν εφύλαξαν την τιμήν τους και δια τούτο κολάζονται. Και επήγαν την Παναγία εκεί όπου έβγαιναν ο πύρινος ποταμός όπου εχόχλαζαν και εκαταχόχλαζαν και ήταν άνθρωποι μέσα και εράγησαν τα νύματα και εφάνησαν πλήθος άντρες και γυναίκες και τους εβήθισαν έως δέκα χιλιάδες οργιές του βάθους και ερώτησεν η Παναγία τι είναι αυτοί και είπεν ο άγγελος: αυτοί έβλεπαν τους χριστιανούς όπου τυραγνούν άδικα τους πτωχούς και ξένους και δεν τους εβοηθούσαν, αλλά τους έτρωγαν ωσάν τα ζώα και όσοι κριτάδες παίρναν δώρα και δεν έκαναν την κρίσιν δίκαια και δια τούτο βασανίζονται. Και είδεν η Παναγία άλλην κόλασην, φλεγόμενος τάρταρος και έκαμναν τα κύματα ωσάν άγρια θάλασσα και εράγησαν τα κύματα και άκουσα θρήνους μεγάλους και είπεν ο άγγελος: αυτοί είναι παράνομοι Εβραίοι όπου εφόνευσαν τον Χριστό και όλα τα άπιστα έθνη και εκείνοι όπου εφαρμάκωσαν τον κόσμο και εκείνοι όπου σκοτώνουν τα παιδιά τους και δια τούτο κολάζονται, αλλοίμονο σ' αυτούς. Και είδεν η Παναγία και άλλες σκοτεινές βρωμερές και είχαν μέσα πίσσα και καθαрмаίνοι και έβγαιναν μύγες, βρόμος και ήταν άνθρωποι μέσα και είπεν ο

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Χρυσή - Μοναστήρι Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

άγγελος, αυτοί είναι εκείνοι όπου κάμνουν αμαρτίας με τις μητέρες τους και αδελφές τους και μητριές τους και αποθνήσκουν αμετανόητοι... και όσες γυναίκες βάνουν κοκκινάδια, ή φτιασίδια και ξεπλανεύουν τον κόσμο. Αλλοίμονο σ' αυτές, διότι αυτή η κόλαση όπου βρωμάει, ενώ θέλαν την κληρονομήσουν και όσα είδεν η Παναγία σ' αυτές τις κόλασες είναι ανάξιοι πολλοί. Και είπεν που είναι ο αρχάγγελος και οι άγγελοι και όλοι οι άγιοι να έλθουν να παρακαλέσομεν τον Κύριον δια τους αμαρτωλούς και είπανε οι άγγελοι, Παναγία μου όντας επίομεν τον αγγελικόν ασπαζόμενοι επτά φορές, τους αναφέραμεν δια τους αμαρτωλούς, αλλά δεν μας ακούει και είπεν η Παναγία ηπάρτε με ενώπιον του Πατρός μου και ευθύς επείγαν οι άγγελοι και είπεν η Παναγία, ελέησον Δέσποτα τους αμαρτωλούς, τα έργα των χειρών σου, ότι πολλά τους ελυπήθηκα εις τα βάσανα όπου έχουν. Και είπεν ο Άγιος Θεός και πώς να τους ελεήσω όπου δεν έκαμναν και καμία καλοσύνη εις τον κόσμο και την παραγγελίαν, μου δεν έδιναν ελεημοσύνη εις τους πτωχούς, δεν ετίμησαν την αγάπη μου στις Κυριακές και τις γιορτές του γιού μου, μόνον εις χορούς και παιχνίδια επήγαιναν, του διαβόλου τις ορέξεις έκαμναν και δια τούτο δεν έχουν έλεος. Και πάλιν η Παναγία, ελέησον Δέσποτα τους αμαρτωλούς, τα έργα των χειρών σου, αν είναι αμαρτωλοί συμπάθεσέ τους δια την αγάπη μου, ότι όλοι οι Χριστιανοί το όνομά μου επικαλούνταν και ακούστηκε φωνή Κυρίου και είπεν, προς την Παναγίαν, πώς να τους ελεήσω, όπου εκαταφρόνησαν την τιμήν μου. Εγώ έκαμα τον άνθρωπον και τον έβαλα εις τον παράδεισον και αυτός επαρήκουσε την βούλησή μου και πάλιν διαλέγονται, εκατέβηκα στη γη και με ονοίδησαν και με έβρισαν και με έπτησαν εις το πρόσωπον και μου έβαλαν ακάνθινον στέφανον και με ποτίσαν όξος και με εβάρησαν εις την πλευράν οι παράνομοι Εβραίοι και θαυούμαι και πάλιν σε τρεις ημέρες αναστήθηκα και ανάστησα και άλλους νεκρούς και πάλιν σε σαράντα ημέρες ανέβηκα εις τους ουρανούς. Και πάλιν και έταξα εκείνα όπου έταξα και αυτοί δεν ήκουσαν των παραγγελιών μου και δια τούτο δεν τους ελεώ. Και ήκουσε φωνή μεγάλην η Παναγία και είπεν που είναι τα Τάγματα των Αγγέλων και όλων των Αγίων, που είναι ο Βαπτιστής, που είναι οι προφήτες και οι μάρτυρες και οι ασκητές και εβόησαν φωνή μεγάλην όλα τα τάγματα και είπαν: Ελέησον Δέσποτα τους Αμαρτωλούς, τα έργα των χειρών Σου και εμάς Δέσποτα κατά τα έργα σου. Και ήκουσαν φωνήν μεγάλην όπου είπεν: Ω Παναγία ο αγαθός Θεός δια των αχράντων μου μητέρων Μητέρα και δια το πλήθος των αγγέλων μου και ολονών των Αγίων δίνω αίνεσην των αμαρτιών, ημέρες σαράντα επτά, από την λαμπροφόρον ημέραν έως των Αγίων Πάντων και ήκουσεν η Παναγία τους λόγους Του, ευχαριστόντας τον Θεόν της, ευχαρίστησαι ευχαριστούμεν Σε υιέ του Θεού όπου μας εχάρισες τα αχάριστα εις τους αμαρτωλούς και ήκουσεν φωνήν όπου είπεν ο Χριστός: επάρτε την Μητέρα μου εις τον Παράδεισον να ειδεί τους δικούς της Αρχιερείς, ιερείς, βασιλείς και πλούσιους και στολές που λάμπουν ωσάν τον ήλιον και είπεν η Παναγία, καλότυχοι εκείνοι όπου

λάμπουν ωσάν τον ήλιον και είπαν οι άγγελοι, αυτοί είναι (εκείνοι) όπου έκαμνον τα καλά έργα, ω η δόξα και το κράτος εις τους αιώνες των αιώνων, Αμήν. Τέλος τα θαύματα της Παρθενίας, ταπεινοσύνη και δικαιοσύνη, ευλόγησον Πάτερ.

Του Αγίου Κοσμά λόγος εβδομότητος

Λέγει ο γλυκύτατος μου 55Χ5 αφέντης και Δεσπότης εις τον Άγιον Θεόν πως εις το ιερόν εφανέρωσα το Ευαγγέλιον και λέγει εδώ νάτα τα γραφέντα. Οι μύθοι και τα στοιχεία ηθέλησε ο γλυκύτατός μου Θεός να πλάσει, τον άνθρωπον πρώτα επήρε χώμα και το έκαμε λάσπη και έπλασε αυτόν τον άνδρα και διάλεξε από έναν τύπον ανατολικόν και έκαμε τον παράδεισον, και ούτε πείναν, ούτε δίψαν, αλλά ούτε άλλο τίποτας κακόν ήτο εις τον παράδεισον, μόνον χαρά και αγαλλίασις και επήρε ένα πλευρόν από τον άνδραν και έκαμε την αιρετικήν γυναίκα δια σύντροφον και τους έβαλε εις τον παράδεισον και τους είπεν από όλα τα κηπουρικά να φάγετε από τον καρπόν της συκιάς να μην φάγετε αλλά να χαίρεστε και να εφραίνεστε εις τον παράδεισον με τους αγγέλους διότι τους είπεν να μην φάγουν δια να ειδεί την υπακουήν τους, ο διάβολος στον άγγελον και από την υπερφάνειά του εξέπεσεν και έγινε πρώτος διάβολος. Τι να κάμει ύστερον ο διάβολος πηγαίνει και μπαίνει εις έναν όφην και λέγει της γυναίκος, γυναίκα διατί δεν τρώτε από τον καρπόν της συκιάς, λέγει η γυναίκα, μας είπεν ο Θεός να μην φάμε διατί θ' αποθάνομεν, δεν αποθαίνεις λέγει ο διάβολος αν φάγετε και δώσε και του ανδρός σου ν' ανοίξουν τα μάτια σας και να είστε εσείς οι Θεοί. Ίδετε αδελφοί μου και αδελφές μου πλάνες διαβολικές και είστε υποταγμένοι εις τα πράγματα, ακούστε τον γέροντα από τα χωριά σας, διότι ο γέροντας έχει να δώσει λόγον εις τον Θεόν εν ημέρα κρίσης. Ο ηγούμενος αν δεν παιδεύσει τους καλογήρους, έχει να δώσει λόγον εις τον Θεόν. Ο πατέρας και η μητέρα αν δεν παιδεύσουν τα παιδιά τους έχουν να δώσουν λόγον εις τον Θεόν. Ο πανάγαθος Θεός πηγαίνει από τρεις φορές όπου τους είχε εις τον παράδεισον. Λέγει ο Θεός προς τον Αδάμ, Αδάμ – Αδάμ που είσαι, εδώ είμαι Θεέ μου, εντρέπομαι να βγω εμπροστά σου, εγώ δεν σε έκανα άνθρωπο δια να εντρέπεσαι και να φοβάσαι τον Θεόν, δεν σας είπα να μην φάγετε από τον καρπόν της συκιάς και πως έπειτα δεν είπες να μας συγχωρήσεις, ήμαρτον πες υιέ μου, διατί εφτέξαμεν, να μετανοήσουν εις τον Θεόν δια την αμαρτίαν τους. Τους εκαταράθηκε ο Θεός τον Αδάμ και την Εύαν και τους έβγαλε από τον παράδεισον και τους έβαλε εις την κόλασιν. Πεντέμισι χιλιάδες χρόνια εις την κόλασιν δια μιαν αμαρτίαν. Ίδετε Αδελφοί μου, να μετανοήσετε εις τον Θεόν δια να συγχωρεθούν οι αμαρτίες σας και να πηγαίνετε εις τον πνευματικόν να σας διορθώνει και να μην αφήνετε εις απώλειαν. Ήθελα να γράψω πολλά εγώ ο Κοσμάς, μόνο θέλω χρόνους και καιρούς και εσείς γνώσεις ώστε να καταλάβετε, να μάθετε τους αμαθείς όπου δεν ηξεύρουν τον Θεόν να λατρεύουν την επιστολή

μου ταύτην. Την αναγράφω εγώ ο Κοσμάς όπου επέρασα από πόλεις και χώρες. Λέγει ο γλυκύτατός μου 5X5, Αδέντης και Δεσπότης, εγώ εποίησα τον ουρανόν και την γην και την θάλασσαν και πάντα τα εν αυτοίς, σιτάρι, κρασί, έλαιον και τα πάντα και εσείς δούλοι κακοί την αγίαν μου Κυριακήν εκαταφρονάτε, τον νόμον μου και τα προστάγματά μου και δια τούτο σας είπα τις έξι ημέρες της εβδομάδας να δουλεύετε και την Κυριακήν να μην δουλεύετε και εσείς κάνετε περισσότερες δουλειές από τις άλλες ημέρες. Δεν κάνετε καθώς σας λένουν οι ιερείς και οι ιερές γραφές. Εγώ σας έστειλα προφήτες και αποστόλους και πνευματικούς να σας διδάσκουν και τον άγιον Θεόν, ιερόν Ευαγγέλιον, δια να είστε ταπεινοί και ελεήμονες: αλλοίμονον εις εκείνους όπου δεν αγαπούν τα μοναστήρια και τις λειτουργίες, αλλοίμονον όπου δεν αγαπάει και τους πτωχούς, τους φυλακισμένους, τους ξένους, τους αφανείς δεν κοιτάζετε τους εχθρούς σας δεν συγχωράτε όπου σας έπτεξαν, αλλοίμονον εις εσάς, ο Θεός δεν συγχωράει και τις δικές σας αμαρτίες, αλλοίμονον όπου κάμουν το κακόν, αντί κακού και όποιος παίρνει το χωράφι του αλλουνού και το αμπέλι του αδελφού του και του γείτονα του άδικα και άλλα κακά όπου κάμναταν να καίεστε και να φλογίζεστε εσείς οι χριστιανοί με τον διάβολον εις την κόλασιν, αν επιτρέψετε από την σημερινον ημέραν και όποιος ιδε καλά, πάλι ο Χριστός μου να σας δώσει πείνα και δίψα και ταλαιπωρίαν. Από τα κακά σας έργα, δίνει χαλάζια, βροντές και αστραπές και πανούκλα και βλογιά και εσάς και τα τέκνα σας και δεν το γρικόται κακοτυχία, διατί από τις αμαρτίες σας τα παθαίνετε αυτά όλα. Σας στέλνω εγώ ο Κοσμάς ετούτη την επιστολή αδελφοί μου. Λέγει ο γλυκύτατός μου Θεός, να βρέξει φωτιά από τον ουρανόν να σας κάψει παντελώς, αλλά η πολύμνητος Δέσποινα, η Παρθένος στέκει εμπρός στον υιό της και τον παρακαλεί και παρακαλώντας τον εγύρισε τον θυμόν του προς ημερότητα και λέγει, καθώς σας εδίδαξαν οι διδάσκαλοι και οι απόστολοι δεν εμάθασαν ει μη καθώς σας έρχεται εσάς καλά, έτσι κάνετε. Σας έδωσα τα πάντα, όλα δια να φυλαχθείτε και εσείς εις το χειρότερον εγυρίσαταν αδελφοί μου και αδελφές μου. Άλλην επιστολήν δεν σας στέλνω αν δεν μετανοήσετε και δουλέψετε την αγίαν μου Κυριακήν και όλες τις εορτές του χρόνου, Αμήν. Πάλι είναι να ανοίξω τους καταρράκτες του ουρανού να κάψω τον Νοέμβριον ει μη τον Απρίλιον, Παρασκευή, να κάψω κάθε άνθρωπον, τις βρύσες, τα ποτάμια, να τρέξει αίμα και να αποθνήσκουν οι άνθρωποι και τα ζώα και τα πετεινά του ουρανού, όλα να χαθούν από τις πολλές βροντές και αστραπές και τρόμους και κάθε ένας θέλει φωνάξει προς τους αποθαμένους, ανοίξτε τους τάφους να μούμε εμείς οι ζωντανοί, τι δεν ημπορούμεν να υπομένουμεν εις την οργήν του Θεού. Δεν ηξεύρετε κακόγνωμοι άνθρωποι ότι την αγίαν μου Κυριακήν έστειλαν τον αγγελόν μου Γαβριήλ και Ευαγγέλεσα την Θεοτόκον μου Μαρίαν το χαίρε. Δεν ηξεύρετε κακόγνωμοι άνθρωποι ότι την αγίαν μου Κυριακήν εβάπτισαν υπό χειρός Προδρόμου εις τον Ιορδάνην Ποταμόν, δεν ηξεύρετε κακόγνωμοι άνθρωποι ότι την αγίαν μου Κυρι-

ακήν μέλω να κρίνω ζωντανούς και αποθαμένους και να δώσω και θανάτους κατά τα έργα του. Και πάλιν παραγγέλλει ο Χριστός να μην παζαρεύονται την Κυριακήν εις το παζάρι και με τους Εβραίους να μην παζαρεύονται αλλά ούτε να συναναστρέφονται με τον Τρισκατάρατον γένος, ότι σας γελούν και σας μαγαρίζουν οι ανάξιοι της κολάσεως και να μην πουλήσουν ... μήτε Ρωμαίους, μήτε Τούρκους και να μην τελέψεται του ουρανού το πράγμα, ότι λόγοι ... παραβεί των εντολών μου. Αυτοί όλοι θέλουν να καίγεστε και να φλογίζεστε εις την αιώνιον κόλασιν. Αν επιστρέψετε από τα κακά σας έργα, ιδείτε καλά, ιδέ καλό θέλω να κάμω το να γίνει σκότος, να γίνει και η σελήνη και το φεγγάρι και όλα-όλα να χαθούν και να σας δώσω οργήν να τρώγεστε ένας τον άλλον, αχ, κακόγνωμοι άνθρωποι και τι λόγον έχετε να δώσετε εις τον Θεόν εν ημέρα κρίσεως όπου κάνετε του διαβόλου τα έργα, αν ίσως και εκφράσαμε τα κακά σας έργα οπού την σήμερον ημέραν και όποιοι θέλει έβρει έλεος, θέλει εμπιστοσύνη εν ημέρα κρίσεως. Αλλοίμονον όποιος βρίζει τον Ιερέα, τον Θεόν βρίζει, ότι ο ιερέας δεν λειτουργάει μοναχός του μόνον με μυριάδες αγγέλων και αρχαγγέλων με το πετραχήλι όπου βάζουν εις τον λαιμόν του, έχει φούντες και κλωνάρια, είναι οι ψυχές των ανθρώπων και έχουν αποκριθεί εν ημέρα κρίσεως. Αλλοίμονό τους αν δεν πιστέψουν την Αγίαν Τριάδα και δεν υποβάλλετε παρακλήσεις και λειτουργίες. Αλλοίμονον (εκείνοι) οπού λέγουν ψέματα και κρύβεται η αλήθεια, εκείνοι όπου παρομοιάζουν τον Ιούδα, αλλοίμονον - αλλοίμονον οπού παίρνει του αδελφού του άδικα, αλλοίμονον οπού αδικούν τους δουλευτάδες με τον διάβολον, να καίεστε και να φλογίζεστε εις την αιώνιον κόλασιν. Αλλοίμονον εις εκείνον τον ιερέα οπού έχει έχθραν και αμάχη με τους Χριστιανούς και πηγαίνει και λειτουργεί και ανοίγει το μίαρόν του στόμα και υψώνει τον Θεόν και τον διάβολον να καίεται αιώνια. Αλλοίμονον εις τους καλογέρους οπού πορνεύονται και δεν θυμούνται το αγγελικό τους σχήμα. Αλλοίμονον εις τις κακότροπες γυναίκες οπού δεν εστάθησαν εις την προσταγήν του Θεού μόνον στολίζονται με φορέματα και ασημικά και φτιασίδι εις το πρόσωπον δια να ξεπλανέψουν τον κόσμον και μολύνουν το στεφάνι τους. Αυτές είναι οι θυγατέρες του διαβόλου και είναι έξω της Χριστού εκκλησίας. Και αλλοίμονον εις εκείνον τον ιερέα οπού δεν τηράει την επιστολήν ταύτην με προθυμίαν και να την στείλει εις πόλεις και χώρες και να την διαβάσουν την αγίαν μου Κυριακήν εις την λειτουργίαν έμπροσθεν των ανθρώπων και όποιος την γράψει και την στείλει εις τα περίχωρα και την διαβάσει, αν έχει αμαρτίες ωσάν τ' άστρα του ουρανού και την άμμον της θάλασσας, εγώ θέλω παρακαλέσει τον Ιησού μου Χριστόν και όποιον δεν πιστεύει την αγίαν μου επιστολήν, να είναι αφορισμένος, πως είναι αποταγμένος και να έχει κληρωνομίσει την αιώνιον κόλασιν. Αλλά μόνον όσοι είναι παραβάτες των εντολών μου και όσοι δουλεύουν την αγίαν μου Κυριακήν και όλες τις εορτές των αγίων, έχουν να κληρονομήσουν την αιώνιον κόλασιν. Άνθρωποι κουφοί και τυφλοί, ανοίξτε τα μάτια σας και τ' αυτιά σας ν' ακούσετε

τους λόγους μου, ότι μετά τον θάνατόν σας θα μετανοήσετε άμα ... Ο Ύψιστος, ότι εν τω άδη ουκ έστι μετάνια, αλλά κλαθμός και οδυρμός.

Πάλιν σας λέγω να είστε ελεήμονες, να συγχωρείτε τον πταίστην σας (φταίχτην σας), ν' αγαπάτε τους εχθρούς σας και να βαπτίζετε τα παιδιά σας. Ένα παιδί να πηγαίνει αβάπτιστο, συγχώρεση δεν βρίσκει και κάλιο να κάμει εκατό φονικά, παρά να πηγαίνει το παιδί του αβάπτιστο. Να βρεθεί η μάνα του εις έρημον τόπον και αν δεν τύχει ιερέας εκείνη την ώραν είναι άλλοι χριστιανοί, ο πατέρας, η μητέρα το βαπτίζει εξ ανάγκης, παίρνει χώμα και το κάμει λάσπη, ιδέ και δεν είναι νερό με χώμα και το βαπτίζει ύστερον και το σηκώνει εις τον αγέρα και λέγει: βαπτίζεται ο δούλος του Θεού (ο δείνας), εις το όνομα του πατρός και του υιού και του αγίου πνεύματος, νυν και αεί και εις τους αιώνες των αιώνων αμήν και υψώνει το παιδί και τελειώνει, όπως και πεθαίνει. Αυτά τα λόγια του φτάνουν αδελφοί μου και να εκπαιδεύετε τα παιδιά σας να μαθεύουν γράμματα να ηξεύρουν τον Θεόν και εσείς να τα βάνετε και μαθαίνουν τα και τάματα του διαβόλου.

Έχετε να δώσετε λόγον εν ημέρα κρίσεως ... κακότροποι άνθρωποι, μετά τον θάνατόν σας, θέλετε γνωρίσει τους λογισμούς μας, εσείς οπού εκάνατε λέρες και μύρια του κόσμου ... αυτά τα κάνουν οι άπιστοι της απιστίας μας.

Εκείνον δόθηκαν να φροντίζει αυτά και εμείς να φροντίζουμε δια τα ουράνια αγαθά οπού μας αποδέχονται ότι να παντρεύετε τα παιδιά σας, να τα βάνετε να νηστεύουν πρωτήτερα από μίαν εβδομάδα ο γαμπρός και η νύφη και το Σάββατο να εξομολογηθούν και την Κυριακήν να μεταλάβουν των αχράντων μυστηρίων και ύστερα να νυμφευθούν και να πάρετε δυο ή τρεις ψαλτάδες, ψέλνοντας να πηγαίνουν τη νύφη εις το σπίτι και να μην ρίξετε ντουφέκια ότι είναι του διαβόλου της όρεξης και τότες δεν σας κολάνε, ούτε μάγισσες, ούτε άλλο τίποτες και τότε χαίρονται και οι άγγελοι και την τρίτην ημέρα να δώσετε την νύφη του γαμπρού πρωτού ν' ανταμωθούν ως αντρόγυνο και να μη λείπουν από την εκκλησία δια να τους δώσει ο Θεός και καλλιτεχνίαν και όντας πηγαίνοντας εις την ξενιτειάν σας να μην ρίξετε τουφεκιάν και να βαδίζετε την στράταν του Θεού και να ευχαριστήσετε τους δουλευτάδες σας και να δώσετε ελεημοσύνη το κατά δύναμιν και τότες είναι ο Θεός με εσάς και δια τούτο απέθνησκαν τα παιδιά σας και οι συγγενείς σας και να δίνετε λειτουργίες και παρακλίσεις εις τους ιερείς και αν μπορείτε δια να σας φυλλάγει ο Θεός και η Παναγία από πάν κακόν και πάσαν πανούκλα από λοιμόν (αρρώστεια), από πανούκλα, από βλογιά και κλέφτες και από Τούρκους

*

Και πάλιν σας λέγω να πάρετε συγχώρηση μετανοώντας οπού έχετε έχθραν και αμάχη, και τότες είναι ο Θεός μαζί σας.

Αφορισμένος εκείνος ο άνθρωπος που δουλεύει την αγίαν μου Κυριακήν αυτήν την δουλειά οπού κάμνει να την χάσει πάλι και να καταστραφεί ο κόπος του, ομοίως και όποιος τρώγει λάδι την Τετάρτη και την Σαρακοστή λάδι και κρασί και ψάρια τις τεσσαρακοστές. Εκείνο το ανδρόγυνο οπού βρίσκεται το Σάββατο και την Κυριακήν και όλες τις γιορτές των αγίων και κάμνει αμαρτίαν με τον διάβολον, να καίεται και να φλογίζεται εις την αιώνιον κόλασιν. Αλλοίμονον που δεν στέκονται με φόβον και με τρόμον εις την εκκλησίαν και οι κακότεροες γυναίκες οπού στολίζονται με φορέματα και ασημικά δια να ξεπλανεύουν τον κόσμον και κουβεντιάζουν δεν αγιάζεσαι και εσύ ν' αρέσεις τα παλικάρια, να κάμεις εκείνο όπου επιθυμείς. Επικατάρατες νάστε με τους διαβόλους και όντας σφάζετε το κορμπάνι σας, σφάζετο μιαν ημέραν πρωτύτερα από τον άγιον και το μισό μοιράστε το εις τους φτωχούς και τους ξένους και το άλλο (μισό) κρατήστε το με τους φίλους σας. Τι είναι το κορμπάνι είναι οι λειτουργίες οπού θυσιάζεται ο Χριστός κάθε ημέραν (ημερώσουν).

*

Και οι ιερείς παρακαλούν για τις αμαρτίες σας. Ευλογημένος εκείνος ο άνθρωπος που τρέχει εις την εκκλησίαν και να μη είστε υπερήφανοι, ότι είναι κρίμα πάντων των αμαρτημάτων και όσσην αρετήν αν έχει ο άνθρωπος, η περιφάνεια την αφανίζει ο Θεός και να λάβετε την ευχήν των γονιών σας, όλοι μικροί και μεγάλοι να παρατηρήσετε τ' άστρα του ουρανού και την άμμον της θαλάσσης, να λάβετε την ευχήν και την ευλογίαν από όλον τον κόσμον, ότι δεν κάνετε προκοπήν. Ευλογημένος εκείνος ο άνθρωπος οπού τρέχει εις τον εσπερινόν και όρθρον και εις την λειτουργίαν. Να πάρετε όλοι, μικροί και μεγάλοι από ένα κομπολόγι, οπού να έχει εκατόν τρία σπυργιά και όταν δεν έχετε καιρόν να πηγαίνετε εις την λειτουργίαν να το περάσετε τρεις φορές και αν δεν προφτάσετε τον εσπερινόν να το περάσετε δυο φορές το κομπολόγι, κάμνοντας μετανίες εις την γην και λέγετε, κύριε Ιησού Χριστέ υιέ, ευλόγησε τούτο, του Θεού του ζώντος και τα εξής: ιδέ και δεν ημπορείτε να τα κάμετε και σας έρχετε βαρύς ο κανόνας αυτός, να τρέχετε εις την εκκλησίαν και να μη λείψετε ποτέ εσπερινόν και όρθρον και τις γιορτές όλες και όποτε διαβάζοντας οι εκκλησιές δια λόγου σας, διαβάζονται οπού δεν ηξεύρετε γράμματα να δοξάτε τον Θεόν και να παρακαλάτε να σας χαρίσει συγχώρηση των αμαρτιών.

*

Και ύστερα τα σωματικά και καθώς εις τον φοβερόν έναν κατακλισμόν επρόσταξεν ο Θεός και όσες ψυχές ανθρώπων και ζώων εμπήκαν μέσα ελυτρώθηκαν από το πνήξιμον του ουρανού και πάλιν εβγήκαν έξω ο κόσμος, έτσι και όποιος εμπένει εις τις άγιες εκκλησίες, ελευθερώνεται από την πράξην του διαβόλου και από τις αμαρτίες και καθαρίζεται πας άνθρωπος, μικροί και μεγάλοι, γραμματισμένοι και αγράμματοι να λάβετε την ευχήν των γονιών σας και όσοι γνωρίζουν καλά πατέρα-γράμματα, παρακαλώντας τον παντοδύναμον Θεόν εξ όλης της ψυχής δια τις αμαρτίες τους και λαμβάνετε την συγχώρηση των αμαρτιών, διότι σαν αγράμματοι δεν ηξέβρουν να κάμουν προσευχήν εις τον Θεόν μόνον ακούοντας εκείνα τα θεϊκά λόγια και όντας πάλιν παρακαλούμε με συντριμένας καρδιάς να προσευχόμαστε και με θεάρεστα έργα και όποιος λοιπόν θέλει να λάβει την συγχώρηση, το όνομά του άρτιον, ας κρατήσει από αυτά όλα. Να τα λάβετε εις τον νουν, α η δόξα και το κράτος Αμήν.

*Μιχαήλης Παπά Ιωάννου Μολιστινού,
Χαίρεστε όταν δύσει ο ήλιος εις χωρίον
Μπιλθούκι (σήμερα ...) και Γραφέντα.*

Εν ονόματι Κυρίου Θεού ημών Ιησού Χριστού λίθος έπεσεν από τον ουρανόν εις την γην εις πόλιν Ιερουσαλήμ και τόπον του Βοριά οπού δεν εδυνήθηκε κανείς άνθρωπος να την σαλεύσει μόνον η αγιότατος Παρθένος εσύναξεν όλους, Αρχιερείς, ιερείς και μοναχούς και όλον τον λαόν και έκαμαν δέησιν και νηστείαν τρεις ημέρες και την τρίτην ημέραν επήγεν ο Παναγιότατος Πατριάρχης Παρθένος και εράγισε την πέτραν και εύρε ετούτα τα ιερά γράμματα γραμμένα από τον Παντοκράτορα Θεόν, όπου έλεγεν, έτσι ιδέτε και δείτε ότι εγώ είμαι ο Θεός όπου εποίησα τον ουρανόν και την γην και την θάλασσαν και πάντα τα εν αυτής.

Εγώ σας είπα τις έξι ημέρες της εβδομάδας να δουλεύετε και την αγίαν μου Κυριακήν να παύσετε και εσείς κάνετε περισσότερες δουλειές από τις άλλες ημέρες και καταφρονάτε τον νόμο και τις εντολές μου και δεν κάνετε, καθώς σας λέγουν οι θείες και ιερές Γραφές. Εγώ σας έστειλα προφήτες και αποστόλους να σας οδηγήσουν εις την καλήν στράταν και πνευματικούς να σας εξομολογήσουν και ιερείς να σας ποιμένουν και εσείς όλα τα καταφρονάτε κάθε ημέραν. Αν του Χριστού Ευαγγελίου τα λόγια δεν ακούτε, όπου λέγει να είστε ελεήμονες και αγαπάτε, να συγχωράτε τους εχθρούς σας, τον ... Να κυβερνάτε τους ασθενείς, να κοιτάξετε τους ξένους και αλλοίμονον εις εκείνον τον άνθρωπον οπού κακό κάνει με τον διάβολον να καίεστε και να φλογίζεστε εις την αιώνιον κόλασιν και καλότυχος οπού τα υπομένει και τα ρίχνει εις τον Θεόν, διατί δεν μετανογάτε ταλαίπωροι από τα πολλά κακά όπου κάνετε, διά τούτο σας λέγω να μετανοήσετε με την καρδιά

σας και να επιστρέψετε από τις πολλές σας αμαρτίες και εσείς στο νου σας δεν το βάνετε ολοτελώς κακόγνωμοι άνθρωποι να γυρίσετε εις το καλόν, μόνο του διαβόλου τα έργα κάνετε, εκείνος έχει να σας κληρονομήσει από εκεί και ομπρός να μετανοήσετε και να επιστρέψετε από τα κακά σας έργα. Εγώ σας έστειλα παρανόμους και τους χειμώνες βαρείς, χαλάζια εις τα αμπέλια σας δια να παύσετε από τα κακά. Σας έστειλα βάρβαρα έθνη και σας εμαστήγωσαν και σας εφυλάκωσαν και σας πήραν και τον κόπον σας. Έστειλα αρρώστειες φοβερές και ποταμούς ατάκτους και σεισμούς μεγάλους και σημεία πολλά εις τον ουρανόν και εις τον ήλιον και το φεγγάρι, αλλά και κάθε ημερούσκον και εσείς όλο-διόλου του διαβόλου παραδομένοι. Σας λέγω είμαι εύσπλαχνος και τα υπομένω ...

Είμαι και δίκαιος κριτής και δίνω καθενού κατά τα έργα του. Εγώ από εσάς καλοσύνην δεν βλέπω, διατί να σας λυπηθώ;

*

Και να ξεύρετε κακόγνωμοι άνθρωποι, αστραπές φοβερές να σας κατακαύσουν και όποιος δεν λάβει την αγάπην μου Κυριακήν και όλες τις εορτές των αγίων μου, να κληρονομήσει την αιώνιον κόλασην. Ήθελα να γυρίσω την γην ανάποδα, να σας αφανίσω από το πρόσωπον της γης, όμως ευσπλαχνίστηκα την μητέρα μου την άχραντον και τίμιον μου Πρόδρομον και όλους τους αγίους οπού στέκονται έμπροσθέν μου και παρακαλούν για τις αμαρτίες και εγύρισα τον θυμόν μου προς ηρεμότητα δια τούτο σας λέγω, αν δεν μετανοήσετε, δεν θέλω σας στείλω άλλην επιστολήν, μόνον οργήν, να τρώγεστε ένας τον άλλον. Σας εχάρισα και την ουράνιον μου Βασιλείαν και όλα τα πανάγαθα της γης και εσείς το χειρότερον ενεργήσατε. Άδησα και δεν ακούσατε τα λόγια μου και δουλεύετε την αγίαν μου Κυριακήν και όλες τις εορτές του χρόνου. Θέλω να ανοίξω τους καταρράκτες του ουρανού να βρέξουν νερόν ζεστόν, να χαλάσω τα αμπέλια σας και όλα τα κτήματά σας. Αλλοίμονον εις εκείνον τον άνθρωπον οπού βάνει νερό στο κρασί και χώμα στο γέννημα και λέγει πως κάνει διάφορον. Από την άλλην μεργιά, απλά το χάνει ο ταλαίπωρος και ακόμα αν δεν ακούσετε τα λόγια μου, θέλω να βρέξω στάχτη του Μάιου μήνα, να κάψω κάθε άνθρωπον, κατά τα έργα του, και να στίψω όλες τις βρύσες και τα ποτάμια να τρέχουν αίμα.

*

Και να παιθάνουν οι άνθρωποι και τα ζώα να ψοφούν και όλα τα πετεινά του ουρανού να χαθούν από τις αμαρτίες σας τις πολλές και δεν ακούετε κακόγνωμοι άνθρωποι τα γράμματα οπού λέγουν, χαίρε και χαριτωμένη, ο Κύριος μετά Σου, δεν ακούετε ότι την αγίαν μου Κυριακήν έστειλα τους αγγέλους μου, Γαβριήλ

και ευαγγέλισα την Θεοτόκον μου Μητέραν το Χαίρε. Δεν ηξεύρετε κακόγνωμοι άνθρωποι ότι την αγίαν μου Κυριακήν την εβάπτισα, υπό χειρός προδρόμου, δεν ηξεύρετε κακόγνωμοι άνθρωποι ότι την αγίαν μου Κυριακήν ανάστησα τον προπάτορα Αδάμ και τους εξ Αδάμ και τους ελευθέρωσα από τα χέρια του διαβόλου, δεν ηξεύρετε κακόγνωμοι άνθρωποι ότι την αγίαν μου Κυριακήν μέλλω να κρίνω ζωντανούς και πεθαμένους και να δώσω καθενού κατά τα έργα του. Πάλιν σας λέγω αν δεν μετανοήσετε και να επιστρέψετε από τα πονηρά σας έργα και από τις έχθρες σας – ανομίες, θέλω να κάμω την ημέραν να γίνει νύχτα, ο ήλιος και το φεγγάρι, όλα να χαθούν και να σας δώσω οργήν να τρώγεστε, ένας τον άλλον και δεν θέλω σας λυπηθώ, να γυρίσω το πρόσωπόν μου προς εσάς, τα κλάματά σας και οι αναστεναγμοί να μη ωφελίσουν και να στείλω αστραπές φοβερές και βροντές να σας εξολοθρέψω από το πρόσωπον της γης και να σας παραδόσω ή σε κακόν θάνατον και εις ατελεύτητον κόλασιν. Τίνος είναι ο κακός θάνατος, των ζορπάδων, των κλεπτών, των προεστών και των φαγάδων και ολούσκων των φιλαργύρων, τι είναι αυτά; Εσείς είστε οπού τα κάνετε κάθε ημερούσκον (ημέρα) στοχασμοί και αδικοφάγοι, ψεύτες και κακότροποι αντίχριστοι, ψευδομάρτυρες, επίορκοι δια ολίγον τίποτες κάνετε όρκον και παίρνετε και αφορισμούς και δεν ξέρετε που είναι ο χωρισμός της ψυχής και εσείς οπού αδικείτε τους πτωχούς, τους δουλευτάδες σας και άλλα πολλά κακά οπού κάνετε εσείς οι χριστιανοί με τον διάβολον να καίεστε και να φλογίζεστε εις την αιώνιον κόλασιν και τους πτωχούς και το γείτονά σας τον κακόν αγαπάτε, να μην είναι κανένας καλύτερος από Τε σένα, αγαπάς τα λαίπωρους, πλούσιους όλους, στην πόρτα σου θέλεις να είναι. Κακότροποι οπού κατακρίνετε ο ένας τον άλλον και δεν βλέπετε τα δικά σας αμαρτήματα, αλλά των άλλων, κατακρίνετε και δεν φοβάστε να μην σχιστεί η γη και σας καταπιεί η γη ... και τι λόγον έχετε να δώσετε του φοβερού κριτού εν ημέρα κρίσεως και δια τούτο σας λέγω να μετανοήσετε με την καρδιάν σας.

Αριθμοί 12345, 678910' 11'

Εγώ ο Μιχαήλης Παπά-Ιωάννου Μολιστινού,
οπού ευρίσκεται εις χωρίον Μπελθούκι
(σήμερα ...) γράφω γραφές μου
1860 τη 8 Μαρτίου
Γράφω 1813 τη Ιουνίου 30

*

Ετούτη η επιστολή είναι του Μιχαήλη Παπά-Ιωάννου Μολιστινού και όποιος τη εύρει και δεν την μαρτυρήσει να έχει την κατάραν του Αγίου Αθανασίου και της Κυράς της Παναγιάς. Να είναι αφορισμένος και καταραμένος από τους τριακοσίους δέκα και οκτώ Θεοφόρους Πατέρας των εν Νικαία Νικομηδείας καέντων. Τέλος τα θαύματα της Παρθενίας ω η δόξα και το κράτος εις τους αιώνας ΑΜΗΝ

Τέλος και τω Θεώ δόξα και ειρήνη. Ο θάνατος του Ιησού Χριστού. Ετούτη η επιστολή, είναι του Μιχαΐλη Παπά-Ιωάννου Μολιστινού και όποιος τη εύρει και δεν την μαρτυρήσει να έχει την κατάραν του Αγίου Αθανασίου και της Κυράς της Παναγιάς. Να είναι αφορισμένος και καταραμένος από τους τριακοσίους δέκα και οκτώ Θεοφόρους Πατέρων ημών των εν Νικαία Νικομηδείας καέντων.

ΤΕΛΟΣ
 ΘΑΙΩ ΔΟΞΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
 ΕΤΟΥΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΤΩ ΔΗΙ
 ΝΑΙ ΤΩ ΜΕΧΑΛΗ ΓΙΑ ΓΙΑ
 ΜΟΛΗΣΤΗΝ ΚΑΙ ΟΠΙ
 ΤΗΝ ΕΒΡΗ ΚΑΙ ΔΕΝ ΤΗΝ
 ΜΑΡΤΗΡΗΣΗ ΜΑΧΙΤΙΝΚ
 ΑΤΑΡΑΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
 ΚΕΤΙΣ ΚΗΡΑΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙ
 ΑΣ ΜΑΗΝΑΙ ΑΦΟΡΗΣΜΕΝΟΣ
 ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΑΣΜΕΝΟΣ Α
 ΠΟΤΩΤΡΗ ΑΚΟΣΗΟΝ ΔΕ ΚΑ ΚΑΙ
 ΟΚΤΟ ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ
 ΤΩΝ ΕΝ ΝΙΚΕΑ ΝΙΚΟΜΙΔΙΑ ΚΑΕΝ
 ΤΩΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ερμηνεία - Αποσαφήνιση

Παράδειγμα - Παραδείγματα του μαρτυρίου

Φοβούμενοι οι Γραμματείς και οι Φαρισαίοι, μήπως οι Εβραίοι σεβαστούν τον Ιησούν ως Θεόν εσυμβουλευθήσαν να τον θανατώσουν. Εύρον συνεργόν Ιούδαν τον προδότην εις τον οποίον έδωκαν τριάκοντα αργύρια του κράτους ερωτηθείς ο Ιησούς είναι εισδαιμονία, εις τους οποίους δεν υπάρχουν καλά με φρένας. Ο λόγος εν τω αλλήλω διδακτικώ του 1860.

Ο πάντα φίλτατος δώσας Μιαχαΐλης γράφω

*

Ο Διογένης ερωτηθείς μίαν φοράν από έναν, τι βαρύτερον πράγμα βαστάζει η γη, ο δε του είπεν τον απαίδευτον άνθρωπον.

Ένας φίλος τους κοινός, πάτερ εκατηγορήθηκα από έναν των φίλων διατί παιδεύε τον υιόν του πολύ, δι' ένα μικρόν πράμα, ο δε του είπεν δεν παιδεύω τον υιόν δια το μικρόν του, αλλά του αποκόπτω την κακήν συνήθειαν, παραδείγματος χάριν: έβρασεν αγριολάχανα και έφαγεν, ο δε φιλάρας επήγεν εις άλλον γείτονα και εδειπνησεν, ευχαριστών τον Κύριον. Ένας δε άρχων και φίλος μέγας, του Φιλαρέτου, ο οποίος ήταν Κυβερνήτης της πόλεως, ακούσας ταύτην την εσχάτην πτωχείαν του πρώην εκλαμπροτάτου φίλου του, του έστειλε σαράντα κιλά σιτάριον, το οποίον βλέπων ο άγιος, ευχαρίστησε τον Θεόν που φροντίζει. Πέντε κιλά επήρε μερτικόν του, το εμοίρασε και πήρε πας ένας, μηδέ του δούλου του, πλην η γυναίκα του. Πέντε κιλά επήρε το μερτηκόν του και ο άγιος τα οποία τα έδωσε στους φτωχούς. Από εκείνη την ημέραν δεν έχει πλέον. Άλλοτε έτρωγεν η γυναίκα του με τους αλόγους, ή πήγαινε και αυτός και τους έδιδαν, γογγίζοντες και λέγοντες εις αυτόν, πως ποτέ δεν θα βγαίνεις από τον κρυμμένο βιάσου, να αγοράζεις να τρώγεις άμα έρχεσαι, ή να παίρνεις πάλι από εκείνα όπου μας έδωκες. Δεν του έμεινεν λοιπόν άλλο σιτάρι, τα μελίσσια μόνον και όταν μερικοί πτωχοί, μην έχοντας τι να τους δώσει, τους έπαιρνε ή στον μελισσώνα ή τους εχόρταινε μέλι, ή ή όντας έκαμε (αυτό) καθ' εκάστην, έως έμεινεν μόνον ένα κρινί (κυψέλη) το οποίον πηγαίνει κρυφά στα παιδιά του και το ετρύγησαν πάλιν. Ελθών άλλος πτωχός τον επήγεν εις τον μελισσώνα και μην βρίσκοντας μέλι, ποσώς, έβγαλε το φόρεμά του και το έδωσε να μην υποβγάλει εύκαιρον. Ερωτηθείς δε υπό τον παίδων, είπε ότι το έχασε και μη δυνάμενος να το βρουν, ούτος έκοψεν η γυνή του, εναντίς ρούχον και το έκαμνεν ανδρικόν και εφόρεσε. Τον καιρό εκείνο εβασίλευεν, ο Ιησούς Χριστός, Ειρήνη και Κωνσταντίνος ο υιός της ... Έστειλεν στρατιώτες εις πάσαν πόλιν και χώραν να γυρέψουν κόρην έμορφον και όσην αρετήν δια τον βασιλέα. Απελθόντες λοιπόν εις όλα τα κάστρα, ήλθαν και εις την Άμνιαν και ιδώντες οι

βασιλικοί άνθρωποι την οικίαν του Φιλάρετου μεγάλην, έμορφον, ενόμισαν ότι ήταν κάποιος μέγας Αρχοντας και επρόσταξεν τους υπηρέτες εκεί να κονέψουν (κοιμηθούν), οι δε άνθρωποι της χώρας, έλεγαν μην ηπάγετε εις αυτόν αφέντες, πεζεύσετε, ότι ένας πτωχός γέροντας κατοικεί εις αυτά οπού δεν έχει τίποτες, οι δε απεσταλμένοι, νομίζοντας ότι ήτο κάποιος πλούσιος και τον εφοβούντο οι άνθρωποι της χώρας και δι' αυτό τους εμπόδιζαν. Είπαν μη τρώγεις προς τους υπηρέτες και ηπάγετε εκεί οπού σας λένουν. Μην ακούγετε κανέναν, ο δε φιλόξενος και φιλόθεος Φιλάρετος επήρε την ράβδον του και την εκούνισε με πολλήν χαράν και τους φώναξε (βρυχήθηκε) αυτούς ευχαρίστησε πως εκαταδέχθησαν να κονέψουν (μείνουν) εις την πενιχράν και ταπεινήν του οικίαν. Έπειτα επρόσταξε την γυναίκα του να ετοιμάσει φαγί επιμελώς να τους φικώνουν (ταΐσουν) και τι να τους βολιβρίουμεν (ταΐσωμεν) ή να μαγειρέψομεν άγρια λάχανα λέγει βρίσκουν η δε είπεν μίαν όρνιθα δεν άφησες ταλαίπωρε εις τον οίκον σου (σπίτι) και τι να τους φιλέψουμε ή να μαγειρέψω άγρια λάχανα. Λέγει ο άγιος, άναψε την εστίαν (φωτιά) στόλισε το μέγα τρίκλινον και γρήγορα την εστόλισαν την τράπεζα και ο Θεός μας στέλνει τώρα φαγητά, όσα θέλομεν αμέσως ευτρέπισεν η γυναίκα και ιδού οι πρώτοι της χώρας έφερον από την πλαγιανή θύρα (πόρτα) πολλά αρνιά, όρνιθας, περιστέρια, κρασί παλιό και όσα άλλα έκαναν χρήση – ανάγκη και τα έφτιασεν η θεία Σέβω επιτήδεια (μαστορικά) με μυρωδικά και ευτρέπιζαν (στόλιζαν) την τράπεζαν επάνω ως το μέγα τρίκλινον το οποίο ήτο πολύ ωραιότατον .... στρογγυλόν.

*Τέλος, εγώ ο Μιχαήλης Παπά-Ιωάννην Μολιστινού
Γράφω 1860 τη 11 Μαρτίου Γράφω – Γράφω*

*

Η ερμηνεία αποσαφήνιση έχει ως εξής:

«Υπόφερε τους γονείς σου, όταν είναι μεγάλοι στην ηλικία (γέροντες-γερόντισσες), να τους βοηθάς και να τους συντρέχεις στις αρρώστιες τους. Των πόσων από ψυχής βοήθησαν εις τον υποστάτην σου, πόσα σου εσυγχώρησαν εις την νεότητά σου, πόσον καλόν θέαμα είναι τα παιδιά να αποδίδουν προς τους γονείς τους το χρέος και κάμε καλόν, αντί κακόν μισεί την κακίαν.

Τη 11 Μαρτίου 1860

*

Οι καλοί και φρόνιμοι Μπελθουκιώτες.

Στο Σχολείο θα μπούμε με ελαίας, άρα θα διαβούμεν με τάξην προσπαθούντες σταθερά και θα καθιερώσουμε τα μικρά παιδιά να μάθουν και αυτό θα το διηγού-

νται ύστερον εις την ζωήν τους. Έχει και να τιμήσει το παιδί όταν ξέρει ελεύθερον και μόνο.

*

Καλό είναι το άγιος ο Θεός, καλό είναι να το πούμε και όποιος το λέγει σώνεται και όποιος το ακούει αγιάζει, και όποιος καλά το αφουγκράζεται παράδεισον θα λάχει. Καλύτερα να λειτουργάς μέσα στ' άγιο μοναστήρι. Κάτω στα Ιερουσόλημα και στου Χριστού τα πάθη, εκεί δεντρί δεν ήτανε και δέντρο φανερώθηκε ο δέντρος ήταν ο Χριστός και ρίζα η Παναγία και εκείνα τα κορφοκλώναρα ήταν οι μάρτυρες, που μαρτυρούσαν και λέγανε του Χριστού τα πάθη. Χριστέ ποιος σε σταύρωσε, οι άνομοι εβραίοι, οι άνομοι και τα σκυλιά, σκυλιά του παραδείσου και ..... πηγές νερό να του δώσουν και αυτός ευχές .....

.....
 Να λησμονούν τις μάνες, κορμί – ψωμί αν έδωσες, καλό έργο θα το έβρεις, χρυσόν, παράν (χρήμα και να δώσεις χρυσόν, λαμπάδες π' έχεις σ' άλλ' ρούχο και αν έδωσες, καλότυχη η ψυχή σου

1871 Μαρτίου 11

Πλάβαλη

Αναγνώστης διδάσκαλος.

*

Εδώ θα επακολουθήσει η αναγραφόμενη στο βιβλιάριο ΔΙΔΑΧΗ ΚΟΣΜΑ με την ορθογραφία και σύνταξη του γράψαντος, μόνο όμως καθαρή-ευανάγνωστη για του αναγνώστη του βιβλίου. Κρίθηκε σκόπιμο να γίνει αυτό, για να μην αλλοιωθεί το κείμενο, η σύνταξη και η ορθογραφία του δασκάλου της εποχής εκείνης του 1871.

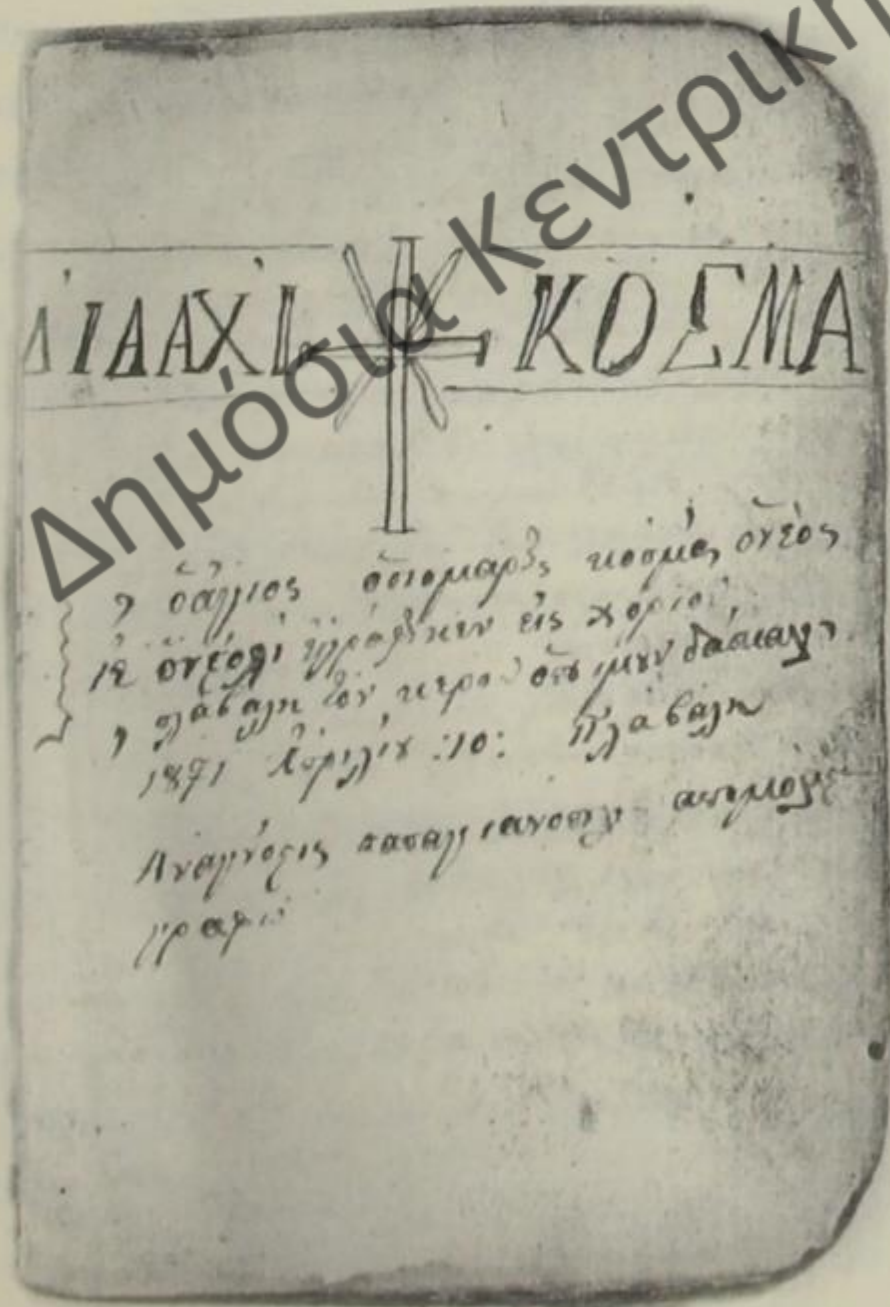
ΔΙΔΑΧΗ ΚΟΣΜΑ

Ο άγιος οσιομάρτης Κοσμάς ο νέος ... εγράφηκεν εις χωρίον Πλάβη τον κερόν οπού ίμουν δάσκαλος, 1871, Απριλίου 10, Πλάβη (σήμερα ...) Αναγνώστης Παπαγιανόπουλος από μόλιστα γράφω,

*

Ο μακάριος ούτος Κοσμάς ου την διδαχήν δημοσιεύομεν εγενίθη εις το χωρίον της Αιτολίας απόκουρον καλούμενον από γονίς ευσεβίς εν νουθεσία χριστιανική εξεπεδούθη ακολούθους εν τι ικμάζουσι τότε του Όθωνος σχολή, αλά έχουν εν τι αξία αυτού ψιχί, τόπος να φανή οφέλιμος εις τον πλισίον του, κατέβι εις Κοσταντινούπολιν οπού λαβόν τιν άδιαν παρά του τότε πατριάρχου σεραφίμ, εκύριξε τον λόγον του Θεού εν Τε τις εκλισίες και τα περίχορα της Κοσταντιπόλεως. Κατόπιν αναχορίσας εις Νάουσα και τον Βραχόρη μεσολογγίου και διδάξας αυτά αρκετό κερόν τα μέρι εκίνα, επανίλθεν εις Κοσταντινούπολην, συμβουλευτικής και αυτής τον νέον Πατριάρχην σοφρόνιον και λαβόν εκ δευτέρου τιν άδιαν και την εβλογίαν αυτού, ανεχώρισε δια το άγιον όρος. Ενταύθα αφαιχθής κατά το έτος 1775 και διατρίψας επίτινα κερόν δεν εσίγαγε νομίζω

ο μακάριος ος αμάρτημα και ολίγορία- αν δεν εκπλίρονεν τιν προς τους πάσχοντας και διψόν τους χριστιανούς εντολίν του, οπού πιεζόμενος και στενοχορούμενος, απεφάσισε και ανεχώρισε δια ξιράς εκ του αγίου όρος και περιπάσας διδάσκον τιν ευσέβιαν δεξιά και αριστερά όλα τα χοριά, έφθασεν εις θεσσαλονίκην, κακίνθεν διερχόμενος την Βέριαν και αναπάσα σχεδόν την μακεδονίαν, κυριτον την αγάπην και ομόνιαν - οπού διδάξας τον θιον λόγο. Επίεσε και θαύματα ουκ ολίγα εις τους μετά πιστεος προσερχόμενους, ιδε τον βίο αυτού και θαύματα εις το νέον μαρτυρολόγιον, συνεβούλευσε δε κε προέτρψε δια του γλικέος τρόπου του τους προύχοντας και εσίτισαι σχολία αλιλοδιαδαχτικά Τε και ελινικά εις διαφόρους κομοπόλις

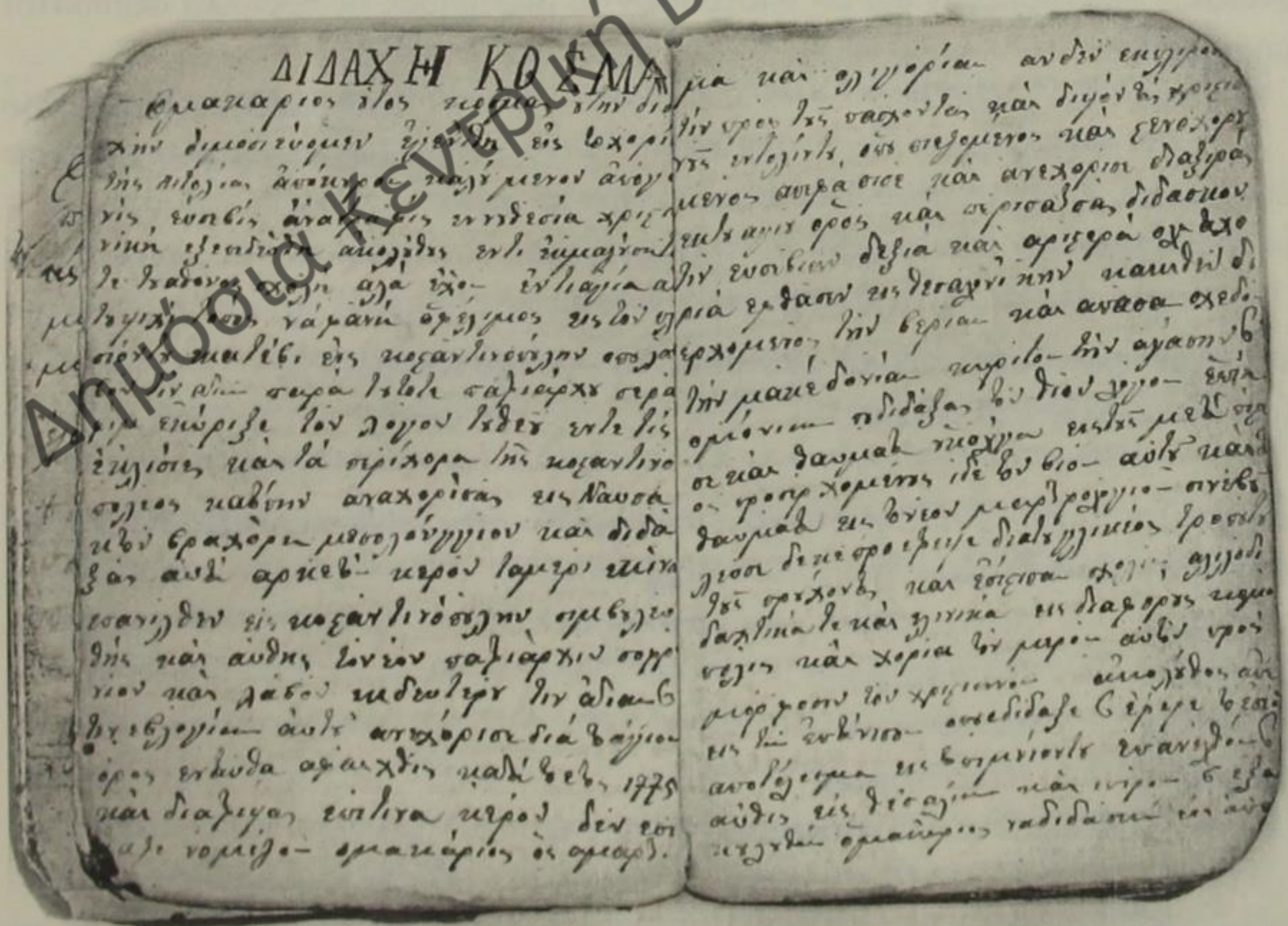

και χοριά τον μερόν αυτόν προς μόρφωσιν τον χριστιανόν, ακολούθος ανέβικε τα επτάνισα, όπου εδίδαξε και έφερε το έσιο αποτέλεσμα εις το πιμνιόν του. Επανελθόν και αυθις εις θεσαλίαν και ιπιρο και εξακολουθόν ο μακάριος να διδάσκει εις απάσας τας χόρας και χοριά. Τον κερόν αυτόν τιν ομόνιαν και την προς τον πλισίον αγάπη, έστισε την μεγάλη τι φονήν την πολύ τελίαν συμβουλί του, ισικούστι, αλά τούτο επροξένισεν εις τας εβρέους όση ώρα αμνιμονεύτου χρόνου ηγόραζαν τις πολιτέλιας πράγματα και κατά σινέπιαν εστερίθισαν ι εβρεί το παν, όθεν απεφάσισαν, και επλίροσαν τον τότε Κουρ-πασάν, αδρός και ούτος επέφερον και τον μαρτιρικό θάναυτο του Αγίου, διδάξας ο πασάς Χόντζιαν τινά μιστικός του συνέλαβε και τον απεινχόνισεν. Ούτος ο μακάριος Κοσμάς απίλαυσε διπλούν τον στέφανον του μαρτυριού και ος απόστολος και ος μάρτης του Χριστού, ο δόξα εις τους εόνας.

Ο φιλόχριστος Αναγνώστης, αναγινόσκον την διδαχίν του αγίου, θελι ιδώ διο τινά, πρότο-πρότο όποιος χριστιανός δεν έχει αγάπην εις τον πλισίον του δεν ισέρχετε εις τον παράδισον, δεύτερον στιλιτεύσας δια της διδαχίς του την πολιτέλιαν, αυτή επέφερε μεν εις τους χριστιανούς το έσιο αποτέλεσμα, επροξένησεν, όμως τους εβρέεις την απελπισίαν και ... και αυτη, κατά τιν σινιθιάν του τον θάνατό του, αλά ο άγιος Κοσμάς, προβλέπον όλα ταυτα εδέχθη τον διπλούν στέφανον του μαρτυριού ισίχος και γαλίνεος, παραδόσας την αγίαν αυτού ψυχήν εις τον Ιισούν Χριστόν, αφού πρότα έσπυρε τον θρέον καρπό εις το πιμνιόν του. Βεβαιούτε ότι περιοδεύον την ήπιρον ο άγιος σινιτήθη μετά τον αλίπασαν πριν γίνει ακόμη Βεζίρις και σινομίλισεν κανάς όρας μεταξύ του, ιπόν αυτό ότι θα γίνει μεν αγάς αλά να αγαπά και να υπερασπίζετε τους Χριστιανούς, αφού Δε έγινε Βεζίρις είτον μόνος, του εζίτισεν, είτον μοναχός επίγε την κάραν του αγίου κοσμά εις αυτόν, έλαβεν αυτην και έφερεν γίρω εις την γενιάδα του ευλαβός, ι περιστότες οθομανή, ιδόντες τούτο εξεπλάγισαν, αλά ο αλιπασάς τους ίπε, εσίς δεν γνωρίζετε τίποτε, αυτός ίτο μεγάλος άνθρωπος και όσα μου ίπεν όλα εβγίκαν σοστά, ένα δεν ίδαν ακόμη – διέταξεν ακολούθος ο αλιπασάς και εκτίστι μοναστίριον απέδοσε εις μνίμιν του αγίου όπερ ιπάγετε και εχρίσοσε και την αγίαν κάραν αυτού εις ι χάρις μεθιμόν, αμήν. Ισού και ι διδαχί ειν εξαφάνισεν εις τι εξοκλίσι – 15 – 20 λεπτά μακράν τις πόλεος ιωανίνον.

Εις πίαν πόλιν και χόρα εισέλθετε λέγετε ειρήνη τι πόλι εκίνη είπεν ο ιισούς Χριστός τους ιερούς αποστόλους δια τούτο και εγώ αδελφί μου, λέγω πρότον ιρήνην και αγάπη εις εσάς ο Κύριος ιμόν Ιησούς Χριστός και Θεός αδελφί μου ο γλικότατος αυθέντις και δεσπότις ο πιτίς τον αγγέλον και πάσις νοϊτίς και εστιτίς ... αυτός εκαταδέχθη και έγινεν άνθρωπος τέλιος εκ πνεύματος αγίου από τα καθαρότατα έματα της κυρίας δεσπίνις ιμόν θεοτόκον και αϊπασθένου μαρίας δια να μας εβγάλη από τας χίρας του διαβόλου, να μας κάμη ίσας κληρονόμους τις βασιλίας του να χερόμαστε πάντοτε εις τον παράδισον μαζί με τους αγγέλους και μιν

ίμαστε εις την κόλασιν, μαζί με τους διαβόλους, έκαμε καθός ένας άρχοντας οπού
 ίχε αμπέλια και χοράφια και βάνη εργάτας να τα δουλέψουν .... Και ο κύριος ιμόν
 ησούς Χριστός όσα αμπέλια έχι όλον ετούτο τον κόσμον και επίρε τους δώδεκα
 αποστόλους και τους έδοσε την χάριν του και την ευλογίαν του και τους έστειλεν
 εις όλον τον κόσμον να διδάξουν τους ανθρώπους ααν ίσος και θέλουν να γίνουν
 και εδώ καλά και ιρινικά και με ταύτην να πιγένουν εις τον παράδισον, να πιστεύ-
 ουν και να βαπτίζοντε εις το όνομα του πατρός και του ιού και του αγίου πνεύμα-
 τος και τους επαρίγγιλεν εις όπιαν χώραν πιγένουν και τους δέχονται να ευλογούν
 την χώραν εκίνιν και εις εκίνη την χώραν οπού δεν τους δέχοντε να τινάζουν τα
 υποδίμαατά τους και να φεύγουν έτσι λοιπόν οι αδελφί, η απόστολοι ος φρόνιμη
 δούλη και πιστί του Κυρίου μας, λαμβάνοντας την χάριν του παναγίου πνεύματος,
 έτρεξαν οσάν αστραπή εις όλον τον κόσμον και με εκίνη την χάριν ελαλούσαν
 όλες τοις γλώσσες του κόσμου με εκίνη την χάριν ιάτρεψαν τιφλους και κουφους
 και λεπρους και δεμονιζομένους και το μεγαλίτερο και λεπρους ανέστειναν και εις
 πίαν χώραν επίγεναν και τας εδέχονταν εκάναν τους ανθρώπους χριστιανούς, εχι-
 ροτονούσαν ιερίς έκτιζαν εκλισίες και ευλογούσαν την χώραν εκίνη και εγένετο
 ένας επίγειος παράδισος, χαράν και εφροσίνην κατικίαν τον αγγέλον, κατ' ικόνα
 του χριστού μας.

Εις όπιαν χώραν πάλιν επίγεναν και δεν τους εδεχόταν, ετίναζαν και τα ιποδίματα τους και εφεύγαν και έμενεν εις την χώραν εκίνη κατάρα και όχι εβλογία, κατ' ικόνα του διαβόλου και όχι του Χριστού μας, δια τούτο αδελφί μου πρέπον είτον να έχο την καρδίαν μου καθαράν οσάν τους αγίους αποστόλους εδώ όπου εξεόθηκα να σας απολαύσω.

(σ.σ. Εδώ τελειώνει η διδαχή του πάτερ Κοσμά).

*

Οι τα πάντα καλός διαταξάμενη θεοκίορικές απόστολοι και ο ματ' αυτούς τον θεοφόρον πατέραν ... κανονικούς ορίσαν μηδέναν του θείου βαθμού της ιεροσύνης καταξιούστε δίχα πόλιν ερεβνής και ακριβούς εξετάσεως ίνα μη ηπό αναξίω τα θιώματα τελισιοργούντε εκπροελθόν τίνην εμή κακκά το πνεύμα μη, ηός αποστόλη, παπαγιάνη εκ χώρας Μολίστας εζήτησεν λαβήν το μέγα της ιεροσύνης αξίωμα ον και στίσας ενόπιον εις ιεράς ικόνοσ του Κυρίου και Θεού και σοτίροσ ιμόν ιησού Χριστού και τα βάθη καρδιάσ αυτού ερεβνίσασ ου μην πλιν και παραλο-αξιόπιστον ανδρός, πληροφοριθίσ τον ίόν του, την αυτού πολιτίαν και μηδέ εβρόντεσ αυτόν κατά νόμοσ κόλιον μαρτιρουμένου αυτόν ου αξίον της ιεροσίνης όντασ και τέλιον τι ιλικία καθόσ ιερί κανόνεσ διακελεβουταν, όθεν και εδόθη αυτό το παρόν εις ένδιξιν – επικερομένον διά μη υπογράφονται μαρτιρίσασ οσ προϊρικά αξιόπιστοι μάρτιρεσ

Υπογραφές ο πνευματικός
(σ.σ. δυσανάγνωστεσ τελείωσ).

*

1873 την πρότιν σεπτεμβρίου φανερόνω το ... όπου εξέδομεν ...
(σ.σ. δυσανάγνωστα τελείωσ)

1873 τη 15 Αυγούστου, αφού ήλθομεν φανερόνω το αλεύρι όπου πέρνι από μόλι-
σταν δια το μοναστίριον του χορίου Βορβοτσικού.

38 οκάδεσ   πρότιν φορά   με καλόγερον

67 οκάδεσ   Δευτέρα φορά   » »

76 οκάδεσ   τρίτην φορά   » »

60 οκάδεσ   τέταρτη φορά   » »

μαΐου το αλέσαμεν το στάρι οκκάδεσ ...

1875 Οκτωβρίου 8

φανερόνω ... (σ.σ. δυσανάγνωστα)

Σ.Σ. Ακολουθούν ονόματα μικρά των πεθαμένων συγχωριανών.

Ακολουθως: 1874 πέντε Σεπτεμβρίου

Φανερώνω τα έξοδα εγώ διαφορέματα: (αναφέρονται μικρά ονόματα και ποσότητες για κάθε ένα χωριστά).

1873 πρότι Σεπτεμβρίου

φανερώνω τα έξοδα του μοναστηρίου

(Σ.Σ. ακολουθεί λεπτομερής κατάλογος)

1875 τι 28 Ιουλίου

φανερώνω τα όποια όβολα έχω:

(Σ.Σ. καταγράφονται αυτά)

1873 (Σεπτεμβρίου

φανερώνω τα έξοδα του μοναστηρίου

(Σ.Σ. καταγράφονται αναλυτικά)

Μπορμποτζιότικα: (Σ.Σ. εδώ αναφέρονται μικρά ονόματα κατοίκων του χωριού Μπορμποτζιού = σήμερα Επταχώρι - Καστοριάς) που έχουν δώσει χρήματα προφανώς για ενίσχυση του μοναστηριού Μόλιστας).

Στη συνέχεια και σε άλλη σελίδα του ανευρεθέντος αυτού κατάστιχου καταγράφονται στα μικρά τους ονόματα, οι πεθαμένοι προφανώς συγχωριανοί του.

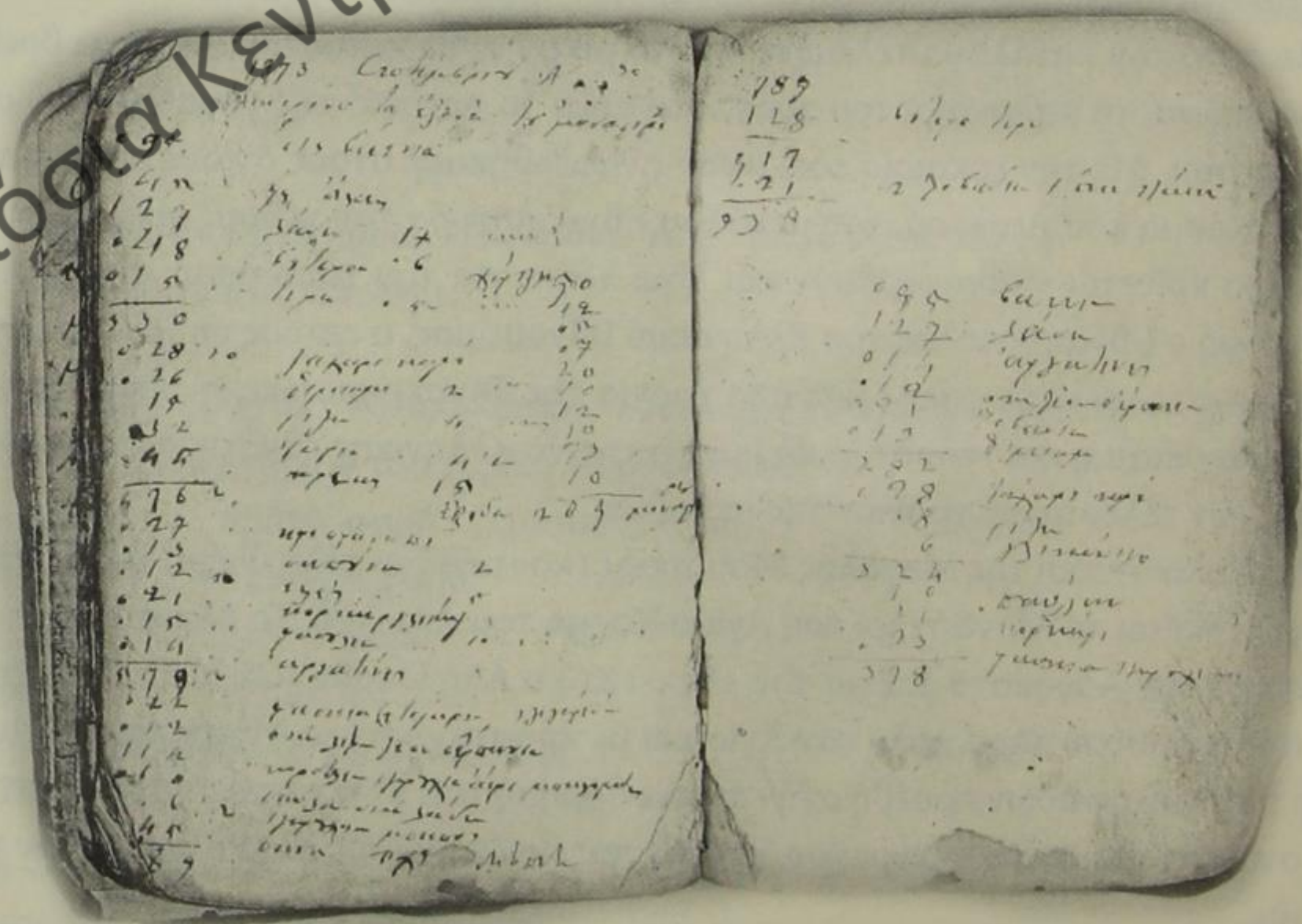
Με αυτό τον κατάλογο τελειώνει και το μικρό αυτό κατάστιχο που έχει βρεθεί όλως τυχαία, το καλοκαίρι του 2005, στο σπίτι το πατρικό της γυναίκας μου στο Μοναστήρι. Με την ευκαιρία εδώ αφού αναφερθήκαμε στους άγιους λόγους του πάτερ Κοσμά του Αιτωλού, του μεγάλου Εθνομάρτυρα του γένους μας, καλό και φρόνημα κρίνεται ν' αναφερθούν και λίγα λόγια για τον τόπο όπου εμαρτύρησε και ετάφη ο Εθναπόστολος του Ελληνικού Έθνους μας, ο οποίος υπήρξε το μεγαλύτερο κεφάλαιο της φυλής μας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, η επιφανέστερη λαοεκπαιδευτική και νεοπατορική μορφή της νεοελληνικής εθνότητας, ο αναγεννητής των τελευταίων χρόνων της σκλαβιάς.

Στο Κολικόντασι της Μεγάλης Μουζακιάς (κοντά στην πόλη Φιέρι) της Β. Ηπείρου, βρίσκεται το Μοναστήρι του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού. Το Μοναστήρι αυτό το έχτισε τον Αύγουστο-Ιούνιο του 1813-1814 ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων επειδή τον εκτιμούσε πάρα πολύ τον Άγιο και με προσταγή του ο Μητροπολίτης Ιωάσαφ των Μελιγράδων προέβη στην ανοικοδόμησή του. «Να κτισθεί το Μοναστήρι επ' ονόματι του αγίου τιμώμενου, επειδή τον εγνώρισεν ως αληθή άνθρωπον του Θεού».

Το Μοναστήρι αυτό σήμερα, το ανακαίνισε ο Αρχιεπίσκοπος Τιράνων κ.κ. Αναστάσιος, πλην του περιβάλλοντος ακόμη χώρου. Εκεί υπάρχει και ο τάφος του πάτερ Κοσμά, κατά μήκος του κατεστραμμένου ναού των Εισοδίων της Θεοτόκου. Σήμερα τα λείψανα του Αγίου φυλάσσονται στην Αρχιεπισκοπή Τιράνων για λόγους ασφάλειας.

Το πώς σώθηκε η Ιερά Μονή του Αγίου Κοσμά από το καθεστώς της αθεΐας του Χότζα, οφείλεται σε θαύμα του Αγίου Κοσμά. Αυτό έχει ως εξής: Το 1968 με νόμο του αλβανικού κράτους, απαγορεύτηκε κάθε θρησκευτική εκδήλωση, ήρθε διαταγή από τα Τίρανα να γκρεμισθούν οι εκκλησίες και να εξαφανιστούν οι σταυροί από τους τάφους. Ο αστυνομικός διευθυντής του Φιέρι πήρε συνεργείο και πήγαν στο Μοναστήρι, προκειμένου να εξαφανίσουν τα πάντα. Έδωσε εντολή να ξεκινήσει το έργο το συνεργείο από τον τάφο του Αγίου. Όταν οι εργάτες έδωσαν το πρώτο χτύπημα στο ιερό μνημείο, τότε μια δυνατή βοή έσπασε την ησυχία του χώρου και μια δυνατή φωτιά ξεπήδησε μέσα από τον τάφο του αγίου. Έντρομοι οι παριστάμενοι ετράπησαν σε φυγή και δεν επανήλθαν παρά τις απειλές των Τιράνων και παρά την καθησυχαστική δήλωση του καθεστώτος Χότζα, ότι δήθεν, εξερράγη ξεχασμένη βόμβα από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Έτσι δεν βεβηλώθηκε ο τάφος του Αγίου Κοσμά και τα χαριτόβρυτα αγία λείψανά του παρέμειναν εκεί βάλαμο στις πληγές των χριστιανών της Β. Ηπείρου.

Κάθε προσκύνημα στην Ιερά Μονή του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, που έχτισε ένας αλλόθρησκος Αλή Πασάς, είναι ένα πνευματικό αναβάπτισμα στα ζείδωρανάματα της ματωμένης ορθοδοξίας – ματωμένης ρωμιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'

Το κεφάλαιο αυτό είναι αφιερωμένο στον Βασίλη Ραμαντζά «θετό» πατέρα του πεθερού μου μακαρίτη Βασίλη Παπαδημητρίου (Παναγιώτου) γιατί το βιβλίο, που φωτοτυπία αποτυπώνεται στο παρόν κεφάλαιο, είναι γραμμένο με τα ίδια του τα χέρια. Βρέθηκε από τον γράφοντα το καλοκαίρι του 2005 στο σπίτι μας στο Μοναστήρι σε κάποιο ντουλάπι μας με άλλα αντικείμενα που αναφέρονται στο βιβλίο μου αυτό. Όλα τα ευρεθέντα αυτά στοιχεία, είναι για τον γράφοντα και την αγαπημένη του γυναίκα και τα παιδιά τους Ανδρέα και Κατερίνα, ανεκτίμητα οικογενειακά κειμήλια και γι' αυτό φυλάσσονται καλά και ασφαλή. Φέρονται όμως στο φως της δημοσιότητας προς γνώση και των λοιπών χωριανών μας, αφού αφορούν γενικά το χωριό μας, κυρίως όμως το κτηματολόγιο αυτού. Είναι η ΠΡΩΤΗ φορά που δημοσιοποιούνται αυτά τα στοιχεία. Ας τα διαβάσουν και τα μάθουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι. Έτσι θα μάθουν τις ιστορικές-οικογενειακές ιδιοκτησίες σε διάφορα τοπωνύμια του χωριού.

Ο Πάτερ Κοσμάς

Ο καλός μας Θεός ας μακαρίσει την αγαθούλα ψυχή του μακαρίτη Βασίλη Ραμαντζά που κατέγραψε ο ίδιος τα στοιχεία αυτά και διασώθηκαν μέχρι σήμερα.

Ο γράφων αποσαφηνίζει μόνο το κείμενο που αφορά το ιστορικό «το σήκωμα» της αντιγραφής του καταστίχου που το είχαν οι Μακαριάδες. Τα υπόλοιπα γίνονται από μόνα τους κατανοητά. Έχει το βιβλιαράκι αυτό και μικρές ζωγραφιές.

*

Τα σήκωσε ο ανιψιός μου τα κατάστιχα δίχως να τον καταλάβουν. Την άλλη χρονιά εβγήκα στο μεσοχώρι.

1914 Ιουνίου 4. Τα εσήκωσα τα κατάστιχα των Μακαριάδων. Πως τα σήκωσα που δεν τα έβγαζαν αυτοί από τα χέρια τους. Εγώ έκατσα στο χωριό μας από το 1909 μέχρι το 1914, ουδέ έβγαζαν κατάστιχα εις το κοινόν να ειδούμε, οποτε ήθελαν αυτοί να ρίξουν μερόνυχτα έριχναν, με έβαζαν και μένα εις αμανίαν και έλεγαν όλες οι γυναίκες ρίξε και συ τα μερόνυχτα, τις έλεγα δεν έχω φως, με τι να ρίξω. Άκουγαν οι Μακαριάδες και γελούσαν, θέλουν και οι Ραμαντζάδες αυτά τα πρωτεία. Εγώ δεν τους μιλούσα ποτέ ενάντια, τα εχα παντοτες καλά, αλλά το 1914 ήταν εδώ ο ανιψιός μου ο Χρήστος, είχε έλθει από το Βουκουρέστι και τον αγαπούσε πολύ ο Νικόλας ο Μακάριος, τον είχε ανιψιόν από την γυναικαδελφήν του. Λοιπόν ο Χρήστος πήγαινε συχνά εις το σπίτι του Νικόλα και πολλές φορές έκανε

1914 Ιουνίου 4 καταστίχων Μακαριάδων ασοβού Μακαριάδων

Σελίδα	Ονομα	Ασοβού	Σελίδα	Ονομα	Ασοβού
850	Κοστίνα εταρχη	52	177	Γεώργιος Βέργου	11 1/2
322	Χρήστος Γ Ραμαντζά	20	246	Ιδιος	15 1/2
172	Ερνια Μερωνιχδα	72	3112	Ιδιος	7
852	Κοσταντίνος Κυρμιχίς	20	132	Δαναός Παωαχρίστου	8
268	Μηλιάδινά Πάλοισιν	16	100	Δημήτριος Κοντογιάννης	6
158	Διανουμίνος Παωαχρίστου	10	467	Διο Μερωνιχδα	48
778	Διο γιροχιχδα	48	225	Βασίλειος Ν Ραμαντζά	14 1/2
285	Δαναός Παωαχρίστου	18	118	Ιδιος Δινζοα	7
	Μαρια Παωαχρίστου	6			24 1/2
	Ερνια Μερωνιχδα	24	137	Βασίλειος Ν Ραμαντζά	8 1/2
256	Κοστίνα εταρχη	16 1/2	177	Ιδιος Μπαχων	5
	Δαναός Βέργου	7 1/2	168	2ος Δαναός αδαχουλου	10 1/2
		24 = 1	382		24 = 1

μεσημέρι εις το σπίτι του Νικόλα. Τότες επίστηκα, τώρα είναι καιρός να σηκώσουμε τα κατάστιχα τα μερόνυχτα από ούλα τα χωράφια και κηπάρια του χωριού μας, αν θελήσει ο ανιψιός μου Χρίστος να κάνει ένα καλόν... αμέσως τον εφώναξα εις το σπίτι μου και του είπα την ιδέα και του άρεσεν. Αμέσως μου λέγει τότες, αμέσως του έδωσα ένα κατάστιχον και τα εσήκωσεν όλα καταλεπτώς όπως φαίνονται όλα-όλα. Ο Κουστανίκος είναι πολλοί άνθρωποι που αδικούνται. Εγώ αβγάτισα 4 μερόνυχτα εκείνα όπου επήγα και τα μέτρησα. Εγώ να αφαιρέσω κανενός, όχι.

Τα 1915. Ήλθεν ο καιρός δια να ρίξουμε τα μερόνυχτα. Φώναξαν οι γυναίκες όλες τον Νικόλαον Μακάριον προφανώς και τον Θωμάν να ρίξουν τα μερόνυχτα. Αυτοί επότιζαν τα χωράφια τους, οι νύφες του Νικόλα και η Θοδώρα του Θωμά γελούσαν. Εγώ έβλεπα και γελούσα ... αυτά παθαίνομεν κάθε χρόνον, τότες έχασα την υπομονήν μου και έστειλα να βαρέσουν την καμπάνα να συναχθούν όλες οι γυναίκες, να ρθείτε εδώ να ρίξω τα μερόνυχτα. Αμέσως όλες οι γυναίκες ήλθαν εις το αλώνι και βγάξω το κατάστιχον. Πρώτον ρίχνω τα μερόνυχτα εις τα «δέντρα», εντάξει με παρακινούν να ρίξω και τον «Κουστανίκον» και αμέσως άρχισα να κάνω τις μπόσολες (...), αμέσως ρίχνω και του «Κουτσανίκου», εντάξει. Οι Μακραγιάδες απορούσαν που θα μου έπεσεν αυτό το κατάστιχον, δεν ημπορούσαν να το ανακαλύψουν. Εγώ όμως δεν είπα κανενός 5 χρόνια δια να μη μάθουν αυτοί πως τα εσήκωσεν ο ανιψιός μου ο Χρήστος και έτσι κατέκτισα όλα όλα αυτά, όπως όλα τα μερόνυχτα. Τα έγγραψα εις το κατάστιχον της εκκλησίας να βρίσκονται να τα έχουν οι Επίτροποι να ρίχνουν τα μερόνυχτα κάθε χρόνον. Είναι χρόνια πολλά αφόντας τα μέτρησαν τα χωράφια μας, από τον καιρόν του Μακαρίτη Μπαζούκα, άγιον το χώμα του, όπως εγίγαν, έτσι και βρίσκονται και την σήμερα.

Μένω

Εγώ ο Βασίλειος Ν. Μπασιανικόλας.

1914 Γουρνήου 4 ονομα 9α Μερώνηδε ασοβούσ Μανραζιάδες
 ης Δέντρα

Σελ	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	Αποθήκη	οσοβούσ	οσοβούσ
850	Μολονα εραξο	177	174	11 1/2
322	Χρίστος Γ Παυλός	246	246	15 1/2
1772	9πια Μερωνίδα	3112	112	7 8
852	Μολονα Μερωνίς	132	132	6 2
258	Μυλιάδινά Παλινωσ	200	200	48
158	Διανούνη Παωδύνη	407	407	17 1/2
778	Διογυρονίδα	275	118	4 1/2
285	Δεραον Παωαονία	118	118	2 1/2
	Μαρία Παωαονία	393	393	1
	5να Μερωνίδα	137	137	8 1/2
256	Μοογιάς Εραδερσο	77	77	5
	Δεραον Βεζοηο	168	168	10 1/2
		382	382	24 = 1

Ζωρπα

Βασις Ζωρπαγ.	320	20	1/2
1810)	141	9	
Δυμιτρ Μουζογαν	2158	10	
Κολοπα Βεργου	110	7	
Γιαννης Β. Μουζογαν	25	1	1/2
<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	<u>454</u>	<u>48</u>	<u>2</u>

Χαραλαμπος Παπαγεωργίου	722	13	1/2
Παπαδεδου	212	13	1/2
Δυμιτρ Ζωρπαγ	148	9	
Μινογας Γαροφουνο	120	7	1/2
Δυμιτρ Ζωρπαγ	22	1	1/2
Στο Μπουχιδο	762	48	2
<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	<u>1630</u>	<u>41</u>	<u>2</u>

Ζωρπα Δημόσια

Βασις Μουζογαν	859	14	1/2
Γιαννης Παπαγεωργίου	120	7	
Στο Μπουχιδο	778	48	2
<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	<u>1757</u>	<u>69</u>	<u>3</u>

Γιαννης Μουζογαν	240	14	1/2
Μιριαμ Παβλε	160	10	
Στο Μπουχιδο	400	24	
<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	<u>800</u>	<u>48</u>	<u>1/2</u>

Χρυσος Πουλι	316	19	
Κολοπα Βεργου	70	5	
<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	<u>386</u>	<u>24</u>	

Γιαννης Β. Μουζογαν	169	7	
Μινογας Γαροφουνο	150	10	
Παπαγεωργίου	50	3	
<u>ΣΥΝΟΛΟ</u>	<u>369</u>	<u>24</u>	

Συμφασ Μαρονη

Συμφασ

210	Μ' Κιανος	12	
116	Μ' Σ Γαροριανος	7	
100	Βασιγινα Μαρονη	1	
<u>426</u>		<u>20</u>	
512	Χοιροφ Μαρονη	52	
280	Χορβιδανουγιανος	14	
100	Γιανν Χαταλινος	6	
<u>1142</u>	Φια Μαρονη	<u>72</u>	3
390	Κοστονδης Μαρονη	24	
390	Λογιος	24	
<u>780</u>	Στο Μαρονη	<u>48</u>	2

400	Γελομαδης	27	
112	Γαριανος Γελομαδης	7	
128	Γιαννιαν Ν. Γαροριανος	8	
96	Διφυλα Αρξοσυροη Μαρονη	6	
<u>736</u>		<u>48</u>	2
492	Γιανν Σιαρβανος	7	
492	Μη Γιαδρια Χαταλινος	7	
96	Εν. Σιμωγαδιν	6	
64	Βασην Μαρονη	4	
<u>384</u>		<u>24</u>	1
	Εργον Μαρονη	3	1

Δημόσια Κέντρα

Μερονίχτα Αγίων Μηνών

430	1/2 Μαρτίου	29
470	Χριστός Παράσχει	4 1/2
230	Κολοίνα εφέσου	4 1/2
730		2
270	Μίχος Πρωγιάτη	18
136	Χριστός Παράσχει	9
406	Σταβίνα εφέσου Μαργαρίτη	27
240	Χριστός Καταγόσι	16
140	Ιδιός	10
40	Ιδιός	2
426	Σταβίνα εφέσου	28
	Κυριακή	

Αγίων Μηνών

15	Ν. Γαβριήλ	15
8	Ιδιός	8
117	Χριστός Παράσχει	11
168	Χριστός Παράσχει	3 1/2
505	Κυριακή	
115	Ν. Κωνσταντίνος	8
145	Ιδιός	10
48	1/2 Πέτρου	3
50	Παύλος	3
366	Παύλος	24
72	Χριστός Παράσχει	5
119	Χριστός Παράσχει	12 1/2
62	Κυριακή	4 1/2
88	Κυριακή	6
114	Κυριακή	28

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΡΑΣΟΒΟΥ

Αγίου Μηνά

867 ^a			
42	Βασίλης Ζίσι	3	
128	Μιχάη Παπαγιάννη	5	
48	Γεωργίου	5	
48	Γεωργίου Ζωρ. Παπαγιάννη	5	
45	Γεωργίου Μαρτυρίου	5	
347	Βασίλειος Ζωρ. & Κωνσταντίνος	22	
52	Βασίλειος Παπαγιάννη	3 1/2	
54	Γεωργίου Ζωρ. Παπαγιάννη	3 1/2	
95	Βασίλειος Ζωρ. Παπαγιάννη	6 1/2	
95	Γεωργίου Ζωρ. Παπαγιάννη	6 1/2	
296	Βασίλειος Ζωρ. Παπαγιάννη	20	

269	Παναγιώτης	19	
56	Γεωργίου Ζωρ.	3	
119	Βασίλειος Ζωρ. Παπαγιάννη	22	
330	Βασίλειος Ζωρ. Παπαγιάννη	22	
245	Βασίλειος Ζωρ. Παπαγιάννη	16	
120	Βασίλειος Ζωρ. Παπαγιάννη	8	
365	Βασίλειος Ζωρ. Παπαγιάννη	24	
365	Βασίλειος Ζωρ. Παπαγιάννη	24	

365 Παπαγιάννη
 Ζωρ. Παπαγιάννη

Αγιον
Μιχαηλ

Αγιον	Αριθμοί	Αριθμοί	Αριθμοί	Αριθμοί	Αριθμοί	Αριθμοί	Αριθμοί
220	190	15	190	13	190	13	190
60	50	4	50	3	50	3	50
48	147	3	147	10	147	10	147
328	387		387	26	387	26	387
80	115	5 1/2	115	9 1/2	115	9 1/2	115
80	196	5 1/2	196	8 1/2	196	8 1/2	196
63	220	4	220	8	220	8	220
76	310	5	310	26	310	26	310
66	401	2 1/2	401	26	401	26	401
365	104		104	26	104	26	104
206	104	13 1/2	104	26	104	26	104
115	104	7 1/2	104	26	104	26	104
321	104	21	104	26	104	26	104
Wasagiam 3-0pa							

για Μίαν Μπουχιά		Μπουχιά	
280	Βουργιά Βύρα	191	Κορδής Τερεός
44	Μουρά Βύρα	89	Ν. Γαρομνών
354		82	Γρανιά Ν. Γαρομνών
134	Τα βίος & βύρα	362	
150	Μύρας Γαρομνών	1209	Μύρας Μανούριος
60	Χριστός Μανούριος	1209	Μουζιός
347		356	Βύρα
570	Ν. Μανούριος	123	Μύρας Μανούριος
120	Χρ. Τερεός	130	Χρ. Μανούριος
30	Κε Μανούριος	110	Μύρας Βύρα
720		363	
324	Μύρας Τασομύρας		
επίσης 9 Μπουχιά	Μανούριος 2 βύρα		

Μερονιά Μουσική

8190				
200	Πασαδωχο			
105	1/2 Τζιφ			
60	1/20 Γονα-Σταρχ			
<u>365</u>				
203	1/2 Μαρμαριος			
158	1/2 Σκορπυ Ζιουπαρμ			
<u>361</u>				
3670	Σκορπυ Βεργος			
509	1/2 Σκορπυδωχο			
105	Πασαδωχο			
120	Σκορπυ Βινας			
<u>425</u>				

8190				
425	Πασαδωχο			
133	Σκορπυ			
168	Μικη Πασαδωχο			
<u>726</u>				
363	Δοξωχο Ζιουδωχο			
116	Διορμωχο			
112	Παραδωχο			
<u>363</u>				
270	Σκορπυ Σιπιδωχο			
90	Μικη Πασαδωχο			
<u>360</u>				
255	Χορδωχο Ζιουπαρμ			
50	Σκορπυ Ζιουπαρμ			
<u>305</u>				

Μπορνίχα Μουσούρου

281	Αριστα & Παιωνία	18 1/2	1
28	Κόνι Τριγυριού	2	
10	Βαγγελη	3 1/4	
40	Νιμφοι Κιανού	2 3/4	
<u>359</u>		<u>24</u>	
166	Βαγγη Βιγυου	11	
148	Αναγνωστης Πόπος	10	
<u>314</u>	Μπορνίχα	<u>21</u>	1
235	Μαδισινος ορε Κ. Κηλο		
117	Κ. Κεπουνης	16	
<u>354</u>	Κεφουνα Σφαρχου	<u>8</u>	<u>7</u>

ορε Μαδισινος

215	Χριστοι Τατονια	14	
75	Κεφουνα Φουσταδινου	5	
28	Ιοδια	2	
45	Μιχος Ζεφελου	3	
<u>366</u>		<u>24</u>	1

ορε Μαδισινος

116	Ζ. Ζεφελου	8	
185	Βαγγηνα Μορφουνα	7	
<u>301</u>	Κ. Καβαρος	<u>15</u>	1
87	Βαγγη Ν. Παιωνια	6	
143	Κεφουνα Σφαρχου	9 1/2	
22	Κεφουνα Σφαρχου	7 1/2	
<u>360</u>	Μιχος Τατονια	<u>24</u>	1

Δημόσιον

Μυρονικά Μουσίου

396
 105
 291
 105
 396

Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου

37
 144
 160
 136
 471

Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου

26

Μυρονικά Μουσίου

360
 25-1

96
 55
 6
 40
 337

Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου
 Μυρονικά Μουσίου

Μυρονικά Μουσίου

Μερωνίχια		Παφάγιο		Κοφάγιο	
Σειρά	Περιγραφή	Όγκος	Σειρά	Περιγραφή	Όγκος
1033	Διαγροφία Μεσσηνίας	51 1/2	518	Δοκός Μεσσηνίας	25 1/2
904 60	Μηροφάγια Μεσσηνίας	45	535	Τριφύλλι Μεσσηνίας	27
584	Βαγγιγιά Μεσσηνίας	48		Ανθοφάγια Μεσσηνίας	1
512	Ερπύλλια Μεσσηνίας	26 1/2		Τριφύλλι Μεσσηνίας	12
366	Ιδιός Παφάγιο	18		Σπυρίδι Μεσσηνίας	6
544	Γαβιλάκια Παφάγιο	46	48	Βαγγιγιά Παφάγιο	24
			240	Βαγγιγιά Μεσσηνίας	12
			240	Ανθοφάγια Μεσσηνίας	12
			48	Βαγγιγιά Μεσσηνίας	24
			480	Ανθοφάγια Μεσσηνίας	24
				Βαγγιγιά Μεσσηνίας	1

Μυρωναχία		Κόνια		Κοσταρμεσ	
525	h Μανασίαι	2470	1	260	13
619	h Σπασάραου	270	1	220	17
	και Μανασίαι Σερβίκο	480	1	480	1
210	Βασίλη Χρ 2290	260	1	260	13
270	Γιαννούλα δανέου Παράχης	270	1	270	12
480		480	1	480	1
351	Χριστό δ Τελώνου	310	1	310	15½
180	Πασαδάραου	147	1	147	8½
531	Καράβι 2 οροί κταύρα	81	1	81	4
246	Δοκός Μανασίαι				
240	Γιαννίς γαυρονίκο				
480					

	Μερουχία	Σφαρμνο	1944 Σουνο		
890	Κολας Πασαγερμιο	18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
365	Βιανερνινα Πασαγερμιο	18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
120		18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
455		18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
200	Βιανερνινα Πασαγερμιο	18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
160	μελ. σελ. λαυρελια	18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
60	μελ. σελ. λαυρελια	18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
60	μελ. σελ. λαυρελια	18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
480	μελ. σελ. λαυρελια	18	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
145	Η Κασαρο	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
70	Αραγοβινα	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
70	Αραγοβινα	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
100	Αραγοβινα	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
100	Αραγοβινα	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
480	Αραγοβινα	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
140	Αραγοβινα	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
260	Αραγοβινα	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα
480	Αραγοβινα	34	μελ. σελ. λαυρελια	14	Με Φρα

Με Φρα

Νέα Καλαμίστρας και Γαμήλιου

Μελίσα

613 Βαργίνα Μαργουρα
682 Σοφία Μανωρίσι
90 Γιάννης Β. Ζίσιου

1365

24

558 Βαργίνα Μανωρίσι
677 Βαργίνα Μανωρίσι
141 Μίριαν Ταβός

9 3/4
11 3/4
2 1/2

24

1

834 Κόλια Τασαγροπούλου
444 Γιάννης Ζεζέλης
90 Χαρτογράφος Βασιλάκης

14 1/2
8
1 1/2

24

1

1564

Μελίσα

396 Βαργίνα Ζεζέλης
264 Δημήτρης Κεοφορέας
603 Ηρώς Βαργίνας
100 Γιαννούλα Τασαχρίστου

1363

24

834 Γιάννης Τασαχρίστου
273 Ηοβέρτα Ζεζέλης
141 Γιάννης Χο. Ζεζέλης

14 3/4
6 1/2
2 3/4

24

1

169 Ηρώς Τασαχρίστου
632 Γιάννης Χο. Κεοφορέας
220 Γιάννης Κεοφορέας
220 Χο. Ζεζέλης
74 Χο. Βαργίνας Τασαχρίστου

3
11
4
4
1 3/4

24

1

1368

πρωτόκολλο

in form deperca for Magazara Na na baye for on

Μελρα		περσική
415	Γαίης Μυροαίσις	12 1/4
499	Ν. Μυροαίσις	1 3/4
578	Βαρυγ. Ν. Σαπωνία	2 1/2
1395		1
619	Γορνς χρ. Ταβανος.	20 3/4
254	Χρ. δ. Ταβανος	4 1/2
164	Μυροαίσις δ. Ταβανος	3
144	Κροπυγία Κροβίτη	2 1/2
193	Βανανος Ταβαν Χοιφός	3 1/2
1374		2 1/2
518	1/2 Χαλκωνος	9
416	δ. Αρξοαγορον	4 1/4
211	Χρυσός δ. Παπυρίδα	3 3/4
153	δ. Ζιόν Παπυρίδα	2 1/2
83	Γιωνν Σαπωνίον	7 1/2
1391		2 1/4

Μελρα		περσική
689	Κορυμνος Σπαρταρον.	12 1/4
395	Βαδανωστρον	7
269	Κοσταντίνος Κροβίτη	4 3/4
1357		2 1/2
1500	Νο Χαλκωνος	26 1/2
21	Ν Χρυσόβουρον	2 1/2
1521	Βανανωστρον	2 1/2
908	Περσ. Βανανωστρον 1/2 Κροβίτη	1
603	1/2 Κροβίτη	10 1/2
615	Βανανωστρον δ. Παπυρίδα	10 1/2
218	1/2 Βανανωστρον δ. Χαλκωνος	21
908	1/2 Βανανωστρον δ. Χαλκωνος	1

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΜΑΡΑΣ
 ΚΟΝΙΤΑ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Νέα Καταγραφή

ΜεΡρα	Βαρν Γαροφουνας	8	1/2	
208	Ν. Γαροφουνας	6	1/2	
144	Γιαννις Ν. Γαροφουνας	6	1/2	
371	Χριστος Καταγοροσ	3		
144	Βοανι Χρ Καταγοροσ	24		
<u>1385</u>				
411	Β. Κλιανος	4	1/4	
297	Ν. Κλιανος	5	1/4	
102	Φιλιππου Β Παπαρβα	1	3/4	
244	Γιαννις Β Τυροσ	4	1/4	
235	Φαβριου Β Γαροφου	4		
95	Βασιλιου Κ Κηροφου	1	1/2	
<u>1384</u>		24		1

Γαροφουνας

ΜεΡρα	Βορ Γαροφουνας	24	1/2	
1406	Ν. Γαροφουνας	25		1
30				
1336	Βοανι Κηροφουνας	6 1/2		
	Κηροφουνας Κηροφουνας	2		
	Κηροφουνας Κηροφουνας	5		
	Κηροφουνας Κηροφουνας	5 1/2		
	Κηροφουνας Κηροφουνας	23		1
	Κηροφουνας Κηροφουνας			

Κηροφουνας

1914

Γεννημένος στην Ελλάδα

Πατέρας του Κωνσταντίνου

από την Ελλάδα

στην Ελλάδα

από την Ελλάδα

πριν από τον 1909 μέχρι 1914

στην Ελλάδα

με τον Κωνσταντίνου

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

στην Ελλάδα

Δ

9x1915 ημερίδα διαρπαιφόρα

παρρησιασμένης ημερίδας
και Νιμιόρα και επισημάνει
παρρησιασμένης ημερίδας

και Νιμιόρα και επισημάνει
παρρησιασμένης ημερίδας

και Νιμιόρα και επισημάνει
παρρησιασμένης ημερίδας

και Νιμιόρα και επισημάνει
παρρησιασμένης ημερίδας

και Νιμιόρα και επισημάνει
παρρησιασμένης ημερίδας

και Νιμιόρα και επισημάνει
παρρησιασμένης ημερίδας

αυτοποσοσάωσθε προεστίον

αυτοποσοσάωσθε προεστίον

αυτοποσοσάωσθε προεστίον

αυτοποσοσάωσθε προεστίον

αυτοποσοσάωσθε προεστίον

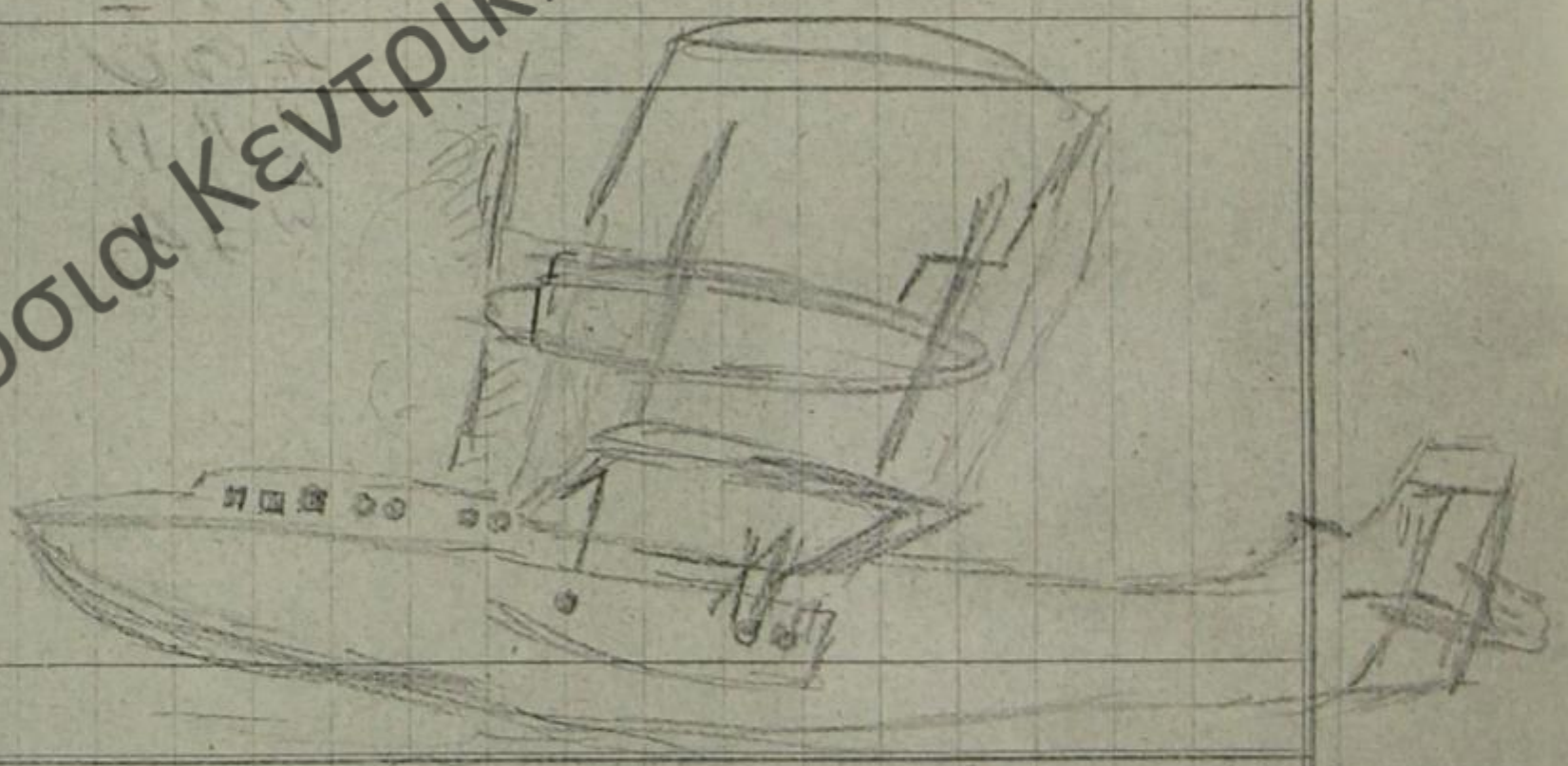
αυτοποσοσάωσθε προεστίον

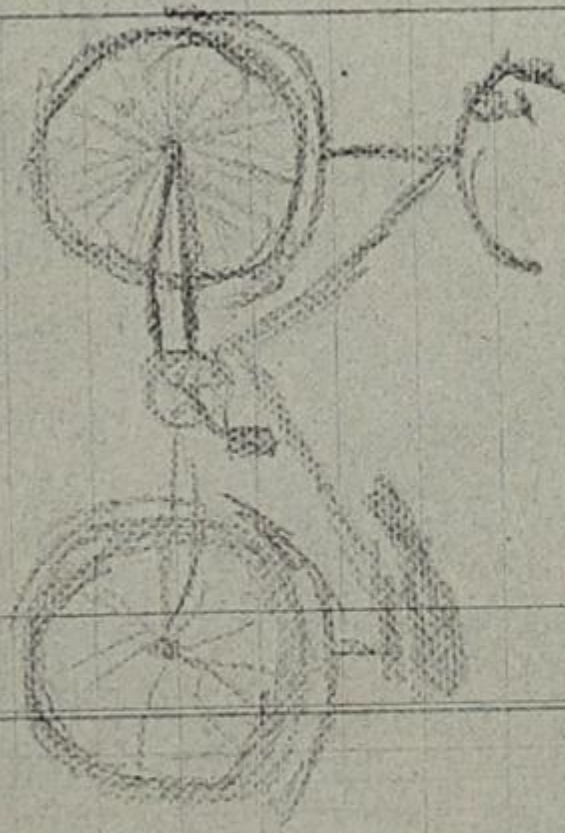
31/12/57

31/12/57

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

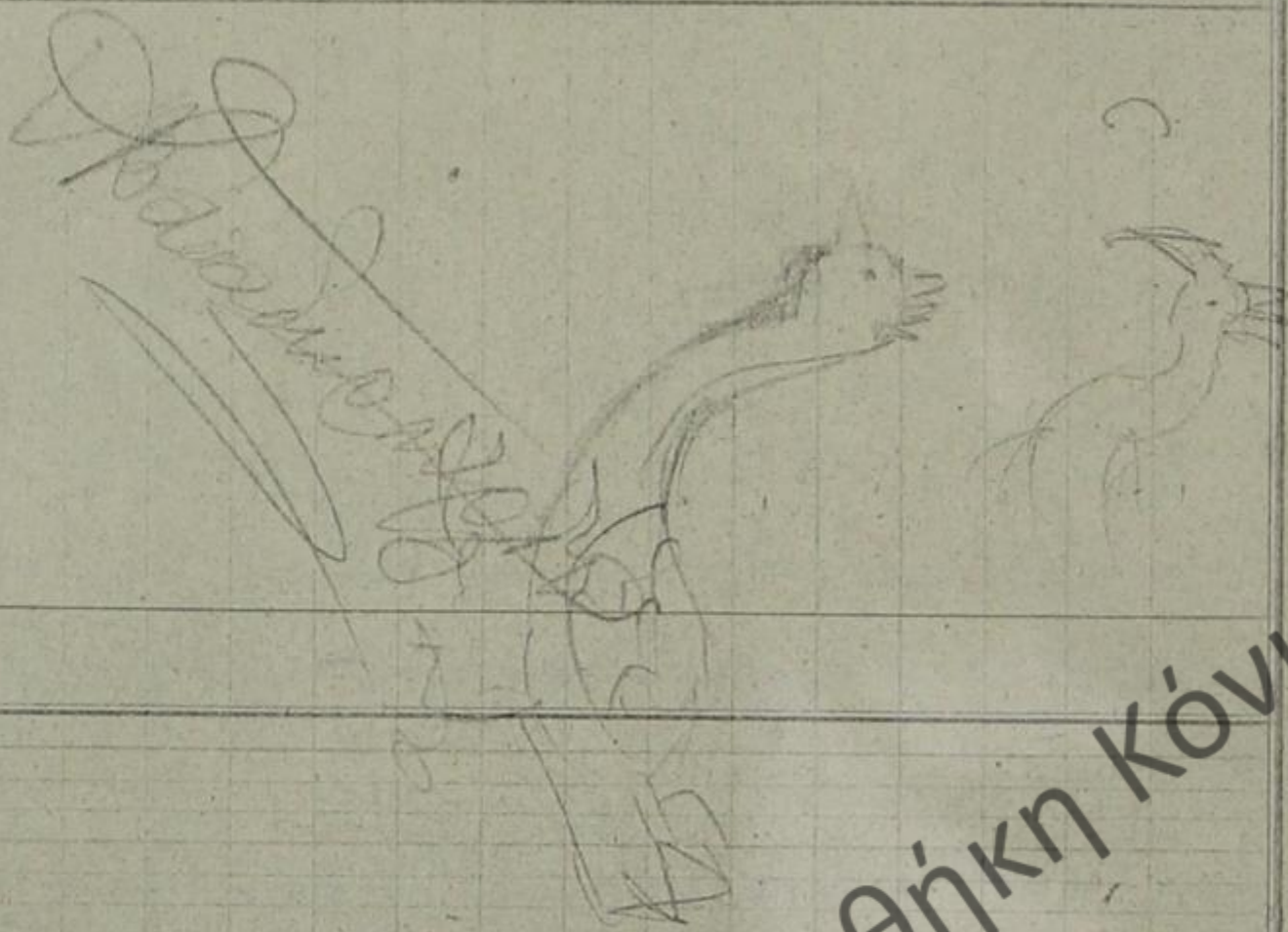

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

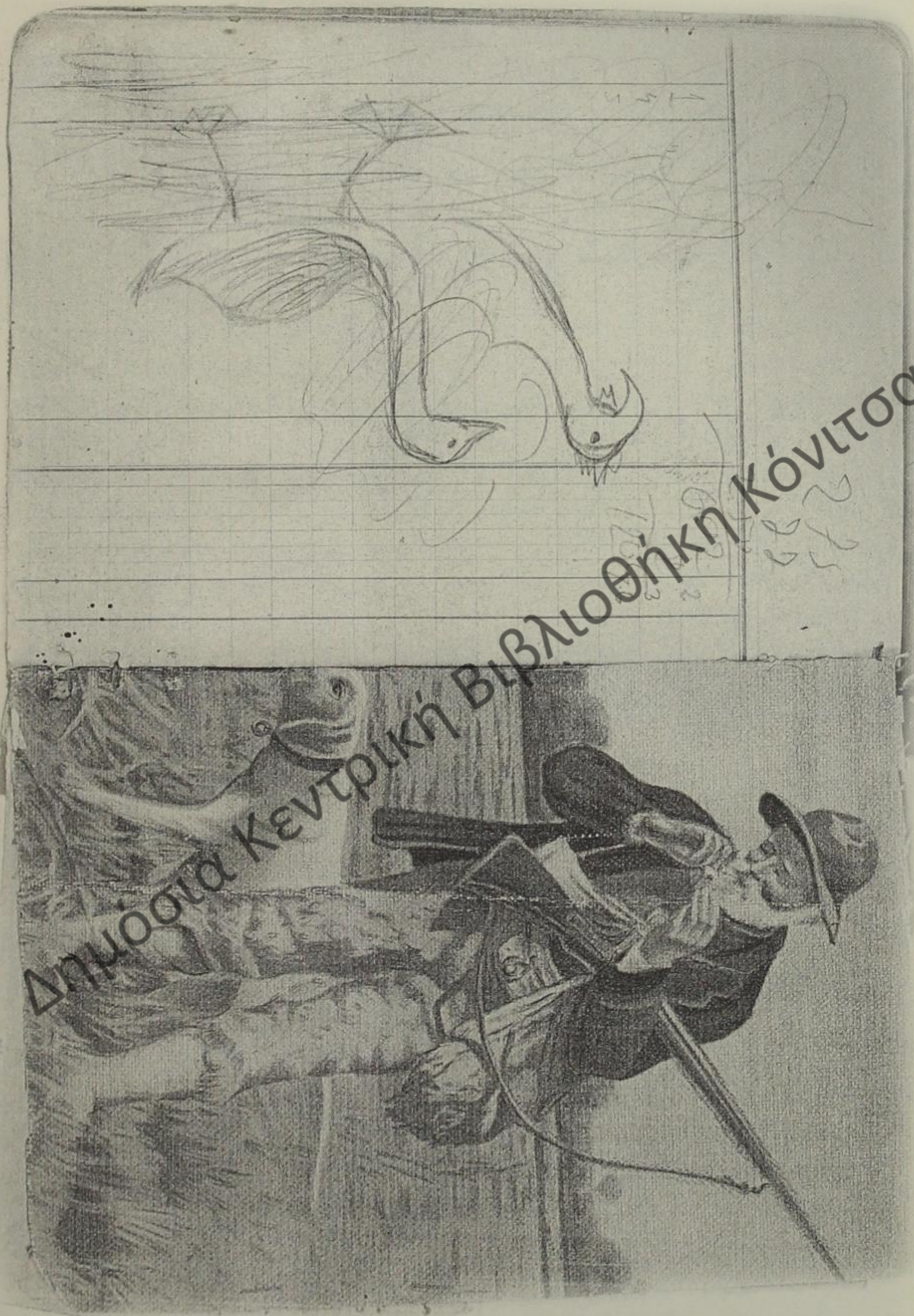
Handwritten notes in pencil, possibly including the word 'Κόνιτσα' and some numbers or dates.

Handwritten initials or a signature.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Λίγα λόγια για το γενεαλογικό δέντρο της γυναίκας μου Φρειδερίκης και μαθητικά χρόνια.

Όσον αφορά το γενεαλογικό δέντρο της γενιάς μας των Βαλλάδων – Παπαγιανναίων – Παπανικολαίων – Σαμαράδων, το ιστορικό της έχει γραφτεί στα ήδη εκδοθέντα βιβλία μου. Στο παρόν «συμπλήρωμα» κρίθηκε ωφέλιμον να συμπληρωθούν και λίγα λόγια για το γενεαλογικό δέντρο της αγαπημένης μου γυναίκας Φρειδερίκης εφόσον θα γραφτούν αρκετά πράγματα που αφορούσαν τον γενέθλιο τόπο της, το χωριό της, το Μοναστήρι (Μποτσιφάρι).

Ο γάμος μας τελέστηκε στις 6 Σεπτεμβρίου του 1970, ημέρα Κυριακή, ώρα 6 μ.μ. στον Ιερό Ναό του Αγίου Νικολάου ονομαζόμενου Ραγκαβά, Βυζαντινός Αυτοκράτορας, κτήτορα του Ναού τον 11ο αιώνα στην περιοχή της Πλάκας Αθηνών, εν μέσω όλων των συγγενών, φίλων και συναδέλφων μας. Έγινε ωραιότατη τελετή, κάτω από τα Ιερά Βράχια της Ακρόπολης των Αθηνών. Η γυναίκα μου είναι πλακιώτισσα, αφού ο πατέρας της είχε αγοράσει το 1928 ίσως και ενωρίτερα φούρνο παλιό στην οδό Λυσίου 22, Εραχθέως 14, κοντά στην εκκλησία. Το 1932 έκτισε ολοκαίνουργιο σπίτι, ισόγειο φούρνο, πρώτο όροφο, κατοικία και με δώμα. Φούρναρης το επάγγελμα, τώρα έγινε αρτοποιός πολύ προκομμένος, ο μόνος από τους χωριανούς του εκείνα τα χρόνια, αργότερα και ο Κούσιος. Πέθανε το 1950 στο χωριό του, κοντά στη γυναίκα του και τα παιδιά του. Η πεθερά μου, η Κατερίνα, πέθανε το 1955 στην Πλάκα στο σπίτι της. Και τους δυο ο γράφων δεν τους γνώρισε αφού δεν ζούσαν.

Τη γυναίκα μου τη γνώρισα το 1962 στο Ταμείο (ΤΣΑ), όπου εργαζόμασταν και οι δυο, είμασταν συνάδελφοι, αλλά και συμπατριώτες. Έτσι έγινε η γνωριμία, αγαπηθήκαμε και παντρευτήκαμε. Γεννήθηκε στο Μοναστήρι Κόνιτσας στις 18 Ιουνίου του 1938 και 12 χρονών κοριτσάκι, μόλις αποφοίτησε από το δημοτικό σχολείο, ήρθε εδώ στην Αθήνα το 1950. Φοίτησε και αποφοίτησε από το Α' εξατάξιο Γυμνάσιο Θηλέων. Σήμερα υπάρχει και λειτουργεί ένας πολύ δραστήριος Σύλλογος αποφοίτων Θηλέων του Γυμνασίου τους. Εύγε τους!..

Το σπίτι μας εδώ στην Πλάκα, του κάναμε την χρειαζόμενη – απαραίτητη αναπαλαίωση το 1995, εφόσον έχει κριθεί από την Αρχαιολογική Υπηρεσία του Κράτους «Διατηρητέο κτίριο» ως νεοκλασικό κτίσμα. Τώρα είναι ενοικιασμένο. Έγινε ήδη οριζόντια διανομή. Ο μακαρίτης ο αδελφός της γυναίκας μου, ο Κώστας, έλα-

βε ως μερίδιο, το ισόγειο μαγαζί, το οποίο από το 1974 και μετά δεν λειτουργεί ως φούρνος, αλλά ως «παραδοσιακό καφενείο». Τον πρώτο όροφο και το δώμα, που είναι κατοικία, έλαβε ως μερίδιο κληρονομικό η γυναίκα μου. Προηγούμενα όμως η άλλη αδελφή της γυναίκας μου, η Ελπινίκη, είχε δώσει με αγοραπωλησία από αγάπη προς αυτήν και τα παιδιά μας, το 1/3 του μεριδίου της. Ο καλός Θεός μας ας μακαρίσει την ψυχούλα της!

Ο πεθερός μου Βασίλης Παπαδημητρίου (πρώην Παναγιώτου) είχε κάνει δυο γάμους. Από τον πρώτο του γάμο με την Μαρία είχαν αποκτήσει τρία παιδιά, τη Βασιλική, την Πανάγιω και το Νίκο. Η Βασιλική παντρεύτηκε το Γιώργο Γεραδάμο και απέκτησαν δυο παιδιά, την Αντιγόνη και τον Κώστα, τα οποία ήδη είναι παντρεμένα και έχουν αποκτήσει παιδιά.

Η Πανάγιω παντρεύτηκε τον Ξάνθο Νίκο από Γαναδιό και απέκτησαν τρία παιδιά, δύο κορίτσια και ένα αγόρι.

Τέλος το τρίτο παιδί τους, ο Νίκος, πέθανε στην Κατοχή στην Αθήνα, άγαμος.

Από τον δεύτερο γάμο ο πεθερός μου, με την Κατερίνα, χήρα Μιχάλη Λέτσιου, από Μόλιστα, δίχως παιδιά, που έγινε το 1917, απέκτησαν τρία παιδιά την Ελπινίκη, τον Κώστα, τη Φρειδερίκη, τη γυναίκα μου.

Από τα πρώτα παιδιά του πρώτου γάμου του πεθερού μου, γνώρισα μόνο τη Βασιλική, τα άλλα δυο είχαν αποθάνει.

Από τον δεύτερο γάμο το πρώτο παιδί, η Ελπινίκη, που γεννήθηκε το 1924, παντρεύτηκε τον Γιώργο Τιμοθέου, το 1947, παιδιά δεν απέκτησαν. Το δεύτερο παιδί, ο Κώστας, πρώτα αρτοποιός, και τα τελευταία χρόνια παπάς, γεννήθηκε το 1926 και παντρεύτηκε το 1974 την Παρασκευή Λαγού από τη Στεμνίτσα Αρκαδίας και απέκτησαν ένα κορίτσι το 1978, την Κατερίνα.

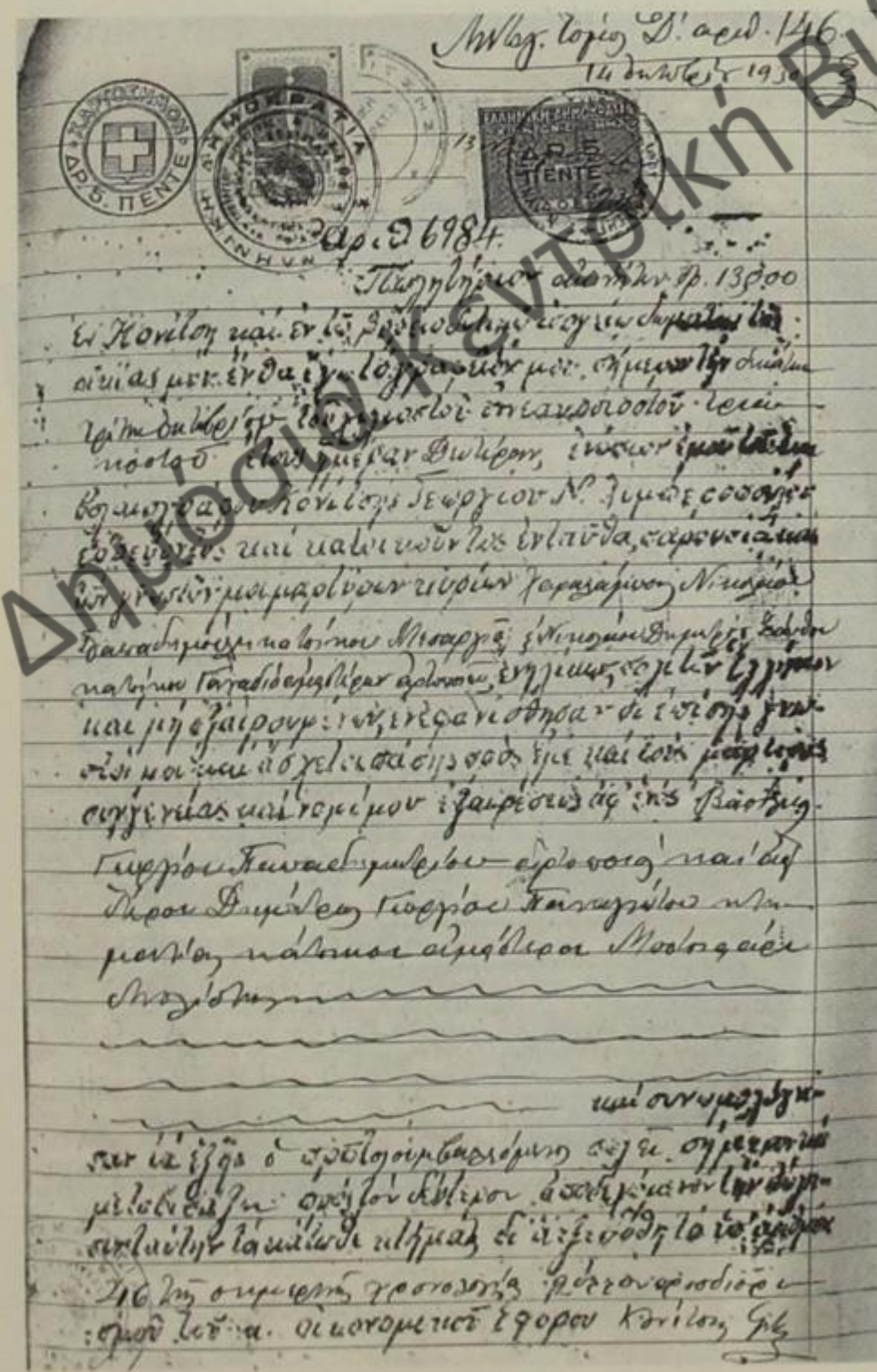
Ο πατέρας της γυναίκας μου είχε και άλλα δυο αδέρφια, το Δημήτρη και το Νικόλα, που είχαν τα επίθετα Παναγιώτου ο πρώτος και Κατσίκης ο δεύτερος, γιατί ήταν ετεροθαλής αδελφός, από άλλον πατέρα (Κατσίκη).

Οι παππούδες της γυναίκας μου από πλευράς του πατέρα της ήταν ο Γιώργης και η Δέσποινα. Η «ρίζα» του Γιώργη ήταν από την Κόνιτσα. Παντρεύτηκε όμως στο χωριό της γυναίκας του. Είχε και το παρατσούκλι «Κοντσαλής». Στο σπίτι σήμερα στο χωριό, του Στέφανου Παναγιώτου, ο Γιώργης ο ανωτέρω, πήγε ως ψυχοπαίδι (υιοθετημένο) κατά τα έθιμα της εποχής εκείνης. Η καταγωγή του όμως ήταν τούρκικη από την Κόνιτσα και είχε το όνομα Αλής. Στο χωριό όπου πήγε, μικρό αγόρι άλλαξε πίστη, βαπτίστηκε Χριστιανός και έλαβε το νέο χριστιανικό όνομα Γιώργης. Του έμεινε όμως και το παλιό όνομα Αλής με την προσωνυμία «Κοντσαλής» = ο Αλής από την Κόνιτσα. Ο ένας γιος αυτού του Γιώργη, του νέου Χριστιανού, ο Βασίλης (πεθερός μου) έλαβε νέο επίθετο και από ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, έγινε ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, προφανώς με τη νέα απογραφή των πληθυσμών που έγινε από το Ελληνικό Κράτος το 1914, μετά την απελευθέρωση της Ηπείρου το

1913 στις 21 Φεβρουαρίου, από τους Τούρκους, παντρεύτηκε, όπως γράφτηκε σε πρώτο γάμο, την Μαρία και παντρεμένος πήγε στο σπίτι, που έχουμε σήμερα εκεί, σαν «σώγραμπροι» στο άκληρο ζευγάρι Βασίλη - Βασιλική ΡΑΜΑΤΖΑ, ή Μπασσιανικόλα, παρατσούκλι Σ.Σ. Μπάσνια = Τούρκικη λέξη που σημαίνει περιουσία-κτήματα, άρα Μπασσιανικόλαος = ο Νικόλαος που έχει περιουσία-κτήματα.

Οι παππούδες της γυναίκας μου από πλευράς της μάνας της ονομάζονταν Κώστας και Γιαννούλα και ήταν από το χωριό δίπλα Μεσσαριά - τώρα Μόλιστα.

Το πατρικό μερίδιο της περιουσίας του πεθερού μου, του Βασίλη Παπαδημητρίου, ο ίδιος το είχε πωλήσει με το 6984/13-10-1930 συμβόλαιο πώλησης, προς τον αδελφό του Δημήτριο Γεωργίου ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, κτηματία, τακτοποιώντας έτσι το κληρονομικό του δικαίωμα και δημιουργώντας ταυτόχρονα την προπολεμική ατομική του περιουσία στην Αθήνα, που για τα δεδομένα της εποχής εκείνης ήταν αξιοζήλευτα, σημαντική. Ήταν πράγματι ο άνθρωπος εργατικός, τίμιος, φιλοπόργος πατέρας έξι παιδιών. Τα πάντρεψε, χάρηκε εγγόνια, αγαπημένος σύζυγος. Φρόντισε και «γεροκόμησε» με πολύ αγάπη τους «θετούς» γονείς του, και αποπεράτωσε το νέο του σπίτι, των Ραμαντζάδων.

Το αντρόγυνο Βασίλης και Αικατερίνη Παπαδημητρίου (Παναγιώτου).

Το συμβόλαιο αγοραπωλησίας

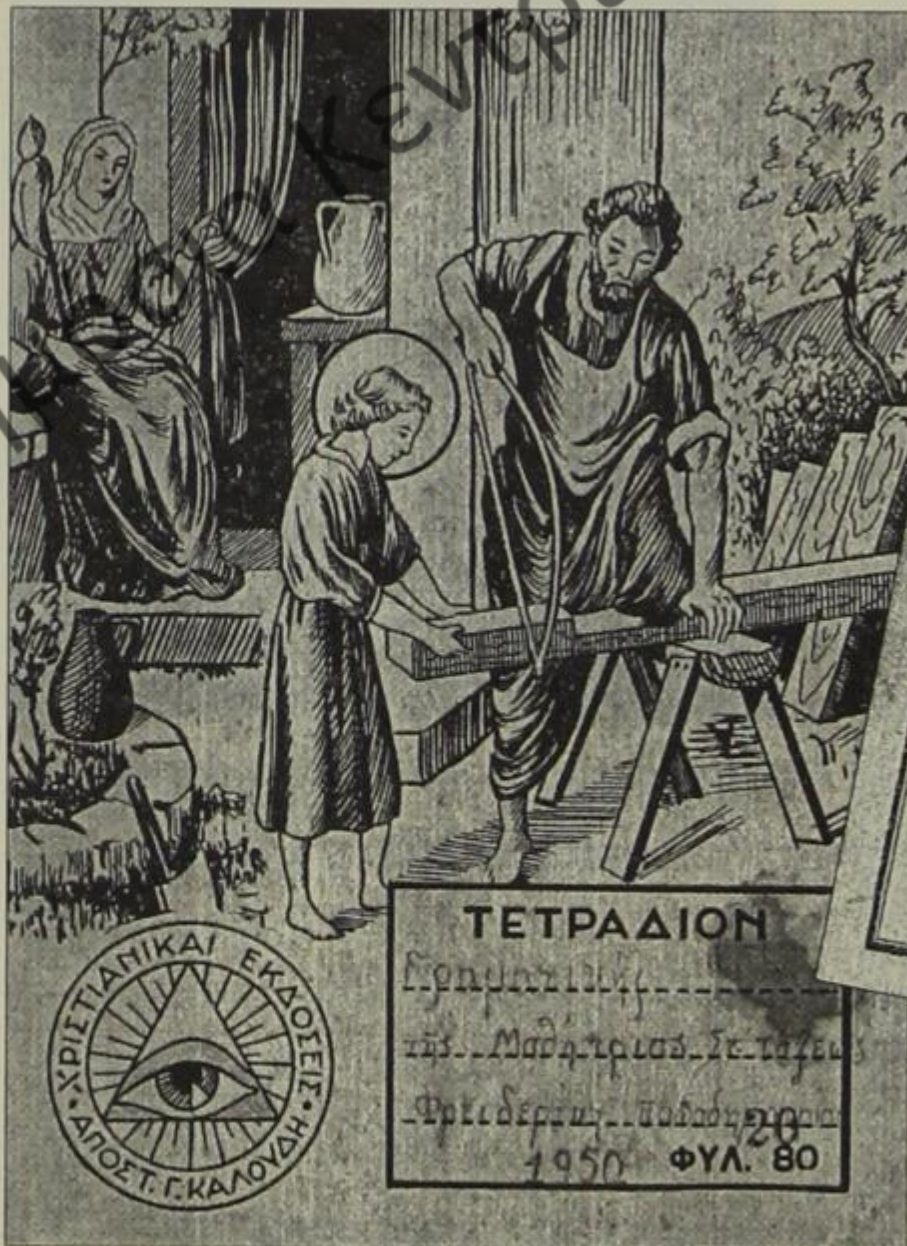

Ένα μεγάλο «Εύγε» αξίζει στον εργατικό και τίμιο βιοπαλαιστή της Αθήνας της εποχής εκείνης. Αρτεργάτη μεν στην αρχή και ύστερα αρτοποιό Βασίλη Παπαδημητρίου-Παναγιώτου. Από την κόρη του Φρειδερίκη, τον γράφοντα και τα εγγόνια του Ανδρέα και Κατερίνα ένα μεγάλο ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ και εύχονται ο καλός Θεός μας, να μακαρίσει την αγαθή ψυχούλα του, όπως και των δυο αγαπημένων συζύγων του, Μαρίας-Κατερίνας και αναπαύσει τις ψυχές αυτών σε τόπο χλοερό και δροσερό, «ένθα ούκ έστι πόνος ή στεναγμός, αλλά ζωή αιώνιος»

*

Στη συνέχεια αυτού του κεφαλαίου θα δημοσιευθούν – ανέκδοτα μέχρι σήμερα – μερικά δείγματα από μαθήματα του Δημοτικού Σχολείου του χωριού τους, που αφορούν τόσο τον μακαριστό αδελφό Κωνσταντίνο, μαθητή τότε, το 1947, όσο και την ίδια τη γυναίκα μου του 1950-52. Είναι αξέχαστες-αλησμόνητες παιδικές μνήμες, της αμέριμνης ζωής του χωριού, που τα χρόνια εκείνα έσφυζε από ζωή, μικρούς και μεγάλους, πτωχούς μεν, αλλά πλούσιους σε συναισθήματα και αγάπη, σε χαρές, γιορτές, πανηγύρια, γάμους και σε λύπες. Αυτή ήταν η τότε ξέγνοιαστη ζωή του χωριού. Χρόνια που δεν ξανάρχονται...

Από τα τετράδια που βρέθηκαν μέσα στη σκόνη των ντουλαπιών του σπιτιού

μας, ξεχώρισα μερικά από αυτά. Ένα από αυτά είναι το τετράδιο εκθέσεων της γυναίκας μου Φρειδερίκης, μαθήτριας του Δημοτικού Σχολείου. Έχει γράψει πολλές «εκθέσεις», θα δημοσιευθούν όμως, ως δείγμα, μερικές από αυτές.

*

«Ευθεβίς 18.»

Ποιά μέρα τῆς ζωῆς μου μου

«Αρεβέ ^{η τῆς ἡμέρας} περισσότερο

Ἄωο ^{η τῆς ἡμέρας} ὅχις τῆς ζωῆς μου παιδιά μου ἀρεβή
 ἔτρηχο μόγι ἔρχεται ὁ Σεπτέμβριος μήνας
 ἀρχίζουμε τὸν τρήχο σηκώνοματε ὠρῶι
 ὠρῶι φέρνουμε τὰ χαιδούρια μαῖ καὶ
 ξεπικνούμε ὠητάνομι ἐυεὶ καὶ ἀρχίζουμε
 να τὸ χούμε ἀλλή κοθαλὸν φορομένη
 ἀλλή μὲ τὰ χαιδούρια τὰ φέρνουμε στὸ
 σῶιτι καὶ τὰ τσιαγιάζωμε νὰ βγῆ ὁ
 μουβτε, μετὰ τὰ ρήχνουμε στὸν κὰδιο νὰ
 βρασον κατὰ τὸν οὐτῶμβριο τὰ βράζωμε
 ἄωο τὸν κὰδιο καὶ πάνωμε τὴ καζάνια
 ὠού χέμε καὶ βράζωμε τῆ ραυή.

80 120 80 120

60 26

200

180

= 20

Ἔκθεσις 194

Οἱ δουριές μας τώρα.
 Τώρα θαδιά ὄωω ξέρετε εἶναι μήνας
 Μαῖου καὶ ὄχοι ὁ πόθος δηλαδὴ ἐστὶν
 δουριές τὸν τὸ ὄρωι τὴν ταραχὴν
 ὄου εἶναι ἄλλοι δηλαδὴ νὰ βουτανίζου-
 ρουν ἄλλοι νὰ βουτανίζου τὰ παραπλοῆ
 γιὰ νὰ τὰ ξεχασθῶσιν ἄλλα διαγο-
 ρα χόρτα. ἔσθ' ἄλλοι μὴ βουτανίζου καὶ
 ποικίλα γύρωθεν τὴν ὄρατα ὄου φαίνε-
 ται ἢ γύρω ὁ πόθος ὄου βουτανίζου
 γαίνονται σὰν οἱ βόιρες ἐπὶ δάμα-
 ρα καὶ ὄλλη γύρω δὲ ὄρατινίση.
 σὰν ἔνα παραπλοῆ βεντὸν τὰ ὄου-
 γατὰ καὶ δὲ παραπλοῆ γύρω ὄου
 μετὰ τὴν μετὰ τὴν γωνὴν βέβαιον
 τὸ ἄερα καὶ φασὰ καὶ ἄλλο καὶ δὲ
 ἐπὶ δροσὴ καὶ τὰ δέντρα δὲ γύρω τὴν
 πορφυρὴν καὶ τὸ βράδυ ἔρχονται
 ὄωω, ἐπὶ ὄωω καὶ τότε γίνονται ὄωω,
 μετὰ τὴν ταραχὴν καὶ ἔρχεται ἐπὶ ὄωω.

Προσπαμένη και γέν μί πωνή το μεφάμ αώο
 το βάνυμο και μά φέρουν τά διαφορά
 νέα τά παχαμδόνια δέχ να τά βιαχόν
 μετά σιτάρια μοντέθον να ξεβραχιάθουν
 μά γέν.

Ευθεσι 20

Η ευδρομή στον φηζιο θεόδωρο
 Αώο ήμερ βαυδιά μαρ είδε ο κύριος
 ότι καμιά μέρα δά ώαμε ευδρομή με με-
 γάλη χαρά δερίμνα ώόσε και ώόσε να
 ώαμε τέλο ήρθε καυτή ή ή μίρα
 Προχθεί τήν ώόση το ώρωί χένωθε ή
 καμδάνα και καμζυτήμαμε όρα τά βαι-
 διά και όμα ή καν μί τά τροβάδια στον ώμα
 καδήσαμε λίγο ~~και~~ ξεμνήσαμε και δήσαμε
 ώο το σταυρωίδη στο δρόμο ώού ώηθα-
 σαμε ποίταξα χέρωμον τά ώουάμια
 μελαιδούβαν χηνά τά ώιπια μιχούβαν
 τή πορυέστον σά να μά έξελαμαώ
 όρίσαστε φθάσαμε δι έμάνο το μέρο ώού
 δήσαμε και ώρώτα ώρώτα δήσαμε τή

ἐπιχρησάμεν ἡμῶν τὸ σταυρόμα, νὰ
 ὠρῶμεν κατὰ ὄχλοι τὴν ἡμέραν ἀνάγαμε
 τὰ παντήγια θήκαμε ἔξω καὶ ἀρχίσαμε
 νὰ φαίγωμε μετὰ πᾶναμε μιὰ ὄροθα
 τοῦ διαχόχου, γτί, δώδεκα, καθήσαμε
 νὰ ψάμε ψτιάσαμε πύκνη τὸ ἀώχνημα
 φαίσαμε ὡς διάφορα ἀκνήδια καὶ
 μετὰ ζευνήσαμε ὡς γιὰ τὸ χυρὸν
 καὶ ἤρθεμε ἀπὸ τὸν πανθεν ματο τὶ ὠραία
 ὡς ὠρῶμεν;

ἔχθεσι 21 η

Τὰ τελευταία μαθήματα
 καὶ μὴ χαρὰ καὶ μὴ καρδοχίτων ὠρε-
 μίνω τῆς ἐξετάσεως ἐστὺν ὄχλοι τὴν ἐδδο-
 μάδα πᾶναμε διαχωρισμὸν ἐρχομασταν
 τὸ ὠρῶν καὶ γέταμε τὴν δάμας θάχῃ ὁ
 κύριος δίσκοχα ἢ ἐννοχα μόνη τετιονα
 με ψεύχουμε ὡς γιὰ καμε στο σῶτι νὰ
 διαβάσωμε ἐστὶ ὡς ἐρχομασταν τὸ
 ὠρῶν ὡς καὶ ἐστὶ τεχνώσαμε καὶ τὸν
 διαχονισμὸν.

καὶ τώρα ἐστὶν τὴν ἑβδομάδα δὲν
 δὲ πᾶν με μαθήματα δὲ τιμαθούμε
 διὰ τὴν ἐξέτασι καὶ μὴ τί χαχάρα
 περιμένω τὴν ἐξέτασι γινώσκω
 δὲν ὡς πρὸς διακόχου καὶ μὴ
 χοραδεύουν ὁ νόμος.

7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7
7

7 7 7 7 7

6 6 6 6 6

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Φωτογραφικά στιγμιότυπα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

αποστολή στο Διευθυντή

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Η ανωτέρω Επαγγελματική Σχολή Μολίστης, είναι Ίδρυμα που έγινε από τις δωρεές του Ευεργέτη του Γανναδιού Σπύρου Ξεινού, πλούσιου ανθρώπου του Βουκουρεστίου της Ρουμανίας (1810-1875). Ανήκει στην ονομαζόμενη «Σπυριδώνιο Σχολή Μολίστης», η οποία είχε: α) πλήρες Σχολαρχείο και β) Παρθεναγωγείο με δύο δασκάλες, η μία δίδασκε τις τέσσερις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου και η άλλη δίδασκε υφαντουργία, χειροτεχνήματα και κεντήματα. Η «Σπυριδώνιος Σχολή Μολίστης» λειτούργησε μέχρι το έτος 1926 (Χαρ. Γκούτος, στο βιβλίο του «Η επαρχία της Κόνιτσας και η Μόλιστα επί τουρκοκρατίας», σελ. 152-153). Πρόσωπα δεν γνωρίζω στη φωτογραφία.

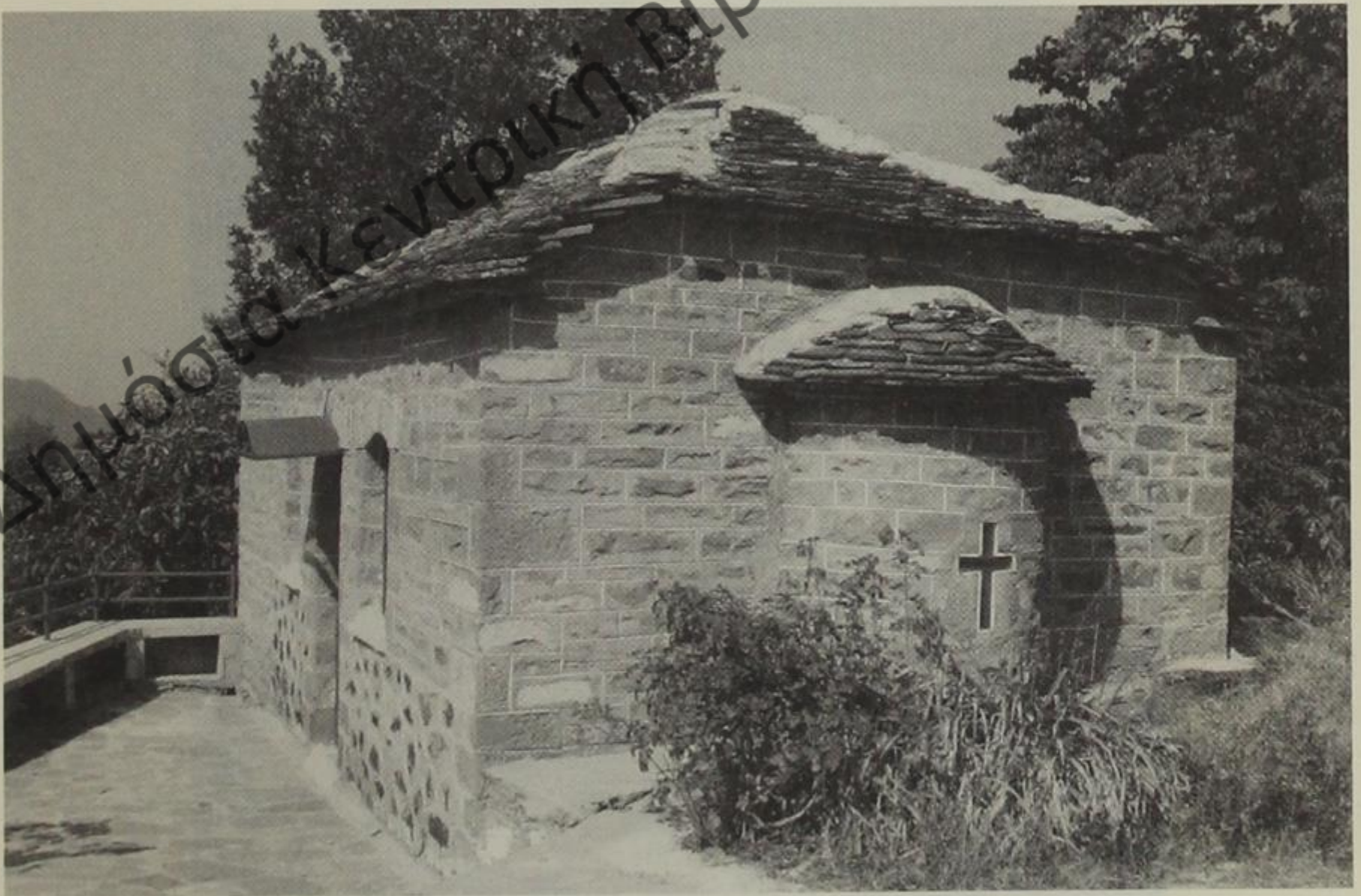
Ο παπα-Κώστας Παπαδημητρίου
(Παναγιώτου).

Καθιστοί κάτω, από αριστερά: Κατερίνα Βασιλείου Παπαδημητρίου, β' γυναίκα του. Στην αγκαλιά της ο γιος της Κώστας (παπάς), Μαρία Γεραδάμου, μάνα του Γ. Γεραδάμου, Βασίλειος Ραμαντζάς (Μπασιακόλας) με τη γυναίκα του Βασιλική και μπροστά της η Ελπινίκη, κόρη Β. Παπαδημητρίου και Κατερίνας. Όρθιοι επάνω, από αριστερά: Βασιλική και Γιώργος Γεραδάμος, αντρόγυνο, και ο μικρός είναι ο Νικόλας, γιος του Βασίλη και της Μαρίας, πρώτης γυναίκας του Παπαδημητρίου (Παναγιώτου).

Μαρμάρινα ανάγλυφα στο πατρικό σπίτι του Τάκη Ανδρ. Σαμαρά (1931).

Το εξωκκλήσι Άγιοι Ανάργυροι, ιδιοκτησίας Ανδρέα - Δημ. Σαμαρά, κτίσθηκε το 1966

Βαπτίση της Αργυρώς Μ. Νταγκοβάνου (27/7/1981) στο σπίτι της στο χωριό μας

Γυναίκες του χωριού μας με τοπικές ενδυμασίες

Το ζευγάρι Μιχάλης-Βασιλική Νταγκουβάνου με τη Μάνη του Μιχάλη Γεωργία.

Η θεία μας Βασιλική Νταγκουβάνου με τον άντρα της και την κόρη τους στην Ουγγαρία.

Τα πρώτα ξαδέρφια
Πασχάλης-Χρυσάνθη
Τριανταφύλλου-Εξάρχου.
Γάμος τους στη Ηγουμενίτσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Γάμος
Βασίλη-Μαριάνθης
Κωτούλα το 1966.
Κουμπάρος
ο Δημ. Σαμαράς

Οικογένεια Ανδρέα Σαμαρά
με τον μικρό Ναπολέοντα Ζούκα
(Δεκαετία 1950)

Π. Φάληρο Αθηνών.
Φωτό της «Παιδούπολης», 1949.

«Παιδούπολη», Αγ. Αντρέας Αττικής, 1949.
Τ' αδέρφια Δημήτρης-Λευκοθέα Ανδρ.
Σαμαρά.

Ελπινίκη Γ. Τιμοθέου-Παπαδημητρίου,
1950.

Εκδήλωση Αδελφότητας 2.2.2001,
στο μικρόφωνο η κ. Βάσω Τέλλη-Κοντοζήση

1974. Ανδρέας, Δημήτρης, Φρειδερίκη Σαμαρά,
Δημήτρης, Λευκωθέα Μανέκα και Περσεφόνη Κυράτση

Από τη "Χειροτονία", ως Παπά του Κώστα Β. Παπαδημητρίου το 1984

1974. Ο γράφων, η Φρειδερίκη, η αδελφή μας η Λευκοθέα, τα παιδιά μας

Πολιτιστικές εκδηλώσεις των Αδελφοτήτων στην πλατεία του χωριού μας.

Νέοι-νέες του χωριού μας χορεύουν με τοπικές ενδυμασίες
στο χορό της Αδελφότητας (2 Φεβρουαρίου 2001)

Όμιλος τραγουδιστών της Αδελφότητάς μας στις πολιτιστικές εκδηλώσεις
(15 Αυγούστου 2003)

Πρωτομαγιά 2000 στο Διόνισο Αττικής.

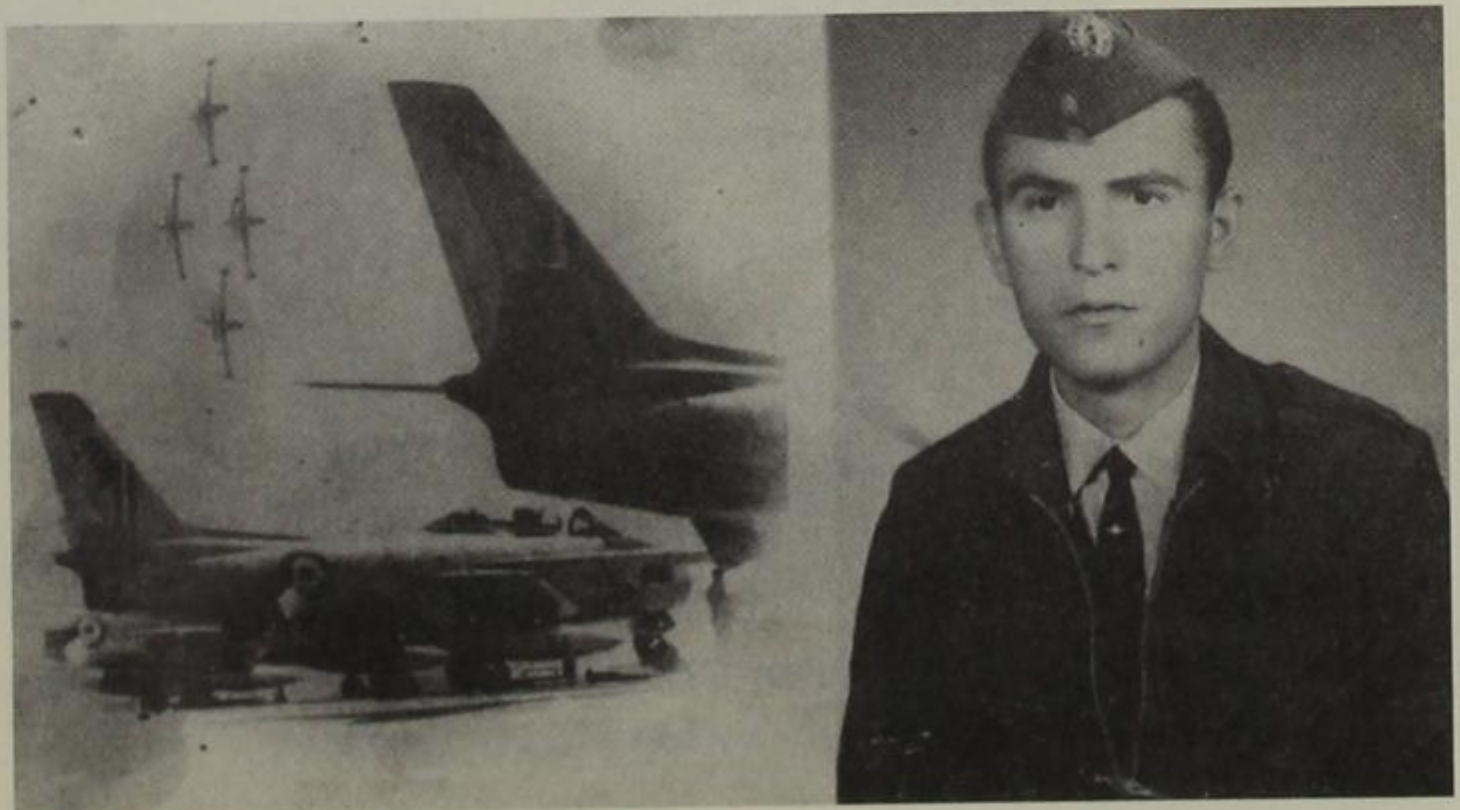

Επταχώρι Καστοριάς 1986. Η Φρειδερίκη με φίλους.

Το ζευγάρι
Ανδρέα-Όλγα
Σαμαρά με τοπικές
ενδυμασίες, 1933.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Τάκης Σαμαράς,
αεροπόρος το 1959.

Η όγδοη τάξη του Γυμνασίου Κόνιτσας το 1957, τάξη του γράφοντος.

Το ανδρόγυνο Τάκη-Φρειδερίκης, ο πατέρας Ανδρ. Σαμαράς και η κόρη-εγγονή Κατερίνα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με το πέμπτο τούτο, κατά σειρά, και τελευταίο πόνημά μου, κλείνει οριστικά ο κύκλος των βιβλίων μου, μέσα στα οποία έχει αποθησαυρισθεί, με περισσή αγάπη, στοργή και φροντίδα, το «μεγαλείο της Κερασοβίτικης γλώσσας» των προγόνων μας Δοχοβιτών - Μεραμαχαλιωτών - Κιρασοβιτών, πάπων, προπάπων και γονένω από αρχική κατοίκηση (ίδρυση) του χωριού μας. Η αναδρομή αυτή, όπως αποδείξαμε, φτάνει και ξεκινάει από τις ελληνικότερες Ηπειρωτικές φυλές των Λύγγων, Τραγασσαίων και Μολοσσών του Λύγκου (Σμόλυγκα) της Πίνδου. Δηλαδή Πελασγών - Δωριέων - Ιώνων, που πρωτοκατοικούσαν στα μέρη μας από το 2000-1600 π.Χ. μέχρι σήμερα, σύνολο 3500-4000 χρόνια ζωής.

Το τελευταίο τούτο πόνημά μου είναι «Ευμπλήρωμα» της ιστορίας, των ηθών και εθίμων του χωριού μας, τα οποία ήρθαν στο φως μετά την έκδοση των προηγούμενων τεσσάρων βιβλίων μου. Έτσι ολοκληρώθηκε οριστικά ο κύκλος ζωής των χωριών μας μέχρι σήμερα.

Ευχή του γράφοντος είναι να υπάρξει συνέχιση της έκδοσης βιβλίων για το χωριό μας και από τις νεότερες γενιές εγγράμματων του χωριού μας. Δόξα τω Θεώ υπάρχουν πολλοί από αυτούς. Θέληση, κόπος, προσφορά χρειάζεται μόνο. Εμπόδια θα υπάρξουν, υπερπηδούνται όμως με την επιμονή κι υπομονή.

Τέλος, ας μη ξεχνούμε ότι ο κάθε αναγνώστης, χωριανός ή φίλος, νιώθει βαθιά μέσα του τον παλμό και το χτυποκάρδι της γνήσιας Κιρασοβίτικης ράτσας του, που τον βάσταξε και βαστάζει στητά, ορθά, λεβέντικα και παλικαρίσια από τα παιδικά του αγνά όνειρα μέχρι σήμερα.

Μαρμάρινη πελεκητή μεγάλη αυλόπορτα του πατρικού σπιτιού του Δημητρίου Ανδρέα Σαμαρά.

ISBN: 978-960-7815-14-9

51624

KON